

CAPITOLUL XI

DOMENIUL PRIVIND PREVENIREA TORTURII ȘI A ALTOR PEDEPSE ORI TRATAMENTE CU CRUZIME, INUMANE SAU DEGRADANTE ÎN LOCURILE DE DETENȚIE

I. Introducere

1. Dispoziții internaționale și naționale în materia interzicerii și prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante

Pe plan internațional, interdicția absolută a torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante este reglementată de art. 5 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, de art. 7 din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, precum și de art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului care prevăd că **”Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”**.

Convenția împotriva torturii și a altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (adoptată la New York la 10 decembrie 1984, la care România a aderat prin Legea nr. 19/1990) **definește la art. 1 tortura, ca:** *„orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe puternice, fizice ori psihice, mai ales cu scopul de a obține de la această persoană sau de la o persoană terță informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane, sau pentru oricare alt motiv bazat pe o formă de discriminare oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau astfel de suferințe sunt aplicate de către un agent al autorității publice sau de orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau la instigarea ori cu consimțământul expres sau tacit al unor asemenea persoane. Acest termen nu se referă la durerea ori suferințele rezultând exclusiv din sancțiuni legale, inerente acestor sancțiuni sau ocazionate de ele.”*

Constituția României prevede la art. 22 că dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate. Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman sau degradant. Pedeapsa cu moartea este interzisă.

Dispozițiile legale naționale definesc: supunerea la rele tratamente ca: **a)** supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispozițiile legale; **b)** supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei

persoane aflate în stare de reținere, deținere ori în executarea unei măsuri de siguranță sau educative, privative de libertate (art. 281 Cod penal); **tortura**, faptă a funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau a altei persoane care acționează la instigare sau cu consimțământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice: **a)** în scopul obținerii de la această persoană sau de la o terță persoană de informații sau declarații; **b)** în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis; **c)** în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane; **d)** pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare (art. 282 Cod penal).

Protocolul opțional, adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984, stabilește că tortura și pedepsele ori tratamentele inumane sau degradante sunt interzise și constituie încălcări grave ale drepturilor omului, iar prevenirea efectivă a acestora presupune o combinație de diverse măsuri legislative, administrative, judiciare și de altă natură.

Obiectivul Protocolului Opțional este stabilirea unui sistem de vizite sistematice efectuate de către organisme independente internaționale și naționale la locurile în care persoanele sunt private de libertate, în vederea prevenirii torturii și a pedepselor ori tratamentelor inumane sau degradante.

Persoanele private de libertate au cel mai mare risc de a fi supuse torturii și altor rele tratamente, deoarece locurile de detenție sunt, prin definiție, închise față de lumea exterioară. Fără o monitorizare externă independentă, aceste abuzuri pot apărea oricând. Ca atare, cu cât locurile de detenție sunt mai deschise și mai transparente, primind vizite, cu atât mai mult abuzurile vor scădea.

Monitorizarea tratamentului și condițiilor de detenție ale persoanelor private de libertate aflate într-o formă sau alta de custodie, prin vizite neanunțate și regulate efectuate de Mecanisme Naționale de Prevenire independente, **este unul dintre cele mai eficiente mijloace de prevenire a torturii și a relelor tratamente, parte a sistemului de protecție a persoanelor private de libertate.** Controalele inopinate externe pot avea un important rol de descurajare. Mai mult decât atât, vizitele permit experților independenți să examineze direct tratamentul acordat persoanelor private de libertate și condițiile de detenție. **Bazat pe situațiile concrete observate și interviurile cu persoanele private de libertate, experții pot face recomandări realiste, practice și pot intra în dialog cu autoritățile pentru a îmbunătăți situația.** Pentru persoanele private de libertate, intrarea în contact direct cu persoanele din exterior, care se interesează de condițiile în care se află, este de asemenea importantă și constituie o formă de protecție, precum și suport moral. Vizitele fac posibilă stabilirea unor dialoguri directe cu autoritățile și oficialii responsabili cu administrarea locurilor de detenție. Acest dialog conduce la dezvoltarea unei relații de lucru constructive, în cadrul căreia ar putea fi obținute punctele de vedere ale autorităților despre condițiile de lucru și identificate problemele cu care se confruntă.

Șeful delegației Subcomitetului ONU privind prevenirea torturii (SPT), care a vizitat Olanda între 28 și 31 iulie 2015, a menționat că **”Lupta împotriva tratamentelor inumane sau degradante este un proces continuu și desemnarea unui organism național de monitorizare nu este sfârșitul, ci începutul”.**

2. Organizarea și funcționarea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție

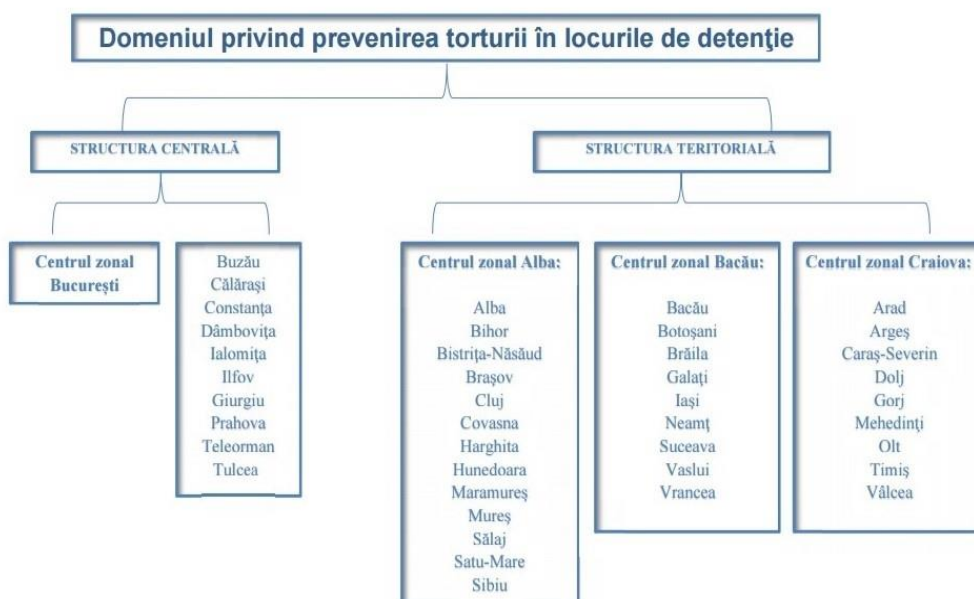
Instituția Avocatul Poporului, prin **Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a fost desemnată ca singura structură națională care exercită atribuțiile specifice de Mecanism național de prevenire a torturii în locurile de detenție, în sensul Protocolului opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 48/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, aprobată prin Legea nr. 181/2014).**

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție monitorizează în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor aflate în locuri de detenție în vederea consolidării protecției acestora împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante și a exercitării fără discriminare a drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora prin: a) vizitarea, anunțată sau inopinată, a locurilor de detenție în scopul verificării condițiilor de detenție și a tratamentului aplicat persoanelor private de libertate; b) formularea de recomandări conducerilor locurilor de detenție vizitate în urma vizitelor efectuate; c) formularea de propuneri de modificare și completare privind legislația în domeniu sau observații privind inițiativele legislative existente în domeniu; d) întocmirea proiectului părții componente referitoare la prevenirea torturii a raportului anual de activitate al Avocatului Poporului; e) formularea de propuneri și observații privind elaborarea, modificarea și completarea de strategii și politici publice în domeniul prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, în condițiile legii; f) menținerea legăturii cu Subcomitetul de prevenire; g) analizarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea, sub conducerea Avocatului Poporului, a programelor internaționale de asistență tehnică și financiară pentru realizarea scopului Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție; h) coordonarea organizării campaniilor de informare, de educare și instruire în scopul prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor aplicate cu cruzime, inumane sau degradante; i) îndeplinește orice alte atribuții stabilite de Avocatul Poporului, în limitele legii.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție cuprinde: **Structura centrală**, care include și **Centrul zonal București** și **Structura teritorială, alcătuită din 3 centre zonale:** ● Centrul zonal Alba; ● Centrul zonal Bacău; ● Centrul zonal Craiova.

Structura centrală cuprinde **Centrul zonal București** și județele: Buzău, Călărași, Constanța, Dâmbovița, Ialomița, Ilfov, Giurgiu, Prahova, Teleorman și Tulcea.

Structura teritorială este constituită din 3 centre zonale: ● **Centrul zonal Alba**, cu județele: Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Cluj, Covasna, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Sălaj, Satu-Mare și Sibiu; ● **Centrul zonal Bacău**, cu județele: Bacău, Botoșani, Brăila, Galați, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui și Vrancea; ● **Centrul zonal Craiova**, cu județele: Arad, Argeș, Caraș-Severin, Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Timiș și Vâlcea.

► Vizitele sunt desfășurate din oficiu, pe baza unui plan anual de vizitare ori inopinat sau pe baza sesizării oricărei persoane sau a luării la cunoștință pe orice cale despre existența unei situații de tortură ori tratamente aplicate cu cruzime, inumane sau degradante în cadrul unui loc de detenție.

Echipele de vizitare au în componență un jurist al Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, cel puțin un medic, în funcție de specializarea necesară și un reprezentant al organizațiilor neguvernamentale. La desfășurarea vizitelor pot participa, atât la nivelul structurii centrale cât și a celei teritoriale, colaboratori externi de alte specialități decât cei angajați permanent, în baza unor contracte de prestări servicii.

În cadrul vizitei, conducerea locurilor de detenție vizitată este obligată să acorde asistență echipei de vizită și să se întâlnească cu membrii acesteia, să-i pună la dispoziție documentele sau informațiile solicitate în scopul îndeplinirii atribuțiilor legale; echipa de vizită poate avea întrevederi în condiții de confidențialitate cu orice persoană privată de libertate, cu acordul acesteia sau a reprezentantului legal; **nicio persoană nu poate fi trasă la răspundere pentru informațiile comunicate membrilor echipei de vizitare.**

Constatările rezultate în urma vizitelor sunt cuprinse într-un **Raport**, care poate fi însoțit de Recomandări în cazul sesizării de neregularități. În cazurile în care se constată o încălcare a drepturilor omului prin tortură ori tratamente aplicate cu cruzime, inumane sau degradante care produc un risc iminent de afectare a vieții sau sănătății unei persoane, se elaborează un **Raport preliminar în regim de urgență**. Avocatul Poporului are obligația de a sesiza de îndată organele judiciare atunci când, în exercitarea atribuțiilor sale, constată existența unor indicii privind săvârșirea unor fapte prevăzute de legea penală.

► **Independența Mecanismului Național de Prevenire** este un principiu fundamental care vine în sprijinul rolului său, prin urmare influențează și capacitatea lui de a preveni abuzurile. Natura închisă a instituțiilor monitorizate, fac din deținut o persoană vulnerabilă, oricând posibil a fi supusă unui abuz. Credibilitatea organismului de monitorizare, independența lui percepută de toate părțile implicate și modul în care acționează sunt de o importanță deosebită pentru realizarea rolului său.

Pentru garantarea independenței funcționale a MNP și a exercitării mandatului său preventiv, începând cu anul 2016, au fost inițiate primele demersuri pentru armonizarea dispozițiilor Legii nr. 35/1997 referitoare la Domeniul privind prevenirea

torturii (MNP) cu prevederile Protocolului opțional, fiind formulată propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatului Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare și modificarea unor acte normative (Pl-x nr. 257/2016). Precizăm că în afara propunerilor referitoare la MNP, au fost formulate și alte propuneri referitoare la activitatea instituției Avocatului Poporului. Propunerile de modificare legislativă referitoare la MNP au vizat, în principal:

- înlocuirea denumirii de Domeniu privind prevenirea torturii în locurile de detenție cu cea de Mecanism Național de Prevenire a Torturii pentru armonizarea cu dispozițiile Protocolului Opțional;

- întocmirea unui Raport anual privind activitatea Mecanismului Național de Prevenire, separat de Raportul anual al Avocatului Poporului;

- soluționarea petițiilor cu privire la actele de tortură, tratamentele cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție, în funcție de tipul locului de detenție, de către domeniile de activitate ale instituției Avocatul Poporului care îndeplinesc rol reactiv. În cazuri apreciate de Avocatul Poporului ca fiind excepționale, acesta poate dispune soluționarea unor petiții sau sesizări din oficiu de către Mecanismul Național de Prevenire. Acesta va îndeplini, cu excepțiile sus arătate, atribuții numai în materia prevenirii torturii în locurile de detenție prin efectuarea de vizite regulate în aceste locuri. Colaborarea dintre Mecanismul Național de Prevenire și domeniile de activitate ale instituției Avocatul Poporului va fi stabilită prin Regulamentul de organizare și funcționare al instituției Avocatul Poporului. Domeniile de activitate ale instituției Avocatul Poporului vor transmite Mecanismului Național de Prevenire, la începutul anului și ori de câte ori acesta solicită, informații cu privire la petițiile soluționate în anul anterior, în vederea elaborării planului anual de vizitare;

- includerea în categoria locurilor de detenție supuse monitorizării MNP a mijloacelor de transport terestre, aeriene, fluviale și navale, folosite pentru transportul persoanelor private de libertate, inclusiv verificarea modului de executare a măsurii de îndepărtare sub escortă;

- examinarea și valorificarea de către MNP a rapoartele transmise de organizațiile neguvernamentale, întocmite cu prilejul monitorizării condițiilor de primire în centrele regionale de proceduri și cazare ale solicitanților de azil, precum și în cazul monitorizării activității de îndepărtare sub escortă;

- includerea unor prevederi exprese referitoare la interdicția supunerii la represalii, respectiv nicio autoritate și niciun funcționar nu va dispune, aplica, permite ori tolera vreo sancțiune împotriva vreunei persoane sau organizații pentru fapta de a fi comunicat membrilor echipei de vizitare orice informație. Niciuna dintre aceste persoane sau organizații nu poate fi prejudiciată în vreun alt mod; Mecanismul Național de Prevenire va îndruma persoanele ce pot fi eventual supuse la represalii ulterior desfășurării vizitei să se adreseze domeniilor instituției Avocatul Poporului, în funcție de tipul locului de detenție sau autorităților competente în funcție de natura represaliilor;

- reglementarea unor garanții membrilor MNP, respectiv: în exercitarea atribuțiilor, membrii Mecanismului Național de Prevenire vor beneficia necondiționat de garanțiile și de sprijinul autorităților. Membrii Mecanismului Național de prevenire nu răspund juridic pentru opiniile exprimate sau pentru actele pe care le îndeplinesc/întocmesc, cu respectarea legii, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege;

- bugetul anual al Mecanismului Național de Prevenire se propune și elaborează de către adjunctul Avocatului Poporului pentru Mecanismul Național de Prevenire și se aprobă de Avocatul Poporului, fiind folosit exclusiv pentru cheltuielile Mecanismului;

- acordarea unui spor pentru personalul care efectuează vizite sau anchete în spații unde există factori cu grad de pericol ridicat ce pot afecta sănătatea și integritatea fizică și psihică, al cărui quantum și ale cărui condiții de acordare se vor stabili prin ordin, de către Avocatul Poporului, conform legii salarizării;

- asigurarea plății cheltuielilor pentru transport, cazare și masă în timpul deplasărilor efectuate de reprezentanții organizațiilor guvernamentale care fac parte din echipa de vizitare.

Propunerea legislativă (Plx nr. 257/2016; L566/2016) pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare și modificarea unor acte normative, **în urma cererii de reexaminare formulată de Președintele României**, cu privire la unele chestiuni punctuale, nu a întrunit numărul de voturi necesare pentru o lege organică în Senat (cameră decizională), la data de 27 noiembrie 2017 (au lipsit 3 voturi), astfel încât a fost considerată respinsă.

Precizăm că la data de 27.12.2017, acest proiect a fost înregistrat ca inițiativă legislativă la Camera Deputaților, solicitându-se Birourilor permanente aprobarea dezbaterii acestuia **în procedură de urgență**.

Procedura legislativă a fost reluată, fiind înregistrată cu nr. BP780/2017 la Camera Deputaților.

Referitor la atribuțiile Mecanismului Național de Prevenire, menționăm că prin Legea nr. 9 din 5 ianuarie 2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, **a fost înființat un nou domeniu de activitate în cadrul instituției Avocatul Poporului, exclusiv pentru apărarea și promovarea drepturilor copilului, coordonat de un adjunct, Avocatul copilului** care, în îndeplinirea mandatului specific domeniului protecției și promovării drepturilor copilului, **are ca atribuții și efectuarea de vizite inopinate de control, din oficiu sau la cerere, împreună cu reprezentanții Mecanismului Național de Prevenire a torturii în locurile de detenție**, la centrele educative sau de detenție în care minorii execută măsurile privative de libertate prevăzute de Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare, în domeniul răspunderii penale a minorilor, la persoanele însărcinate cu supravegherea și îndrumarea minorilor aflați în executarea măsurilor neprivative de libertate prevăzute de Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare, în domeniul răspunderii penale a minorilor, la centrele de plasament, locuințele de tip familial, asistență maternală și plasament familial în care minorul este plasat ca măsură de protecție specială prevăzută de Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, la familia extinsă, precum și la spitalele de pediatrie.

Vor fi continuate demersurile pentru ca dispozițiile legale să asigure exercitarea mandatului și atribuțiilor MNP în concordanță cu prevederile Protocolului opțional, în principal sub aspectul garantării independenței funcționale a MNP și a exercitării mandatului său preventiv și nu reactiv.

În acest sens, art. 18 din Protocolul Opțional prevede **obligatia ca statele-părți să garanteze independența funcțională a mecanismelor naționale de prevenire, precum și independența personalului acestora.**

► Cât privește personalul Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, în prezent, pe lângă adjunctul Avocatului Poporului care coordonează Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție, în cadrul Structurii centrale a Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție își desfășoară activitatea un număr de 7 angajați (4 juriști și 3 specialiști/medic, psiholog și asistent social), iar la centrele zonale 7 angajați (3 juriști, 1 medic, 1 asistent social și 2 psihologi), fiind încă vacante 9 posturi (2 posturi de

medic la Centrul zonal Alba și Bacău, precum și 7 posturi de personal financiar, salarizare, resurse umane și administrativ).

Echipa Domeniului privind prevenirea torturii în anul 2017

Pentru completarea posturilor vacante, în anul 2017 au continuat concursurile pentru asistenți sociali, medici și personal financiar și resurse umane, fiind ocupat postul de asistent social la Centrul Zonal București.

Menționăm că, în pofida prevederilor legale referitoare la alocarea unui număr de 4 posturi de personal administrativ (șoferi), care presupun implicit dotarea Domeniului cu autoturisme, activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție s-a desfășurat și în anul 2017 în lipsa celor 4 autoturisme, astfel că **efectuarea vizitelor și anchetelor s-a realizat cu autoturismele personalului de la Centrele zonale Alba, Bacău și Craiova, iar la Centrul zonal București cu autoturismul alocat Avocatului Poporului, adjunctului Avocatului Poporului și al instituției.**

Sub acest aspect, Legea nr. 9/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului a reglementat posibilitatea ca **instituția Avocatul Poporului să poată închiria, concesiona sau primi în administrare, în condițiile legii, în vederea desfășurării activității proprii, bunuri mobile și imobile, proprietate publică sau privată.**

În plus, în bugetul pentru anul 2018 al MNP sunt prevăzute și sumele necesare achiziționării a 4 autoturisme.

► La desfășurarea activității Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, în afara specialiștilor (medici, psihologi, asistenți sociali), angajați permanenți, pot participa și **colaboratori externi coopțați în baza unor contracte de prestări servicii. Colaboratorii externi sunt selectați de către Avocatul Poporului, pe baza propunerilor primite de la Colegiul Medicilor din România, Colegiul Psihologilor din România, Colegiul Național al Asistenților Sociali sau de la alte asociații profesionale din care fac parte.**

În acest context, instituția Avocatul Poporului a încheiat în anul 2015 Protocoale de colaborare cu Colegiul Medicilor din România, Colegiul Psihologilor din România și Colegiul Național al Asistenților Sociali.

Începând cu data de 1 septembrie 2016, ca urmare a solicitării Biroului financiar, salarizare și resurse umane și Biroul administrativ din cadrul instituției Avocatul Poporului, (referitoare la respectarea prevederilor art. 43 alin. (2) din Hotărârea nr. 395/2 iunie 2016

pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractului de achiziție publică/acordului-cadru din Legea nr. 98/2006 privind achizițiile publice), colaborarea cu majoritatea reprezentanților asociațiilor profesionale (colaboratori externi) a fost întreruptă, motivat de faptul că **prevederile legale menționate stabilesc obligativitatea înscrierii în SEAP (Sistemul Electronic de Achiziții Publice) a colaboratorilor externi**. S-a generat astfel o blocare și îngreunare a desfășurării efective a activității domeniului și în principal a activității Centrelor zonale Alba și Bacău, la care posturile de medici angajați permanent sunt încă vacante. Menționăm că, în conformitate cu Legea nr. 35/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **echipa de vizitare are în componența sa cel puțin un medic**.

Ca atare, colaborarea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție cu colaboratorii externi s-a micșorat semnificativ, iar pentru efectuarea vizitelor în Centrele zonale Alba și Bacău s-a recurs la soluția ca unele vizite să fie efectuate cu sprijinul medicului angajat al Centrului zonal Craiova.

Pentru deblocarea situației, s-a procedat la completarea listelor de colaboratori externi cu medici/asistenți sociali înscriși în SEAP, și au fost emise: **Ordinul nr. 64/3 iulie 2017 pentru completarea Anexei la Ordinul Avocatului Poporului nr. 163/1 octombrie 2015 pentru aprobarea evidenței/listei colaboratorilor externi (asistenți sociali) selectați de Avocatul Poporului în baza prevederilor art. 29⁵ și art. 29⁶ din Legea 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare** și **Ordinul Avocatului Poporului nr. 65/3 iulie 2017 pentru completarea Ordinului nr. 160/18 octombrie 2017 pentru completarea Ordinului nr. 44 din 28 martie 2016 pentru completarea Anexei la Ordinul Avocatului Poporului nr. 201/2015 pentru aprobarea evidenței/listei colaboratorilor externi (medici), selectați de Avocatul Poporului în vederea desfășurării activității în baza prevederilor art. 29⁵ și art. 29⁶ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare**.

Instituția Avocatul Poporului a încheiat Acte adiționale la Protocoalele încheiate cu Colegiul Medicilor din România și Colegiul Național al Asistenților Sociali din România, astfel ca selectarea colaboratorilor externi să se realizeze cu respectarea condiției înscrierii acestora în SEAP. Au fost postate Anunțuri pe site-ul instituției Avocatul Poporului și al Colegiilor menționate cu privire la condițiile necesare pentru a participa la noua selecție pentru colaboratori externi ai MNP organizată de instituția Avocatul Poporului, printre care și cea a înscrierii în Sistemul Electronic de Achiziții Publice (SEAP).

Precizăm, de asemenea, că au fost demarate demersuri pentru o întâlnire și cu reprezentanții Colegiului Psihologilor din România, aflat în prezent într-un litigiu având ca obiect stabilirea organelor de conducere ale acestuia.

De asemenea, **am considerat oportun să ne adresăm și Președintelui Autorității Naționale pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice**, pentru a ne comunica un punct de vedere, **apreciind că selecția colaboratorilor externi la propunerea asociațiilor profesionale, trebuie să constituie singura cerință în vederea cooptării lor la activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, fiind o excepție față de procedura achiziției prin SEAP**, urmând să primim răspuns.

Astfel, am apreciat că obligativitatea achiziționării directe prin intermediul catalogului electronic publicat în SEAP a serviciilor colaboratorilor externi constituie o condiție care este în contradicție cu **prevederile art. 29⁵ și ale art. 29⁶ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările**

și completările ulterioare, potrivit cărora selectarea colaboratorilor externi se realizează în baza propunerilor asociațiilor profesionale.

În acest sens, pentru participarea specialiștilor, colaboratori externi (medici, psihologi, asistenți sociali) la activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, legea prevede următoarele condiții:

a) Colaboratorii externi sunt propuși de Colegiul Medicilor din România, Colegiul Psihologilor din România, Colegiul Național al Asistenților Sociali sau de la alte asociații profesionale din care fac parte.

b) Colaboratorii externi sunt selectați de Avocatul Poporului, pe baza propunerilor primite de la Colegiul Medicilor din România, Colegiul Psihologilor din România, Colegiul Național al Asistenților Sociali sau de la alte asociații profesionale din care fac parte.

Prin urmare, se ridică următoarele probleme:

- Avocatul Poporului poate achiziționa din SEAP **doar** serviciile colaboratorilor externi propuși de asociațiile profesionale și selectați de Avocatul Poporului;

- Avocatul Poporului **nu poate achiziționa serviciile oricărui specialist înscris în SEAP**, deoarece nu ar fi respectate prevederile legale referitoare la desemnarea de către asociațiile profesionale și selectarea de către Avocatul Poporului. În plus, specialiștii selectați pentru a participa la activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție trebuie să fie pregătiți anterior pentru a cunoaște aspectele care au incidență pentru domeniul specific privind prevenirea torturii în locurile de detenție, astfel încât cunoștințele de specialitate să fie adaptate la legislația specifică locului de detenție vizitat și la posibilele situații ce ar fi identificate cu ocazia vizitelor. Prin urmare, participarea la vizite a unor colaboratori externi diferiți, dar selectați prin SEAP ar afecta calitatea vizitei și nu ar fi posibilă o pregătire adecvată a acestora în materia prevenirii torturii.

Pe de altă parte, noul Guvern al României, învestit la 29 ianuarie 2018, are ca prioritate legislativă modificarea substanțială a Legii achizițiilor publice în cel mai scurt timp, context în care credem că va fi înlăturată și restricția sus arătată.

► Echipete de vizită au în componență și **reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale cu activitate în domeniul apărării drepturilor omului.**

Sub aspectul colaborării cu Organizațiile Neguvernamentale, în anul 2017, au fost încheiate Acte adiționale la Protocoalele deja existente și au fost încheiate noi Protocoale de colaborare, astfel că Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție colaborează cu **26 de Organizații Neguvernamentale**, după cum urmează:

- **la nivelul Centrului zonal București** (11 Organizații Neguvernamentale): Asociația Europeană pentru Drepturile Omului (AEPADO); Grupul Român pentru Drepturile Omului (GRADO); Asociația „ANAIȘ”; Asociația Română pentru Transparență, Transparency; Consiliul Național pentru Refugiați (CNRR); Asociația Desenăm Viitorul Tău (DVD); Societatea Independentă pentru Drepturile Omului (SIRDO); Fundația pentru Apărarea Drepturilor Cetățenilor împotriva Abuzurilor Statului (FACIAS); Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului (OADO); Federația Organizațiilor Neguvernamentale ”Pentru Copil” FONPC; Fundația ICAR.

- **la nivelul Centrului zonal Alba** (8 Organizații Neguvernamentale): Asociația LADO Cluj; Asociația ”Amuradia” Brașov; Asociația pentru Siguranță și Antidrog (ASCA) Filiala Harghita; Asociația pentru Parteneriat Comunitar Brașov; Asociația Umanitară ”Împreună pentru ei” Baia Mare; Fundația ”Un copil, o speranță” Sibiu; Fundația ”Ruhama” Oradea; Filantropia Ortodoxă Aiud.

- **la nivelul Centrului zonal Bacău** (5 Organizații Neguvernamentale): Asociația Pro Democrația Piatra Neamț; Asociația Romilor Creștini „Calea, Adevărul și Viața”; Asociația ”Alternative Sociale”, Asociația Institutul pentru Parteneriat Social Bucovina și Fundația ”Familia” Galați;

- **la nivelul Centrului zonal Craiova** (2 Organizații Neguvernamentale): Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului (Filiala Dolj) OADO; Liga Apărării Drepturilor Omului (Filiala Timișoara).

Precizăm că, la începutul anului 2018, a fost încheiat un Protocol de colaborare cu Fundația ICAR, în baza căruia părțile vor colabora în vederea promovării și respectării drepturilor migranților (în materie de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor care se referă la drepturile și libertățile migranților; colaborare în materia situațiilor de tortură ori tratamente aplicate cu cruzime, inumane sau degradante în cadrul centrelor pentru migranți, pregătirea personalului).

3. Informații relevante despre activitatea Domeniului privind prevenirea torturii

În urma mandatului de trei ani al Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, s-a constatat că vizitele acestuia nu mai reprezintă o surpriză pentru majoritatea personalului locurilor de detenție din România, că **deficiențele constatate pot fi remediate prin colaborarea cu autoritățile responsabile ale locurilor de detenție și că, tot împreună, putem preveni tortura și pedepsele ori tratamentele cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție.**

Echipele de vizită ale Domeniului privind prevenirea torturii au efectuat vizite în toate tipurile de locuri de detenție și au formulat diverse recomandări, concluzionând că **instituțiile le consideră o oportunitate pentru a-și evalua propriile practici și a implementa schimbarea acolo unde ea este necesară. În același timp au avut loc dialoguri cu autoritățile publice care au în subordine locuri de detenție, iar participarea personalului la întâlniri naționale și internaționale a constituit o sursă de a aduna expertiză, cunoștințe și experiență.**

► În acest context, menționăm **Masa rotundă** organizată în data de 23 noiembrie 2017 la Palatul Parlamentului, intitulată **„Monitorizarea locurilor de detenție de către Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP), rezultate și dificultăți întâmpinate. Obligațiile instituțiilor vizitate în îndeplinirea atribuțiilor MNP”**.

La întâlnire au participat: Agentul Guvernamental al României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reprezentanți ai Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Administrației Naționale a Penitenciarelor, Penitenciarului Jilava, Inspectoratului General al Poliției Române, Inspectoratului General pentru Imigrări, Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Drepturilor Copilului, Institutului de Medicină Legală "Mina Minovici", Colegiului Asistenților Sociali și Colegiului Medicilor din România, organizațiile neguvernamentale GRADO, AEPADO, ANAIS, FACIAS, SIRDO. De asemenea, la eveniment a participat o delegație din partea instituției Avocatului Poporului din Republica Moldova, aflată în România pentru efectuarea unei vizite de studiu la instituțiile de protecție a drepturilor omului din România.

Domnul Victor Ciorbea, Avocatul Poporului, a menționat rolul Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție în ceea ce privește monitorizarea locurilor de detenție, idee susținută și de doamna Catrinel Brumar, Agent Guvernamental la CEDO, care a subliniat rolul Domeniului privind prevenirea torturii în activitatea de prevenire, precizând că **Mecanismul Național de Prevenire este liantul între angajamentele internaționale și aplicarea lor în practică.**

Adjunctul Avocatului Poporului care coordonează Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a făcut o trecere în revistă a dispozițiilor internaționale incidente în materia prevenirii torturii, cu referire în special la Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela). De asemenea, au fost prezentate aspecte privind efectuarea vizitelor, dificultățile întâmpinate de MNP în desfășurarea vizitelor și obligațiile instituțiilor vizitate, implementarea recomandărilor transmise unităților vizitate și relația cu autoritățile locale și centrale, precum și propuneri de îmbunătățire a activității Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție.

Constatările vizitelor Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție în anul 2016 și în primul trimestru al anului 2017 au fost prezentate de către personalul Domeniului, pe categorii de locuri de detenție vizitate. Au fost menționate măsurile dispuse de instituțiile vizitate și de autoritățile publice ierarhic superioare în urma vizitelor Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție efectuate în anul 2016 și în primul trimestru al anului 2017.

Nu au fost omise propunerile de îmbunătățire a activității Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție de către angajații din cadrul Domeniului, fiind prezentate o serie de măsuri care ar putea influența în mod pozitiv activitatea de prevenire a torturii.

Au avut loc intervenții și discuții ale reprezentanților autorităților publice care au în subordine locuri de detenție (Inspectoratul General al Poliției Române; Inspectoratul General pentru Imigrări; Administrația Națională a Penitenciarelor; Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție), precum și a reprezentanților asociațiilor profesionale (Colegiul Național al Asistenților Sociali din România) și ai asociațiilor neguvernamentale (GRADO, SIRDO).

► În același context al colaborării cu autoritățile publice, amintim pe plan național și internațional, corespondența purtată cu:

- **Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție**, care în temeiul art. 63 lit. g) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară a solicitat informații referitoare la demersuri ale Domeniului privind prevenirea torturii de interes pentru activitatea parchetelor,

care vizau apărarea drepturilor și intereselor legitime ale minorilor și persoanelor puse sub interdicție.

De asemenea, menționăm sesizarea adresată de Avocatul Poporului Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în privința unui beneficiar din Centrul de Recuperare și Reabilitare Bălăceanca cazat într-o cameră de izolare din anul 2015, deoarece provocase un traumatism cranian sever unui alt beneficiar, în urma căruia acesta decedase.

Față de situația beneficiarului, s-a apreciat că internarea într-un centru de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică a unei astfel de persoane, al cărei discernământ este pus la îndoială, prezentând un grad mare de pericolozitate socială nu corespunde nevoilor sale, nu îi poate asigura condiții de tratament și recuperare și nu poate asigura măsurile de securitate și protecție pentru ceilalți beneficiari. În aceste condiții se impune identificarea unei soluții în interesul beneficiarului (spre exemplu, internarea într-o instituție de psihiatrie și măsuri de siguranță), cu atât mai mult cu cât **plasarea sa în izolator pe o perioadă îndelungată, încalcă prevederile legale, potrivit cărora izolarea trebuie aplicată pe o durată minimă de timp și revizuită periodic, la un interval de cel mult două ore.** Potrivit Normelor CPT, pacienții trebuie să beneficieze de un tratament și o îngrijire adecvată, atât psihiatrice cât și somatice; având în vedere principiul tratamentului egal, tratamentul și asistența medicală acordate persoanelor plasate fără acordul lor în instituții de psihiatrie trebuie să fie la fel ca cel de care beneficiază pacienții bolnavi psihic internați de bună voie.

În acest context, Avocatul Poporului a solicitat **Procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție** examinarea situației create, sub aspectul identificării unei soluții în sprijinul beneficiarului, astfel ca acesta să beneficieze de tratamentul corespunzător situației sale, într-o instituție adecvată afecțiunilor acestuia.

- **Agentul Guvernamental la CEDO**, căruia i-au fost transmise informații privind vizitele și concluziile vizitelor efectuate de către Avocatul Poporului în spitalele de psihiatrie, în realizarea rolului de Mecanism național de prevenire, în perioada 2016 și semestrul al doilea din anul 2017; recomandările formulate în rapoartele de vizită, însușirea acestora și demersurile Avocatului Poporului pentru asigurarea implementării recomandărilor, în cazul neînsușirii acestora.

- **Ministerul Justiției, care în urma sesizării referitoare la fenomenul de supraaglomerare** a transmis informații referitoare la măsurile propuse pentru diminuarea acestuia, respectiv: **•măsuri de natură administrativă** prin care să se reducă supraaglomerarea prin crearea a 439 locuri noi de cazare și construirea a 2 noi penitenciare, cu termen de finalizare anul 2021, care să cuprindă locuri noi de cazare – 875 în perioada 2016-2017, 7520 în perioada 2018-2020 și 2500 în perioada 2021-2023; **•măsuri de natură legislativă** prin: elaborarea proiectului de Hotărâre a Guvernului privind transmiterea unor imobile aflate în domeniul public al statului din administrarea Ministerului Apărării Naționale în administrarea Administrației Naționale a Penitenciarelor destinate utilizării ca spații de cazare pentru deținuți; publicarea Legii nr. 169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 care prevede un mecanism compensatoriu pentru deținuții cazați în condiții necorespunzătoare de detenție în sensul reducerii pedepsei ca măsură generală de degrevare a penitenciarelor; măsuri de investiții în infrastructura penitenciară în cadrul Programului “Justiție” finanțat prin Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2021 prin care vor fi create minim 1420 noi locuri de cazare.

De asemenea, menționăm sesizarea de către Avocatul Poporului a Ministrului Justiției în privința analizării și luării măsurilor privind suplimentarea numărului de vizite în cazul deținuților aflați în stare gravă și necesitatea luării măsurilor pentru flexibilitate în aprecierea soluționării cererilor de liberare condiționată în cazul deținuților cu probleme de

sănătate. Referitor la suplimentarea numărului de vizite, Ministerul Justiției a declanșat un proces de consultare alături de Administrația Națională a Penitenciarelor și judecătorii de supraveghere a privării de libertate cu privire la necesitatea și conținutul unei eventuale modificări a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

Referitor la flexibilitatea în aprecierea cererilor de liberare condiționată, **Ministerul Justiției a înaintat Consiliului Superior al Magistraturii** aspectele sesizate de Avocatul Poporului pentru a dispune potrivit competențelor proprii.

- **Ministerul Muncii și Justiției Sociale**, care în urma prezentării incidentului din Căminul "Sf. Dumitru" Voluntari, județul Ilfov (unde vicepreședintele administrației centrului pentru persoane vârstnice, inițial, a solicitat echipei de vizită părăsirea centrului și nu a permis accesul în locație, motivând că centrul nu intră în sfera de competență a MNP, iar ulterior a permis accesul dar a obstrucționat desfășurarea vizitei) ne-a comunicat că: în cursul lunii octombrie **ministerul a informat printr-o circulară serviciile publice de asistență socială asupra competențelor ce revin instituției Avocatul Poporului în exercitarea atribuțiilor privind prevenirea torturii în orice loc care face parte din sistemul de asistență socială, precum și asupra obligativității acestora de a pune la dispoziție informațiile solicitate acordându-le sprijin în realizarea vizitelor de monitorizare, în condițiile legii.**

- **Ministerul Afacerilor Externe**, care a solicitat informații cu privire la scrisoarea Departamentului pentru Proceduri Speciale al Oficiului Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului, privind analizarea situației existente la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Măciuca, precum și informații referitoare la incidente care ar putea constitui infracțiuni raportate de MNP către autoritățile de anchetă.

- **Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului European, Domnul Nils Muiznieks**, care a solicitat informații referitoare la derularea procedurii de azil în România, aplicarea acordului de readmisie cu Serbia și condițiile de cazare din centrele de străini. În răspunsul transmis acestuia i-au fost comunicate informații referitoare la Protocolul din 8 iunie 2011 între Guvernul României și Guvernul Republicii Serbia pentru aplicarea Acordului dintre Comunitatea Europeană și Guvernul Republicii Serbia privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală, precum și informațiile comunicate de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Inspectoratul General pentru Imigrări, pentru cererile de readmisie ale resortisanților unei țări terțe sau a apatrizilor și cererile de tranzit pe calea terestră.

- **domnul Markus Jaeger, Departamentul de Politici și Cooperare în Domeniul Drepturilor Omului, Direcția Generală Drepturile Omului și Statul de Drept, Consiliul European** care a solicitat informații referitoare la rapoartele de vizită întocmite de MNP în urma vizitelor de monitorizare în centrele unde sunt custodiați copii migranți.

- **Ombudsmanii din: Norvegia, Croația, Bulgaria, Polonia, Suedia, Austria, Cehia, Spania, Portugalia**, cărora li s-au solicitat informații referitoare la organizarea Mecanismelor Naționale de Prevenire din instituțiilor acestora, independența funcțională, operațională și financiară a MNP, soluționarea petițiilor referitoare la tortură și rele tratamente, imunitatea/garanții, sporurile personalului MNP, remunerarea acestora.

În același context al colaborării, reținem întâlnirea de la începutul anului 2018 cu **domnul Eduardo Yrezabal, reprezentantul în România a UNHCR**, întâlnire în cadrul căreia au fost discutate probleme de interes comun în materia migranților și au fost puse bazele unei viitoare colaborări.

► Tot în anul 2017, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a beneficiat de **sprijinul Asociației pentru Prevenirea Torturii în organizarea unui workshop**. Astfel, între 3 și 5 mai 2017 a avut loc la București workshopul „Monitorizarea

locurilor de detenție – atelier Practic și de reflecție” cu participarea unor specialiști din cadrul Asociației pentru prevenirea torturii APT Geneva - **dl. Jean Sebastien Blanc, consilier în materie de detenție și dl. Octavian Ichim, responsabilul programului Europa și Asia Centrală** - precum și a membrilor Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul Instituției Avocatul Poporului.

Workshopul a avut ca obiective perfecționarea competențelor Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție în monitorizarea locurilor de detenție, inclusiv în ce privește pregătirea, efectuarea și acțiunile ulterioare unei vizite, expunerea situațiilor specifice de vulnerabilitate și exploatarea diverselor abordări, aplicarea metodologiei discutate cu ocazia vizitei într-un loc de detenție, optimizarea impactului rapoartelor și recomandărilor în urma adoptării unei perspective de schimbare în activitatea redacțională și strategică. Workshopul s-a desfășurat pe parcursul a trei zile și a cuprins o parte teoretică și una practică.

Prima zi a cuprins prezentări și dezbateri pe teme diverse, cum ar fi: metodologia monitorizării locurilor de detenție; vulnerabilitatea și persoanele vulnerabile în detenție; identificarea cazurilor de tortură; metodologia de pregătire a unei vizite. Cu această ocazie adjunctul Avocatului Poporului și membri ai Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție au prezentat domeniul și informații despre reglementările legale în materia penitenciarelor, necesare pentru pregătirea vizitei.

A doua zi a avut loc vizitarea Penitenciarului Jilava, în cadrul căreia reprezentanții APT au participat în calitate de observatori, iar în a treia zi au fost purtate discuții referitoare la desfășurarea vizitei, redactarea rapoartelor de vizită și urmărirea implementării recomandărilor, cartografia actorilor, exerciții de grup.

În cadrul întâlnirii s-a discutat despre modelul double-smart pentru pregătirea recomandărilor. Astfel, **calitatea și utilitatea recomandărilor poate fi evaluată în baza a zece criterii interdependente și reciproc complementare:** specifice, măsurabile, realizabile, orientate spre obținerea rezultatelor, fixate în timp, ce sugerează soluții, ce țin cont de prioritatea și succesiunea acțiunilor și riscurilor, argumentate, ce abordează cauzele de bază, bine direcționate. Deși recomandările pot să nu corespundă tuturor criteriilor, asigurarea unui grad maximal de respectare a acestora va consolida în mod considerabil recomandările făcute.

Întreg personalul Domeniului privind prevenirea torturii a apreciat în mod deosebit sprijinul acordat MNP-ului din România în organizarea Atelierului de lucru și pentru oportunitatea de a li se împărtăși din experiența reprezentanților APT în materia monitorizării locurilor de detenție.

► Un aspect important în activitatea MNP în anul 2017, l-a constituit **urmărirea implementării recomandărilor cuprinse în Rapoartele de vizită**, prin stabilirea unui dialog cu reprezentanții instituțiilor vizitate și ai autorităților publice ierarhic superioare. În acest sens, din cele **80 de vizite efectuate, 10 vizite au avut ca obiect verificarea implementării recomandărilor**.

Spre exemplu, în urma recomandărilor formulate ca urmare a vizitei efectuate în anul 2015 la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihică Bălăceanca, Centrul zonal al Domeniului privind prevenirea torturii a efectuat vizite de verificare a implementării recomandării la unitatea vizitată și la Direcția Generală de Asistență și Protecția Copilului Ilfov. Reținem că în urma verificărilor efectuate au fost luate ca măsuri: angajarea unui medic psihiatru care demarase procedura reevaluării întregului efectiv de beneficiari; în centru fuseseră achiziționate paturi și noptiere noi; șeful centrului solicitase DGASPC Ilfov sistarea internărilor ca urmare a depășirii capacității de cazare (190 de beneficiari față de 136 de locuri); ca urmare a recomandării echipei de vizită referitoare la repartizarea beneficiarilor în camere cu respectarea criteriilor de gen și a numărului de paturi maxim în saloane, directorul unității a solicitat medicilor demararea acțiunii de mutare a beneficiarilor în saloane ținând cont de sex, patologie și grad de autonomie.

► De asemenea, în anul 2017 **Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a valorificat dispozițiile art. 29¹⁵ din Legea nr. 35/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sesizând organele de urmărire penală atunci când, în exercitarea atribuțiilor, a constatat existența unor indicii privind săvârșirea unei infracțiuni**.

În 21 cazuri au fost sesizate organele de urmărire penală. Cu titlu de exemplu, urmare a vizitei inopinate la Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironești – Giurgiu, **echipa de vizită a Domeniului privind prevenirea torturii a luat la cunoștință că în luna iulie 2017 a existat un caz al unei beneficiare în vârstă de 95 de ani care a fost găsită căzută în baie de personalul de serviciu, conștientă dar aflată în imposibilitate de a se ridica**. Conform documentelor prezentate, personalul medical a anunțat de urgență Serviciul Național Unic de Urgență 112, dar personalul medical de pe ambulanță care s-a deplasat la solicitare

nu a preluat pacienta pentru a fi transportată la spital. În următoarele zile starea de sănătate a beneficiarei s-a deteriorat, iar ulterior aceasta a decedat.

Echipei de vizită nu i s-au adus la cunoștință motivele pentru care ambulanța nu a preluat pacienta. Mai mult, echipa de vizită nu a găsit consemnat în documentele medicale ale pacientei decedate rezultatul consultului medical efectuat de personalul ambulanței, cu excepția măsurării valorilor parametrilor vitali (tensiune arterială, puls, saturația sângelui în oxigen).

Sub acest aspect, s-a apreciat că se impuneau diligențe suplimentare din partea personalului medical al centrului pentru prezentarea pacientei la consult de specialitate și anunțarea medicului de familie, în condițiile în care monitorizarea s-a realizat doar de personalul medical al centrului.

Ca atare, personalul medical trebuie să efectueze toate demersurile necesare în cazul degradării stării de sănătate a beneficiarilor, având în vedere cazul persoanei în vârstă de 95 de ani, care a decedat după 5 zile de la apelarea Serviciului Național 112, deși era conștientă la momentul incidentului. În acest context, Standardul 4 din Ordinul nr. 2126/05.11.2014 emis de Ministrul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice prevede sesizarea organelor competente prevăzute de lege (procuratură, poliție, direcție de sănătate publică etc.) în cazul situațiilor deosebite, când există suspiciuni asupra decesului beneficiarului sau s-a produs o vătămare corporală importantă ori accident, aspecte ce vor fi consemnate în Registrul de evidență a incidentelor deosebite.

Față de cele expuse, a fost supusă atenției examinarea situației create și s-a solicitat luarea măsurilor legale care se impun și informarea Avocatului Poporului în privința cazului prezentat Parchetului de pe lângă Judecătoria Giurgiu.

► De asemenea, trebuie amintită **implicarea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție în monitorizarea drepturilor persoanelor aflate în centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilități.**

În baza atribuțiilor conferite de lege Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP), o echipă de vizită a efectuat o vizită inopinată în data de **31 ianuarie 2017** la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Măciuca. **Ulterior**, au fost efectuate șapte vizite inopinate la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică nr.1 Băbeni, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni, Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică nr. 2 Băbeni, Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Măciuca, Centrul de Îngrijire și Asistență Milcoiu, Centrul de Îngrijire și Asistență Zătreni și Centrul de Îngrijire și Asistență Bistrița, județul Vâlcea, iar Raportul de vizită a cuprins o serie de Recomandări dintre care amintim:

■ **protecția juridică a beneficiarilor** prin continuarea demersurilor către autoritățile competente pentru **desemnarea reprezentanților legali ai beneficiarilor fără discernământ sau ale persoanelor care pot fi desemnate ca tutore/curator ai acestora și evaluarea periodică a situației acestora**, având în vedere că absența lor afectează apărarea drepturilor și intereselor beneficiarilor.

■ **reevaluarea stării de sănătate a beneficiarilor din toate centrele rezidențiale și stabilirii imediate și cu exactitate de către specialiști a discernământului și a capacității de exercițiu a beneficiarilor**, pentru a decide dacă mai este necesară recuperarea într-un centru de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică or transferul în alte centre rezidențiale de îngrijire și asistență, în funcție de nevoile specifice fiecărui beneficiar și de tipul de servicii pe care fiecare centru le poate oferi.

■ **respectarea drepturilor beneficiarilor cu dizabilități de a fi informați și consultați cu privire la toate deciziile care îi privesc** (inclusiv, privind transferul în alte centre), de a

decide și a-și asuma riscurile în mod direct sau prin reprezentanți legali în toate aspectele vieții lor și de a-și exprima liber opțiunile;

■ **efectuarea demersurilor pentru obținerea sprijinului autorităților publice de la nivel județean și local în vederea reintegrării în familie și în crearea de servicii de tip familial, locuințe protejate și structuri de economie socială, pentru persoanele cu dizabilități.**

■ **respectarea standardelor privind asigurarea capacității de cazare sub aspectul evitării aglomerării în unele din centrele vizitate și respectarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități cu privire la cazare, care prevăd maximum 3 paturi în dormitor/cameră personală și maximum 6 m² pentru fiecare beneficiar.**

■ **efectuarea screening-ului pentru depistarea cazurilor de infecție HIV, hepatită cronică virală tip B sau C, la admiterea în centre și periodic și examinarea oportunității vaccinării beneficiarilor împotriva hepatitei cu virus B, reținând cu titlu de exemplu că la CRRN nr. 1 Băbeni erau înregistrate 20 de cazuri cu virus hepatic B, având în vedere incidența crescută a acestor afecțiuni la persoanele instituționalizate (D.G.A.S.P.C. Vâlcea și toate centrele).**

■ **întocmirea corectă a Registrului măsurilor de izolare și contenționare conform prevederilor legale.**

■ **sesizarea organelor de urmărire penală în cazul tuturor deceselor înregistrate în centre și modificarea legislației actuale care reglementează sesizarea organelor competente numai în cazul suspiciunilor asupra cauzelor deceselor;** prevenirea deceselor în centrele rezidențiale, prin acordarea asistenței /îngrijirilor medicale de urgență; întocmirea, completarea și arhivarea în mod corespunzător a registrelor în care sunt consemnate evenimente deosebite (C.R.R.N. Măciuca), inclusiv informații detaliate referitoare la decesul beneficiarilor;

■ **prevenirea abuzurilor asupra beneficiarilor și investigarea acestora cu obiectivitate de către comisiile desemnate de către D.G.A.S.P.C. Vâlcea, precum și sesizarea de urgență a organelor competente și monitorizarea de către personalul centrului a cazurilor beneficiarilor care pot prezenta un risc pentru securitatea și sănătatea proprie și a cazurilor de auto și heteroagresivitate.** Menționăm că, potrivit Standardului.S4.3 din Ordinul nr. 67/2015 al M.M.F.P.S.P.V., în situații deosebite, când au fost constatate fapte care pot constitui contravenții sau infracțiuni, s-au semnalat orice alte evenimente care afectează calitatea vieții beneficiarilor, centrul informează organele competente prevăzute de lege (procuratură, poliție, direcție de sănătate publică etc.); protecția beneficiarilor de a nu fi folosiți la muncă în interesul angajaților centrului.

■ **ocuparea posturilor vacante de psihologi, terapeuți ocupaționali,** care să asigure serviciile de recuperare și reabilitare prevăzute de Planurile individualizate de intervenție; reevaluarea și transferul beneficiarilor care nu fac obiectul centrelor, care prezintă abilități ridicate în dobândirea unei vieți autonome și independente în alte centre sau forme de asistență socială cu scopul reintegrării psiho-sociale; evaluarea și completarea corectă în mod individual și specific pentru fiecare beneficiar a fișelor de evaluare și a programelor individuale de recuperare cu informații și detalii complete, cu dată și semnătură;) întocmirea unui orar și planificarea unor activități de recuperare și reabilitare zilnice, săptămânale sau lunare, oferite de centre beneficiarilor) formarea profesională continuă a personalului din centru pentru a interveni corespunzător, a preveni și a gestiona situațiile de criză psihomotorie ale beneficiarilor;

■ **asigurarea organizării unor activități cât mai variate de recuperare, de petrecere a timpului liber și de socializare pentru beneficiarii centrelor, implicarea**

acestora în desfășurarea de activități de autogospodărire, și dezvoltarea unor deprinderi de trai independent.

■ **scoaterea la concurs a posturilor vacante, în condițiile în care deficitul de personal (94 posturi vacante din 419 posturi prevăzute în organigrame)** din cele 7 centre vizitate afectează asigurarea serviciilor de îngrijire, asistență, recuperare și reabilitare a beneficiarilor, precum și identificarea unor soluții de contractare a serviciilor unor medici, psihologi, acolo unde în urma organizării concursurilor posturile vacante nu au fost ocupate (D.G.A.S.P.C. Vâlcea și toate centrele).

Față de recomandările cuprinse în Raportul de vizită reținem **răspunsul Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități (ANPD)**, care ne-a comunicat că și-a planificat în perioada următoare să revizuiască standardele minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități, moment la care va analiza și aspectele cuprinse în evaluările din teren ale Agențiilor Județene pentru Plăți și Inspecție Socială, precum și a altor instituții cu competențe în domeniu, astfel încât să fie eliminate pe cât posibil aspecte legate de nerespectarea standardelor de calitate și să fie asigurate în continuare servicii sociale de calitate persoanelor cu dizabilități.

De altfel, **Agencia Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială** a stabilit prin Planul Anual de control o serie de controale privind respectarea standardelor și a drepturilor beneficiarilor în centre rezidențiale, desfășurând în paralel și evaluarea în teren a serviciilor sociale licențiate de către ANPD în domeniul dizabilității.

Agencia Națională pentru Plăți și Inspecție Socială ne-a comunicat că serviciile sociale vizitate aflate pe raza județului Vâlcea se află în proces de evaluare, certificare, monitorizare și control pentru asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale. Cât privește recomandările, acestea se aflau deja în procedura de implementare, întrucât inspectorii sociali au obligația, conform actelor normative în domeniul asigurării calității serviciilor sociale, de a verifica în mod sistematic și continuu respectarea criteriilor și standardelor minime de calitate.

► **Cât privește monitorizarea drepturilor copiilor din centrele rezidențiale** reținem vizita în care reprezentanții MNP au luat cunoștință de cazul unui beneficiar custodiat în Centrul de plasament "Robin Hood", care susținea că a fost agresat fizic de organele de poliție, ulterior altercației cu un alt beneficiar. La sesizarea organelor de poliție de către personalul centrului, minorul a fost dus la secție însoțit de un membru al personalului; conform declarațiilor minorului, acesta a rămas singur cu polițistii în cadrul secției de poliție, timp în care ar fi fost agresat fizic de către aceștia, el fiind încătușat.

Cu privire la acest caz **a fost sesizat Parchetul de pe lângă Tribunalul București**. Conform răspunsului comunicat instituției Avocatul Poporului, sesizarea a fost trimisă Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 4 București spre competență soluționare.

► În anul 2017, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție **s-a implicat și în materia legislației naționale**, putându-se observa o preocupare deosebită a legiuitorului în direcția alinierii la prevederile legislației internaționale în domeniul apărării drepturilor omului.

Reamintim că în anul 2015, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a întocmit **Raportul special privind condițiile de detenție din penitenciare și centre de rețineră și arestare preventivă, factori determinanți în respectarea demnității umane și a drepturilor persoanelor private de libertate, care a cuprins o serie de propuneri legislative pentru reducerea supraaglomerării și îmbunătățirea condițiilor materiale din unitățile de detenție, reținând cu titlu de exemplu:** •măsuri de politică penală orientate spre aplicarea sancțiunilor necustodiale/alternative (amendă, muncă în folosul comunității,

suspendarea executării pedepsei sub supraveghere) în locul de detenție ca sancțiune de referință pentru anumite infracțiuni, în special în cazul infracțiunilor săvârșite de infractori primari; ● *reglementarea, cel puțin cu caracter temporar a unei forme de acordare a liberării condiționate*, în sensul punerii în libertate a persoanelor deținute aflate în executarea ultimilor 3 ani din pedeapsa închisorii și/sau reducerea la jumătate a pedepsei aplicate, față de două treimi în cazul închisorii care nu depășește 10 ani, cum prevede legislația actuală și respectiv două treimi față de trei pătrimi, în cazul închisorii mai mari de 10 ani, cum prevede legislația actuală, sub condiția plății de către persoanele condamnate a datoriilor către stat și către partea civilă; ● *reevaluarea dispozițiilor legale referitoare la partea din durata pedepsei care este considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate și/sau a instruirii școlare și formării profesionale*; ● *reconsiderarea legislației în materia acordării liberării condiționate, astfel încât să permită asigurarea unui tratament echitabil pentru persoanele private de libertate care nu pot presta munci din motive neimputabile lor, pe de o parte și persoanele private de libertate cărora, datorită unui bun management al penitenciarului, li se asigură condițiile exercitării dreptului la muncă, pe de altă parte*; ● *reconsiderarea dispozițiilor legale referitoare la comisia de liberare condiționată*; ● *valorizarea potențialului persoanelor private de libertate prin folosirea la muncă*.

Ulterior, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat Hotărârea pilot în cazul Rezmiveș și alții împotriva României stabilind ca măsuri generale pentru remedierea problemei structurale:

a. Măsuri de reducerea supraaglomerării și îmbunătățirea condițiilor de detenție.

În acest context a reținut că măsurile cuprinse în reforma inițiată de Guvern privind reducerea limitelor pedepselor pentru anumite infracțiuni, amenda penală ca alternativă a închisorii, renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei, efectele pozitive ale sistemului de probațiune **trebuie cumulate cu diversificarea pedepselor alternative la detenție**. Alte căi de explorat, cum ar fi **relaxarea condițiilor renunțării la aplicarea pedepsei, a condițiilor amânării aplicării pedepsei și în special extinderea posibilităților de acces la liberare condiționată și funcționarea eficientă a sistemului de probațiune ar putea fi surse de inspirație**.

b. Instituirea unei căi de atac compensatorie specifică în măsură să permită obținerea unei despăgubiri corespunzătoare pentru orice încălcare a Convenției care a avut loc deja ca urmare a spațiului vital insuficient și a condițiilor materiale precare.

La mijlocul anului 2017, a fost adoptată Legea nr. 169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, care stabilește că la fiecare 30 de zile petrecute în condiții necorespunzătoare, chiar dacă acestea nu sunt consecutive, deținuții pot beneficia de o reducere cu șase zile a timpului pe care trebuie să-l petreacă în închisoare. În plus, acest sistem se aplică și la calcularea pedepsei executate efectiv ca măsură preventivă/pedeapsă în centrul de reținere și arestare preventivă în condiții necorespunzătoare. Cu acest prilej au fost reanalizate condițiile din penitenciare, chiar textul legii stabilind că acestea presupun lipsa accesului la activități în aer liber, lipsa luminii naturale, a ventilației, aglomerarea din camera de detenție sau mușgaiul de pe pereți. De asemenea, Legea nr. 169/2017 prevede că pentru fiecare astfel de penitenciar cu probleme se va înființa o Comisie de evaluare a condițiilor de detenție.

De asemenea, o altă dispoziție a Legii nr. 169/2017 se referă la prestarea muncii remunerate de către deținuți. Astfel, pentru trei zile de muncă se consideră patru zile executate din pedeapsă, pentru două zile de muncă se consideră trei zile executate din pedeapsă, iar pentru o noapte de muncă se consideră două zile executate. **Legea a avut un dublu scop și**

anume, de a acorda o compensare persoanelor care execută pedepse privative de libertate în condiții necorespunzătoare și de a micșora supraaglomerarea din penitenciare.

Începând cu data de 19.10.2017, Legea nr. 169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal și-a produs efectele, astfel că, **la nivelul sistemului penitenciar, până la data de 04.12.2017 au fost eliberați 2551 deținuți.**

În contextul în care anul 2017 a reprezentat un an de evoluții semnificative pentru migrația internațională, precum și ca urmare a recomandărilor înaintate de instituția Avocatul Poporului către Inspectoratul General pentru Imigrări, **a fost modificat Ordinul Ministrului Internelor și Reformei Administrative nr. 269/13.08.2007**, cu modificările și completările ulterioare, care definea asigurarea condițiilor de cazare, a bunurilor materiale pentru fiecare persoană cazată, materialele de întreținere și igienă, bunurile materiale necesare pregătirii și servirii hranei, durata brută de folosință, precum și normele cantitative maxime și materialele de curățenie necesare întreținerii centrelor de cazare. Astfel, a fost emis **Ordinul nr. 113/2017 privind modificarea și completarea Ordinul Ministrului Internelor și Reformei Administrative nr. 269/13.08.2007** privind asigurarea asistenței materiale pentru persoanele cazate în centrele din subordinea Inspectoratului General pentru Imigrări, **în sensul introducerii unor bunuri materiale noi și a reducerii duratei de folosință în cazul altora.**

Apreciem că există și alte materii în care se impun modificări legislative de natură a contribui la îmbunătățirea tratamentului persoanelor private de libertate, spre exemplu:

- reglementarea înființării unor centre medico-sociale zonale, pentru degrevarea spitalelor de psihiatrie și structurilor de tip centre de recuperare și reabilitare de cazurile sociale;
- clarificarea din punct de vedere legislativ a dublei subordonări a medicilor din penitenciare, și armonizarea cu normele europene în domeniu;
- posibilitatea implementării structurilor de tip comunitar pentru foștii consumatori de droguri în toate penitenciarele.

► În **Newsletter-ul NPM European nr. 88/89 mai/iunie 2017** a fost publicată contribuția MNP din România referitoare la procedura percheziției corporale. De asemenea, au fost publicate în cotidianul „Cuvântul Libertății” articolele: „Mai multe penitenciare din țară, vizitate de specialiștii Instituției Avocatul Poporului” (12 decembrie 2017); „Cum se trăiește în câteva dintre penitenciarele din țară” (14 decembrie 2017).

► a fost realizat un flyer de prezentare a Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție conținând informații referitoare la atribuții, date de contact ale centrelor zonale.

► ***Dificultăți întâmpinate pe parcursul activității de monitorizare:***

În accepțiunea art. 4 din Protocolului opțional, fiecare stat-parte va permite efectuarea vizitelor de către mecanismele naționale de prevenire **în orice loc aflat sub jurisdicția și controlul său în care persoanele sunt sau ar putea fi private de libertate**, fie în baza unui ordin al unei autorități publice sau la cererea acestuia ori cu acordul tacit al acestuia (denumite locuri de detenție).

De asemenea, în sensul Protocolului, privarea de libertate înseamnă orice formă de detenție sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public sau privat de reținere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin ordinul oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură.

În decursul anului 2017, echipele de vizită ale Domeniului privind prevenirea torturii s-au confruntat cu o serie de dificultăți în desfășurarea activităților specifice de vizitare a locurilor de detenție, sub aspectul: *a) interpretării noțiunii de loc de detenție de către unele autorități publice, în sensul neincluzării unităților subordonate monitorizării*

MNP; b) atitudini necorespunzătoare ale autorităților publice față de membrii echipei de vizită; c) refuzul unor autorități vizitate de a pune la dispoziție înscrisuri sau copii ale acestora

a) referitor la primul aspect, privind interpretarea noțiunii de loc de detenție de către unele autorități publice, în sensul neinclunderii unităților subordonate monitorizării MNP, reținem :

► **Centrul de tip familial "Alexandra-Violeta"** din cadrul Complexului de Servicii pentru copilul cu nevoi speciale Alexandria, unde prezența echipei de vizită a fost privită cu reticență, iar directorul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Teleorman a precizat că nu este oportună vizita echipei MNP întrucât centrul nu este un loc de detenție și prin urmare nu intră în competența monitorizării instituției Avocatul Poporului.

► **Căminul privat Sf. Dumitru „Voluntari”, județul Ilfov**, unde vicepreședintele administrației centrului pentru persoane vârstnice, inițial, a solicitat echipei de vizită părăsirea centrului și nu a permis accesul în locație, motivând că centrul nu este loc de detenție, neintrând în sfera de competență a MNP. Ulterior, după ce a acceptat vizita MNP a obstrucționat desfășurarea vizitei și a amenințat membrii echipei, a intervenit în cadrul discuțiilor dintre membrii echipei de vizită și beneficiari, neputându-se respecta confidențialitatea și obținerea informațiilor care să reflecte situația reală din centru. Mai mult a solicitat membrilor echipei de vizită părăsirea incintei, membrii echipei fiind obligați să încheie vizita mai devreme decât ar fi fost necesar.

► **Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași**, unde conducerea centrului privat a considerat ca fiind inoportună vizita, refuzând prezentarea registrelor și documentelor referitoare la serviciile acordate.

Potrivit Ministerului Muncii și Justiției Sociale, în proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal, aflat în procedură de avizare, MMJS a inclus în mod explicit, **obligația serviciului public de asistență socială din cadrul unității administrativ/teritoriale de a comunica, sau după caz, de a pune la dispoziția instituțiilor/structurilor cu atribuții privind prevenirea torturii, informațiile solicitate, acordându-le sprijin în realizarea vizitelor de monitorizare.**

Menționăm că, în conformitate cu prevederile art. 6 alin. 1 lit.d) din *Hotărârea Guvernului nr. 797 din 8 noiembrie 2017 pentru aprobarea regulamentelor cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal*, autoritățile publice locale sunt obligate să comunice sau, după caz, să pună la dispoziția instituțiilor/structurilor cu atribuții în monitorizarea și controlul respectării drepturilor omului, în monitorizarea utilizării procedurilor de prevenire și combatere a oricăror forme de tratament abuziv, neglijent, degradant asupra beneficiarilor serviciilor sociale și, după caz, instituțiilor/structurilor cu atribuții privind prevenirea torturii informațiile solicitate, acordându-le sprijin în realizarea vizitelor de monitorizare, în condițiile legii.

Față de cele expuse, precizăm următoarele:

Conform Ghidului practic "Monitorizarea locurilor de detenție" și a „Ghidului de stabilire și desemnare a MNP-urilor” ale Asociației pentru prevenirea torturii, **definiția "locurilor de detenție" din articolul 4 alineatul (1) OPCAT este formulată în sens foarte larg**, pentru a oferi cea mai largă protecție posibilă persoanelor care sunt private de libertate. Elementele cheie ale definiției sunt: **persoanele nu pot părăsi locul de detenție și detenția are legătură cu autoritatea publică.**

S-a considerat neadecvată definirea "locurilor de detenție" în OPCAT prin

prezentarea unei liste închise și exhaustive a categoriilor de instituții. O astfel de abordare ar fi dus în mod inevitabil la crearea unui sistem de vizite prea restrâns și restrictiv în domeniul său de aplicare.

Cu toate acestea, anumite categorii intră în sfera de aplicare a definiției OPCAT a "locului de detenție" și ar putea fi exprimate printr-o definiție neexhaustivă în legislația națională, din motive de claritate, de exemplu: • secții de poliție; • arestul preventiv; • închisori; • centrele de detenție juvenile; • facilitățile de poliție de frontieră și zonele de tranzit la punctele de trecere a frontierei, porturile și aeroporturile internaționale; • centre de detenție pentru imigranți și solicitanți de azil; • instituții psihiatrice; • centrele de detenție aflate sub jurisdicția militară; • mijloace de transport pentru transferul deținuților.

În plus, față de aceste categorii relativ evidente, **articolul 4 cere ca MNP să aibă acces la orice alt loc în care cineva poate fi ținut împotriva voinței sale, în legătură, chiar indirect, cu autoritatea publică.** Două fraze cheie din definiția "locului de detenție" în accepțiunea articolului 4 descriu natura acestei conexiuni: • "sub jurisdicția și controlul său"; • "în virtutea unui ordin dat de o autoritate publică sau la inițiativa acesteia sau cu consimțământul sau cu acordul acesteia" (care se referă la mijloacele prin care o persoană este sau poate fi ținută într-un loc de detenție).

SPT consideră, în relație cu implementarea acestei definiții în practica operațională, **că ar fi de dorit „să se dea o interpretare cât mai largă acestei definiții, pentru a crește impactul activităților preventive ale MNP-urilor”.** „Orice loc în care o persoană este privată de libertate (în sensul că nu este liberă să îl părăsească după propria voință) sau în care (...) o persoană ar putea să fie lipsită de libertate, ar trebui să intre sub incidența mandatului OPCAT dacă este o situație în care statul exercită, sau ar putea exercita, o funcție de reglementare”.

În conformitate cu Protocolul opțional, potrivit art. 29² alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sunt locuri de detenție, potrivit legii: penitenciarele, inclusiv penitenciarele-spital; centrele educative, centrele de detenție, centrele de reținere și arestare preventivă, serviciile de tip rezidențial pentru minorii care au săvârșit fapte penale și nu răspund penal; spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță și spitalele de psihiatrie; centrele de tranzit, centrele de cazare a străinilor luați în custodie, centrele speciale de primire și cazare a solicitanților de azil aflate în subordinea Inspectoratului General pentru Imigrări; centrele în care se acordă servicii de asistență pentru consumatorii de droguri, în regim închis; orice alt loc care îndeplinește condițiile art. 29² alin. (1) privind definirea locului de detenție sau face parte din sistemul de sănătate sau sistemul de asistență socială.

Mai mult, în cazul în care instituția vizitată nu se conformează, Avocatul Poporului sau, după caz adjunctul Avocatului Poporului pentru Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție va informa asupra acestui aspect autoritatea ierarhic superioară ori autoritatea administrației publice locale sau centrale care a emis autorizația de funcționare, **în cazul locurilor de detenție private** (art. 29¹² alin. (3) din Legea nr. 35/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare).

Ca atare, precizăm că în privința centrelor pentru copii (centrele în care sunt cazate persoanele cu dizabilități; centrele de plasament; centrele de primire a copilului în regim de urgență; centrele maternale) sunt incidente dispozițiile OPCAT, în cazul oricărui fel de așezământ instituțional – penal, corecțional, educațional, de protecție, social, terapeutic, medical, administrativ – fie el public sau privat – pe care copilul nu îl poate părăsi după voia sa. În cazul acestora, atât hotărârea Comisiei pentru Protecția Copilului, cât și sentința judecătorească reprezintă ordine ale unei autorități judiciare, administrative sau de altă natură.

Faptul că plasarea în respectivele instituții se face la cererea, cu acordul sau interesul persoanelor vizate, ca serviciu social, nu este de natură a exclude de la controlul instituit de Protocol modul în care sunt oferite respectivele servicii sociale, atât timp cât beneficiarii nu sunt liberi, din orice motiv, să părăsească locațiile respective la orice moment, fără a obține vreun acord și fără a necesita ajutor în acest sens. Conform art. 4 alin. (2) din Protocol, **privarea de libertate înseamnă „orice formă de detenție sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public sau privat de reținere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin ordinul oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură”.**

Aceeași situație se regăsește și la centrele pentru persoanele vârstnice.

b) referitor la atitudini necorespunzătoare ale autorităților publice față de membrii echipei de vizită

În acest context, amintim vizita la **Secția 26 de Poliție din cadrul Poliției Sectorului 4 București**, unde echipei de vizită i s-a refuzat accesul în secția de poliție, deși membrii acesteia (jurist și medic, consilieri în cadrul Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție) au prezentat legitimațiile de serviciu, iar reprezentantul ONG cartea de identitate, însoțite de împuternicirea Avocatului Poporului de efectuare a vizitei.

Motivat de necesitatea prezentării cărții de identitate de către toți membrii echipei de vizită (medic și jurist), care de altfel se aflau în incinta Secției 26 de Poliție București în exercitarea atribuțiilor de serviciu, aceștia au fost intimidați și amenințați de către agenții de poliție menționându-li-se că nu vor pleca din secția de poliție până nu se legitimează cu cartea de identitate; că pot fi reținuți pentru 24 de ore pentru că nu se legitimează cu cartea de identitate, din cauza unei suspiciuni în ceea ce privește prezența acestora în secția de poliție.

Precizăm că, potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, republicată, invocată de agentul de poliție, constituie contravenție săvârșirea oricăreia dintre următoarele fapte: art. 31 refuzul unei persoane de a da relații pentru stabilirea identității sale, de a se legitima cu actul de identitate sau de a se prezenta la sediul poliției, la cererea ori la invitația justificată a organelor de urmărire penală sau de menținere a ordinii publice, aflate în exercitarea atribuțiilor. **Or identitatea membrilor echipei de vizită fusese stabilită pe baza legitimațiilor de serviciu și a cărții de identitate (în cazul reprezentantului ONG) însoțite de împuternicirea emisă de Avocatul Poporului.**

În cadrul discuțiilor purtate cu șeful Secției 26 Poliție București, acesta a invocat o neînțelegere din partea subordonaților săi cu privire la accesul membrilor echipei în interiorul secției de poliție, precizând că potrivit susținerilor acestora, membrii echipei de vizită ar fi refuzat să lase telefoanele mobile la intrare, aspect care nu corespundea adevărului și care i-a fost adus la cunoștință de către reprezentanții Domeniului prevenire a torturii în locurile de detenție.

Având în vedere atitudinea ofițerului de serviciu, de a intimida și amenința reprezentanții MNP, aceștia au decis să nu mai efectueze vizita. În legătură cu acest aspect, Recomandările Subcomitetului Națiunilor Unite pentru Prevenirea Torturii (SPT) precizează că atunci când membrii echipei de vizită se simt amenințați, vizita nu se mai efectuează. În plus, reținem că Legea nr. 360/2002 privind Statutul poliștilor prevede ca îndatorire a poliștilor ”să aibă o conduită corectă, să nu abuzeze de calitatea oficială și să nu compromită prin activitatea sa publică ori privată, prestigiul funcției sau al instituției din care face parte”.

În contextul celor expuse, reținem că potrivit art. 21 pct. 2 și art. 35 din Protocolul opțional, membrilor mecanismelor naționale de prevenire li se acordă privilegiile și imunitățile necesare pentru a-și exercita atribuțiile în mod independent.

Incidentul a fost adus la cunoștință Ministrului Afacerilor Interne, căruia i s-a solicitat dispunerea măsurilor legale și aducerea la cunoștința unităților din subordine, inclusiv secțiilor de poliție atribuțiile Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție.

În urma demersurilor efectuate de către instituția Avocatul Poporului, Inspectoratul General al Poliției Române prin Serviciul Coordonare Centre de Reținere și Arestare Preventivă a comunicat că **a retransmis tuturor unităților subordonate repere referitoare la activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, care îndeplinește atribuțiile specifice de Mecanism Național de Prevenire a torturii în locurile de detenție, în sensul Protocolului opțional, fiind vizată și includerea în programele de formare profesională continuă a unor teme referitoare la Mecanismul Național de Prevenire a Torturii, inclusiv prin invitarea reprezentanților instituției Avocatul Poporului în calitate de lectori.**

c) referitor la refuzul unor autorități vizitate de a pune la dispoziție înscrisuri sau copii ale acestora

- conducerea Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Rădăuți Prut a pus la dispoziția echipei de vizită înscrisurile solicitate pentru a fi studiate/analizate, **dar nu a eliberat copii după Procedura de sistem privind organizarea și funcționarea camerei de triere, invocând caracterul secret al acestora și regulamentele de organizare ale Poliției de Frontieră.** Ulterior vizitei, documentele solicitate au fost puse la dispoziția echipei de vizită.

Avocatul Poporului a recomandat respectarea dispozițiilor legale prevăzute la art. 4 și art. 29⁸ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora instituțiile vizitate sunt obligate să pună la dispoziția reprezentanților echipei de vizitare, în condițiile legii, înainte, în timpul sau după efectuarea vizitei, orice documente sau informații care se află la dispoziția lor sau pe care le pot procura, solicitate de aceștia în scopul îndeplinirii atribuțiilor legale.

► **Bugetul MNP.** Potrivit art. 29¹⁹ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, finanțarea cheltuielilor curente și de capital ale activității de prevenire a torturii și a tratamentelor cu cruzime, inumane sau degradante se asigură de la bugetul de stat, iar **fondurile destinate acestuia** fac parte din bugetul instituției Avocatul Poporului.

Menționăm că, potrivit răspunsului Biroului Financiar, salarizare, resurse umane, în anul 2017, bugetul instituției Avocatul Poporului a fost întocmit în conformitate cu prevederile Legii nr. 500/2002, cu încadrarea acestora în mod obligatoriu în limitele comunicate de Ministerul Finanțelor Publice prin scrisoarea cadru, conform prevederilor Legii nr. 69/2010. "Având în vedere că bugetul Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție este parte integrantă și nu distinctă a bugetului instituției Avocatul Poporului, care are calitatea de ordonator principal de credite, sumele din anexă revin MNP, în directă corelație cu limitele comunicate în scrisoarea cadru și repartizarea judicioasă pentru finanțarea activității de ansamblu a instituției". Conform anexei la adresa amintită, **bugetul MNP 2017 a fost de 2546 mii lei, din care: cheltuieli personal (CAS, șomaj, risc de accidente, concedii și indemnizații) -2224 mii lei; bunuri și servicii (exemplu: prestări servicii, deplasări externe, deplasări interne, obiecte inventar, pregătire profesională)-316 mii lei; cheltuieli capital 6 mii lei.**

► **pentru mediatizarea atribuțiilor Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție au avut loc următoarele acțiuni:**

- organizarea unei mese rotunde în data de 12 decembrie 2017 la Centrul de Formare și Perfecționare a Polițiștilor „Nicolae Goleșcu” Slatina, județul Olt, cu tema „Vizitele Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul Instituției Avocatului Poporului, Centrul Zonal Craiova”;

- La data de 26 iunie 2017, a fost organizată la Penitenciarul București-Rahova o comunicare pentru a marca Ziua Internațională pentru Sprijinirea Victimelor Torturii. Comunicarea a inclus două părți: prima parte s-a referit la elementele specifice torturii, tratamentelor inumane sau degradante, cât și la principii din Regulile Mandela; cea de-a doua parte a prezentării a vizat aspecte rezultate din activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, cu accent pe organizarea și desfășurarea vizitelor, implementarea recomandărilor făcute instituției vizitate.

- organizarea unui eveniment în data de 26 iunie 2017, la CRRN Galda de Jos, județul Alba privind ”Rolul Mecanismului Național pentru prevenirea torturii, a tratamentelor inumane sau degradante în respectarea drepturilor omului și demnității umane” cu prilejul Zilei Internaționale pentru sprijinirea victimelor torturii;

- Eveniment dedicat Zilei internaționale pentru sprijinirea victimelor torturii organizat în data de 26 iunie 2017, de reprezentanții Centrului Zonal Bacău în Penitenciarul Bacău. Evenimentul a constat în instruirea unei părți a personalului Penitenciarului Bacău cu privire la subiecte precum: importanța zilei internaționale pentru sprijinirea victimelor torturii; demnitatea umană; conceptele de tortură, tratament inuman sau degradant; vulnerabilități în penitenciare; rolul și activitatea Mecanismului național de prevenire a torturii etc. Instruirea a fost susținută de reprezentanții Centrului Zonal Bacău din cadrul instituției Avocatului Poporului, din partea Penitenciarului Bacău participând Doamna Director Adjunct Intervenție Psihosocială Geanina Ștefan – Subcomisar, precum și un număr de aproximativ 40 de angajați din diverse sectoare de activitate ale Penitenciarului Bacău.

- Work-Shop-ul ”CONCEPTUL DE PREVENIRE A TORTURII” organizat în data de 10 iulie 2017 de reprezentanții Centrul Zonal Bacău la Căminul pentru persoane vârstnice Bacău. Cu această ocazie un număr de 15 angajați ai Căminului au primit informații cu privire la conceptele de tortură, tratament inuman sau degradant, demnitatea umană și activitatea Domeniului privind prevenirea torturii și a cadrului legislativ aplicabil. Au fost înmânate mape cu informații referitoare la subiectele menționate anterior, precum și la practica CEDO în ceea ce privește faptele care pot fi încadrate ca fiind tortură, tratament inuman sau degradant. S-au purtat discuții cu privire la situațiile care ar putea fi încadrate la fapte de tortură, tratament inuman sau degradant. Evenimentul a avut rolul să evidențieze activitatea Domeniului privind prevenirea torturii și să asigure garantarea respectării drepturilor și

libertăților fundamentale ale persoanelor aflate în custodia Căminului pentru persoane vârstnice Bacău.

- Masă rotundă cu instituțiile din județul Vaslui, care au în subordine locuri de detenție, având ca temă vizitele Mecanismului Național de Prevenire din cadrul instituției Avocatul Poporului, în data de 10 noiembrie 2017. Evenimentul s-a desfășurat la Sala Mare a sediului Consiliului Județean Vaslui, cu începere de la ora 12,00. Participanții au fost reprezentanți ai autorităților care au în subordine locuri de detenție (Consiliul Județean Vaslui, Consiliul Local Vaslui, Primăria Municipiului Vaslui, Penitenciarul Vaslui, Inspectoratul de Poliție al Județului Vaslui, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Vaslui, Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog al Județului Vaslui etc.), ai asociațiilor profesionale (medici, psihologi, asistenți sociali), precum și ai organizațiilor neguvernamentale (Asociația Iris Vaslui, Asociația Romilor Creștini "Calea, Adevărul și Viața" Bacău, Asociația Pro Democrația Piatra-Neamț). Evenimentul a avut rolul să prezinte activitatea Domeniului privind prevenirea torturii și să asigure garantarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor aflate în custodia centrelor de detenție din județul Vaslui.

- Masa rotundă cu tema –Vizitele Mecanismului Național de Prevenire la Așezământul social „Sfântul Ghelasie,, Galda de Jos, județul Alba în data de 14 decembrie.2017.

4. Pregătirea profesională a membrilor echipelor de vizită și acțiuni ale Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție

La nivel național au avut loc următoarele activități:

- participarea la întâlnirea cu domnul Willy Fautré, directorul organizației Drepturile Omului fără Frontiere, sediul instituției Avocatul Poporului, 20 ianuarie 2017. Au avut loc discuții cu privire la acuzațiile de procese inechitabile, erori judiciare, lipsa de independență a judecătorilor și condițiile de detenție în închisorile din România.

- Dezbateri publice – Dreptul la muncă al deținuților, 25 aprilie 2017 București, Palatul Parlamentului, în care au fost dezbătute aspecte privind: introducerea posibilității deținuțului de a fi cosemnatar la contractul de prestări servicii în vederea recunoașterii dreptului de vechime în muncă; calificarea profesională a deținuților în sensul că aceasta ar

trebui să se realizeze în orice moment, nu doar în ultimul an de detenție; identificarea unor soluții cu privire la stimularea autorităților locale de a folosi deținuții la muncă în folosul comunității; reinserția socială a deținuților cu prioritate în societățile Consiliilor Locale; •motivarea deținuților.

- participare la cursul cu tema „Managementul modern al serviciilor de psihologie aplicată în domeniul securității naționale – Ediția a IV-a”, 28 ianuarie 2017, organizat de Asociația de Psihologie Aplicată Timișoara și Colegiul Psihologilor din România;

- participare la reuniunea organizată la data de 17 februarie 2017 de Filiala Regională a O.A.D.O. Craiova referitoare la colaborarea avută în cursul anului 2016 și stabilirea obiectivelor pentru anul 2017;

- participare în data de 22 februarie 2017 la prezentarea Raportului de activitate pe anul 2016 al Administrației Naționale a Penitenciarelor. Evenimentul a vizat prezentarea Raportului anual de activitate pe anul 2016 al Administrației Naționale a Penitenciarelor, reținându-se că, pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție, lucrările de reparații curente au crescut față de anul precedent, fiind astfel create noi locuri de cazare în penitenciare;

- participare la *Dezbaterea publică – Identificarea de soluții sustenabile pentru respectarea drepturilor omului în România prin perspectiva executării pedepselor privative și neprivative de libertate* – București, Palatul Parlamentului, organizată de Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Minorități Naționale din Camera Deputaților și structurată pe două secțiuni, respectiv: **soluții sustenabile** pentru evitarea supraaglomerării din penitenciare, respectiv pentru ameliorarea condițiilor de detenție și **măsuri active** și complementare pentru reintegrarea persoanelor private de libertate în societate, 21 martie 2017;

- participare la dezbatere publică – proiect act normativ pentru completarea Legii nr. 254/2013, Camera Deputaților, Parlamentul României, 4 aprilie 2017;

- participare în data de 06 aprilie 2017 la Conferința de presă de închidere a proiectului “Consolidarea capacității sistemului de arest preventiv de a respecta instrumentele internaționale relevante privind drepturile omului”, eveniment organizat de Inspectoratul General al Poliției Române. Inspectoratul General al Poliției Române a derulat în perioada aprilie 2014 – aprilie 2017 proiectul „Consolidarea capacității sistemului de arest preventiv de a respecta instrumentele internaționale relevante privind drepturile omului”, finanțat de Regatul Norvegiei prin Mecanismul Financiar Norvegian 2009-2014, în cadrul Programului RO23 “Servicii corecționale inclusiv sancțiuni non privative de libertate”, gestionat de Ministerul Justiției în calitate de Operator de Program. Proiectul a fost implementat în parteneriat cu Consiliul Europei și a avut ca obiectiv îmbunătățirea sistemului de reținere și arest preventiv, în conformitate cu instrumentele internaționale relevante în domeniul drepturilor omului. Principalele rezultate obținute în cadrul acestuia au fost: desfășurarea a 43 sesiuni de formare profesională, elaborarea a două ghiduri și două broșuri de bune practici privind drepturile omului respectiv prevenirea discriminării în centrele de reținere și arest preventiv (ghidurile sunt disponibile în limba română, iar broșurile în limbile română, maghiară și romanes), editarea și tipărirea a 300 de exemplare de ghiduri și 1200 broșuri de bune practici privind drepturile omului ce au fost distribuite personalului din centrele de reținere, editarea și tipărirea a 300 de exemplare de ghiduri și 800 broșuri de bune practici privind antidiscriminarea, ce au fost distribuite personalului din centrele de reținere, dotarea centrelor de reținere și arest preventiv cu echipamentele necesare îmbunătățirii infrastructurii centrelor, în conformitate cu instrumentele internaționale relevante privind drepturile omului.

- participare în data de 20 aprilie 2017 la dezbaterea asupra proiectului de lege privind grațierea – invitație lansată de Asociația Ține de noi împreună cu Fundația Hanns Seidel-România. La dezbatere au participat avocați, judecători, reprezentanți ai Administrației

Naționale a Penitenciarelor, dar și reprezentanți ai societății civile care au expus un punct de vedere asupra proiectului de lege.

- participare la *Forumul Seniorilor*, organizat de Confederația Caritas România, împreună cu Asociația C.A.R.P. „Omenia” București, 25 aprilie 2017. Confederația Caritas România, împreună cu Asociația C.A.R.P. „Omenia” București, partener în cadrul proiectului “Cetățeni Activi la Puterea a Treia”, a Forumul Seniorilor, ca un spațiu de comunicare între parlamentarii români și reprezentanții seniori ai Parlamentului Seniorilor – for consultativ care apără și promovează interesele persoanelor vârstnice. La întâlnire au participat ministrul sănătății, senatori și deputați, reprezentanți ai societății civile și ai grupurilor de inițiativă care apără interesele și drepturile persoanelor vârstnice din România. În cadrul întâlnirii a fost prezentată activitatea Domeniului privind prevenirea torturii, cu accent pe vizitarea centrelor și căminelor pentru vârstnici asigurând organizatorii de întregul sprijin al instituției și exprimând disponibilitatea pentru viitoarele colaborări.

- participare la Conferința *Managementul serviciilor pentru vârstnici: sustenabilitate și dezvoltare profesională*, București, 10-12 mai 2017. Conferința a fost organizată de Asociația Directorilor Instituțiilor pentru Vârstnici (A.D.I.V.) din România, în colaborare cu Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași și a cuprins: prezentări despre abordări integrative și potențialul inovativ în serviciile pentru persoanele vârstnice; dezvoltarea profesională a directorilor de centre; echipa geriatrică și supervizarea personalului din centrele de îngrijire și asistență; prevenirea suprasolicitării și a epuizării; managerul socio-medical, o căutare constantă a echilibrului între standarde, calitate și resurse, susținute de invitați din Italia, Belgia și Austria. În cadrul întâlnirii a fost prezentată prioritatea Domeniului privind prevenirea torturii în respectarea drepturilor persoanelor vârstnice care beneficiază de serviciile rezidențiale publice sau private.

- participare la Masa rotundă “Aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități pe segmentul psihosocial – de la teorie la practică”, organizată de Comisia pentru egalitate de șanse din Senat și Asociația Română de Psihiatrie Medico-Legală, în parteneriat cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Consiliul Național al Dizabilității din România, Senat, Palatul Parlamentului, 17 mai 2017. Scopul principal al organizării mesei rotunde a fost prezentarea proiectului legislativ privind executarea măsurilor de siguranță cu caracter medical din perspectiva aplicării Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități și formularea unor propuneri de modalități concrete privind organizarea unui sistem integrat de reabilitare psihosocială.

- participarea la Simpozionul organizat de O.A.D.O. Filiala Regională Craiova în data de 22 iunie 2017, cu tema „Drepturile omului - Obiectiv prioritar al României democratice, esență a existenței umane”, Craiova.

- participare la Conferința Soluții legislative pentru implementarea deciziei pilot a CEDO privind condițiile de detenție în penitenciare, organizată de Comisia juridică, de disciplină și imunități din Camera Deputaților, 29 iunie 2017.

- participare la cursul de formare profesională continuă în specialitatea Psihologie clinică „Carieră sau familie? Echilibrul între viața profesională – Viața de familie, o prioritate a societății și a noastră ca specialiști în sănătatea mentală”, 02.09.2017, curs realizat de Asociația Institutul de Promovare a Psihologiei Experimentate și Colegiul Psihologilor din România.

- participare la cursul de formare profesională cu tema Drepturile omului o abordare europeană a executării pedepsei privative de libertate, organizat de Administrația Națională a Penitenciarelor, 5-7 septembrie 2017. Au fost prezentate aspecte relevante din activitatea

Domeniului privind prevenirea torturii, cu accent pe vizitarea locurilor de detenție (penitenciare), din rapoartele de vizită, precum și Regulile Mandela.

- participare la Evenimentul aniversar "20 de ani de la înființarea Instituției Avocatul Poporului" în perioada 19-22 septembrie 2017.

- participarea la Conferința internațională privind drepturile omului, Palatul Parlamentului, 23 septembrie 2017.

- participare la Masa Rotundă privind detenția și alternativele la detenție, în contextul creșterii numărului de cazuri de detenție în rândul familiilor și copiilor, precum și a aspectelor problematice legate de evaluarea vârstei copiilor neînsoțiți și interpretarea prevederilor legale în domeniu, 18 octombrie 2017.

- participare la masa rotundă cu tema: „Perspective juridice privind reabilitarea psihosocială a pacienților aflați sub incidența măsurilor de siguranță cu caracter medical”, organizată în data de 15 noiembrie 2017 la Parlamentul României de către Comisia pentru egalitate de șanse din Senatul României și Asociația Română de Psihiatrie Medico - Legală, în parteneriat cu Consiliul Național al Dizabilității din România. Scopul întâlnirii a fost prezentarea și dezbateră din perspective juridice a unei propuneri legislative privind executarea măsurilor de siguranță cu caracter medical, în vederea facilitării reintegrării sociale a persoanelor cu dizabilități psihosociale.

- participare la Sesiunea de informare și pregătire ***"Provocări și reușite în identificarea solicitanților de azil vulnerabili"***, Fundația ICAR, București, 23 octombrie 2017. La întâlnire au fost prezentate primele concluzii și piedici în implementarea proiectelor fundației, evenimentul desfășurându-se în cadrul proiectului „Servicii de sănătate și accesibile pentru solicitanții de azil din România”, implementat de Fundația ICAR în parteneriat cu organizația AIDRom. Scopul proiectului este îmbunătățirea condițiilor de primire și ședere ale solicitanților de azil de pe teritoriul României, prin furnizarea de asistență medicală și psihologică.

- Vizita de studiu a reprezentanților Instituției Avocatul Poporului din Republica Moldova la Spitalul de Psihiatrie Socola Iași în data de 20 noiembrie 2017. Evenimentul a făcut parte dintr-un proiect al Instituției Avocatul Poporului din Republica Moldova, care avea ca scop vizitarea instituțiilor de protecție a drepturilor omului din România. Cu această ocazie, reprezentanții delegației din Republica Moldova au vizitat toate secțiile Spitalului de Psihiatrie Socola Iași, au purtat discuții cu personalul medical, pacienții și conducerea, cu privire la diferențele și similitudinile dintre condițiile de cazare și tratament din unitate și din Republica Moldova.

- participare la Conferința internațională "Suport în luarea deciziilor acordat persoanelor cu dizabilități mintale" organizată în data de 12 decembrie 2017 de Centrul de Resurse Juridice la Hotel Novotel București, în cadrul proiectului „SOS: ONG-urile din România, împreună pentru drepturile persoanelor cu dizabilități mintale închise în instituții” implementat de Centrul de Resurse Juridice și co-finanțat printr-un grant din partea Elveției prin intermediul Contribuției Elvețiene pentru Uniunea Europeană extinsă. Participanți la conferință au fost atât din străinătate cât și din România, iar discursurile au avut ca temă necesitatea modificării legislației române referitoare la tutelă și curatelă, în scopul punerii în practică a prevederilor Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. S-a subliniat faptul că prevederile Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități sunt novatoare, avangardiste, motivat de faptul că persoana cu dizabilități este considerată a fi egală în drepturi cu orice altă persoană.

- participare la Conferința anuală privind condițiile de recepție și integrarea persoanelor cu o formă de protecție organizată de Reprezentanța în România a Înalțului

Comisariat ONU pentru Refugiați (UNHCR), împreună cu Inspectoratul General pentru Imigrări și Consiliul Național pentru Refugiați, 12 decembrie 2017.

- participare la Conferința anuală a Coaliției pentru Drepturile Migranților și Refugiaților. Evenimentul a marcat, de asemenea, încheierea proiectului EMINET, prin ale cărui activități s-a urmărit creșterea capacității organizațiilor neguvernamentale de a participa la formularea politicilor de migrațiune, 13 decembrie 2017.

- participare la întâlnirea organizată la sediul Fundației ICAR, având ca obiect stabilirea criteriilor viitoarei colaborări.

- participare la Festivalul Multiart pentru deținuți “Dana Cenușă – Descătușare prin cultură” la Teatrul “Nottara” din București.

Manifestările internaționale la care au participat reprezentanții Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție în anul 2017 au fost următoarele:

- participare în perioada 03-06 aprilie 2017 la Conferința de lansare pentru Rețeaua UE a MNP, organizată de Consiliul Europei la Strasbourg, proiect comun între Uniunea Europeană și Consiliul Europei. Primele sesiuni ale acestei conferințe au fost dedicate identificării priorităților tematice în vederea ajungerii la un acord asupra unui program de lucru în cadrul proiectului, iar următoarele sesiuni au abordat problema modului de a asigura un impact prin Mecanismele Naționale de Prevenire prin raportare eficace, recomandări, follow-up și o cooperare strategică între MNP și o varietate de părți interesate. Conferința a avut la bază cercetările efectuate de către Institutul Ludwig Boltzmann pentru Drepturile Omului și Centrul de Implementare pentru Drepturile Omului de la Universitatea din Bristol, precum și o serie de discuții care s-au desfășurat în câte patru ateliere și discuții ulterioare acestora. S-au purtat discuții asupra unor principii generale privind funcționarea Mecanismelor Naționale. Astfel, s-a precizat că Mecanismele naționale de prevenire sunt mandatate pentru a preveni tortura și relele tratamente, în conformitate cu prerogativele Protocolului opțional la Convenția ONU împotriva torturii (OPCAT). În acest scop, acestea trebuie să efectueze vizite în toate locurile de detenție, să examineze în mod regulat tratamentul persoanelor private de libertate, să facă recomandări și să prezinte propuneri și observații cu privire la legislația existentă sau la proiectele de lege, toate cu scopul de a îmbunătăți, dacă este necesar, tratamentul și condițiile persoanelor private de libertate și de a consolida protecția împotriva torturii și a altor forme de maltratare.

- participare la Reuniunea Rețelei SEE MNP, organizată de Protectorul Cetățenilor (Ombudsman) al Republicii Serbia, în perioada 25-26 mai 2017, în Belgrad, Republica Serbia. Temele abordate s-au referit la tratamentul persoanelor private de libertate cu tulburări psihice

în centrele de reținere și arestate preventivă, penitenciare, spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță și centre sociale de îngrijire, principalele aspecte atinse fiind: tratamentul și drepturile persoanelor cu tulburări psihice private de libertate, măsuri speciale de protecție a acestei categorii de persoane, aplicarea mijloacelor de imobilizare, aplicarea sancțiunii cu izolarea, pregătirea profesională a personalului, internarea voluntară/involuntară, consimțământul informat, revizuirea periodică a măsurii internării nevoluntare.

Pe parcursul reuniunii, participanții au împărtășit din experiența obținută prin monitorizarea locurilor de detenție care custodiază persoane cu tulburări psihice, bune practici și provocări. La finalul întâlnirii s-a reținut: aplicarea măsurilor de conținere în scop de pedeapsă sau pentru a suplini lipsa de personal; numărul insuficient de personal medical (în special medici psihiatri); insuficienta pregătire profesională a personalului din unitățile care custodiază persoane cu tulburări psihice (în special a celui din cadrul poliției). De asemenea, participanții au evidențiat rolul Convenției Națiunilor Unite pentru drepturile persoanelor cu dizabilități în protecția drepturilor persoanelor cu tulburări psihice, private de libertate în centre sociale de îngrijire (în special art. 19, conform căruia, statele părți la Convenție trebuie să întreprindă măsurile necesare în vederea dezinstituționalizării acestor persoane).

- în perioada 31 mai - 1 iunie 2017 a avut loc la Strasbourg reuniunea organizată de Direcția Generală pentru Drepturile Omului și Statul de Drept a Consiliului Europei cu privire la proiectul de norme europene în domeniul detenției migranților elaborat de un grup de experți guvernamentali. Evenimentul a oferit oportunitatea discutării primului proiect cuprinzător de reguli privind detenția administrativă a migranților, care ar putea aduce o îmbunătățire semnificativă a condițiilor în care aceste persoane sunt ținute. În baza observațiilor care au decurs din consultare, comitetul de experți va finaliza proiectul de norme juridice și-l va prezenta Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei spre adoptare.

- participare la Conferința Rețelei SEE MNP – Grup medical cu tema „Protecția sănătății în penitenciare și instituții psihiatrice” organizată la Podgorica, Muntenegru, în perioada 5 – 6 iulie 2017. La reuniunea organizată de Protectorul Drepturilor și Libertăților Omului (Ombudsman) din Muntenegru, au participat reprezentanți MNP din mai multe țări membre ale rețelei SEE MNP (Austria, Bulgaria, Croația, Ungaria, Bosnia-Herțegovina, Macedonia, Kosovo, Slovenia, România, Serbia și Muntenegru), precum și Coordonatorul de Proiect din partea Consiliului Europei.

● Școala de Vară cu tema „Monitorizarea detenției, cu aplicarea Regulilor Nelson Mandela ale ONU” desfășurată în perioada 14 – 17 august 2017 la Bristol, Marea Britanie. Organizate de Universitatea din Bristol, Penal Reform International și Asociația pentru Prevenirea Torturii (APT), lucrările Școlii de Vară au avut drept scop abordarea domeniului specific al Regulilor minime standard pentru Tratatamentul Deținuților care au fost revizuite în 2015. La eveniment au participat reprezentanți ai Mecanismelor Naționale de Prevenire (MNP) din 20 de țări (Argentina, Cambodgia, Canada, Costa Rica, Croația, Cehia, Estonia, Finlanda, Franța, Macedonia, Kirghizstan, Noua Zeelandă, Norvegia, România, Suedia, Scoția, Serbia, Slovenia, Elveția și țara gazdă Marea Britanie), precum și experți în domeniul monitorizării și corectării detenției. Organizată ca o succesiune de module interactive, Școala de Vară a fost condusă de specialiști dintr-o gamă largă de organizații, incluzând Oficiul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR), Uniunea Americană pentru Libertatea Civilă, Asociația pentru Prevenirea Torturii (APT), Subcomitetul ONU pentru Prevenirea Torturii (SPT) și Comitetul European pentru Prevenirea Torturii (CPT).

- în perioada 11-15 septembrie 2017, a fost organizat un stagiul de pregătire profesională de către Asociația pentru Prevenirea Torturii Geneva la Penitenciarul Fresnes din Paris, Republica Franceză. Stagiul de pregătire s-a derulat în colaborare cu organismul francez Controlorul General al Locurilor Privative de Libertate (CGLPL). Stagiul de pregătire profesională a constat în participarea unui membru al MNP-ului român la efectuarea unei vizite aprofundate împreună cu o echipă din partea CGLPL, într-un penitenciar de femei, cu scopul de a observa metodologia de lucru și de a raporta ulterior această experiență în cadrul MNP-ului român. În cadrul stagiului de pregătire au fost prezentate atribuțiile și obiectivele membrilor echipei, a fost vizitat un penitenciar, s-au purtat discuții cu privire la drepturile persoanelor private de libertate și la aplicarea acestora în practică. De asemenea, s-au studiat documente, s-au realizat interviuri și s-a participat la diverse proceduri de lucru ale personalului din penitenciar. După patru zile petrecute alături de echipa franceză, au fost identificate o serie de probleme comune pentru sistemele penitenciare din Franța și România (igiena precară în anumite zone ale penitenciarului și lipsa de activitate a deținuților), dar și diferențe în ceea ce privește calitatea bună a asistenței medicale, lipsa supraaglomerării și condițiile de cazare bune.

- **Workshop – 25-27 septembrie 2017 – Communication skills & techniques – Viena**, Austria, organizat de International Ombudsman Institute (IOI).

La acest workshop, IOI a creat posibilitatea pentru participanți de a învăța tehnici de interviu și abilități de comunicare printr-o abordare practică, menținând în același timp principiul ”do-no-harm” (nu face rău), esențial atunci când aceștia monitorizează locurile de detenție și interviuează persoane din locuri de detenție, în special pe cele care sunt vulnerabile și au nevoie de sprijin.

- **Workshop – 14-15 noiembrie 2017 – Brainstorming meeting on the norm-making powers and skills management of NPMs – Praga, Cehia**, organizat de UE și Consiliul Europei.

Evenimentul a avut ca temă principală schimbul de idei privind MNP-ul individual, respectiv în ce măsură acesta își poate asuma ”elaborarea normelor legale” pe plan intern și în ce domenii au mai multă influență normele sale elaborate. În același context, au fost abordate mai multe subiecte, dintre care: puterea de elaborare a normelor MNP la nivel național, puterea potențială de elaborare a normelor MNP la nivel regional, cum se asigură MNP-ul că know-how-ul dezvoltat de membri / personal nu este pierdut în cazul plecărilor, în special al plecărilor bruște etc.

- **Întâlnirea Rețelei din SE Europei a Mecanismelor Naționale de Prevenire a torturii** – Belgrad (Serbia)- 12-13 decembrie 2017. Au participat reprezentanți din toate țările membre Rețelei MNP-urilor alături de observatori din partea Comisiei Europene, APT, SPT, CPT, Kosovo și Ungaria. Au avut loc sesiuni de dezbateri și comentarii comune în care fiecare țară și-a prezentat problematicile cu care se confruntă în cadrul vizitelor alături de informații noi de interes precum: relația cu autoritățile statului, în special cu judecătorul responsabil de acel penitenciar, importanța cunoașterii și aplicării unei metodologii de calitate, rolul ONG-urilor în realizarea vizitelor, realizarea vizitelor pe parcursul a 2-4 zile inclusiv pe timpul nopții, intensificarea vizitelor la căminele pentru bătrâni și centrele pentru copii (au loc abuzuri și nu există protecție pentru aceste categorii) și acordarea unei atenții sporite și monitorizarea tratamentului unor categorii vulnerabile, precum persoanele acuzate de terorism, persoanele cu tulburări mentale sau criminalilor.

5. Monitorizarea locurilor de detenție prin vizitele efectuate de către Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție

Comparativ cu perioada 2015-2016, în anul 2017, **s-a constatat o creștere semnificativă a numărului de vizite în trei tipuri de locuri de detenție și anume: în centrele de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică, în locurile destinate cazării străinilor și în centrele de reținere și arestare preventivă.**

Drept urmare, în 2017 au fost realizate în total un număr de 21 de vizite (**15 vizite la centrele de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică și 6 vizite la instituțiile de psihiatrie**), comparativ cu 8 vizite în 2016 și 5 vizite în 2015, la aceleași tipuri de instituții. **Tratamentul adulților cu handicap psiho-neuro-locomotor plasați în instituțiile statului a fost monitorizat cu accent pe situația juridică și pe metodele de terapie și recuperare, cunoscându-se faptul că în România, o mare parte dintre adulții cu diagnostic de handicap grav și sever provin din centrele pentru copii și se află în îngrijirea statului pe o perioadă de 20-30 de ani sau mai mult.**

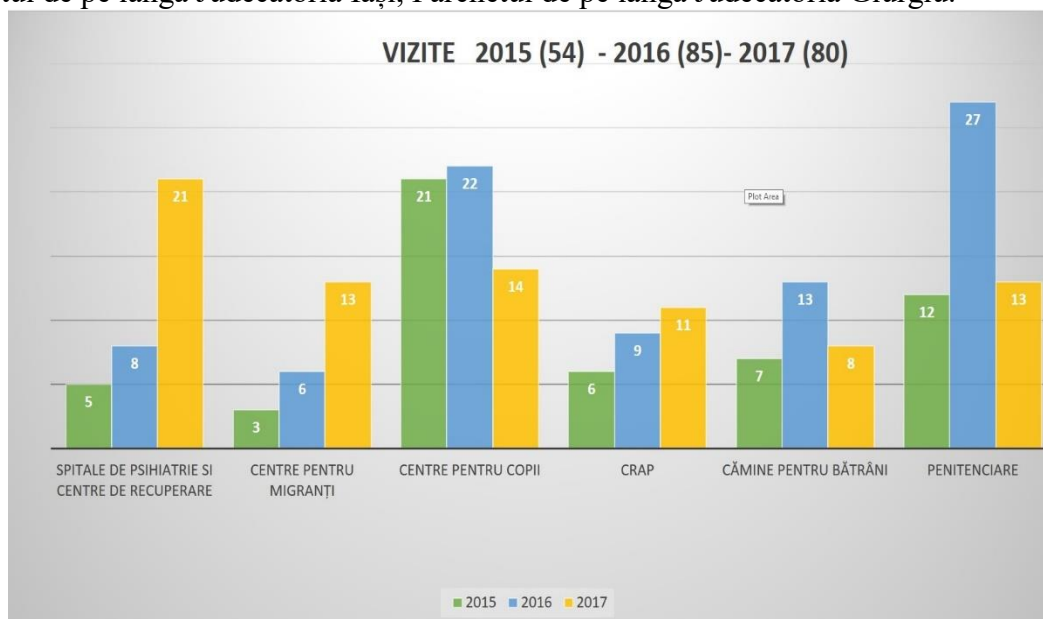
Dacă în anul 2015 au fost realizate 3 vizite la centrele pentru migranți, în 2017 au fost realizate 13 vizite, Domeniul privind prevenirea torturii reacționând la criza europeană a migranților prin vizite, inclusiv pentru verificarea implementării recomandărilor și în perioada aflului de migranți.

Cu privire la persoanele aflate în custodia poliției, Domeniul privind prevenirea torturii a vizitat în 2017 un număr de 11 centre de arestare preventivă distribuite în întreaga țară, comparativ cu 6 centre în 2015 sau 9 centre în 2016.

Echipele de vizită din cadrul Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție au efectuat 80 de vizite în locuri de detenție, din care 10 vizite de verificare a implementării recomandărilor. Au fost realizate 81 de anchete și au fost înregistrate 48 sesizări din oficiu și 345 petiții. Au fost emise 32 Recomandări din anchete și 518 recomandări din vizite.

Vizitele efectuate: 80 de vizite, în 21 cazuri au fost sesizate organele de urmărire penală pentru următoarele locuri de detenție (9 penitenciare, 2 centre de reținere și arest preventiv, 4 centre pentru copii, 2 centre de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică pentru persoane adulte cu dizabilități, 1 cămin pentru persoane vârstnice, 1 spital de psihiatrie, 2 centre pentru solicitanți de azil), fiind sesizate: Parchetul de pe lângă Tribunalul Tulcea,

Parchetul de pe lângă Judecătoria Argeș, Parchetul de pe lângă Judecătoria București, Parchetul de pe lângă Judecătoria Arad, Parchetul de pe lângă Judecătoria Timișoara, Parchetul de pe lângă Judecătoria Botoșani, Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgu Jiu (2), Parchetul de pe lângă Judecătoria Pitești, Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași (2), Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 4 București, Parchetul de pe lângă Judecătoria Bălcești-Vâlcea, Parchetul de pe lângă Tribunalul Ilfov, Parchetul de pe lângă Judecătoria Craiova, Parchetul de pe lângă Judecătoria Caracal, Parchetul de pe lângă Judecătoria Drobeta Turnu Severin, Parchetul de pe lângă Judecătoria Suceava, Parchetul de pe lângă Judecătoria Galați, Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași, Parchetul de pe lângă Judecătoria Giurgiu.

Vizitele efectuate în funcție de locurile de detenție:

- **Penitenciare – 13 vizite:** Penitenciarul-Spital București – Rahova; Penitenciarul Rahova; Penitenciarul Slobozia; Penitenciarul Mărgineni; Penitenciarul Focșani; Penitenciarul Iași; Penitenciarul Bacău; Penitenciarul Oradea; Penitenciarul Craiova Pelendava; Penitenciarul Mioveni; Penitenciarul Craiova; Penitenciarul București-Jilava (2).

- **Centre de Reținere și Arestare Preventivă – 11 vizite:** Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Buzău; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 1 București; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 10 București; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă din județul Teleorman; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 3 București; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Sălaj; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Cluj; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Harghita; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Vrancea; Centrul Medical de Diagnostic și Tratament Ambulatoriu ”Dr. Nicolae Kretzulescu” București;

- **Centre Migranți - 13 vizite:** Sectorul Poliției de Frontieră Călărași; Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu (2 vizite); Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil București; Centrul de Cazare a Străinilor luați în Custodie Publică Otopeni; Centrul de triere din cadrul Poliției de Frontieră Rădăuți -Prut, jud. Botoșani; Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți; Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați; Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare (2 vizite); Centrul de Cazare și Proceduri

Pentru Solicitanții de Azil Timișoara (2 vizite); Centrul de Cazare a Străinilor Luați în Custodie Publică Arad.

● **Centre rezidențiale pentru copii – 14 vizite:** Casa de Tip Familiar “Soarele” Giurgiu; Casa de Tip Familiar „Daniela” Giurgiu; Centrul de primire în regim de urgență „Sfânta Maria” Călărași; Centrul de Tip Familiar ”Alexandra – Violeta” din cadrul Complexului de servicii pentru copilul cu nevoi speciale Alexandria; Centrul de plasament "Robin Hood" București; Centrul pentru primire în regim de urgență băieți sector 4 București; Centrul rezidențial de reabilitare comportamentală pentru băieți din cadrul Complexului de Servicii Sociale ”Floare de Colț” Dâmbovița; Centrul de servicii sociale minori care nu răspund penal ”Sf. Spiridon” Târgu Frumos; Centrul rezidențial copii cu dizabilități Focșani; Centrul de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat Oradea; Centrul de plasament „Azur,, - Complex de servicii Victoria; Centrul de plasament pentru copilul cu handicap Hunedoara; Centrul de Plasament Lugoj; Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copiilor cu Dizabilități Târgu Jiu.

● **Centre de recuperare neuropsihiatrică – 15 vizite:** Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Videle, județul Teleorman; C.R.R.N. Bălăceanca Ilfov (și D.G.A.S.P.C. pentru verificare implementare CRRN Bălăceanca); Centrul de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică pentru adulți Nedelea; Centrul de Recuperare și Reabilitare Păstrăveni jud. Neamț; Centrul de îngrijire și asistență pentru persoane cu handicap mintal pentru adulți „Sfânta Ana,, Carei; Centrul de îngrijire și asistență pentru adulți „Alexandru,, Carei, județul Maramureș; Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sinersig, județul Timiș; Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică nr. 1 Băbeni, jud. Vâlcea; Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică nr. 2 Băbeni, jud. Vâlcea; Centrul de Criză și Respiro Băbeni, jud. Vâlcea; Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Măciuca, jud. Vâlcea (2); Centrul de Îngrijire și Asistență Zătreni, jud. Vâlcea; Centrul de Îngrijire și Asistență Bistrița, jud. Vâlcea; Centrul de Îngrijire și Asistență Milcoiu, jud. Vâlcea.

● **Spitale de psihiatrie - 6 vizite:** Secția Psihiatrie Gura Văii; Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga; Spitalul de Psihiatrie Săpunari; Spitalul de psihiatrie Cronici Dumbrăveni; Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsurile de Siguranță Jebel; Centre pentru consumatorii de droguri, în regim închis- “Prof. dr. Alexandru Obregia” din București.

● **Cămine persoane vârstnice - 8 vizite:** Căminul de bătrâni ”Sf. Dumitru Voluntari”; Căminul de bătrâni ”Floriana House” Voluntari, județul Ilfov; Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironești din județul Giurgiu; Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice “Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman; Căminul pentru persoane vârstnice "Acad. Nicolae Cajal" București; Centrul pentru Persoane Vârstnice Furculești; Centrul pentru persoane vârstnice Baia Sprie; Cămin de Bătrâni ”Casa Sfântul Iosif” Iași.

De asemenea, au fost efectuate **81 de anchete**, după cum urmează:

Centrul zonal București – 41 anchete: Penitenciarul București Jilava (5); Penitenciarul Găești (3); Penitenciarul Mărgineni (3); Penitenciarul Ploiești (3); Penitenciarul Poarta Albă (5); Penitenciarul București Rahova (6); Penitenciarul Slobozia, Penitenciarul de Femei Târgșor (3); Penitenciarul Tulcea (5); Penitenciarul-Spital Rahova; Penitenciarul Giurgiu (4); Complexul integrat de servicii sociale pentru adulți “Sf. Ioan” din București, Căminul pentru persoane vârstnice "Vintilă Vodă", județul Buzău; Penitenciar Spital Jilava.

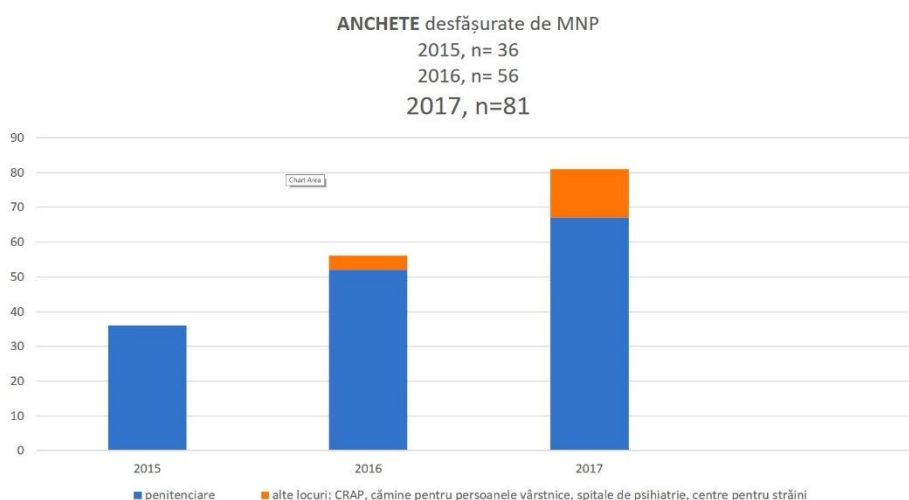
Centrul zonal Bacău – 16 anchete: Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsurile de Siguranță Grajduri-Pădureni, județul Iași (2); Penitenciarul Iași (3); Penitenciarul Vaslui; Căminul pentru persoane vârstnice Solca, județul Suceava; Penitenciarul Brăila; Centrul de

Reținere și Arestare Preventivă Suceava; Penitenciarul Botoșani; Penitenciarul Bacău (2); Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați; Spitalul Clinic de Psihiatrie Socola Iași (2); Instituția Prefectului Județul Suceava.

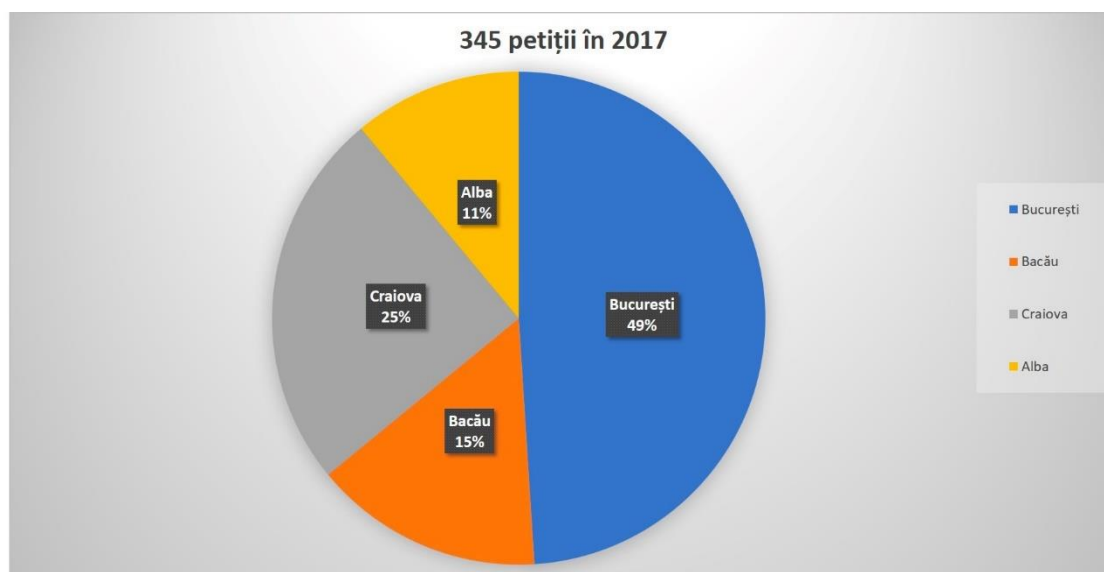
Centrul zonal Alba – 10 anchete: Centrul de reținere și arestare preventivă Alba (2), Penitenciarul Gherla – bărbați, Penitenciarul Gherla – femei, Penitenciarul Târgu Mureș (2), Penitenciarul Bârcea Mare, Penitenciarul Aiud, Penitenciarul Codlea, Spitalul de Psihiatrie și Neurologie Brașov.

Centrul zonal Craiova – 14 anchete: Penitenciarul Craiova (4); Centrul de Detenție Craiova; Penitenciarul Târgu Jiu (2); Penitenciarul Arad (2); Penitenciarul Timișoara (2); Penitenciarul Drobeta Turnu-Severin; Penitenciarul Arad; Penitenciarul Craiova Pelendava.

Vizitele de verificare a implementării recomandărilor (11): Centrul pentru solicitanți de azil Somcuta Mare; Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu; Centrul pentru Cazarea Străinilor luați în Custodie Publică Arad; Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara; Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Rădăuți; Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Galați; CRAP Iași, Centrul de persoane vârstnice Talpa, Centrul de reabilitare comportamentală CSS "Floare de colț"; CRRN Bălăceanca; CRRN Măciuca

În anul 2017 au fost înregistrate **345 petiții**, dintre care la Centrul zonal București- 170 petiții și 149 petiții la Centrele zonale: Alba-38 petiții, Bacău -52 petiții și Craiova-86 petiții.

II. Spitale de psihiatrie, Spitale de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță și Centre de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică

Toate persoanele sunt egale în fața legii și sub incidența legii și au dreptul fără niciun fel de discriminare la protecție egală și beneficiu egal al legii (art. 5 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități).

Spitalele de psihiatrie, spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, secțiile de psihiatrie din spitalele generale, centrele de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică sunt structuri prin care se realizează servicii de sănătate mintală, în conformitate cu Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată.

Spitalul de psihiatrie este unitatea sanitară cu paturi, de utilitate publică, cu personalitate juridică, ce furnizează servicii medicale (curative, de recuperare psihiatrică), funcționând în conformitate cu prevederile Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată. Spitalul de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță este unitatea de psihiatrie unde poate fi dispusă internarea și ca măsură de siguranță, stabilită de instanța de judecată în baza prev. art. 108 și art. 110 din Codul Penal, în cazul în care persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală este bolnavă psihic și prezintă pericol pentru societate.

Centrul de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică este centrul rezidențial pentru persoanele adulte cu dizabilități care asigură, pe perioada determinată sau nedeterminată, în funcție de nevoile individuale identificate și situația personală a fiecărui beneficiar, servicii sociale precum: servicii de găzduire, recuperare și reabilitare (kinetoterapie, fizioterapie, gimnastică medicală, terapie ocupațională, etc.), asistență medicală și socială, consiliere psihologică, activități culturale, de recreere și socializare, etc. Aceste tipuri de centre funcționează cu respectarea legislației naționale în materie: Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale, Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, Legea nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată, Ordinul nr. 67/2015 al ministrului

muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice (în prezent ministrul muncii și justiției sociale) **privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități.**

Îngrijirea persoanelor internate în unități de psihiatrie sau admise în centre de recuperare și reabilitare neuropsihiatrice se realizează în condiții care să asigure respectarea demnității umane și este interzisă supunerea acestor persoane la tratamente inumane sau degradante. Prevederile naționale în acest sens sunt în concordanță cu prevederile internaționale, care interzic supunerea la rele tratamente a persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți. De asemenea, prin ratificarea instrumentelor internaționale care reglementează drepturile omului, România s-a obligat să ia toate măsurile legislative, administrative, judiciare sau alte măsuri pentru a preveni ca persoanele cu dizabilități să fie supuse torturii, tratamentelor ori pedepselor crude, inumane sau degradante, în condiții de egalitate cu ceilalți (Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată la 11 noiembrie 2010).

Sub acest aspect, trebuie avut în vedere că și asigurarea unor condiții de viață necorespunzătoare în unitățile spitalicești și centrele de recuperare sau reabilitare, poate fi asimilată tratamentelor inumane și degradante. Conform Comitetului European pentru Prevenirea Torturii, crearea unui mediu terapeutic pozitiv implică, înainte de toate, asigurarea unui spațiu suficient pentru fiecare pacient (dotat inclusiv cu noptiere și șifoniere), precum și iluminarea, încălzirea și aerisirea adecvate ale acestuia, întreținerea satisfăcătoare a instituției și respectarea regulilor medicale de igienă.

Statul român trebuie să abordeze cu deosebită seriozitate orice aspect legat de asigurarea unor condiții de viață care nu sunt compatibile cu respectarea demnității umane în aceste instituții, având în vedere și prima sa condamnare la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza **Parascineti contra României**, pentru condiții inumane și degradante existente într-un stabiliment psihiatric (*Secția de psihiatrie a Spitalului municipal din Sighetu Marmației*). Curtea a constatat în unanimitate încălcarea art. 3 din Convenția europeană a drepturilor omului, și anume: supraaglomerarea saloanelor, igiena necorespunzătoare a grupurilor sanitare, numărul insuficient de dușuri, etc. Curtea a reținut că statul trebuie să acorde o atenție deosebită în cazul persoanelor cu tulburări mintale, ținând cont de vulnerabilitatea acestora și de riscul ca aceste persoane să se simtă într-o situație de inferioritate și de pedeapsă.

La stabilirea conduitei terapeutice în cazul persoanelor cu tulburări mintale trebuie avute în vedere Normele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii, care evidențiază **importanța reabilitării psiho-sociale** și evitarea aplicării numai a unui tratament medicamentos. O astfel de abordare este cu atât mai importantă în condițiile în care, prin ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, statul român a recunoscut dreptul egal al tuturor persoanelor cu dizabilități de a trăi în comunitate, cu șanse egale cu ale celorlalți, și s-a obligat să adopte măsuri eficiente și adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități se bucură pe deplin de acest drept și de deplina integrare în comunitate și participare la viața acesteia.

Prioritare trebuie să fie pentru statul român recomandările Comisarului pentru drepturile omului al Consiliului Europei, domnul Nils Muižnieks, cuprinse în Raportul întocmit în urma vizitei efectuate în România în anul 2014. Prin intermediul raportului, *Comisarul solicită în mod ferm autorităților să elaboreze, cu implicarea activă a persoanelor cu dizabilități, un plan cuprinzător pentru înlocuirea instituțiilor cu servicii din cadrul comunității. Comisarul invită autoritățile să își demonstreze angajamentul de a reforma sistemul de asistență socială pentru persoanele cu dizabilități prin închiderea instituțiilor*

rezidențiale de tip vechi și prin alocarea de resurse adecvate pentru dezvoltarea de alternative din cadrul comunității.

Spitalele de psihiatrie, spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță și centrele rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități (centrele de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică, centrele de îngrijire și asistență) sunt locuri în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În consecință, în temeiul art. 19 din Protocolul opțional și dispozițiilor art. 29² alin. (3) lit. e) și j) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) realizează monitorizarea unităților psihiatrice și a centrelor rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități.

Pe parcursul anului 2017, Mecanismul Național de Prevenire a torturii în locurile de detenție a efectuat **6 vizite în spitale de psihiatrie**: Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii, județul Mehedinți; Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga, județul Botoșani; Centrul pentru asistență acordată consumatorilor de droguri în regim închis "Dr. Alexandru Obregia", municipiul București; Spitalul de Psihiatrie Săpunari, județul Călărași; Spitalul de Psihiatrie Cronici Dumbrăveni, județul Vrancea; Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Jebel, județul Timiș și **15 vizite în centre de recuperare și reabilitare psihiatrică și centre de îngrijire și asistență persoane adulte cu dizabilități** la: Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Măciuca, județul Vâlcea (C.R.R.N. Măciuca) - 2 vizite; Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sinersig Timiș, județul Timiș (C.R.R.N. Sinersig Timiș); Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică nr.1 Băbeni (C.R.R.N. nr. 1 Băbeni); Centrul de Criză și Respite Care Băbeni; Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică nr. 2 Băbeni (C.R.R.N. nr. 2 Băbeni); Centrul de Îngrijire și Asistență Milcoiu (C.I.A. Milcoiu); Centrul de Îngrijire și Asistență Zătreni (C.I.A. Zătreni); Centrul de Îngrijire și Asistență Bistrița (C.I.A. Bistrița), județul Vâlcea; Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Nedelea, județul Prahova (C.R.R.N. Nedelea); Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Videle, județul Teleorman (C.R.R.N. Videle); Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Păstrăveni, județul Neamț (C.R.R.N. Păstrăveni); Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane cu Handicap Mintal "Sf. Ana" (C.I.A. "Sf. Ana") și Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Adulți "Alexandru" (C.I.A. "Alexandru") Carei, județul Satu Mare (cele două centre au fost monitorizate în cadrul aceleiași vizite); Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Bălăceanca, județul Ilfov (C.R.R.N. Bălăceanca); Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Ilfov (D.G.A.S.P.C. Ilfov), dintre care 2 vizite au fost de verificare a implementării recomandărilor (la C.R.R.N. Bălăceanca și la D.G.A.S.P.C. Ilfov).

În anul 2017 au fost **8 sesizări din oficiu** în cazul spitalelor de psihiatrie și o sesizare din oficiu în cazul centrelor rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități.

Au fost întocmite rapoartele de vizită urmare a vizitelor efectuate la unitățile psihiatrice: Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii, Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga și Spitalul de Psihiatrie Săpunari și la următoarele centre: C.R.R.N. Măciuca, C.R.R.N. Sinersig Timiș, C.R.R.N. nr. 1 Băbeni, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni, C.R.R.N. nr. 2 Băbeni, C.I.A. Milcoiu, C.I.A. Zătreni, C.I.A. Bistrița, C.I.A. "Sf. Ana" și C.I.A. "Alexandru" și C.R.R.N. Videle, în cazul celorlalte vizite efectuate în anul 2017, rapoartele de vizită fiind în lucru.

De asemenea, pe parcursul anului 2017 au fost efectuate **5 anchete** la unitățile spitalicești: Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Pădureni-Grajduri (două

anchete), Spitalul Clinic de Psihiatrie Socola Iași (două anchete) și Spitalul de Psihiatrie și Neurologie Brașov.

În urma vizitelor/anchetelor efectuate, instituția Avocatul Poporului s-a adresat Parchetului în 2 situații astfel:

- au fost solicitate informații Parchetului de pe lângă Judecătoria Bălcești, județul Vâlcea, cu privire la adresa înaintată de conducerea Centrului de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Măciuca, județul Vâlcea către organele de cercetare penală prin care s-a solicitat efectuarea unor măsuri de verificare, în sensul stabilirii dacă în cauză s-au săvârșit fapte de natură penală de către personalul centrului asupra beneficiarilor (fapte abuzive/tratamente degradante asupra beneficiarilor centrului).

- a fost sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași, cu privire la cazul unui pacient internat la Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Pădureni-Grajduuri, care a ajuns la spital după ce s-a autoincendiat.

Menționăm principalele aspecte sesizate în cadrul activității de monitorizare efectuate în spitale de psihiatrie, în spitale de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, în centre de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică, cuprinse în cadrul rapoartelor de vizită întocmite în cursul anului 2017.

*Au fost avute în vedere și rapoartele întocmite în anul 2017 urmare a vizitelor efectuate în cursul anului 2016, la: Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca, județul Buzău; Spitalul de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu-Bălăceanca", județul Ilfov; Spitalul de Psihiatrie Socola, județul Iași; Spitalul de Psihiatrie "Sf. Pantelimon", județul Brăila; la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Bălăceanca (vizită de verificare a implementării recomandărilor).

Constatările vizitelor efectuate la C.R.R.N. nr. 1 Băbeni, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni, C.R.R.N. nr. 2 Băbeni, C.I.A. Milcoiu, C.I.A. Zătrești, C.I.A. Bistrița și a doua vizită la C.R.R.N. Măciuca au fost cuprinse într-un singur raport de vizită.

A. Spitale de psihiatrie, spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță

Pe parcursul efectuării vizitelor au fost constatate **aspecte pozitive**, dintre care amintim: ●era asigurat confortul și igiena pacienților, iar cei care nu se puteau îngriji singuri primeau ajutor zilnic acordat de personalul de îngrijire; ●saloanele asigurau suprafața legală pentru fiecare pacient; la repartizarea pe camere se ținea cont de gradul de dizabilitate fizică (pacienții cu grad ridicat de dizabilitate fizică erau internați în saloane cu grup sanitar propriu); ●pacienții sau reprezentanții legali ai acestora erau informați chiar de la primirea pacienților în unitate, asupra drepturilor, obligațiilor și modalităților legale de acordare a asistenței medicale, iar formularul de consimțământ informat era completat în mod corespunzător și semnat de pacienți sau de reprezentanții legali ai acestora (*Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga*); ●evoluția clinică sub tratament a pacienților era monitorizată zilnic de medicul psihiatru și medicul de medicină generală, iar schema de tratament era revizuită conform protocoalelor și ghidurilor terapeutice în vigoare în cazul în care simptomele clinice (somatice, psihice, comportamentale) impuneau această conduită; ●registrele medicale erau întocmite și completate în mod corespunzător, de asemenea și fișele medicale ale pacienților, unde erau consemnate: monitorizarea stării generale de sănătate și a funcțiilor vitale, simptomatologia bolilor, tratamente, consultații medicale interdisciplinare, rezultatele analizelor efectuate, etc. (*Secția de Psihiatrie Cronici – Adulți - Gura Văii*); ●personalul medical și auxiliar participase periodic și absolvise cursuri de pregătire profesională în domeniul resuscitării cardiorespiratorii și asistenței medicale de urgență, a noțiunilor fundamentale de igienă (*Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga*); ●pacienții aveau

posibilitatea de recreere și petrecere a timpului liber în curtea instituției, beneficiind de o suprafață generoasă, cu spații verzi, livadă și grădină de zarzavat, sub supravegherea personalului medical și *auxiliar (Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga)*; •conducerea spitalului a întreprins demersuri pentru îmbunătățirea condițiilor de cazare, spre exemplu: •conducerea Spitalului de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Pădureni - Grajduri a transmis un memoriu Ministerului Sănătății prin care s-a prezentat situația din spital, în care a reținut ca probleme prioritare: extinderea spațiului hotelier, necesitatea efectuării studiului de fezabilitate pentru bransament la sistemul de alimentare cu apă și canalizare și reamenajarea cu caracter temporar a unor clădiri anexe existente din structura spitalului în vederea transformării lor în spațiu hotelier pentru caz; •în *Spitalul Județean de Urgență Drobeta – Turnu Severin din care face parte Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*, în cadrul programului de investiții pe anul 2017 s-au solicitat reparații capitale la pavilionul Gura Văii (fațadă, acoperiș, instalații interioare, spațiile medicale etc.), clădire care prezenta un pericol major pentru siguranța publică (conform raportului de expertiză tehnică efectuat pentru determinarea stării pavilionului), iar structura clădirii putea fi îmbunătățită, prin lucrări de consolidare; de asemenea, conducerea secției de psihiatrie a efectuat demersuri la organele abilitate, pentru obținerea cărților de identitate în cazul unui număr de 30 de pacienți, în vederea asigurării acestora în sistemul asigurărilor sociale de sănătate, în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății.

Pe parcursul desfășurării activității de monitorizare, echipele de vizită din cadrul MNP au constatat o serie de **deficiențe**. Pentru remedierea lor, Avocatul Poporului a formulat recomandări către conducerile unităților vizitate, prin intermediul raportului de vizită. În cadrul rapoartele de vizită întocmite în anul 2017 a fost formulat un număr total de **68 recomandări**, dintre care **36** în cazul rapoartelor întocmite urmare a vizitelor efectuate în anul 2017 la Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii și Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga și Spitalul de Psihiatrie Săpunari și **32** în cazul rapoartelor întocmite urmare a vizitelor efectuate în anul 2016, la Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca, Spitalul de Psihiatrie “Eftimie Diamandescu-Bălăceanca”, Spitalul de Psihiatrie Socola, Spitalul de Psihiatrie “Sf. Pantelimon”.

Reținem, în continuare, dintre **deficiențele** constatate, **recomandările formulate** și **răspunsurile primite**:

*Au transmis răspunsuri până la momentul redactării prezentului raport, următoarele unități vizitate: Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii; Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca; Spitalul de Psihiatrie “Eftimie Diamandescu-Bălăceanca”.

Referitor la condițiile de cazare

•în unele saloane, tavanul și pereții prezentau mușcături și infiltrații pe tavan și pereți; dotarea saloanelor cu mobilier era minimală (paturi, chiuvetă, oglindă, scaun și masă); cazarmamentul era în stare avansată de uzură (*Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*); saloanele și spațiile comune nu erau personalizate (*Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga; Spitalul de Psihiatrie “Sf. Pantelimon”*). **Recomandări:** efectuarea unor lucrări complete de renovare, igienizare, înlocuire a obiectelor uzate și dotarea cu mobilier adecvat; personalizarea camerelor și a spațiilor comune și cooptarea pacienților care se pot implica în aceste activități. **Răspuns:** au fost efectuate lucrări de renovare și reparații constând în: igienizarea saloanelor, înlocuirea obiectelor uzate (dușuri, baterii sanitare, geamuri); saloanele au fost dotate cu mobilier (paturi, scaune, mese, dulapuri), cu saltele prevăzute cu huse impermeabile și cu lenjerie nouă; au fost angrenați pacienți care prezintă diponibilitate pentru

implementarea unor soluții de personalizare a camerelor, în conformitate cu dorințele acestora și cu reglementările aplicabile spitalelor.

- exista un număr mare de paturi în saloane (spre exemplu, în *Spitalul de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu-Bălăceanca"* unele saloane erau prevăzute cu 20 de paturi);

La recomandarea Avocatului Poporului de a reduce numărul de paturi în saloanele în care capacitatea maximă prevăzută în Norma din 26 iulie 2006 privind structura funcțională a compartimentelor și serviciilor din spital, aprobată prin Ordinul Ministrului Sănătății nr. 914/2016 era depășită, în *răspunsul comunicat* instituției Avocatul Poporului conducerea spitalului a precizat că, reducerea numărului de paturi nu poate fi realizată prin mutarea acestora în alte saloane, neexistând spațiu suficient; reducerea numărului de paturi la nivelul spitalului era inoportună la acel moment, deoarece afecta finanțarea din partea C.A.S. ducând la imposibilitatea angajărilor de personal absolut necesare și ar fi dus la riscul imposibilității cazării pacienților; proiectul de consolidare și modernizare prevedea asigurarea de spații de cazare cu maximum 6 paturi per salon.

- pacienții erau îmbrăcați în pijamale (*Spitalul de Psihiatrie Săpunari*);

Având în vedere Normele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii, conform cărora *"practica, observată în anumite instituții de psihiatrie, de a îmbrăca întotdeauna pacienții în pijamale/cămăși de noapte nu este propice întăririi sentimentului de identitate personală și de stimă de sine; individualizarea îmbrăcăminții face parte din procesul terapeutic."*, Avocatul Poporului recomandă asigurarea, în cadrul unității psihiatrice a individualizării vestimentației.

- aspecte constatate cu prilejul activității de verificare a implementării recomandărilor de îmbunătățire a condițiilor de cazare;

- în cadrul vizitei efectuate în anul 2016, de verificare a implementării recomandărilor formulate în anul 2015 către conducerea Spitalului de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu – Bălăceanca", s-a constatat că nu s-au modificat condițiile de cazare ale pacienților deși, conform răspunsului unității vizitate, pe parcursul anului 2015 au fost amenajate saloanele cu mobilier adecvat, au fost dotate grupurile sanitare cu produse igienico-sanitare, au fost efectuate dezinsecții periodice. Situația saloanelor era aceeași cu cea de la data vizitei anterioare (saloanele erau contaminate fungic, nezugrăvite, cu ferestrele neetanșe; mobilierul și grupurile sanitare prezentau o stare avansată de degradare); nu erau accesibilizate toate grupurile sanitare; starea de igienă era necorespunzătoare; dormitoare și spațiile comune erau nepersonalizate.

A fost formulată o *recomandare* către conducerea spitalului, în sensul efectuării demersurilor care se impun la Consiliul Județean Ilfov, pentru a solicita urgentarea obținerii avizelor și autorizațiilor necesare pentru demararea lucrărilor de renovare, consolidare și reparare a camerelor, igienizarea grupurilor sanitare.

Conform *răspunsului* conducerii unității vizitate, spitalul și Consiliul Județean Ilfov cooperau pentru implementarea recomandării; măsurile au fost incluse în planul de conformare întocmit pentru obținerea autorizației sanitare de funcționare; au fost obținute autorizațiile necesare și urma să fie demarată procedura de achiziție a lucrărilor.

- cu ocazia continuării activității de monitorizare a condițiilor de cazare oferite pacienților în Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsurile de Siguranță Pădureni - Grajduri s-a constatat că, și în anul 2017 capacitatea de cazare era depășită (erau 356 de pacienți pe 240 de paturi). Conducerea Spitalului de Psihiatrie și pentru Măsurile de Siguranță Pădureni - Grajduri a transmis un memoriu Ministerului Sănătății prin care a prezentat situația din spital, printre problemele identificate ca fiind prioritare fiind reținute: extinderea spațiului hotelier, necesitatea efectuării studiului de fezabilitate pentru bransament la sistemul de alimentare cu

apă și canalizare și reamenajarea cu caracter temporar a unor clădiri anexe existente din structura spitalului în vederea transformării lor în spațiu hotelier pentru caz.

Având în vedere constatările reținute în cursul anchetelor din anul 2017, cât și a vizitelor anterioare ale echipelor instituției Avocatul Poporului cu privire la condițiile de cazare din Spitalul Grajduri, instituția Avocatul Poporului a formulat o *recomandare Ministerului Sănătății* solicitând, alături de asigurarea condițiilor de cazare corespunzătoare și asigurarea condițiilor de muncă decente personalului administrativ, dispunerea măsurilor legale pentru reducerea supraaglomerării.

Răspunsul Ministerului Sănătății referitor la supraaglomerare: Ca urmare a depunerii de către conducerea unității sanitare a Documentației de Avizare a Lucrărilor de Intervenție ”Reabilitare, Modernizare și Mansardare Pavilion Administrativ în Vederea Schimbării Destinației în Pavilion Pacienți” și ”Reabilitare și Modernizare Pavilion Spălătorie în Vederea Schimbării Destinației în Pavilion Administrativ”, la nivelul Ministerului Sănătății a fost emis acordul prealabil nr. FB 7891/09.08.2017 și acordul prealabil nr. FB 7890/09.08.2017 asupra documentațiilor de avizare a lucrărilor de intervenții menționate, în conformitate cu prevederile art. 42 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare.

MNP va continua monitorizarea unității respective.

Referitor la protecția juridică a pacienților

● ***nu erau instituite măsurile de ocrotire***, astfel cum prevede art. 45 alin. (10) din Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată, ***în cazurile în care pacienții nu aveau un reprezentant legal ori nu au desemnat un reprezentant convențional din cauza lipsei capacității psihice***; nu erau desemnați reprezentanți legali pentru pacienții respectivi, deși unitatea sanitară sesizase autoritatea tutelară (primăriile de domiciliu) în acest sens, stare de fapt care afecta și completarea corespunzătoare a consimțământului informat (în unele cazuri lipsea semnătura pacientului sau a reprezentantului legal) (*Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*);

La *recomandarea* Avocatului Poporului de a continua demersurile către autoritățile publice pentru remedierea situației, conform *răspunsului* conducerii spitalului s-a revenit cu adrese în vederea desemnării reprezentanților legali ai pacienților, fără a se primi însă un răspuns din partea autorităților. De asemenea, s-a menționat continuarea, pe termen lung, a demersurilor către autoritatea tutelară.

Referitor la implementarea Normelor de aplicare a Legii nr. 487/2002, aprobate prin Ordinul Ministrului Sănătății nr. 488/15 aprilie 2016

● formularele prin intermediul cărora se obținea consimțământul pacienților nu erau în conformitate cu noul tip de formular, prevăzut în Normele de Aplicare a Legii nr. 487/2002, care asigură o protecție sporită pacienților (prevede: *informarea pacientului cu privire la faptul că, metodele medicale și terapeutice invazive, având un grad de risc mai mare, vor fi precizate separat, pacientul consimțind la acestea individual; caracterul de urgență majoră, al situațiilor în care echipa medicală este autorizată să efectueze orice teste diagnostice sau manevre terapeutice, justificate medical și în condițiile unei practici medicale corecte*) (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*);

● în Procedura de lucru privind măsurile de restricționare a libertății de mișcare (conțințonare și izolare), nu erau menționate dispozitivele de conțințonare, precum și amenajarea camerei de izolare (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*);

● în Registrul de conțințonare și izolare nu erau consemnate toate informațiile prevăzute expres în art. 9 alin. (11) din Normele de aplicare a Legii nr. 487/2002 (*ora și minutul instituirii măsurii restrictive; gradul de restricție - parțial sau total -*, în cazul

conținutului; circumstanțele și motivele care au stat la baza dispunerii măsurii restrictive; numele medicului care a dispus măsura restrictivă; numele membrilor personalului medical care au participat la aplicarea măsurii restrictive; prezența oricărei leziuni fizice suferite de pacient sau personalul medical în legătură cu aplicarea măsurii restrictive; ora și minutul fiecărei vizite de monitorizare a pacientului cu precizarea valorilor funcțiilor vitale, îndeplinirii nevoilor fiziologice sau altor nevoi, după caz; ora și minutul ridicării măsurii restrictive): spre exemplu, nu era consemnat gradul de restricție (parțial sau total) în cazul conținutului; în unele dintre registrele verificate nu era specificat nici tipul măsurii restrictive aplicate – conținut sau izolare (*Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii; Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca; Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga*);

- camerele de izolare lipseau (*Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga, Spitalul de Psihiatrie Socola – exista doar o cameră atraumatică, Spitalul de Psihiatrie Săpunari*) sau nu erau amenajate și dotate în concordanță cu prevederile Normelor de aplicare a Legii nr. 487/2002: iluminarea și aerisirea nu erau corespunzătoare; nu exista o dotare minimală a majorității camerelor de izolare; camerele nu erau protejate astfel încât să prevină rănirea persoanelor izolate (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca; Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*); exista posibilitatea ca persoanele conținute în camera de izolare să poată fi observate de către ceilalți pacienți de pe secție (unul dintre pacienții cu care membrii MNP au avut întrevederi, a sesizat faptul că pe timpul conținutului a fost văzut de ceilalți pacienți, legat de pat, precizând că: "m-am simțit ca ultimul om") (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*);

- în unele cazuri, măsurile restrictive erau aplicate în mod repetat (*la interval de 1-2 zile sau chiar în aceeași zi - măsuri de conținut*), ceea ce ridică suspiciuni cu privire la recurgerea la astfel de măsuri doar în situații excepționale (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*);

- unitatea vizitată nu avea în dotare mijloace destinate conținutului pacienților, omologate de Ministerul Sănătății (*Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*);

- nu era respectată obligația de informare a reprezentantului legal/convențional, cu privire la dispunerea unei măsuri de restricționare a libertății de mișcare a pacientului (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*);

Pentru remedierea deficiențelor constatate au fost formulate o serie de *recomandări*, în sensul respectării Normelor de aplicare a Legii nr. 487/2002, aprobate prin Ordinul Ministerului Sănătății nr. 488/15 aprilie 2016, precum și aplicarea măsurilor restrictive ca ultimă soluție, cu respectarea demnității și drepturilor pacienților.

Menționăm *răspunsurile* transmise de către conducerile spitalelor până la data întocmirii prezentului raport (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca; Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*): ● a fost adaptată Procedura de obținere a consimțământului informat, ținându-se cont de modificările aduse de Ordinul Ministrului Sănătății nr. 488/2016 pentru aprobarea Normei de aplicare a Legii nr. 487/2002, republicată; ● a fost completată Procedura de lucru privind măsurile de restricționare a libertății de mișcare (conținut și izolare), în sensul menționării dispozitivelor de conținut; ● au fost efectuate demersurile necesare în vederea achiziționării de mijloace omologate de Ministerul Sănătății necesare efectuării procedurii de conținut în condițiile prevăzute de lege; ● vor fi luate măsuri, în funcție de disponibilitățile financiare ale spitalului, în vederea amenajării și dotării corespunzătoare a camerelor de izolare; ● Registrul măsurilor de izolare și conținut a fost întocmit corespunzător, consemnându-se toate informațiile prevăzute de Ordinul Ministrului Sănătății nr. 488/2016 pentru aprobarea Normei de aplicare a Legii nr.

487/2002, republicată; ●aplicarea măsurilor restrictive – conținția și izolarea, se va face ca ultimă soluție, respectându-se demnitatea și drepturile pacienților; ●va fi respectată obligația de informare a reprezentantului legal/convențional, prevăzută de Ordinul Ministrului Sănătății nr. 488/2016 pentru aprobarea Normei de aplicare a Legii nr. 487/2002; ●în fiecare secție/sector, au fost amplasate cutii speciale în vederea depunerii sesizărilor/plângerilor anonime de către pacienți/apartinători, urmând a fi elaborată, în cel mai scurt timp, o procedură de soluționare a cererilor/petițiilor și/sau reclamațiilor pacienților/familiei/rezentantului legal/convențional; ●a fost discutat cu toți medicii din spital Raportul de vizită, punându-se accent pe recomandările făcute și pe măsurile care se vor întreprinde.

Referitor la asistența medicală

●s-a constatat un deficit de medici (medici psihiatri, medici de medicină internă, medici epidemiologi), asistenți medicali și îngrijitori, în majoritatea unităților vizitate; în Spitalul de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu-Bălăceanca", spre exemplu, exista un număr de 10 medici psihiatri la 143 de pacienți internați, încărcarea cu pacienți per medic fiind cu mult peste normele europene standard în domeniu (situație care ar putea afecta calitatea actului medical, medicii psihiatri resimțind acut fenomenul de suprasolicitare și dorindu-și să poată aloca mai mult timp pacienților).

La recomandarea de a scoate la concurs posturile vacante de medici, pentru asigurarea calității actului medical, conform *răspunsului* comunicat de conducerea Spitalul de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu-Bălăceanca", a fost transmisă adresă către Consiliul Județean în vederea aprobării scoaterii la concurs a 3 posturi de medici specialiști și un post medic șef de secție în cursul anului 2017; erau însă condiționați de aprobarea cererii, de buget și de existența personalului disponibil pe piața muncii.

●unitatea nu dispunea de medicamente contraceptive (în Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga, erau internate trei paciente care au rămas însărcinate în condiții necunoscute de personalul unității, sarcina fiind monitorizată corespunzător).

S-a recomandat conducerii spitalului, efectuarea demersurilor necesare pentru achiziționarea de medicamente contraceptive și distribuirea acestora, la recomandarea medicului specialist, pacientelor active sexual, pentru a evita pe viitor apariția unor sarcini nedorite. La data întocmirii prezentului raport nu se primise răspunsul din partea Sanatoriului de Neuropsihiatrie Podriga.

Referitor la asistența psihologică: ●s-a constatat lipsa de psihologi (*Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*); ●în cazul unor pacienți care au prezentat "agitație psihomotorie, stare de agresiune fizică, agresivitate verbală", conform Foii de evoluție și tratament, pacienții erau evaluați săptămânal de către medicul psihiatru, în toate cazurile apărând doar indicația de tratament medicamentos, nefiind furnizate documente care să ateste intervenția psihologică (*Secția de Psihiatrie Cronici (Adulți) Gura Văii*); nu au fost puse la dispoziția echipei fișe de consiliere psihologică sau protocoale redactate în urma ședințelor de psihoterapie (*Spitalul de Psihiatrie Săpunari*). *Recomandare:* completarea/suplimentarea numărului de personal, eventual încheierea unor contracte de colaborare cu specialiști externi; asigurarea constantă a asistenței psihologice a pacienților, pentru prevenirea evenimentelor negative; elaborarea pentru fiecare pacient a unui Program terapeutic individualizat care să include pe lângă terapia medicamentoasă și activități complementare (activități de terapie ocupațională, ergoterapie, reabilitare socială etc.). *Răspuns:* vor fi luate măsurile necesare în funcție de buget; Programul terapeutic individualizat se realizează în funcție de resursele disponibile umane și financiare.

Referitor la asistența socială:

●conform Regulamentului de Organizare și Funcționare al spitalului asistentul social avea ca atribuție principală elaborarea proiectelor de intervenție pentru fiecare persoană internată, dar s-a constatat că acestea nu erau întocmite; deși una din atribuțiile asistentului social o reprezintă facilitarea accesului la vizite și corespondență (scrisori, telefon) al pacienților, cu familia și grupul de prieteni, nu au fost prezentate consemnări ale acestora în Registre specifice (Spitalul de Psihiatrie Săpunari). *Recomandare:* elaborarea proiectelor de intervenție pentru fiecare persoană internată care să cuprindă obiective și activități recomandate de echipa multidisciplinară, monitorizându-se permanent stadiul atingerii obiectivelor, și, după caz ajustarea acestora; facilitarea accesului la vizite și corespondență (scrisori, telefon) a pacienților cu familia și grupul de prieteni și consemnarea acestora în Registre specifice. Urmează ca instituția Avocatul Poporului să primească răspuns din partea conducerii Spitalului de Psihiatrie Săpunari.

Referitor la personalul spitalului:

●numărul insuficient de personal s-a constatat în majoritatea spitalele vizitate (spre exemplu, în cadrul *Spitalului de Psihiatrie "Sfântul Pantelimon" Brăila*, din cele 424 de posturi prevazute în organigramă erau ocupate 282, fiind vacante 142, cel mai mare deficit înregistrându-se la infirmieri și supraveghetori);

Lipsa personalului de specialitate și a personalului de supraveghere avea următoarele consecințe: pacienții nu puteau beneficia de ședințe de kinetoterapie, deoarece nu era încadrat un kinetoterapeut; într-o unitate vizitată, deși exista o sală de gimnastică medicală/kinetoterapie, dotată corespunzător, pacienții puteau folosi echipamentele din dotare doar supravegheați și rareori era disponibil personal pentru supraveghere; supravegherea deficitară sau lipsa monitorizării pacienților favoriza apariția unor evenimente grave soldate cu răniri sau decese ale *pacienților* (spre exemplu, în *Sanatoriul de Neuropsihiatrie Podriga* erau 7 posturi vacante de îngrijitori și supraveghetori bolnavi psihic, iar din registrul de evenimente pe anii 2016-2017 erau consemnate 25 de evenimente: agresiuni -10 cazuri, fugă din unitate – 8 cazuri, căderi – 4 cazuri). *Recomandare:* efectuarea demersurilor necesare în vederea completării posturilor vacante din schema de personal, pentru îmbunătățirea calității serviciilor acordate. În *răspunsurile* transmise instituției Avocatul Poporului, conducerile unităților vizitate au precizat că vor fi luate măsurile necesare în funcție de buget precum și disponibilitatea de personal pe piața muncii.

●nu era respectată obligația angajatorului prevăzută în Regulamentul de Ordine Interioară al unității vizitate conform căruia, angajatorul are obligația să asigure salariaților acces periodic la formare profesională (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*); nici asistentul social și nici ergoterapeutul angajat în cadrul Staționarului de zi nu au participat la cursuri de formare profesională, nefiind incluși în Planul anual de formare profesională a personalului pentru anul 2017 (*Spitalul de Psihiatrie Săpunari*);

Referitor la pregătirea profesională a membrilor personalului, conducerea spitalului Spitalului de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca a prezentat echipei de vizită o adresă formulată în anul 2015 către Ministerul Sănătății, Direcția Generală de Asistență Medicală și Sănătate Publică, în care era sesizată lipsa organizării, la nivel național, de cursuri de formare profesională (în special cursuri de psihiatrie forensică, pentru personalul medico-sanitar și auxiliar; cursuri de formare specializată pentru personalul de supraveghere).

Recomandare: participarea personalului la cursuri de pregătire profesională continuă; efectuarea de demersuri către Ministerul Sănătății pentru acordarea sprijinului în vederea organizării unor cursuri specifice care sunt necesare bunei desfășurări a activității în spital (spre exemplu, cursuri de psihiatrie forensică, pentru personalul medico-sanitar și auxiliar; cursuri de formare specializată pentru personalul de supraveghere). *Răspuns:* vor fi efectuate

demersuri către Ministerul Sănătății, O.A.M.G.M.A.R., Colegiul Medicilor pentru acordarea sprijinului în vederea organizării unor cursuri specifice necesare bunei desfășurări a activității în spital (cursuri de psihiatrie forensică, cursuri de formare specializată pentru personalul de supraveghere, etc.) (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*).

Alte aspecte:

- alături de pacienții asistați cu măsura de siguranță a internării obligatorii sau internați medical provizoriu (în cazul cărora sunt instituite măsuri mai stricte decât în cazul celorlalți pacienți internați în spitalele de psihiatrie) era cazată și o persoană internată nevoluntar ceea ce putea constitui o îngrădire a drepturilor persoanei respective (spre exemplu, libertatea de mișcare în interiorul spitalului); din întrevederile cu pacienți și membri ai personalului instituției vizitate, a reieșit că măsura transferului intraspitalicesc, cu precădere la secțiile juridice – art. 110 Cod penal (în cazul unor pacienți în cazul cărora nu s-a dispus măsura de siguranță a internării medicale) s-ar aplica și în scop punitiv (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*). **Recomandare:** la cazarea/transferul intraspitalicesc al pacienților internați nevoluntar să fie avute în vedere prevederile art. 67 din Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată conform cărora: “*pacientul internat nevoluntar este tratat în condiții similare celor în care sunt îngrijiți ceilalți pacienți din unitatea de psihiatrie respectivă*”. **Răspuns:** vor fi respectate prevederile art. 67 din Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată la cazarea/transferul intraspitalicesc al pacienților internați nevoluntar.

- nu exista în spital o procedură specială cu privire la posibilitatea pacienților de a formula plângeri/sesizări; din discuțiile cu pacienți, aparținători și cu personalul spitalului, a reieșit că unii dintre pacienți și aparținători ai acestora ezitau să formuleze plângeri referitoare la tratamentul aplicat pacienților în cadrul spitalului, de teama represaliilor asupra pacienților (*Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca*). **Recomandare:** elaborarea unei proceduri de soluționare a cererilor, petițiilor și/sau reclamațiilor pacienților/familiei/reprezentant legal/reprezentant convențional, avându-se în vedere posibilitatea depunerii sesizărilor/plângerilor anonime prin intermediul unor cutii speciale. **Răspuns:** au fost amplasate în fiecare secție/sector cutii speciale în vederea depunerii sesizărilor/plângerilor anonime de către pacienți/aparținători, urmând a fi elaborată, în cel mai scurt timp, o procedură de soluționare a cererilor/petițiilor și/sau reclamațiilor pacienților/familiei/reprezentantului legal/convențional.

Pe parcursul efectuării vizitelor au fost constatate sau sesizate de către conducerea spitalelor respective, ***situații aparte care afectau funcționarea în condiții optime a unităților respective.***

I. În unele dintre unitățile spitalicești vizitate s-a constatat că erau *internați pacienți considerați cazuri sociale:*

- la *Spitalul Clinic de Psihiatrie Socola*, conform informațiilor oferite de conducerea spitalului, în fiecare iarnă existau aproximativ 15 situații de persoane fără adăpost care erau aduse la spital de către Inspectoratul Județen pentru Situații de Urgență, pentru care nu erau identificate soluții imediate și care necesitau alocarea de resurse în detrimentul celorlalți pacienți.

De asemenea, o mare parte a pacienților erau abandonați de familii în spital (unele persoane erau internate de zeci de ani), ceea ce afecta bugetul spitalului și capacitatea acestuia de a oferi servicii specifice unui număr mai mare de pacienți.

- la *Secția Psihiatrie Gura Văii*, pentru 35 de pacienți internați care erau diagnosticați cu demență senilă și retard mintal, au fost întreprinse demersuri încă din anul 2014 către Direcția de Sănătate Publică Mehedinți, Prefectura Mehedinți și Consiliul Județean Mehedinți – Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, în vederea asigurării măsurilor optime de protecție și asistență socială pentru aceste persoane;

- *Spitalul de Psihiatrie "Săpunari"* avea în îngrijire și tratament pacienți care erau internați în secția de cronici, dar care nu se încadrau în scopul, misiunea și obiectivele spitalului, fiind cazuri sociale, abandonati de familie cu 10-30 de ani în urmă (o pacientă decedată în luna septembrie 2017 avea 43 de ani de spitalizare, fiind internată din anul 1974; un alt pacient, a decedat la spital în luna ianuarie 2016, fiind la a 38 –a internare);

- astfel de situații se regăseau și în cadrul *Spitalului de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu-Bălăceanca"*.

S-a recomandat unităților respective efectuarea unor demersuri către Ministerul Muncii și Justiției Sociale și către Consiliul Județean, pentru preluarea cazurilor respective, eventual pentru înființarea de noi servicii sociale de tipul centrelor de recuperare și reabilitare a persoanelor cu handicap; încheierea de parteneriate cu Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, serviciile de autoritate tutelară locale și Consiliul Județean în vederea degrevării spitalului de cazurile sociale pe care le dețin, prin transferul lor în rețeaua de asistență medico-socială, inclusiv prin promovarea propunerii de înființare a unor centre medico-sociale zonale, care să gestioneze pe plan local o parte din cazuistica județeană, degrevând astfel spitalul de un număr important de pacienți cu cazuri mai puțin grave.

Conform *răspunsului* managerului Spitalului de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu-Bălăceanca", au fost întreprinse demersuri la Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului pentru preluarea unor cazuri sociale, precum și la serviciile de autoritate tutelară în vederea analizei și instituirii măsurilor legale de ocrotire (tutelă) pentru unii pacienți, dar colaborarea cu D.G.A.S.P.C.-urile de unde proveneau astfel de cazuri era dificilă (de exemplu, D.G.A.S.P.C. Sector 2 a înștiințat conducerea spitalului că preluarea unei persoane cu grad de handicap psihic accentuat și cazarea sa într-un centru de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică de pe raza sectorului 2 nu era posibilă, din lipsă de locuri, aceasta fiind trecută pe o listă de așteptare, fără a se preciza o durată aproximativă de timp). De asemenea, au existat discuții la nivel instituțional în vederea încheierii unui parteneriat cu D.G.A.S.P.C. Ilfov, fiind în curs de elaborare un protocol de colaborare, dar exista riscul nefinalizării negocierilor pentru încheierea unor astfel de parteneriate, pe de o parte din motivul lipsei de interes al unora dintre potențialii parteneri, iar pe de altă parte din cauza legislației incidente neclare, ambigue și ocazional contradictorii.

II. O altă situație aparte, comună tuturor spitalelor de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, a fost adusă la cunoștința reprezentanților MNP de conducerile spitalelor de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță: ●*lipsa unei legislații specifice acestui tip de spital* care afectează buna desfășurare a activității unităților respective; ●*transportul pacienților încadrați cu măsura de siguranță prev. de art. 110 Codul penal*, la instanțele de judecată, la parchete, la serviciile județene de medicină legală (inclusiv I.N.M.L. Mina Minovici, București) etc. se efectuează cu ambulanțe proprii, bolnavii fiind însoțiți de cadre medicale/instructori; *cheltuielile sunt asigurate din surse proprii*, nefiind decontate spitalului de către C.A.S., Ministerul Sănătății sau Ministerul Justiției, iar neprezentarea pacienților la instanțele de judecată sau serviciile de medicină legală atrage încălcarea dreptului acestora la un proces echitabil și aplicarea amenzii judiciare managerului spitalului; ●*tot din venituri proprii sunt suportate și alte cheltuieli pentru pacienții cu statut juridic*, de asemenea nedecontate, precum: taxele pentru întocmirea actelor de stare civilă, cheltuielile de transport

în cazul externării pacienților fără suport financiar, transportul la alte spitale din județ și din București pentru anumite investigații/intervenții chirurgicale (care implică și alte cheltuieli suplimentare, cu transportul, supravegherea pacienților și cheltuielile de delegare ale salariaților).

Pentru rezolvarea acestei situații, au fost formulate adrese de către conducerile spitalelor către Ministerul Sănătății, Direcția Generală de Asistență Medicală și Sănătate Publică, cu propunerea ca toate aceste cheltuieli să fie finanțate printr-un program de sănătate, în care să fie incluse cele patru spitale de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, dar nu a fost luată vreo măsură în acest sens.

B. Centre de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică

*au fost avute în vedere și aspectele referitoare la vizitele efectuate la centrele de îngrijire și asistență pentru persoanele cu dizabilități

Pe parcursul monitorizării acestor centre s-au constatat **aspecte pozitive**. În acest sens, s-a evidențiat *Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sinersig Timiș*, care asigura condiții optime de viață beneficiarilor, astfel: centrul funcționa într-un fost conac construit în anul 1904; la renovarea clădirii au fost păstrate în mare parte, designul și vechea compartimentare, cu camere elegante și spațioase; tâmplăria era realizată din profile PVC tricamerale, cu decor din imitație de lemn și stejar, geamul termorezistent fiind alcătuit din două foi cu baghete decorative între ele; în dormitoare erau amplasate maximum trei paturi astfel încât să fie asigurată o suprafață de minim 6 mp pentru fiecare beneficiar; camerele dispuneau de mobilier modern și suficient, în camere era un ambient prietenos, acestea fiind personalizate cu obiecte decorative; toate spațiile comune erau accesibile beneficiarilor cu dizabilități. Dar cel mai important lucru pe care centrul îl oferea beneficiarilor era atașamentul personalului față de aceștia, demonstrând plăcerea de a se ține de mână, îmbrățișa și discuta împreună. Pe tot parcursul vizitei beneficiarii au întâmpinat bucuroși membrii echipei MNP, manifestându-și mulțumirea față de condițiile din acest centru și relatând cu plăcere și dezinvoltură diverse aspecte din activitățile desfășurate.

Prezentăm și alte **aspecte pozitive** constatate cu ocazia monitorizării acestor centre: dormitoarele erau personalizate conform preferințelor beneficiarilor, cu obiecte personale ale acestora, mobilate corespunzător, aveau pardoseală aderentă, călduroasă și ușor de igienizat (parchet), erau zugrăvite în culori calde (*C.I.A. Zătreani; C.R.R.N. nr. 2 Băbeni*); •meniurile erau echilibrate în ceea ce privește necesarul de calorii și elemente nutritive, astfel încât să fie asigurată o alimentație în conformitate cu preferințele, cu nevoile beneficiarilor și cu regimul recomandat de medic în cazul unor afecțiuni cronice (*C.R.R.N. Sinersig Timiș, C.R.R.N. Măciuca; C.I.A. Zătreani; C.I.A. Milcoiu; C.R.R.N. nr. 1 și nr. 2 Băbeni*); •beneficiarii imobilizați la pat erau supravegheați mai atent, fiind repartizați în camere astfel încât fiecare infirmier să aibă aproximativ același număr de beneficiari dependenți, pentru care să aibă timp suficient (*C.R.R.N. nr. 2 Băbeni*); •există un plan de măsuri pentru prevenirea și combaterea oricăror forme de tratament abuziv, degradant asupra beneficiarilor; personalul și beneficiarii cunoșteau procedura privind sesizarea abuzurilor, conform înregistrărilor din Registrul de informare a beneficiarilor și Registrul de formare continuă/instruiri ale personalului; centrul aplica chestionare beneficiarilor învoiți în familie sau comunitate, nefiind identificate riscuri de abuz asupra acestora în afara unității (*C.I.A. Zătreani*); •toate centrele puneau la dispoziția beneficiarilor cutii în care aceștia puteau depune sesizări/reclamații scrise cu privire la aspectele negative constatate, dar și propuneri privind îmbunătățirea activității centrului.

În urma vizitelor efectuate în aceste centre rezidențiale au rezultat o serie de **deficiențe**. Pentru remedierea lor, în cadrul rapoartele de vizită întocmite în anul 2017 a fost

formulat un număr total de **77 recomandări**, dintre care **65** în cazul rapoartelor întocmite urmare a vizitelor efectuate în anul 2017 la: C.R.R.N. Măciuca - 2 vizite; C.R.R.N. Sinersig; C.R.R.N. nr.1 Băbeni, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni, C.R.R.N. nr. 2 Băbeni, C.I.A. Milcoiu, C.I.A. Zătreni, C.I.A. Bistrița; C.R.R.N. Videle; C.I.A. "Sf. Ana" și C.I.A. "Alexandru" și **12** în cazul raportului întocmit urmare a vizitei efectuate în anul 2016 la C.R.R.N. Bălăceanca (vizită de verificare a implementării recomandărilor).

Reținem în continuare, dintre **deficiențele** constatate, **recomandările formulate** și **răspunsurile primite**:

* Au fost transmise răspunsuri până la momentul redactării prezentului raport, de la următoarele autorități: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Vâlcea (la raportul întocmit urmare a vizitei efectuate la C.R.R.N. Măciuca; la raportul unic întocmit urmare a efectuării vizitelor la: C.R.R.N. nr.1 Băbeni, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni, C.R.R.N. nr. 2 Băbeni, C.I.A. Milcoiu, C.I.A. Zătreni, C.I.A. Bistrița și a doua vizită la C.R.R.N. Măciuca), conducerea C.R.R.N. Sinersig și conducerea D.G.A.S.P.C. Ilfov (la raportul întocmit urmare a vizitei efectuate la C.R.R.N. "Bălăceanca").

Referitor la condițiile de cazare:

●capacitatea legală de cazare era depășită (*C.R.R.N. nr. 1 Băbeni, C.R.R.N. Nr. 2 Băbeni, C.I.A. Bistrița*); în unele dormitoare nu erau alocați cei 6 mp pentru fiecare beneficiar; existau saloane în care pacienții erau cazați în comun, fără respectarea criteriului de gen și indiferent de gradul de autonomie (*situație întâlnită în C.R.R.N. "Bălăceanca"*); dotarea cu mobilier a saloanelor era minimală, noptierele și dulapurile existente fiind insuficiente pentru păstrarea obiectelor și bunurilor personale; spațiile centrului erau igienizate necorespunzător (*C.R.R.N. Videle, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni, C.I.A. Bistrița*); unii beneficiari nu dețineau îmbrăcăminte personală (*C.R.R.N. Băbeni, C.I.A. Bistrița*). **Recomandare:** ●respectarea standardelor privind capacitatea prin asigurarea capacității de cazare sub aspectul evitării aglomerării și respectării Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități cu privire la cazare, care prevăd maximum 3 paturi în dormitor/cameră personală și maximum 6 mp pentru fiecare beneficiar; ●repartizarea pe camere a beneficiarilor cu respectarea criteriului de gen; ●realizarea unui sistem de "halfway houses" care să permită cazarea separată a asistaților cu un grad sporit de autonomie; ●respectarea standardelor privind condițiile de cazare: personalizarea camerelor și crearea unei ambianțe mai apropiate de un mediu familial; înlocuirea mobilierului degradat, efectuarea unor lucrări de reparații curente, igienizarea și înlocuirea instalațiilor sanitare deteriorate; asigurarea îmbrăcămintii personale și a produselor igienico-sanitare în cantități suficiente. **Răspuns:** ●în prezent spațiul alocat fiecărui beneficiar respectă standardul de calitate de 6 mp în dormitor pentru fiecare beneficiar; au fost inițiate demersurile privind compartimentarea dormitoarelor astfel încât fiecare dormitor/cameră să prevadă maximum 3 paturi (având în vedere că, centrele care nu pot permite amplasarea a maxim 3 paturi în dormitor pot funcționa și fără îndeplinirea acestei condiții, cu obligația de a prevedea în planul de îmbunătățire și adaptare a mediului ambiant, ca în termen de 3 ani, de la data acordării licenței de funcționare, să amenajeze dormitoare, conform condițiilor standardului (Modul III, standard 3.1) din Ordinul nr. 67/2015); ●repartizarea pe saloane este realizată de către medicii curanți cu respectarea prevederilor legale; ●la nivelul centrelor rezidențiale continuă procesul de îmbunătățire a condițiilor de cazare, fiind demarate procedurile de reparații și igienizare; se urmărește crearea unui mediu cât mai apropiat de mediul familial prin

personalizarea camerelor, personalul centrelor îngrijindu-se permanent de acest aspect și ținând cont de preferințele beneficiarilor; ●la nivelul centrelor se asigură tuturor beneficiarilor atât îmbrăcăminte, cât și produse igienico-sanitare în cantități suficiente și ori de câte ori este nevoie; în funcție de afecțiunile medicale, beneficiarii își administrează singuri aceste obiecte, iar pentru cei care nu pot singuri să și le administreze, personalul de îngrijire se ocupă de acest lucru.

●aspecte referitoare la *implementarea recomandării de a asigura condiții de igienă corespunzătoare în camere, un număr suficient de grupuri sanitare raportat la numărul beneficiarilor, personalizarea camerelor și dotarea lor cu mobilier adecvat nevoilor beneficiarilor*, constatate cu prilejul vizitei efectuate la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Bălăceanca"

În cadrul vizitei efectuate în anul 2016, de verificare a implementării recomandărilor formulate în anul 2015 către conducerea Centrului de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Bălăceanca, s-a constatat că situația centrului nu era cu mult diferită de cea de la vizita anterioară astfel că, în continuare, igiena era precară (încă mai existau insecte dăunătoare în unele camere ale beneficiarilor, deși au fost efectuate lucrări de dezinsecție, dezinfecție și deratizare, conform documentelor prezentate); numărul de grupuri sanitare era insuficient și nu se asigura intimitatea; camerele de cazare erau în continuare nepersonalizate și dotate cu mobilier insuficient.

La *recomandarea* formulată de Avocatul Poporului, în sensul remedierii deficiențelor constatate, conducerea unității a transmis următorul *răspuns*: în vederea creșterii eficienței igienizării s-a migrat către soluții profesionale biocides; a fost întocmit proiect pentru renovarea în întregime a centrului împărțit în patru etape, etapa inițială cuprinzând renovarea și înlocuirea tuturor instalațiilor și obiectelor sanitare; de la începutul anului au fost înlocuite 89 de noptiere; a fost întocmită și adusă la cunoștință către C.P.A.H. Ilfov situația spațiului locativ a centrului cu solicitarea sistării internărilor până la respectarea spațialității și grupurilor sanitare/beneficiar.

Referitor la protecția juridică a beneficiarilor: ●în mai multe centre nu erau desemnați reprezentanți legali în cazul beneficiarilor care nu aveau discernământ datorită afecțiunilor psihiatrice grave de care sufereau (C.R.R.N. Videle, C.R.R.N. Măciuca, C.I.A. Milcoiu, C.R.R.N. Nr. 1 Băbeni, C.R.R.N. Nr. 2 Băbeni, C.I.A. Zătrești, C.I.A. Bistrița, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni) ceea ce afecta apărarea drepturilor și intereselor acestora.

Pe parcursul desfășurării vizitelor, o parte din conducerea centrelor au menționat că demersurile întreprinse către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului pentru desemnarea reprezentanților legali, nu se concretizează.

În cazul D.G.A.S.P.C. Vâlcea, abia în luna martie 2017 Direcția, prin Compartimentul juridic contencios a solicitat tuturor serviciilor rezidențiale pentru persoanele adulte încadrate într-un grad de handicap, să efectueze demersuri în vederea instituirii unui curator/tutore pentru beneficiarii centrelor și întocmirea dosarelor care urmau a fi înaintate instanțelor de judecată.

La C.R.R.N. Măciuca, Centrul a adresat un număr de 43 de solicitări către primăriile de domiciliu pentru a identifica persoane care să fie desemnate tutore/curator. S-au primit răspunsuri de la 28 de primării, precizând că nu au găsit persoana solicitată, iar 15 primării încă nu răspunseseră până la data efectuării vizitei. La C.I.A. Milcoiu, au fost întocmite dosarele beneficiarilor și s-a solicitat Primăriei Milcoiu în luna mai 2017 acordul în vederea desemnării persoanei responsabile pe probleme de asistență socială, urmând ca aceasta să devină reprezentant legal al beneficiarilor. În luna iunie 2017, Primăria Milcoiu a certificat acordul desemnării reprezentantului legal, fiind chiar angajatul din cadrul serviciului social al

primăriei. La C.I.A. Zătrenești, au fost întreprinse demersuri pentru instituirea curatelei și se identificaseră până la data vizitei trei persoane care au acceptat să devină curatori pentru trei beneficiari, dar erau și multe cazuri pentru care nu s-au găsit persoane dispuse să accepte curatela și se primiseră răspunsurile negative pentru 48 de beneficiari.

Recomandare: continuarea demersurilor către autoritățile competente pentru desemnarea reprezentanților legali ai beneficiarilor fără discernământ sau ale persoanelor care pot fi desemnate ca tutore/curator ai acestora și evaluarea periodică a situației acestora, având în vedere că lipsa acestora afecta apărarea drepturilor și a intereselor beneficiarilor. **Răspuns:** la nivelul serviciilor rezidențiale pentru adulți au continuat demersurile pentru identificarea persoanelor care să devină curatori/tutori pentru beneficiarii fără discernământ; totodată, continuă evaluarea periodică a situației fiecărui beneficiar în raport cu necesitatea instituirii tutelei/curatelei.

Referitor la asistența medicală: ●s-a constatat un deficit de personal medical și de îngrijire (medic psihiatru, stomatolog, asistenți medicali, kinetoterapeuți, infirmieri) (C.R.R.N. nr.1 Băbeni, C.R.R.N. Măciuca, C.I.A. Zătrenești, C.I.A. Bistrița, C.R.R.N. Sinersig); ●aparatul de urgență era dotat necorespunzător cu medicamente și materiale sanitare (C.R.R.N. Sinersig, C.I.A. "Sfânta Ana"); ●personalul medical nu efectuase cursuri de acordare a primului ajutor calificat (C.R.R.N. Măciuca, C.R.R.N. nr. 1 și nr. 2 Băbeni); ●în centru erau înregistrați mai mulți beneficiari diagnosticați cu hepatită cronică de etiologie virală (B și C) și nu era efectuat screening periodic pentru aceste afecțiuni (C.R.R.N. nr. 1 Băbeni); ●nu era amenajat un izolator la nivelul centrului (C.I.A. "Sfânta Ana"). **Recomandare:**●analizarea oportunității și efectuarea demersurilor necesare în vederea încadrării unui medic în schema de personal a centrului, având în vedere afecțiunile diverse ale beneficiarilor și necesitatea supravegherii continue a stării de sănătate a acestora; angajarea sau încheierea unor contracte de colaborare cu medici specialiști psihiatri; ●efectuarea demersurilor necesare în vederea completării aparatului de urgență al cabinetului medical cu medicamente și materiale sanitare conform baremului minimal; ●efectuarea demersurilor necesare astfel încât personalul medical al centrelor să participe la cursuri pentru acordarea primului ajutor calificat în caz de urgență; ●efectuarea screening-ului pentru depistarea cazurilor de infecție HIV, hepatită cronică virală tip B sau C, la admiterea în centre și periodic, având în vedere incidența crescută a acestor afecțiuni la persoanele instituționalizate. **Răspuns:** ●la întocmirea noii organigrame la nivel de D.G.A.S.P.C. (D.G.A.S.P.C. Timiș) se va propune înființarea unui post de medic în cadrul centrului; ●s-a achiziționat instrumentarul conform Ordinului cu nr. 153/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea cabinetelor medicale; cabinetul medical din centru se încadra la anexa 2, „psihiatrie”, trebuind să fie dotat cu: tensiometru, ciocan reflexe, termometru, centimetru, eprubete diverse; ●în Programul de formare profesională a D.G.A.S.P.C. Vâlcea pe anul 2018 a fost prevăzut cursul de prim ajutor pentru personalul din serviciile rezidențiale, acesta urmând a fi achiziționat; ●în Planul de achiziții al D.G.A.S.P.C. Vâlcea este prevăzută achiziționarea de servicii de efectuare a screening-ului pentru depistarea cazurilor de infecție HIV, hepatită cronică virală tip B sau C;

●aspecte referitoare la *implementarea recomandării de a stabili schema de tratament și de reevaluare a beneficiarilor de către medicii Spitalului de Psihiatrie "Eftimie Diamandescu"*, constatate cu prilejul vizitei efectuate la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Bălăceanca"

Nici șeful centrului și nici medicul din cadrul centrului nu au putut indica cu claritate echipei de vizită, procedura prezentării beneficiarilor din centru la spital în vederea prescrierii tratamentului psihiatric, deși, potrivit răspunsului comunicat în urma vizitei anterioare, reevaluarea beneficiarilor din centru se realiza de către medicii de la Spitalul de Psihiatrie

"Eftimie Diamandescu". Reprezentanții spitalului, în cadrul vizitei efectuate de repreczenanții MNP, nu au făcut referire decât la posibilitatea primirii beneficiarilor ca urgențe, caz în care spitalul era obligat să îi interneze.

S-a revenit cu *recomandarea* de a efectua reevaluarea anuală a beneficiarilor de către un medic psihiatru, conform unui plan pentru toți beneficiarii cu prescripție psihiatrică. Conform *răspunsului* conducerii D.G.A.S.P.C. Ilfov, la data de 3 iunie 2017 a fost încheiat un contract de muncă cu un medic psihiatru și se aflau în plin proces de reevaluare psihiatrică a întregului efectiv de beneficiari în funcție de priorități și starea de sănătate a acestora, conform standardelor minime de calitate și legislației în vigoare.

Referitor la aplicarea măsurilor de conțenționare și izolare

●Registrul măsurilor de izolare și conțenționare nu era întocmit și completat potrivit prevederilor legale cuprinse în Ordinul nr. 488/2016, art. 9 alin. (11) pentru aprobarea Normele de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, în cazul majorității centrelor vizitate. *Recomandare*: întocmirea corectă a Registrului măsurilor de izolare și conțenționare conform prevederilor legale. *Răspuns*: având în vedere că la nivelul centrelor rezidențiale a fost revizuită procedura privind izolarea și conțenționarea beneficiarilor, Registrul măsurilor de izolare și conțenționare cuprinde rubrici în conformitate cu legislația în vigoare.

●aspecte referitoare la *implementarea recomandării de reamenajare în totalitate a camerelor de izolare*, constatate cu prilejul vizitei efectuate la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Bălăceanca"

Echipa a constatat reamenajări minimale a camerelor de izolare, starea de curățenie precară (una dintre camere era infestată cu insecte), iar materialul cu care era capitonată una dintre camere era rupt și nu se puteau preveni astfel eventualele leziuni corporale sau acte violente.

A fost formulată către conducerea centrului *recomandarea* de amenajare a camerelor de izolare, în conformitate cu Normelor de aplicare a Legii nr. 487/2002, aprobate prin Ordinul Ministrului Sănătății nr. 488/15 aprilie 2016. În *răspunsul* comunicat instituției Avocatul Poporului, conducerea D.G.A.S.P.C. Ilfov a precizat că, amenajarea spațiilor respective a fost prinsă în proiectul de reabilitare a centrului care va fi demarat imediat ce se va aproba sursa de finanțare.

Pe parcursul vizitei de verificare a implementării recomandărilor s-a constatat că, și la data celei de-a doua vizite, ***agresorul tânărului decedat în anul 2015 se afla în continuare cazat în camera de izolare, și nu se demarase nicio procedură de transfer/internare într-un spital de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță.***

Precizăm că, Normele CPT prevăd că pacienții trebuie să beneficieze de un tratament și o îngrijire adecvată, atât psihiatrice cât și somatice. Or, internarea unei astfel de persoane, al cărei discernământ este pus la îndoială și prezentând un grad mare de pericolozitate socială nu se poate realiza într-un centru de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică, deoarece acesta nu corespunde nevoilor sale, nu îi poate asigura condiții de tratament și recuperare și nu poate asigura măsurile de securitate și protecție pentru ceilalți beneficiari. Mai mult, ***pacientul trebuie ca, până la încheierea proceselor penale, să beneficieze de tratament și îngrijire adecvată în instituții medicale care să răspundă nevoilor lui, și nu să fie plasat în camera de izolare pe o perioadă îndelungată,*** deoarece procedura izolării se aplică pe o perioadă limitată de timp și trebuie revizuită periodic.

Avocatul Poporului a recomandat identificarea unei soluții (de către Ministerul Muncii și Justiției Sociale și D.G.A.S.P.C. Ilfov), în cazul beneficiarilor acuzați de fapte penale grave, astfel încât până la încheierea proceselor penale aceștia să beneficieze de

tratament și îngrijire adecvată în instituții medicale caresă răspundă nevoilor lor. *Răspuns D.G.A.S.P.C. Ilfov*: a fost întocmită solicitare în acest sens, până în luna iulie 2017 hotărârea judecătorească emisă în cazul beneficiarului nu a fost modificată.

*Cu privire la situația constatată, Instituția Avocatul Poporului **a solicitat informații Parchetului de pe lângă Tribunalul Ilfov** cu privire la stadiul soluționării dosarului, ulterior efectuării primei vizite și a revenit cu solicitarea inclusiv în urma vizitei de verificare a implementării recomandărilor (când s-a constatat că persoana care a agresat tânărul se afla încă într-una din camerele de izolare).

Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Judecătoria Cornetu – a comunicat instituției Avocatului Poporului informații despre dosarul penal menționând că, prin Ordonanța din luna iunie 2015 a Parchetului de pe lângă Tribunalul Ilfov s-a dispus începerea urmăririi penale cu privire la săvârșirea infracțiunii de tentativă de omor, prevăzută de art. 32 Cod penal raportat la art. 188 Cod penal.

În februarie 2016, prin Ordonanța Parchetului de pe lângă Tribunalul Ilfov s-a dispus clasarea cauzei cu privire la comiterea infracțiunii de tentativă de omor, prevăzută de art. 32 Cod penal raportat la art. 188 Cod penal și s-a dispus disjungerea și declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea Parchetului de pe lângă Judecătoria Cornetu, în vederea efectuării de cercetări sub aspectul infracțiunii de neglijență în serviciu, prevăzută de art. 298 Cod penal, urmând a se stabili dacă au fost respectate dispozițiile privind supravegherea asistaților ce se află internați în Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Bălăceanca".

Dosarul penal a fost repartizat Poliției orașului Pantelimon, în cauză efectuându-se cercetări sub aspectul săvârșirii infracțiunii de neglijență în serviciu.

Referitor la asistența psihologică: ●nu era angajat un psiholog care să asigure consilierea psihologică și terapia psihologică (*C.R.R.N. nr. 1 Băbeni, C.R.R.N. Măciuca*); ●unele planuri individualizate de intervenție nu conțineau data și semnătura beneficiarului și conțineau exprimări la modul general, fără să se înțeleagă când și cum pot fi îndeplinite activitățile din plan (*C.R.R.N. Măciuca*); ●unele programe de recuperare nu cuprindeau o planificare a activităților zilnice, săptămânale sau lunare (*C.I.A. Bistrița*); ●fișele de evaluare conțineau rezultate scrise la modul general, fără să conțină recomandări concrete în urma evaluării. („sprijin ridicat”, „stimularea achizițiilor”) (*C.R.R.N. nr. 2 Băbeni*). **Recomandare:**●ocuparea posturilor vacante de psihologi, terapeuți ocupaționali, care să asigure serviciile de recuperare și reabilitare prevăzute de Planurile individualizate de intervenție; ●evaluarea și completarea corectă în mod individual și specific pentru fiecare beneficiar a fișelor de evaluare și a programelor individuale de recuperare cu informații și detalii complete, cu dată și semnătură; ●întocmirea unui orar și planificarea unor activități de recuperare și reabilitare zilnice, săptămânale sau lunare, oferite de centre beneficiarilor. **Răspuns:** au fost organizate concursuri pentru ocuparea posturilor vacante cu personal de specialitate și de îngrijire; având în vedere gradul mic de ocupare a posturilor vacante, în vederea asigurării cu personal de specialitate până la ocuparea prin concurs a posturilor vacante, conducerea D.G.A.S.P.C. (D.G.A.S.P.C. Valcea) a dispus delegarea specialiștilor din alte centre; fișele și programele individuale de recuperare sunt completate în mod individual și specific pentru fiecare beneficiar cu informații și detalii complete, dateate și semnate; la nivelul centrelor sunt întocmite orare ale activităților de recuperare și reabilitare și sunt afișate într-un loc vizibil.

Referitor la asistența socială și activitățile organizate în centru

●un număr redus de beneficiari putea efectua ieșiri în comunitate (*C.R.R.N Măciuca, C.I.A. Bistrița*); nu exista o modalitate concretă (telefon, poștă, internet) pentru păstrarea

legăturii cu exteriorul (familie, aparținători) (C.R.R.N. Bălăceanca). *Recomandare*: asigurarea organizării unor activități cât mai variate de recuperare, de petrecere a timpului și de socializare pentru beneficiarii centrelor, implicarea acestora în desfășurarea de activități de autogospodărire, și dezvoltarea unor deprinderi de trai independent ; implicarea centrului în asigurarea menținerii legăturii beneficiarilor cu exteriorul (familie, comunitate), în vederea reintegrării familiale și comunitare. *Răspuns*: pentru menținerea unei vieți active pentru beneficiarii centrelor a fost întocmit un program lunar de activități, coordonat de specialiștii centrelor; sunt încurajați beneficiarii, a căror stare de sănătate o permite, să întreprindă activități în afara centrului, să cunoască și să utilizeze serviciile din comunitate; în funcție de gravitatea afecțiunilor medicale, beneficiarii se pot deplasa în comunitate pentru realizarea de mici cumpărături și sunt implicați în activități gospodărești desfășurate în cadrul centrului;

● numărul beneficiarilor reintegrați în familie era redus (spre exemplu, 2 persoane din C.R.R.N. nr. 1 Băbeni, iar în C.I.A. Milcoiu, în perioada 2007-2017 s-a înregistrat un singur caz de reintegrare în familie, raportat la numărul beneficiarilor admiși în cele 7 centre din cadrul D.G.A.S.P.C. Vâlcea vizitate - 524 persoane). *Recomandare*: efectuarea demersurilor pentru obținerea sprijinului autorităților publice de la nivel județean și local în reintegrarea în familie și în crearea de servicii de tip familial, locuințe protejate și structuri de economie socială, pentru persoanele cu dizabilități (D.G.A.S.P.C. Vâlcea). Pentru reintegrarea în societate a persoanelor cu dizabilități, se impune colaborarea autorităților publice din localitățile de domiciliu ale beneficiarilor, pentru respectarea principiului proximității acordării serviciilor sociale, astfel ca direcțiile județene de asistență socială să nu rămână singurele furnizoare de servicii sociale pentru acești beneficiari. *Răspuns*: este analizată permanent posibilitatea integrării/reintegrării în familie a beneficiarilor centrelor rezidențiale sau reintegrarea socio-profesională. Numărul redus al acestor integrări/reintegrări (în 2017 realizându-se doar două reintegrări la nivelul tuturor serviciilor rezidențiale pentru adulți) se datorează, atât patologiei medicale a beneficiarilor, cât și a faptului că familia naturală nu există sau este incapabilă să îi asigure serviciile de îngrijire de care ar avea nevoie. D.G.A.S.P.C. Vâlcea este interesată de înființarea de locuințe protejate și integrarea socio-profesională a persoanelor adulte cu dizabilități, în acest sens fiind depuse cereri de finanțare în vederea obținerii de fonduri pentru dezvoltarea acestor servicii, urmând ca în funcție de liniile de finanțare lansate, a căror beneficiari vor fi persoanele adulte cu dizabilități, să fie în continuare elaborate cereri de finanțare.

● aspecte referitoare la *implementarea recomandării de implicare a beneficiarilor în programe ocupaționale coordonate de psihologi și terapeuți ocupaționali, în care ar putea fi antrenat inclusiv personalul de îngrijire*, constatate cu prilejul vizitei efectuate la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Bălăceanca"

Nu s-au constatat schimbări față de vizita anterioară, reținându-se lipsa unei preocupări a personalului centrului pentru implicarea beneficiarilor în programe ocupaționale. Persoanele instituționalizate nu beneficiau de servicii sau programe de terapie ocupațională, programe de reabilitare vocațională sau profesională. În cadrul centrului nu existau alternative de petrecere a timpului liber și nici activități care să dezvolte noi abilități la persoanele care prezentau acest potențial. În timpul vizitei, o zi de sâmbătă, beneficiarii se plimbau pe scări sau pe holurile centrului în mod haotic, prezentând un aspect neîngrijit.

La *recomandarea* de organizare a unor activități ocupaționale, coordonate de psihologi și terapeuți ocupaționali, conform *răspunsului* transmis de conducerea D.G.A.S.P.C. Ilfov, în perioada ianuarie-iulie 2017, un număr de 60 de beneficiari au luat parte la mai multe activități de socializare și petrecere a timpului liber: vizita la Zoo, excursii la mare (Eforie Sud) și la

munte (în județul Brașov); beneficiarii sunt însoțiți de personalul de specialitate pentru vizite în comunitate și la magazine.

Referitor la personal

● în toate centrele vizitate exista deficit de personal, fapt care avea consecințe în asigurarea serviciilor menționate în contractul cu beneficiarii; în cazul C.R.R.N Videle, organigrama nu prevedea un post de asistent social, atribuțiile de asistent social fiind repartizate în mod eronat educatorului. *Recomandare:* scoaterea la concurs a posturilor vacante, în condițiile în care deficitul de personal din majoritatea centrelor vizitate afecta asigurarea serviciilor de îngrijire, asistență, recuperare și reabilitare a beneficiarilor, precum și identificarea unor soluții de contractare a serviciilor unor medici, psihologi, acolo unde în urma organizării concursurilor posturile vacante nu au fost ocupate; demararea demersurilor în vederea aprobării (prin organigramă) și ocupării unui post de asistent social. *Răspuns:* au fost organizate concursuri pentru ocuparea posturilor vacante din structura de personal, în urma cărora a fost ocupat un număr redus de posturi, urmând să fie reluată procedura de ocupare a posturilor vacante cu specialiști pentru asigurarea serviciilor necesare beneficiarilor, la sfârșitul anului 2017, ca urmare a aprobării noii organigrame și a statului de funcții (în cazul D.G.A.S.P.C. Vâlcea).

● nu au putut fi prezentate documente care să ateste că centrul a asigurat instruirea personalului cu privire la metodele de abordare, comunicare și relaționare cu beneficiarii în funcție de particularitățile psiho-comportamentale ale acestora (C.R.R.N. Măciuca; C.R.R.N. Videle); în unele centre nu se asigura îngrijirea și asistența beneficiarilor, adecvate nevoilor acestora (spre exemplu, în cazul C.R.R.N. Videle, echipa MNP a constatat că o persoană cu handicap grav se afla în pat, complet dezbrăcată și acoperită cu o pătură, fiind lipsită de o îngrijire corespunzătoare; personalul de îngrijire a declarat că beneficiara își rupea permanent pampersii). *Recomandare:* efectuarea unor cursuri de formare profesională continuă, a unor activități de dezvoltare personală și responsabilizare a personalului cu privire la metodele de abordare, comunicare și relaționare cu beneficiarii, în funcție de particularitățile psiho-comportamentale ale acestora; instruirea permanentă a personalului de îngrijire astfel încât, în activitatea depusă să țină cont, în permanență, de principiul respectării demnității și intimității beneficiarului. *Răspuns:* personalul a fost instruit, inclusiv cu privire la aspectele referitoare la standardele minime de calitate, instituirea curatei pentru beneficiari; anual, toți angajații unității sunt evaluați de către șeful de centru, întocmindu-se documentul "fișa de evaluare a performanțelor individuale ale persoanelor care ocupă funcții contractuale de execuție" unde la anexă este propus un program de instruire recomandat a fi urmat. Organizarea acestor cursuri ține exclusiv de Serviciul R.U.O.S., ce supune spre aprobare conducerii D.G.A.S.P.C., necesitatea organizării unor astfel de activități ținând cont de prevederile legale în vigoare și propunerile făcute pentru fiecare angajat.

Referitor la protecția beneficiarilor împotriva abuzurilor și neglijării

● pe parcursul vizitelor efectuate la centrele de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică din subordinea D.G.A.S.P.C. Vâlcea (C.R.R.N. Măciuca, C.I.A. Milcoiu, C.R.R.N. nr. 1 Băbeni, C.R.R.N. nr. 2 Băbeni, C.I.A. Zătrene, C.I.A. Bistrița, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni) s-a constatat că: unii beneficiari prezentau leziuni superficiale (escoriații) recente la nivelul feței, capului și membrelor, datorate unor autoagresiuni pe baza patologiei cronice psihiatrice severe a beneficiarilor respectivi, fie unor conflicte între beneficiari; au fost identificate cazuri de abuzuri ale angajaților asupra beneficiarilor, precum și incidente verificate sau aflate în curs de cercetare de către comisii din cadrul D.G.A.S.P.C. Vâlcea; unii beneficiari prezentau leziuni, care erau consecințe ale unei supravegheri

necorespunzătoare ale acestora în timpul instituționalizării la C.R.R.N. Măciuca (unii dintre beneficiarii transferați de la C.R.R.N. Măciuca prezentau semne mai vechi de autoagresiune la nivelul antebrățelor și abdomenului); o beneficiară a rămas însărcinată și a născut în cursul anului 2015, copilul fiind dat spre adopție (există un acord de adopție în acest sens, din partea beneficiarei) (C.R.R.N. nr. 1 Băbeni). *Recomandare* formulată către conducerile centrelor și D.G.A.S.P.C. Vâlcea: luarea unor măsuri adecvate pentru prevenirea abuzurilor față de beneficiari, prin:

a) prevenirea abuzurilor asupra beneficiarilor și investigarea acestora cu obiectivitate de către comisiile desemnate de către D.G.A.S.P.C. Vâlcea, precum și sesizarea de urgență a organelor competente și monitorizarea de către personalul centrului a cazurilor beneficiarilor care pot prezenta un risc pentru securitatea și sănătatea proprie și a cazurilor de auto și heteroagresivitate, ținând seama că la data vizitei echipa a constatat urme proaspete de sânge la nivelul capului și brațelor, zgârieturi și semne ale agresiunilor la unii beneficiari.

Menționăm că, potrivit Standardului S4.3 din Ordinul nr. 67/2015 al M.M.F.P.S.P.V., în situații deosebite, când au fost constatate fapte care pot constitui contravenții sau infracțiuni, s-au semnalat orice alte evenimente care afectează calitatea vieții beneficiarilor, centrul informează organele competente prevăzute de lege (procuratură, poliție, direcție de sănătate publică etc.);

b) derularea de programe de educație sexuală, cu privire la metodele de contracepție, de protecție a demnității și integrității personale și luarea măsurilor necesare pentru protejarea beneficiarilor de eventuale abuzuri sexuale și fizice (D.G.A.S.P.C. Vâlcea). *Răspunsul* conducerii DGASPC Vâlcea: a. Beneficiarii centrelor rezidențiale sunt protejați împotriva abuzurilor, neglijării, discriminării sau tratamentului degradant sau inuman. Toate formele de abuz sau neglijare asupra beneficiarilor sunt interzise, aceștia fiind încurajați și sprijiniți să sesizeze orice formă de abuz din partea personalului, a altor beneficiari din centru sau a altor persoane din afara centrului. Fiecare centru are elaborată și aplică, conform legislației în vigoare procedura privind cazurile de abuz și neglijare conform căreia toate situațiile de abuz, neglijență discriminare identificate sunt semnalate către organismele/instituțiile competente, acestea fiind consemnate și în Registrul de evidență a cazurilor de abuz, neglijare și discriminare. b. Formele de abuz asupra beneficiarilor sunt interzise, personalul centrelor fiind instruit în anul 2017 cu privire la Regulamentul de Organizare și Funcționare al unității. Procedurile formalizate care se aplică în cadrul centrului, respectarea Principiului demnității umane în raport cu persoanele internate în unitate. DGASPC Vâlcea, în parteneriat cu Fundația SERA România implementa un proiect care are ca obiectiv prevenirea sarcinii nedorite și reducerea numărului de copii abandonați, cu sprijinul Echipei mobile de prevenire a abandonului care desfășoară activități de informare privind prevenirea sarcinii nedorite și educație contraceptivă în centrele rezidențiale subordonate D.G.A.S.P.C. Vâlcea.

● aspecte referitoare la ***implementarea recomandării de întocmire a unor proceduri de lucru care să asigure siguranța beneficiarilor și a angajaților*** (în condițiile în care, în centru au fost mai multe incidente violente), constatate cu prilejul vizitei efectuate la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Bălăceanca".

A fost întocmită o notă internă prin care s-a constituit o comisie de verificare a abuzurilor beneficiarilor și pentru verificarea registrului de reclamații și propuneri, însă nu au fost prezentate documente de lucru (proceduri, procese verbale etc.) ale acestei comisii din perioada 2015-2016. Există un Registrul de incidente deosebite în care, începând cu luna iulie 2015 nu erau menționate evenimente, ceea ce a ridicat suspiciuni cu privire la completarea registrului respectiv, având în vedere specificul acestui centru cu aproximativ 200 de beneficiari.

La *recomandarea* de eficientizare a activității comisiei de verificare a abuzurilor beneficiarilor, conducerea D.G.A.S.P.C. Ilfov a *răspuns* în sensul că, în urma reevaluării stării de sănătate psihică a beneficiarilor se vor stabili protocoale interne pentru preîntâmpinarea incidentelor violente între beneficiarii centrului de către medicul curant și medicii curanți ținând cont de legislația în vigoare.

Alte aspecte:

- registrele nu erau înregistrate la D.G.A.S.P.C., unele nu erau numerotate, iar modul de completare al acestora era deficitar (*C.R.R.N. Nr. 1 Băbeni, C.I.A. Milcoiu, C.I.A. Bistrița, C.R.R.N. Sinersig, C.R.R.N. Videle*);
- nu erau întocmite Registrul privind informarea beneficiarilor asupra drepturilor pe care le au în centru și Registrul sesizărilor și reclamațiilor (*C.R.R.N. Sinersig*). *Recomandare*: întocmirea și completarea tuturor registrelor în conformitate cu standardele prevăzute de legislația în vigoare; înregistrarea la D.G.A.S.P.C. și numerotarea tuturor registrelor, precum și instruirea personalului cu privire la conținutul, necesitatea și modalitatea de întocmire și completare, conform legislației în vigoare. *Răspuns*: toate registrele folosite în cadrul centrului au fost revizuite, înregistrate și completate la zi, în concordanță cu recomandările primite.

- pe parcursul vizitelor efectuate la centrele de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică din subordinea D.G.A.S.P.C. Vâlcea (*C.R.R.N. Măciuca, C.I.A. Milcoiu, C.R.R.N. Nr. 1 Băbeni, C.R.R.N. Nr. 2 Băbeni, C.I.A. Zătreni, C.I.A. Bistrița, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni*) s-a constatat că:

- în perioada 2015-2017 în cele 7 centre au fost înregistrate 40 de decese; conform documentelor, decesele au avut drept cauze vârsta înaintată a beneficiarilor, complicațiile bolilor cronice de care sufereau aceștia sau afecțiuni acute survenite pe fondul afecțiunilor cronice preexistente;

- în cazul unor decese medicii au fost cei care au decis asupra necesității sesizării organelor de cercetare penală; s-a remarcat modul superficial și incomplet de consemnare a acestor evenimente deosebite, prin lipsa înregistrărilor privind modul de intervenție al personalului de serviciu, conform procedurii operaționale aplicabile în caz de deces;

*Apreciem necesar ca centrele să sesizeze organele competente (parchet, poliție) în toate cazurile de deces, astfel că se impune modificarea legislației actuale, care în prezent reglementează sesizarea organelor competente numai în cazul suspiciunilor asupra cauzelor deceselor beneficiarilor (Standardului 3.S4.3 (Secțiunea 5), din Ordinul M.M.F.P.S.P.V. nr. 67 din 21 ianuarie 2015 privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități).

Recomandare către Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități, D.G.A.S.P.C. Vâlcea, conducerile centrelor: sesizarea organelor de urmărire penală în cazul tuturor deceselor înregistrate în centre și *modificarea legislației actuale care reglementează sesizarea organelor competente numai în cazul suspiciunilor asupra cauzelor deceselor*; prevenirea deceselor în centrele rezidențiale, având în vedere numărul acestora înregistrate în perioada 2015-2017 prin acordarea asistenței /îngrijirilor medicale de urgență; întocmirea, completarea și arhivarea în mod corespunzător a registrelor în care sunt consemnate evenimente deosebite (*C.R.R.N. Măciuca*), inclusiv informații detaliate referitoare la decesul beneficiarilor. *Răspunsul* D.G.A.S.P.C. Vâlcea: în cazul tuturor deceselor înregistrate în centrele administrate de către D.G.A.S.P.C. Vâlcea s-au respectat prevederile Legii nr 8/2015 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități și ale Ordinului comun al Ministerului Justiției și Ministerului Sănătății nr. 1134/C-255 din 25 mai 2000 pentru aprobarea Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale.

Fiecare deces a fost anunțat telefonic în maxim 24 de ore Consiliului de Monitorizare înființat prin Legea nr 8/2016, ulterior fiind trimise și notificări scrise cu datele privind cauzele deceselor precum și concluziile expertizelor medico-legale. Aceeași procedură este urmată în toate centrele, registru în care sunt consemnate evenimentele deosebite cuprinzând informații detaliate referitoare la decesul beneficiarilor.

●transferul beneficiarilor în alte centre a fost efectuat fără respectarea dreptului beneficiarilor de a fi consultați cu privire la toate deciziile care îi privesc, dreptul de a decide și a-și asuma riscurile în mod direct sau prin reprezentanți legali în toate aspectele vieții lor și de a-și exprima liber opțiunile (în cazul beneficiarilor transferați de la C.R.R.N. Măciuca); nu a fost respectat Standardul 3 - Încetare servicii, indicatorul 3.1. din Ordinul nr. 67/2015 al Ministrului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Anexa 1 – Standarde minime de calitate pentru serviciile sociale cu cazare organizate ca centre rezidențiale destinate persoanelor adulte cu handicap și anume: *Centrul stabilește și aduce la cunoștința beneficiarilor condițiile de încetare/sistare a serviciilor pe perioadă determinată*, precum și Standardul 3, indicatorul S3.2 din același ordin „*la recomandarea centrului rezidențial care nu mai are capacitatea de a acorda toate serviciile corespunzătoare nevoilor beneficiarului sau se închide*”, există următoarea obligație a centrului: „*cu minim 30 de zile anterior datei când se estimează încetarea serviciilor, centrul stabilește, împreună cu beneficiarul și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, pe a cărui rază teritorială își are sediul centrul, modul de soluționare a situației fiecărui beneficiar (transfer în alt centru, revenire în familie pe perioadă determinată, etc.)*”. *Recomandare:* respectarea drepturilor beneficiarilor cu dizabilități de a fi informați și consultați cu privire la toate deciziile care îi privesc (inclusiv privind transferul în alte centre), de a decide și a-și asuma riscurile în mod direct sau prin reprezentanți legali în toate aspectele vieții lor și de a-și exprima liber opțiunile. *Răspuns:* la nivelul centrelor sunt realizate Ghidul beneficiarului și Carta drepturilor beneficiarilor, materiale de informare care cuprind misiunea centrului, serviciile oferite în cadrul unității, drepturile și responsabilitățile beneficiarilor. șefii de centre au desfășurat sesiuni de informare care au avut ca temă: Ghidul beneficiarului de servicii sociale; abuzul sau alte forme de tratament degradant; modalități de formulare a eventualelor sesizări/reclamații; condiții de sistare a serviciilor acordate beneficiarilor; asistența medicală acordată; educația împotriva fumatului; drepturile beneficiarilor.

Menționăm că *urmare a transmiterii Raportului de vizită* întocmit cu privire la vizitele efectuate la următoarele centre: C.R.R.N. nr. 1 Băbeni, Centrul de Criză și Respite Care Băbeni, C.R.R.N. nr. 2 Băbeni, C.R.R.N. Măciuca, C.I.A. Milcoiu, C.I.A. Zătreni C.I.A. Bistrița, către *Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități* (raportul a fost transmis Ministerului Muncii și Justiției Sociale, Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități, D.G.A.S.P.C. Vâlcea, conducătorilor centrelor respective), *conducerea Autorității ne-a comunicat următoarele:*

Având în vedere că, un rol foarte important în creșterea calității serviciilor sociale oferite beneficiarilor o reprezintă furnizorul de servicii sociale, în cazul celor 7 centre ale D.G.A.S.P.C Vâlcea (aflată în subordinea Consiliului Județean), Autoritatea s-a adresat instituției respective, cu privire la constatările cuprinse în raportul de vizită și măsurile dispuse pentru îndeplinirea standardelor de calitate, precum și Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială.

De asemenea, raportul MNP a fost transmis Agenției Județene pentru Plăți și Inspecție Socială Vâlcea, instituție care dispune de o serie de competențe pentru efectuarea controalelor referitoare la verificarea standardelor minime de calitate prevăzute de Ordinul nr. 67/2015, precum și la constatarea și aplicarea contravențiilor prevăzute de lege.

Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități și-a planificat revizuirea standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități; a stabilit prin Planul anual de control o serie de controale privind respectarea standardelor și a drepturilor beneficiarilor în centre rezidențiale și va desfășura evaluarea în teren a serviciilor sociale licențiate de către ANPD în domeniul dizabilității.

Propuneri:

► spitale de psihiatrie, spitale de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță

- implicarea autorităților centrale și locale cu competențe în materie (Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Consiliile Județene, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului etc.) în vederea degrevării spitalelor de cazurile sociale pe care le dețin, prin transferul lor în rețeaua de asistență medico-socială, inclusiv prin promovarea propunerii de înființare a unor centre medico-sociale zonale, care să gestioneze pe plan local o parte din cazuistica județeană, degrevând astfel spitalul de un număr important de pacienți cu cazuri mai puțin grave; la examinarea fiecărui caz, prioritare vor fi prevederile art. 19 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (integrarea în comunitate);

- implicarea efectivă și promptă a autorităților tutelare în desemnarea reprezentanților legali în cazul pacienților care nu au un reprezentant legal ori nu au desemnat un reprezentant convențional din cauza lipsei capacității psihice;

- sprijinirea conducerilor unităților spitalicești, de către Ministerul Sănătății, în: pregătirea profesională continuă a personalului spitalelor, implementarea Normelor de aplicare a Legii nr. 487/2002, republicată, ocuparea posturilor vacante (prin identificarea unor soluții pentru asigurarea unui buget corespunzător, interesarea personalului existent pe piața muncii);

- crearea unei legislații specifice pentru spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, prin consultarea reprezentanților acestora;

- identificarea măsurilor legale pentru decontarea cheltuielilor efectuate de spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță cu transportul pacienților încadrați cu măsura de siguranță prev. de art. 110 Codul penal, la instanțele de judecată, la parchete, la serviciile județene de medicină legală, etc. precum și a altor cheltuieli efectuate pentru pacienții cu statut juridic;

► centre de recuperare și reabilitarea neuropsihiatrică

- implicarea promptă a autorităților competente în desemnarea reprezentanților legali ai beneficiarilor fără discernământ sau ale persoanelor care pot fi desemnate ca tutore/curator ai acestora și evaluarea periodică a situației acestor beneficiari;

- modificarea *Standardului 3.S1.3 din Ordinul nr. 67/2015 al ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice (în prezent ministrul muncii și justiției sociale) privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități*, care prevede: "Reevaluarea se realizează **anual**, precum și atunci când situația o impune, respectiv dacă apar modificări semnificative ale stării de sănătate și ale statusului funcțional fizic și/sau psihic al beneficiarului", cu obligativitatea centrului de a efectua reevaluarea periodică a beneficiarilor **la o perioadă de maximum 6 luni** și ori de câte ori se dovedește necesar, a stării de sănătate și a nevoilor beneficiarilor, apreciindu-se dacă se mai impune recuperarea într-un centru de recuperare;

- completarea legislației în domeniu cu obligativitatea supunerii controlului judecătoresc, a deciziei de admitere și a rezultatelor reevaluării beneficiarilor (în mod similar cu procedura de confirmare/infirmare a măsurii internării medicale nevoluntare prevăzută în Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice,

republicată), având în vedere lipsa unei protecții juridice adecvate a persoanelor custodiate în unele centre; cererea de admitere în centru/contractul de furnizare servicii poate fi semnată de reprezentantul legal/poate fi încheiat între centru/furnizorul acestuia și reprezentantul legal; numărul mare de beneficiari lipsiți de discernământ datorită afecțiunilor psihiatrice de care sufereau, care nu aveau desemnat reprezentant legal/convențional; lipsa de implicare a unora dintre D.G.A.S.P.C.-uri cu privire la protecția juridică a beneficiarilor;

- revizuirea periodică pe cale judecătorească ale deciziilor de punere sub interdicție ale persoanelor lipsite de discernământ, având în vedere prevederile Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, art. 12, punctul 4: *măsurile legate de exercitarea capacității juridice prevăd protecția adecvată și eficientă pentru prevenirea abuzurilor, conform legislației internaționale privind drepturile omului. O astfel de protecție va garanta că măsurile referitoare la exercitarea capacității juridice respectă drepturile, voința și preferințele persoanei, nu prezintă conflict de interese și nu au o influență necorespunzătoare, sunt proporționale și adaptate la situația persoanei, se aplică pentru cea mai scurtă perioadă posibilă și se supun revizuirii periodice de către o autoritate competentă, independentă și imparțială sau de către un organ juridic;*

- colaborarea permanentă între centrele de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică și autoritățile publice județene și locale, în vederea reintegrării în familie a unui număr cât mai mare de beneficiari precum și, atunci când se dovedește necesar, în crearea de servicii de tip familial, locuințe protejate și structuri de economie socială, pentru persoanele cu dizabilități;

La examinarea fiecărui caz, prioritare vor fi prevederile art. 19 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (integrarea în comunitate).

- reevaluarea organigramelor tuturor centrelor, de către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, prin consultarea direcțiilor centrelor, în scopul stabilirii numărului și funcțiilor necesare pentru funcționarea optimă a centrelor; identificarea modalităților concrete de asigurare a bugetului necesar și de integrare a personalului existent pe piața muncii;

- modificarea legislației actuale, care în prezent reglementează sesizarea organelor competente numai în cazul în care există suspiciuni asupra cauzelor deceselor beneficiarilor (conform Standardului 3.S4.3 (Secțiunea 5), din Ordinul M.M.F.P.S.P.V. nr. 67 din 21 ianuarie 2015 privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități), în sensul ca centrele să sesizeze organele competente (parchet, poliție) în toate cazurile de deces;

În cazul ambelor tipuri de instituții, **vor fi identificate măsurile necesare pentru asigurarea unor condiții de cazare compatibile cu respectarea demnității umane, de către autoritățile publice competente împreună cu conducerea unităților respective, cu respectarea prevederilor naționale și internaționale în materie**, având în vedere condamnarea României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Parascineti contra României.

III. Centre rezidențiale pentru copii

Copilul, dată fiind lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, are nevoie de protecție și îngrijire specială, inclusiv de o protecție juridică adecvată. (Declarația drepturilor copilului)

În sensul Convenției cu privire la drepturile copilului, prin **copil** se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă. Conform aceleiași Convenții, **Statele părți** (România a

ratificat Convenția prin Legea nr. 18/1990, republicată, cu modificările ulterioare) *se obligă să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale, iar copilul care este, temporar ori permanent, lipsit de mediul său familial sau care, pentru protejarea intereselor sale, nu poate fi lăsat în acest mediu are dreptul la protecție și asistență speciale din partea statului.*

În România, pentru copilul lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi sau cel care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora, în baza planului individualizat de protecție (întocmit de către Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, în termen de 30 de zile după primirea cererii de instituire a unei măsuri de protecție specială sau imediat după ce directorul Direcției a dispus plasamentul în regim de urgență) **se stabilesc și se aplică măsuri de protecție specială:** plasamentul; plasamentul în regim de urgență; supravegherea specializată (Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată).

Plasamentul poate fi dispus la o persoană sau familie, la un asistent maternal sau la un serviciu de tip rezidențial care asigură găzduire pe o perioadă mai mare de 14 ore și care este licențiat în condițiile legii. Măsura plasamentului se stabilește de comisia pentru protecția copilului, în cazul copilului care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora sau a copilului care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal, și există acordul părinților. În celelalte cazuri, măsura plasamentului se stabilește de către instanța judecătorească, la cererea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.

Măsura plasamentului într-un serviciu de tip rezidențial este dispusă numai dacă acesta poate răspunde nevoilor copiilor individuale de îngrijire, educație, socializare, etc., stabilite printr-o evaluare inițială (conform Ordinului nr. 21/2004 pentru aprobarea standardelor obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial și a Ordinului nr. 67/2004 pentru aprobarea standardelor obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial pentru copiii cu dizabilități, emise de secretarul de stat al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție).

Plasamentul copilului care nu a împlinit vârsta de 3 ani poate fi dispus într-un **serviciu de tip rezidențial**, doar în situația în care acesta prezintă handicapuri grave, cu dependență de îngrijiri în servicii de tip rezidențial specializate.

În cazul copilului abuzat, neglijat sau supus oricărei forme de violență, în cazul copilului găsit sau părăsit în unități sanitare, precum și în cazul copilului al cărui unic ocrotitor legal sau ambii au fost reținuți, arestați, internați sau în situația în care, din orice alt motiv, aceștia nu-și pot exercita drepturile și obligațiile părintești cu privire la copil, se stabilește **plasamentul în regim de urgență**, de către directorul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului sau instanța de judecată (prin ordonanță președințială), după caz. Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului este obligată să sesizeze instanța de judecată în termen de 5 zile de la data la care directorul Direcției a dispus această măsură,

Copiii beneficiază de protecție în **regim de urgență la un centru specializat**, numai dacă plasamentul în regim de urgență la asistent maternal profesionist specializat pentru astfel de situații nu este posibil, conform Ordinului emis de secretarul de stat al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție nr. 89/2004 pentru aprobarea standardelor obligatorii privind centrul de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat.

Împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială sunt verificate trimestrial de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului. Direcția, în cazul în care apar modificări este obligată să sesizeze de îndată comisia pentru

protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească, în vederea modificării sau, după caz, a încetării măsurii.

Pentru situațiile în care se dispune măsura specială a plasamentului la un serviciu de tip rezidențial, **România, ca Stat parte la Convenția cu privire la drepturile copilului, are obligația de a se asigura că așezămintele respective, care răspund de protecția și îngrijirea copiilor, respectă standardele stabilite de autoritățile competente, în special cele referitoare la securitate și sănătate, la numărul și calificarea personalului din aceste instituții, precum și la asigurarea unei supravegheri competente.** Așa cum precizează Comitetul European pentru Prevenirea Torturii, *custodiarea și îngrijirea copiilor constituie o sarcină deosebit de dificilă, mai ales că mulți dintre ei au fost supuși violenței fizice, sexuale sau psihice. Personalul unui centru care custodiază minori trebuie să primească instruire profesională și să beneficieze de sprijin și de supraveghere în exercițiul funcțiunii. Membrii personalului și conducerea centrului trebuie să formeze o echipă care, în cadrul unor întâlniri periodice să identifice problemele, să le discute și să găsească împreună soluții.*

De asemenea, România are obligația de a veghea ca niciun copil să nu fie supus la tortură, la pedepse sau la tratamente crude, inumane sau degradante și de a lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență.

► În acest context, **Mecanismul Național de Prevenire (MNP) care, în baza mandatului său monitorizează respectarea instrumentelor legale internaționale și naționale în materia prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor crude, inumane sau degradante, are un rol esențial în protecția drepturilor copilului.** În exercitarea atribuțiilor sale, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) din cadrul instituției Avocatul Poporului monitorizează orice loc în care persoanele sunt private de libertate, prin privare de libertate înțelegându-se orice formă de detenție sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public sau privat de reținere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin decizia oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură (art. 4 din Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; art. 29² alin. (2) din Legea nr. 35/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare).

Subcomitetul pentru prevenirea torturii consideră, în relație cu implementarea definiției locului de detenție, că **ar fi de dorit „să se dea o interpretare cât mai largă acestei definiții, pentru a crește impactul activităților preventive ale MNP-urilor”.** Statul trebuie să permită Mecanismului Național de Prevenire să viziteze orice loc aflat sub jurisdicția sa în care se găsesc sau ar putea să se găsească persoane private de libertate (în sensul că nu este liberă să îl părăsească după propria voință), astfel cum prevăd art. 4 și art. 29 din Protocolul opțional.

În sensul prevederilor legale mai sus menționate, în temeiul art. 19 din Protocolul opțional și dispozițiilor art. 29² alin. (3) lit. e) și j) din Legea nr. 35/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) monitorizează condițiile de cazare și tratamentul aplicat copiilor aflați în aceste centre.**

Pe parcursul anului 2017, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) a efectuat **14 vizite în centrele rezidențiale pentru copii:** Centrul de plasament Lugoj, județul Timiș; Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copilului cu Dizabilități Târgu Jiu, județul Gorj; Centrul de plasament "Robin Hood", municipiul București; Casa de Tip Familial "Daniela", județul Giurgiu; Casa de Tip Familial "Soarele", județul Giurgiu; Centrul de primire în regim de urgență "Sf. Maria", județul Călărași; Centrul

social pentru minorii care au săvârșit fapte penale și nu răspund penal Târgu Frumos, județul Iași; Centrul de Primire în Regim de Urgență Băieți Sector 4, municipiul București; Centrul de Primire în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat și Exploatat Oradea, județul Bihor; Centrul de plasament "Azur" - Complex de Servicii Sociale Victoria Brașov, județul Brașov; Centrul de plasament pentru copilul cu handicap Hunedoara, județul Hunedoara; Centrul rezidențial pentru copii cu dizabilități Focșani, județul Vrancea; Centrul de tip familial Alexandra-Violeta, județul Teleorman; Centrul de reabilitarea comportamentală băieți – Complexul de Servicii Sociale "Floare de Colț" Târgoviște, județul Dâmbovița (vizită de verificare a implementării recomandărilor formulate urmare a vizitei efectuate în anul 2016).

► În materia respectării drepturilor copilului, în anul 2017, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) s-a sesizat din oficiu în cazul Centrului de plasament Lugoj și Centrului de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copilului cu Dizabilități Târgu Jiu, iar în ultimul caz au fost valorificate și dispozițiile legii referitoare la sesizarea organelor de urmărire penală, astfel:

- reprezentanții MNP au luat cunoștință despre cazul unui beneficiar aflat în Centrul de plasament "Robin Hood" care susținea că a fost agresat fizic de organele de poliție, ulterior altercației cu un alt beneficiar. La sesizarea organelor de poliție de către personalul centrului, minorul a fost dus la secție însoțit de un membru al personalului; conform declarațiilor minorului, acesta a rămas singur cu polițiștii în cadrul secției de poliție, timp în care ar fi fost agresat fizic de către aceștia, el fiind încătușat. Cu privire la acest caz a fost sesizat Parchetul de pe lângă Tribunalul București. Conform răspunsului comunicat instituției Avocatul Poporului, sesizarea a fost trimisă Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 4 București spre competentă soluționare.

- pe parcursul vizitei efectuată în Centrul de primire în regim de urgență „Sfânta Maria”, într-una din săli, a avut loc interviuarea unui minor de către organele de poliție. Membrii echipei de vizită au observat *atitudinea agentului de poliție inclusiv prin formularea întrebărilor ca fiind necorespunzătoare discuției cu un minor, tonul ridicat folosit, ironiile, intenția de intimidare a minorului*. Echipa de vizită a subliniat importanța asigurării unui cadru sigur și protectiv în situațiile audierii minorilor de către organele de poliție, astfel încât să se evite posibilitatea oricărui efect negativ asupra stării psihice a acestuia, aspect asupra căruia Avocatul Poporului a sesizat Inspectoratul de Poliție al Județului Călărași pentru a întreprinde măsurile legale care se impun.

- pe parcursul efectuării vizitei la Centrul de Plasament destinat Protecției Rezidențiale a Copiilor cu Dizabilități Târgu Jiu (MNP s-a sesizat din oficiu în legătură cu situația prezentată în mass-media referitoare la faptul că în anul 2016 trei minore cu vârste de până la 15 ani, aflate în plasament, au rămas însărcinate, una dintre ele ajungând la medic pentru întrerupere de sarcină fără ca cei din conducerea Direcției să știe acest lucru) reprezentanții MNP au constatat unele situații de agresiuni verbale și fizice între beneficiari, agresiuni și consum de substanțe halucinogene, unii beneficiari fiind cercetați pentru fapte de natură penală, precum și cazul unei minore însărcinate. La data efectuării vizitei nu se cunoștea identitatea persoanei cu care minora rămăsese însărcinată, afirmațiile acesteia fiind contradictorii, iar la dosarul medical nu se afla niciun document parafat de medicul care a efectuat întreruperea terapeutică a sarcinii și care să ateste efectuarea acestui act medical, fapt confirmat și de medicul centrului.

Conducerea D.G.A.S.P.C. Gorj a sesizat organele de poliție pentru începerea urmăririi penale în cauza minorei însărcinate, iar Inspectoratul de Poliție Județean Gorj-Serviciul de Investigații Criminale a răspuns la sesizare, precizând că organele de cercetare penală din cadrul Poliției Municipiului Târgu Jiu-Biroul de Investigații Criminale s-au sesizat din oficiu

cu privire la săvârșirea infracțiunii de act sexual cu un minor, faptă prevăzută de art. 220, alin.1 din Codul Penal. Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) a solicitat informații Parchetului de pe lângă Judecătoria Târgu Jiu cu privire la rezultatele cercetărilor efectuate în cazurile menționate mai sus.

► În cursul anului 2017 au fost întocmite rapoartele de vizită urmare a vizitelor efectuate în următoarele centre: Centrul de plasament Lugoj; Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copilului cu Dizabilități Târgu Jiu; Centrul de plasament "Robin Hood"; Casa de Tip Familiar "Daniela"; Casa de Tip Familiar "Soarele"; Centrul de primire în regim de urgență "Sf. Maria"; Centrul social pentru minorii care au săvârșit fapte penale și nu răspund penal Târgu Frumos; Centrul de Primire în Regim de Urgență Băieți Sector 4; Centrul de Primire în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat și Exploatat Oradea, în cazul celorlalte vizite efectuate în anul 2017, rapoartele de vizită fiind în lucru.

Menționăm principalele aspecte sesizate în cadrul activității de monitorizare a centrelor rezidențiale pentru minori, cuprinse în cadrul rapoartelor de vizită întocmite în cursul anului 2017.

*Au fost avute în vedere și rapoartele întocmite în anul 2017 urmare a vizitelor efectuate în cursul anului 2016, la: Casa de tip familial "Sfântul Ghelasie" Stremț, județul Alba; Complexul de tip familial "Universul Copiilor" Brăila, județul Brăila; Centrul de Plasament în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat, Exploatat Brăila, județul Brăila; Casa "Ioana"- Complexul de Servicii Specializate de Tip Rezidențial Copii, comuna Dioști, județul Dolj.

Pe parcursul efectuării vizitelor au fost constatate **aspecte pozitive**, dintre care amintim: ● la avizierul centrului erau afișate documente, precum: planul operațional, regulamentul intern, graficul de lucru, codul etic, autorizația de funcționare, drepturile copilului, graficul cu activități pe lună (*Casa de Tip Familiar "Soarele", Casa de Tip Familiar "Daniela"*); ● spațiile centrului erau amenajate și mobilate adecvat nevoilor copiilor (în dormitoare erau paturi personalizate, curate și confortabile, dulapuri pentru haine, măsuțe, scaune, covoare, perdele colorate și televizoare); copiii trăiau într-un mediu de tip familial corespunzător nevoilor lor specifice de viață și îngrijire; toți copiii aveau un aspect vestimentar îngrijit și diversificat (*Casa de Tip Familiar "Soarele"*); ● copiii ajutau la selectarea meniurilor, la pregătirea felurilor de mâncare, la aranjarea și servirea meselor, la spălatul veselei; erau mulțumiți de hrana oferită, pe care o considerau suficientă sub raport cantitativ și gustoasă (*Centrul rezidențial pentru copilul care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal Târgu Frumos, Complexul de tip familial "Universul Copiilor" Brăila*); ● în perioada ianuarie 2016- septembrie 2017, 12 beneficiari ai centrului au fost integrați în familie; au fost implementate o serie de măsuri care să vină în sprijinul integrării socio-profesionale a tinerilor cu dizabilități care urmau să părăsească sistemul de protecție; în cursul anului 2017, o beneficiară care a finalizat cursurile școlare, fiind integrată în familie, a fost sprijinită de personalul centrului în întocmirea dosarului pentru a obține ajutorul de șomaj (*Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copiilor cu Dizabilități Târgu Jiu*); ● erau respectate standardele de calitate pentru centrele de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat, exploatat referitoare la modul de întocmire și gestionare a dosarelor minorilor, precum și existența tuturor registrelor prevăzute de legislația națională (*Centrul de Primire în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat și Exploatat Oradea*); ● erau întocmite programele zilnice de activitate pe fiecare zi a săptămânii, planificarea săptămânală a implicării copiilor în activități administrative și de întreținere a curățeniei (*Casa de tip familial "Sfântul Ghelasie" Stremț*); ● centrul avea încheiate 6 contracte de voluntariat în baza cărora copiii beneficiau de activități de îngrijire, terapie educațională, activități de recreere și

socializare, stabilite de comun acord cu conducerea Casei și în concordanță cu nevoile și dorințele copiilor (*Casa de Tip Familial "Soarele"*); ●în cadrul întrevederilor purtate cu beneficiarii, aceștia au sesizat membrilor echipei de vizită că sunt încurajați de personal să participe la concursuri și activități diverse, să-și exprime gusturile privind îmbrăcămintea, încălțăminte și imaginea personală, iar la achiziționarea produselor se ținea cont de preferințele lor (*Casa de Tip Familial "Daniela"*); ●personalul (șef Centru, educatori specializați, psiholog, asistent social) s-a dovedit a fi bine pregătit, disponibil, interesat de asigurarea unui climat afectiv favorabil dezvoltării armonioase a personalității beneficiarilor (*Centrul social pentru minorii care au săvârșit fapte penale și nu răspund penal Târgu Frumos*).

Pe parcursul desfășurării activității de monitorizare, echipele de vizită din cadrul MNP au constatat o serie de **deficiențe**. Pentru remedierea lor, Avocatul Poporului a formulat recomandări către conducerile unităților vizitate, prin intermediul rapoartelor de vizită. În cadrul rapoartele de vizită întocmite în anul 2017 a fost formulat un număr total de **131 recomandări**, dintre care 99 de recomandări în cazul vizitelor efectuate în anul 2017.

Reținem, în continuare, dintre **deficiențele** constatate, **recomandările formulate** și **răspunsurile primite**:

*Au transmis răspunsuri până la momentul redactării prezentului raport, următoarele unități vizitate: Centru de plasament Lugoj; Casa de Tip Familial „Daniela”; Casa de Tip Familial „Soarele”; Casa de tip familial "Sfântul Ghelasie" Stremț; Casa "Ioana"- Complexul de Servicii Specializate de Tip Rezidențial Copii, comuna Dioști; Centrul de Plasament în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat, Exploatat Brăila; Complexul de tip familial "Universul Copiilor" Brăila. Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copiilor cu Dizabilități Târgu Jiu.

► **Referitor la condițiile de cazare:** ●capacitatea de cazare a centrului era depășită (capacitatea centrului era de 25 de locuri, însă la data vizitei centrul oferea servicii unui număr de 31 de beneficiari minori; pentru cei 5 minori care depășeau capacitatea Centrului, erau folosite canapelele din camera de zi, precum și spațiile de depozitare din camera respectivă) (*Centrul de Plasament în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat, Exploatat Brăila*). La recomandarea de respectare a capacității de cazare, conducerea D.G.A.S.P.C. Brăila a transmis următorul **răspuns**: preocuparea permanentă a Direcției de a asigura condiții optime de cazare a beneficiarilor este în egală măsură cu aceea privind securizarea copilului; prioritară pentru instituție este protejarea copilului a cărui dezvoltare este periclitată în familie; ●în unele centre nu era asigurată suprafața locuibilă de minim 6 mp pentru fiecare copil, conform prevederilor Anexei 1, Standardul 23 – (Condițiile de locuit) din Standardele minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial aprobate prin Ordinul nr. 21/2004 Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție (de exemplu, într-un centru, în dormitoare destinate copiilor cu vârste cuprinse între 10 și 13 ani cu dimensiuni mici - de 13 mp , erau cazați patru copii, respectiv șase copii în paturi suprapuse) (*Centrul de Plasament Lugoj, Centru de Primire în Regim de Urgență Băieți, sector 4 București*); Față de aspectele constatate, Avocatul Poporului a **recomandat** conducerii centrului asigurarea unei suprafețe locuibile de minim 6 mp pentru fiecare copil; personalizarea camerelor prin obiecte și mobilier care să creeze un mediu de tip familial corespunzător nevoilor specifice de viață și îngrijire ale copiilor; Conform **răspunsului** primit, au fost identificați 2 asistenți maternali profesioniști pentru un număr de 4 copii, astfel că standardele erau îndeplinite. ●mobilierul era vechi și uzat, iar scaunele aveau tapițeria ruptă; unele dintre camere nu aveau aspect familial (nu erau decorate sau nu dispuneau de mobilier suficient și obiecte personalizate); minorii nu beneficiau fiecare de un spațiu propriu de depozitare a vestimentației și a obiectelor

personale (*Casa de Tip Familial „Daniela”, Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copilului cu Dizabilități Târgu Jiu*); Urmare a *recomandării* de schimbare a mobilierului deteriorat, de personalizare a camerelor prin obiecte și mobilier care să creeze un mediu de tip familial corespunzător nevoilor specifice de viață și îngrijire ale copiilor, conform *răspunsurilor* primite, a fost înlocuit mobilierul deteriorat, au fost achiziționate cuverturi de pat, covoare, perne decorative, draperii și fețe de masă (*Casa de Tip Familial „Daniela”*); ●s-a constatat o stare de igienă necorespunzătoare în cazul unor grupuri sanitare și bucătării ale centrelor (*Casa de Tip Familial „Soarele”, Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copilului cu Dizabilități Târgu Jiu*); Urmare a *recomandării* de igienizare corespunzătoare a spațiilor respective, de reparații, schimbare obiecte și instalații sanitare deteriorate, zugrăvire etc.), au fost luate o serie de *măsuri* de către conducerea centrelor, printre care: igienizarea dormitoarelor, a holurilor și vestiarelor, remedierea instalațiilor sanitare, igienizarea tavanului de la bucătărie, achiziționarea de nou mobilier la bucătărie (*Casa de Tip Familial „Soarele”, Centrul de Plasament Lugoj*); ●meniul zilnic nu era stabilit cu sprijinul medicului care este responsabil cu Planul de Intervenție Specifică (PIS) pentru sănătatea copilului, astfel încât să se asigure o alimentație echilibrată, în conformitate cu preferințele și nevoile biologice specifice fiecărei vârste, regimurilor recomandate de medic și normele în vigoare cu privire la necesarul de calorii și elemente nutritive. Având în vedere că nu erau respectate prevederile Standardului 10.2 din Ordinul nr. 27/2004 emis de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial pentru copiii cu dizabilități, s-a formulat către conducerea centrului *recomandarea* de stabilire a meniului zilnic cu sprijinul medicului, consultarea beneficiarilor la alegerea meniurilor, precum și analizarea posibilității ca în blocul alimentar al centrului, copiii să poată participa la activitățile de pregătire și servire a mesei, conform prevederilor legale. Până la data întocmirii prezentului raport nu a fost primit răspuns din partea conducerii centrului (*Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copilului cu Dizabilități Târgu Jiu*); ●nu era asigurată rezerva de apă pentru 48 de ore, așa cum prevede Ordinul Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție nr. 21/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial. Urmare a *recomandării* Avocatului Poporului de respectare a prevederilor standardelor minime de calitate în vigoare, conform *răspunsului* primit a fost solicitată prin referat cantitatea de apă pentru asigurarea unei rezerve pentru 48 de ore (*Complexul de Tip Familial „Universul Copiilor” Brăila*).

► **Referitor la asistența medicală:** ●în unele dintre centre nu era asigurată asistența medicală în regim de permanență, nefiind ocupate toate posturile de asistenți medicali; La *recomandarea* de angajare a personalului medical pe locurile vacante, astfel încât să fie asigurată permanența în acordarea serviciilor medicale, având în vedere patologia și dizabilitățile în diverse grade ale beneficiarilor serviciilor oferite de centru, conform *răspunsului comunicat*, a fost întocmit referat pentru ocuparea posturilor vacante prin concurs pentru personalul de specialitate din toate structurile complexului (asistent medical, instructor educație, infirmieră) (*Casa de Tip Familial „Daniela”*); ●în unele dintre centrele vizitate, medicamentele nu erau depozitate în condiții de siguranță corespunzătoare, neexistând un dulap separat pentru medicamentele psihotrope, asigurat cu sistem de închidere, conform prevederilor Legii nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope în vigoare la data vizitei; *Recomandarea de efectuare* a demersurilor necesare în vederea dotării cabinetului medical cu un dulap prevăzut cu sistem de închidere pentru depozitarea medicamentelor psihotrope, a fost însoțită de centrele vizitate, care au achiziționat dulapuri cu sistem de securizare, pentru păstrarea separată a

medicamentelor psihotrope (*Casa de Tip Familiar „Daniela”*); ●centrul nu avea în dotare o trusă medicală de urgență; Urmare a *recomandării* de a efectua demersuri pentru dotarea tuturor apartamentelor din cadrul complexului cu truse medicale de urgență, conform baremelor și normelor în vigoare, conducerea DGASPC a informat instituția Avocatul Poporului că, ulterior vizitei, s-au întocmit referate de necesitate pentru achiziționarea de truse medicale de prim ajutor, procedura de achiziție fiind în curs de derulare la data transmiterii răspunsului (*Complexul de Tip Familiar „Universul Copiilor” Brăila*); ●în unele centre nu exista o cameră special amenajată, cu destinație de izolator, unde să fie plasate în carantină și tratate cazurile de boli infecto-contagioase cu potențial de răspândire la ceilalți beneficiari ai centrului; În cazul apariției unor asemenea situații, bolnavii erau transportați la spitale cu secții de boli infecțioase din orașele apropiate, însoțiți de personalul medical; ●într-un centru exista o cameră cu destinația de izolator, cu o toaletă proprie, ocupată la momentul vizitei de un băiat (motivul invocat de personal fiind acela de a limita apropierea și contactul cu fetele mai mari care erau cazate la etaj). În conformitate cu Standardul 9, procedura 9.9 anexa 3 din Ordinul 89/2004, în izolator trebuie cazați copii care se îmbolnăvesc de boli contagioase, care nu necesită spitalizare, pe o perioadă determinată, camera trebuind să fie folosită doar pentru astfel de situații. În consecință se impune utilizarea încăperii cu destinația de izolator, doar în acest scop (*Centrul de Primire în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat și Exploatat Oradea*).

► **Referitor la aplicarea măsurilor de restricționare a capacității de mișcare**, conform personalului și din verificarea documentelor, în centrele vizitate nu se practica conținerea și nici nu existau mijloace specifice și recomandări medicale pentru practicarea acestei metode terapeutice. În consecință, în majoritatea centrelor nu era elaborată o procedură privind aplicarea măsurii conținării. În cazurile în care exista o astfel de procedură, aceasta nu era în concordanță cu prevederile Normei din 15 aprilie 2016 de Aplicare a Legii sănătății mentale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002 prin care a fost interzisă izolarea persoanelor sub 18 ani. De asemenea, nu erau precizate dispozitivele de conținere admise în cazul minorilor.

În cazul unui centru, Metodologia de Organizare și Funcționare a centrului prevedea în Procedura Controlul comportamentului copilului, ca sancțiune permisă, intervenția fizică prin imobilizare (acțiune care se realiza prin luarea în brațe a copilului/tânărului, de una sau mai multe persoane, astfel încât să fie împiedicat să-și facă rău lui însuși sau altora); în cuprinsul procedurii nu erau menționate prevederile Standardului 19 (Controlul comportamentului) punctul 5 și anume: *”Toate cazurile în care se aplică măsuri restrictive copiilor sunt înregistrate într-o fișă specială, atașată PIS pentru sănătate, precizându-se cel puțin: numele copilului, data, ora și locul incidentului; măsurile luate; numele membrilor personalului care au acționat; numele altor persoane martore la incident, inclusiv copii; eventualele consecințe ale măsurilor luate, semnătura persoanei autorizate să efectueze înregistrările. După aplicarea măsurii restrictive, copilul va fi examinat de un medic, în termen de 24 de ore”* și punctul 6: *”Coordonatorul SR verifică cu regularitate - cel puțin o dată pe lună, evidențele cazurilor de restricționare pentru a controla și sancționa corespunzător personalul (atunci când e cazul) și pentru a identifica factorii de risc ai producerii incidentelor.”*, ceea ce poate favoriza apariția unor situații cu risc de abuz sau rele tratamente. S-au formulat *recomandări* în sensul adaptării Procedurii de aplicare a măsurilor de restricționare la Norma din 15 aprilie 2016 de Aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002; completarea Procedurii Controlul comportamentului copilului cu prevederile Standardului 19 punctul 5 și punctul 6 din Standardele minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial

aprobate prin Ordinul Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție nr. 21/2004; stabilirea unui protocol clar de acțiune în situațiile care necesită controlul comportamentelor inacceptabile ale copiilor, pentru prevenirea situațiilor de abuz. Urmează să fie comunicate măsurile luate pentru implementarea recomandărilor (*Centrul de plasament "Robin Hood"*).

► **Referitor la asistența psihologică:** ●majoritatea copiilor din centru nu au fost evaluați în perioada 2016 – 2017; S-a recomandat realizarea evaluărilor psihologice periodice, cu scopul identificării nevoilor psihologice ale beneficiarilor centrului și ale posibilelor riscuri. Conform *răspunsului* primit, în centru urma să fie clarificată situația copiilor neevaluați și să fie planificate evaluările psihologice necesare în funcție de caz (*Centru de Plasament Lugoj*); ●cu privire la întocmirea fișelor de evaluare psihologică s-a constatat un tipar identic la întocmirea fișelor pentru adolescenți cu fișele pentru copii, ceea ce nu corespunde întocmai caracteristicilor psihologice ale adolescenților; La *recomandarea* de acordare a consilierii psihologice și psihoterapiei individuale pentru beneficiarii care aveau aceste recomandări în fișele medicale și continuarea consilierii și a programelor de grup pentru beneficiarii adolescenți, conducerea centrului a comunicat că, psihologul a întocmit un grafic de lucru pentru fiecare beneficiar care a avut recomandări în acest sens și s-a ținut cont de îndrumările cu privire la adaptarea fișei de evaluare psihologică pentru adolescenți (*Casa de Tip Familial „Daniela”*); ●copiii nu beneficiau în mod constant de programe de terapie psihologică și logopedică; Spre exemplu, în *Casa de Tip Familial "Soarele"* se afla un copil preșcolar cu tulburări în dezvoltarea limbajului care necesita terapie logopedică, primise recomandare de terapie logopedică prin scrisoarea medicală, dar nu era în evidența logopedului. Având în vedere aceste aspecte, precum și faptul că solicitările pentru terapie logopedică erau efectuate de către șeful casei de tip familial, iar logopedul la care se apela era din cadrul D.G.A.S.P.C. Giurgiu, deservea și Centrul de Recuperare și Respiro și era prezent în echipa mobilă tot din cadrul D.G.A.S.P.C. Giurgiu, s-au formulat următoarele *recomandări*:

- către conducerea centrului, recomandarea de evaluare logopedică a beneficiarilor care prezintă nevoi de terapie logopedică și stabilirea unui program de terapie logopedică constant pentru copiii cu tulburări în dezvoltarea limbajului, cu un termen de implementare de 6 săptămâni;

- către conducerea D.G.A.S.P.C. Giurgiu, recomandarea de a scoate la concurs postul de logoped vacant al echipei mobile, care să răspundă solicitărilor multiple la nivelul centrelor din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Giurgiu cu un termen de implementare de 4 săptămâni.

Conform *răspunsului* primit de la D.G.A.S.P.C. Giurgiu, copilul cu recomandare pentru terapie logopedică a finalizat un prim program în cadrul unui cabinet de specialitate privat, observându-se progrese importante în evoluția copilului, iar referitor la postul de logoped vacant din cadrul echipei mobile, care să răspundă solicitărilor de la nivelul structurilor D.G.A.S.P.C. Giurgiu, a fost scos la concurs, dar nu s-a ocupat, urmând a fi reluată procedura.

► **Referitor la asistența socială și activitățile desfășurate în centre:** ●centrul nu dispunea de o cartografiere a sistemului de servicii sociale de la nivel județean, astfel cum prevede Ordinul nr. 89/2004 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind centrul de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat emis de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, și care, conform aceluiași act normativ, trebuia afișată într-un loc vizibil pentru personal, beneficiari și vizitatori; *Recomandarea* Avocatului Poporului de respectare a standardelor de calitate în domeniu, în sensul conceperii, procurării, afișării sau punerii la dispoziția beneficiarilor sau a aparținătorilor, a tuturor documentelor și informațiilor prevăzute de actele normative în domeniul protecției copilului (harta serviciilor

sociale județene, misiunea centrului, ghidul de prezentare a serviciului, programul zilnic, regulamentul de ordine interioară, drepturile și obligațiile beneficiarilor etc) a fost însoțită de conducerea centrului care a dispus afișarea documentelor respective la avizierul din spațiul destinat documentelor necesare activității instructorilor de educație; ●responsabilului de caz din centru îi erau delegate nejustificat sarcini ce țin de activitatea exclusivă a managerului de caz așa cum sunt prevăzute în standardul managementului de caz; S-a *recomandat* îndeplinirea de către asistenții sociali – manageri de caz a atribuțiilor specifice managerului de caz prevăzute în Standardele minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției drepturilor copilului aprobate prin Ordinul Autorității Naționale pentru Protecția Copilului nr. 288 din 6 iulie 2006. Urmează să fie primite răspunsurile conducerii centrelor respective (*Centrul de plasament "Robin Hood", municipiul București*); ●nu erau consemnate, în dosarele copiilor, evenimente importante petrecute în viața copiilor: reușite deosebite, petrecerea unor zile la rude apropiate, diverse reacții, atitudini, respingerea sau neasumarea unor îndatoriri, nerespectarea unor reguli sau norme de conviețuire comună etc., consemnări care pot influența conținutul planurilor individualizate de protecție în momentul reevaluării acestora; la *recomandarea* de consemnare a evenimentelor importante din viața copilului în instrumentele specifice de tip: referate, rapoarte, fișe (de observație, consiliere, convorbire) sau note de constatare a momentelor, acțiunilor și reacțiilor relevante din viața beneficiarilor, consemnări care vor constitui istoricul social de detaliu din dosarele personale ale beneficiarilor. Managerul de caz putând revizui și planifica intervențiile și serviciile adaptate la nevoile reale ale beneficiarilor, conducerea centrului a comunicat următorul *răspuns*: consemnarea momentelor și evenimentelor importante din viața fiecărui copil beneficiar se face prin următoarele instrumente/ documente: rapoarte de activitate, fișe de consiliere/ întrevedere, jurnalul copilului și personalul a fost informat cu privire la importanța realizării acestor consemnări și asupra modului concret de utilizare a acestor instrumente de lucru (*Casa de tip familial Sf. Ghelasie Stremț*); ●activitatea asistentului social se rezuma la realizarea procedurilor de lucru în ceea ce privește instrumentarea dosarelor și mai puțin în interacțiunea directă cu beneficiarii sau cu familiile acestora; din studierea dosarelor beneficiarilor s-a constatat faptul că lipseau rapoartele trimestriale și procesele verbale ale întâlnirilor de echipă. *Recomandarea* de evaluare periodică a beneficiarilor din punct de vedere al procedurii managementului de caz și întocmirea rapoartelor trimestriale cât și a proceselor verbale ale întâlnirilor de echipă a fost însoțită de conducerea centrului (*Casele de Tip Familial „Daniela” și „Soarele”*); ●nu au existat cazuri de integrare/reintegrare familială în perioada 2016-2017 sau numărul lor era foarte redus (*la Casa de Tip Familial "Daniela", de exemplu nu au existat nici cazuri de plasament în asistența maternală profesionistă, adopție și niciun tânăr nu a fost integrat socio-profesional*). S-a *recomandat* intensificarea demersurilor privind reintegrare familială, socială pentru beneficiarii minori și integrarea socio-profesională pentru beneficiarii care se apropie de vârsta de 18 ani, prin contactarea și colaborarea în funcție de fiecare caz a familiei, aparținătorilor, a autorităților locale, ong-uri sau a altor actori sociali; Referitor la exemplul menționat, conducerea centrului a comunicat că, în vederea integrării socio-profesionale, un beneficiar de măsură de protecție specială în cadrul CTF Daniela, a fost transferat la CPIS Casa Mihail –Asociația ProAct Suport; ●exista o insuficientă comunicare a personalului centrului cu școala (în cazul unui centru unde unul dintre beneficiari a rămas repetent, au avut loc întâlniri periodice ale responsabilului de caz cu reprezentanți ai școlii, dar măsurile propuse nu au fost eficiente) (*Casa "Ioana" - Complexul de Servicii Specializate de Tip Rezidențial Copii, comuna Dioști*); S-a *recomandat* conducerii centrului intensificarea activităților de consiliere și educative, precum și eficientizarea comunicării cu școala, cu scopul responsabilizării copiilor cu privire la formarea școlară și profesională, dezvoltării

motivației pentru școală și recuperării lacunelor în pregătirea școlară (eventual implicarea unor voluntari); Conform *răspunsului* primit, la reevaluarea trimestrială a situației copiilor care beneficiază de măsură de protecție specială se urmărește, cu prioritate, readaptarea programului educațional al copiilor cu probleme la învățătură, prin trasarea unor măsuri psihopedagogice de sprijin pentru corectarea dificultăților de învățare. De menționat este faptul că situația școlară a fiecărui copil în parte este influențată de capacitatea de învățare, nivelul achizițiilor și cunoștințelor, gradul de asimilare a cunoștințelor din curriculum-ul școlar, de interesele și aspirațiile educațional-vocaționale. În urma reevaluării situației complexe a fiecărui copil în parte, se urmărește trasarea unor recomandări și măsuri specifice pentru dezvoltarea motivației copiilor pentru școală; ● instructorii de educație nu puteau participa la ședințele cu părinții organizate de unitățile de învățământ pe care le frecventau beneficiarii, întrucât erau singuri pe tură (statul de funcții prevedea un număr insuficient de posturi) și nu-i puteau neglija pe ceilalți beneficiari din centru. Având în vedere că acest aspect contravine prevederilor Ordinului nr. 21/2004 referitoare la integrarea completă a copilului în sistemul de învățământ și colaborarea persoanei responsabile de acesta cu cadrele didactice, precum și cu părinții celorlalți elevi, s-a *recomandat* conducerii centrului identificarea unor soluții pentru ca personalul din apartamente/căsuță să poată participa la ședințele cu părinții organizate la unitatea școlară frecventată de beneficiari. Conform *răspunsului* primit, a fost identificată o soluție, în sensul participării la ședințe a asistentului social/inspectorului de specialitate sau, după caz, a psihologului complexului (*Complexul de Tip Familial „Universul Copiilor” Brăila*); ● în rutina zilnică (atât în zilele de cursuri cât și în cele de la sfârșitul săptămânii sau în vacanță), nu erau incluse în mod constant și organizate activități recreative individuale sau de grup; de asemenea, au fost constatate diverse situații: materiale educative, cărți diverse erau închise în dulap; nu erau derulate în centru programe și activități educaționale pentru copii în funcție de vârstă și de nevoile lor (unii dintre beneficiarii mai mari au sesizat faptul că nu sunt implicați în astfel de activități, fiind destinate copiilor mici); nu existau obiecte/materiale adecvate pentru copiii mai mari; Nu era respectat astfel Standardul 12 (Activități de recreere - socializare) din Standardele din 27 iulie 2004 minime obligatorii privind centrul de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat, respectiv Standardul 15 din Standardele obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial, conform cărora spațiile pentru desfășurarea activităților pentru timpul liber sunt amenajate și dotate corespunzător, sunt sigure, funcționale și accesibile tuturor copiilor și adecvate vârstei, potențialului, preocupărilor și preferințelor copiilor. S-a *recomandat* conducerilor centrelor realizarea unor activități de grup de socializare și petrecere a timpului așa cum sunt prevăzute în planurile individualizate de protecție; stabilirea unor programe și activități educaționale, recreative pentru toți beneficiarii centrului, în funcție de vârsta și de nevoile lor; dotarea clubului cu materiale/obiecte educative, de recreere care să se adreseze tuturor categoriilor de vârstă ale copiilor. Conform *răspunsului* comunicat de conducerea unui centru (cu privire la celelalte centre, urmează să fie primit răspuns), având în vedere faptul că centrul nu poate asigura spații de joacă amenajate și de petrecere a timpului liber, copiii/tinerii beneficiază de plimbări periodice în parc însoțiți de personal, efectuând deplasări și în afara localității (*Casa de Tip Familial „Daniela”*).

► **Referitor la personalul centrului:** ● raportul angajat/beneficiar era de 1/1,8, astfel nu era respectat standardul de cost de 1/1,5 pentru serviciile de tip rezidențial destinate copiilor plasați în centre de plasament prevăzut de H.G. nr. 23/2010 privind aprobarea standardelor de cost pentru serviciile sociale. S-a *recomandat* redimensionarea schemei de personal în vederea respectării standardului de cost pentru serviciile de tip rezidențial destinate copiilor plasați în centre de plasament și conform *răspunsului* primit, pentru ocuparea posturilor vacante din

cadrul Serviciului Management de Caz pentru Copil Zona III a fost întocmit un referat prin care s-a solicitat organizarea concursului pentru ocuparea posturilor vacante din cadrul Serviciului Management de Caz pentru Copil zona III (Centru de Plasament Lugoj). În cadrul unor vizite de monitorizare, deși conducerea centrelor au precizat că toți membrii personalului au participat la cursuri de pregătire profesională, precum și la ședințe organizate periodic în centru, nu au fost puse la dispoziția echipelor de vizită documente care să ateste efectuarea cursurilor de către personal; în unele cazuri, conducerea centrului a întreprins demersuri la compartimentul de resurse umane din cadrul D.G.A.S.P.C, înaintând propuneri privind organizarea de cursuri de perfecționare pentru fiecare categorie de personal. S-a *recomandat* conducerilor centrelor să întreprindă demersurile necesare pentru a asigura participarea personalului la cursuri de pregătire profesională continuă și urmează să fie comunicate măsurile luate pentru implementarea recomandării. Pe parcursul vizitelor, în general s-a constatat implicarea întregului personal în activitatea desfășurată în centru. Au existat însă și situații în care șeful de centru se baza pe profesionalismul și implicarea membrilor personalului și nu mai considera necesar să cunoască, în detaliu, aspecte legate de centru (spre exemplu, numărul de beneficiari la data efectuării vizitei, participarea personalului la cursuri de pregătire profesională). Reprezentanții MNP au precizat că implicarea necorespunzătoare a conducerii în activitățile centrului, poate afecta relațiile cu membrii personalului și prejudicia funcționarea în condiții optime a centrului.

► **Referitor la relația dintre personal și beneficiari:** ●beneficiarii unui centru au menționat reprezentanților MNP că unii dintre angajați „mai țipă la ei și le adresează cuvinte urâte” făcându-i să se simtă umiliți sau chiar să re trăiască unele evenimente emotionale traumatice, experimentate în familiile de proveniență; ●existau lacune în pregătirea personalului, cu privire la obligația de supraveghere a beneficiarilor, pe timpul deplasărilor acestora în exteriorul centrului; echipa de monitorizare a luat cunoștință de cazul unui beneficiar custodiat în Centrul de plasament "Robin Hood" (consemnat în Registrul intrare-ieșire de Sesizări și Reclamații Cazuri Intimidare, Discriminare, Abuz, Neglijare, Exploatare, Tratament Inuman sau Degradant) care susținea că a fost agresat fizic de organele de poliție (ulterior unei altercații cu un alt beneficiar, la sesizarea organelor de poliție de către personalul centrului, minorul a fost dus la secție însoțit de un membru al personalului; conform declarațiilor minorului, acesta a rămas singur cu polițiștii în cadrul secției de poliție, timp în care ar fi fost agresat fizic de către aceștia, el fiind încătușat); s-a *recomandat* conducerii centrului gestionarea mai bună a relației dintre beneficiari și personal prin elaborarea unui set de reguli minimale stabilite și convenite de personal împreună cu copiii, privind comunicarea și relaționarea dintre aceștia; stabilirea unor proceduri referitoare la supravegherea beneficiarilor în afara centrului, în scopul prevenirii unor posibile situații de abuz asupra beneficiarilor, proceduri care să fie aduse la cunoștința personalului și copiilor, precum și organizarea unor cursuri de formare privind problematica protejării copilului împotriva abuzului, neglijării și exploatării. Instituția Avocatul Poporului urmează să primească răspuns; ●din consultarea documentelor centrului a reieșit posibilitatea existenței a două cazuri de agresiune a educatorilor de către beneficiari (educator lovit cu pumnii, educator zgâriat la nas); unii dintre beneficiarii centrului aveau un comportament neadecvat, adesea conflictual, atât cu personalul cât și cu ceilalți colegi; S-a *recomandat* conducerilor centrelor reevaluarea relației personal – beneficiar, în sensul prevenirii situațiilor conflictuale, în vederea eliminării oricarei forme de intimidare, discriminare, abuz, neglijare, exploatare, tratament inuman sau degradant prevăzute de standardele în vigoare; includerea în programe de consiliere psihologică individuală sau de grup a beneficiarilor vulnerabili, în scopul evitării comportamentelor deviate constatate în centru. Conform *răspunsului* primit în cazul unui

centru, în vederea îmbunătățirii relației personal/beneficiar, s-a propus ca în cursul anului 2017 personalul educativ să participe la cursuri de perfecționare având ca temă: ”Înțelegerea comportamentului necooperant la copii și metode de lucru”, „Înțelegerea adolescentului și metode de lucru”, „Abordarea terapeutică a tulburărilor emoționale și de comportament ale copiilor”, propunerile pentru cursurile de formare profesională regăsindu-se în fișa de evaluare a fiecărui angajat în parte. De asemenea, urmau să fie organizate întâlniri ale personalului cu psihologii din cadrul D.G.A.S.P.C., în vederea îmbunătățirii relațiilor dintre beneficiari și personal (*Centru de Plasament Lugoj*).

► **Referitor la posibilitatea beneficiarilor de a formula plângeri, sesizări**, s-a constatat lipsa, în unele centre, a unei cutii în care copiii să poată depune sugestii sau sesizări (*Centrul de primire în regim de urgență Sf. Maria*). În unele centre nu existau registre speciale de sugestii și reclamații, precum și de abuzuri sau evenimente deosebite; în alte centre, copiii nu erau informați cu privire la existența cutiei și a registrelor speciale (*Centrul de plasament în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat, exploatat Brăila*). Pe parcursul unei vizite, din discuțiile cu copiii, membrii echipei au constatat că, deși exista o cutie pentru depunerea sesizărilor sau sugestiilor, copiii aveau rețineri în a utiliza acest instrument de lucru de teama unor eventuale repercusiuni, aceștia dorindu-și o modalitate care să le asigure un anonimat deplin. S-a recomandat corectarea deficiențelor constatate, precum și încurajarea beneficiarilor, concomitent cu oferirea de garanții privind confidențialitatea, în a uza de procedura de depunere a sugestiilor și reclamațiilor, fără teama unor repercusiuni din partea personalului din centru. Conform *răspunsurilor* primite până la data întocmirii prezentului raport, beneficiarii centrului erau încurajați în exprimarea liberă a opiniei; a fost înființat registrul special de sugestii și reclamații și s-a amplasat o cutie poștală pentru petițiile copiilor.

Prezentăm, în continuare, *aspecte sesizate în mod frecvent pe parcursul efectuării vizitelor*.

Referitor la monitorizarea centrelor de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat

Pe parcursul vizitelor s-a constatat perioada lungă de ședere a copiilor în centrele de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat, astfel:

- în *Centrul de primire în regim de urgență „Sfânta Maria” Călărași*: conform declarației conducerii centrului, lipsa locurilor disponibile din alte centre de plasament din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Călărași determina ca prezența beneficiarilor din cadrul Centrului de primire în regim de urgență „Sfânta Maria” să capete un caracter de rezidență permanentă și nu una pe perioadă determinată, de tranzit (Regulamentul de Organizare și Funcționare a Serviciului Social prevedea că serviciile specializate sunt asigurate pe o perioadă determinată de maximum 6 luni).

Referitor la situația a 4 beneficiari intrați în centru din anul 2014, conducerea centrului a pus la dispoziția echipei de vizită documente care atestau o serie de demersuri întreprinse la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Călărași, prin care a solicitat identificarea unor soluții alternative în procesul dezinstituționalizării, respectiv identificarea unor asistenți maternali profesioniști sau nominalizarea unor centre de plasament aflate în subordinea D.G.A.S.P.C. Călărași pentru efectuarea transferului acestor copii, demersuri rămase însă fără rezultat.

Din analiza răspunsurilor comunicate de către Direcția Generală și de Asistență Socială și Protecția Copilului Călărași Centrului de primire în regim de urgență „Sfânta Maria”, echipa de vizită a reținut faptul că, de cele mai multe ori, a fost invocată lipsa în evidențele serviciului de specialitate din cadrul D.G.A.S.P.C. Călărași a familiilor/persoanelor

care să răspundă nevoilor copiilor, lipsa asistenților maternali profesioniști și lipsa locurilor disponibile (în unele cazuri fiind invocată supracapacitatea unor centre). În ceea ce privește reintegrarea familială a copiilor, aceasta nu a fost posibilă întrucât în urma monitorizării situației psihosociale de la domiciliul familiilor acestor beneficiari nu au fost constatate îmbunătățiri ale condițiilor de trai, motiv pentru care s-a considerat necesară menținerea măsurii de protecție în Centrul de primire în regim de urgență „Sfânta Maria”, situația minorilor rămânând în atenția serviciilor de specialitate.

Avocatul Poporului a recomandat unității vizitate și Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Călărași reevaluarea de urgență a măsurii de protecție specială în scopul reintegrării și plasării în servicii rezidențiale a beneficiarilor care au depășit cu mult perioada de găzduire de 6 luni în cadrul C.P.R.U. Cu privire la însușirea recomandării formulate, unitatea vizitată și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Călărași urmează să informeze instituția Avocatul Poporului.

•în *Centrul de Plasament în Regim de Urgență pentru Copilul Abuzat, Neglijat, Exploatat Brăila*: s-a constatat situația unor beneficiari care nu era reglementată juridic conform dispozițiilor Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, unui minor beneficiind de serviciile centrului pentru perioade mari de timp (chiar și doi ani), doar în baza dispozițiilor emise de Directorul general al Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.

În consecință, nu erau respectate prevederile articolului 70 din legea menționată anterior, în sensul că situația minorului trebuia prezentată instanței de judecată în termen de 5 zile de la instituirea plasamentului în regim de urgență de către directorul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Brăila, urmând ca aceasta să “analizeze motivele care au stat la baza măsurii adoptate de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului și va dispune încetarea plasamentului în regim de urgență și, după caz, reintegrarea copilului în familia sa, înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela sau cu măsura plasamentului.”

S-a recomandat conducerii centrului respectarea prevederilor articolului 70 din Legea nr. 272/2004, republicată, în sensul prezentării situației minorului instanței de judecată în termenul prevăzut de lege, precum și reglementarea juridică a situației minorilor aflați deja în centru. Conform *răspunsului* D.G.A.S.P.C. Brăila, Direcția (implicit și centrul) are permanent în atenție respectarea prevederilor legale, inclusiv a celor referitoare la sesizarea instanței de judecată în legătură cu înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență, recomandarea fiind armonizată cu particularitățile copilului (vârstă, stare de sănătate, nivel de școlarizare, cerințe educaționale, etc.) precum și cu principiul menținerii fraților împreună. În acest sens, a precizând numărul mare al grupurilor de frați protejați în centru, implicit dificultățile survenite în identificarea unor soluții în raport cu resursele destinate la nivelul instituției/capacitatea altor unități de protecție/număr de locuri disponibile. Direcția a menționat colaborarea care există între serviciile/centrele din cadrul D.G.A.S.P.C. Brăila și care constă în comunicarea locurilor libere, a informațiilor referitoare la intrările/ieșirile din unitățile respective, astfel încât să poată fi realizată înlocuirea măsurilor de protecție specială din centru.

•în *Centrul de Primire în Regim de Urgență Băieți sector 4 București*: la data efectuării vizitei, în cazul a trei copii instanța de judecată a dispus înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență la Centrul de Primire în Regim de Urgență Băieți cu măsura plasamentului la același centru. Conform șefului de centru, pentru cei trei copii nu au existat locuri libere la alte centre de plasament (Centrul de plasament "Robin Hood", Centrul de plasament "Sf. Spiridon"). Din verificarea dosarelor beneficiarilor, nu a reieșit însă că au fost

efectuate demersuri pentru plasamentul copiilor în centrele de plasament respective. În Registrul de intrare - ieșire din cadrul centrului, în perioada ianuarie 2016 – mai 2017 erau consemnate 9 admiteri (3 în anul 2016 și 6 în perioada ianuarie - mai 2017) și 2 ieșiri, prin transfer la alt centru rezidențial. În perioada 2016-2017 nu au existat cazuri de reintegrare în familie. La exprimarea nelămuririi echipei de vizită cu privire la durata mare de instituționalizare a copiilor în centrul de primire în regim de urgență, șeful de centru a menționat că fără beneficiari, nu s-ar mai justifica dimensiunea personalului angajat. *S-a recomandat* conducerii centrului efectuarea demersurilor necesare pentru transferul copiilor în cazul cărora este înlocuită măsura plasamentului în regim de urgență cu măsura plasamentului, la un centru rezidențial pentru minori, astfel încât Centrul de Primire în Regim de Urgență Băieți să funcționeze strict ca un centru de plasament în regim de urgență. Urmează să fie comunicate măsurile întreprinse pentru implementarea recomandării.

► **Referitor la supravegherea beneficiarilor:** pe parcursul efectuării vizitelor, echipele de vizită au constatat *deficiențe în respectarea măsurilor de siguranță și securitate legale și necesare pentru asigurarea protecției copiilor, personalului și a vizitatorilor împotriva evenimentelor și accidentelor cu potențial vătămător, conform prevederilor Standardului 25 (Siguranța și securitatea), cuprinse în Ordinul nr. 21/2004 emis de secretarul de stat al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție. Astfel: ●nu exista supraveghere cu dispozitive video (în interiorul centrului și în curtea exterioară) (*Centrul de plasament Lugoj, Casa de Tip Familial "Daniela", Centrul de Plasament Destinat Protecției Rezidențiale a Copilului cu Dizabilități Târgu Jiu*); ●în unele dintre centre nu exista personal specializat pentru pază și securitate sau era insuficient; spre exemplu, la Centrul de plasament "Robin Hood" nu era asigurată paza la toate intrările în clădirea în care funcționa centrul; ușa de acces în clădirea prin centrul care își desfășura activitatea la parter (*Centrul de plasament "Robin Hood"* era localizat la etajele 1 și 2, la parter desfășurându-și activitatea un alt centru), era deschisă și nepăzită, fiind foarte ușor pentru oricine să intre sau să iasă din incinta ambelor centre (la sosirea echipei de vizită, membrii ai personalului centrului de la parter nu au solicitat vreo informație în legătură cu prezența echipei în locul respectiv, limitându-se să o îndrume către centrul de la etaj). Lipsa unei supravegheri corespunzătoare constituie o situație de risc pentru siguranța și securitatea copiilor, având în vedere situațiile neprevăzute care pot surveni. Menționăm în acest sens, incidentul survenit în Centrul de Plasament Lugoj în cursul anului 2017.*

În incident au fost implicați trei beneficiari din Centrul de Plasament Lugoj, care au plecat fără bilet de voie în oraș. Aceștia, jucându-se pe platoul Casei de Cultură a Sindicatelor Lugoj, au aruncat cu bulgări de zăpadă într-o mașină care staționa având geamul deschis. Unul dintre beneficiari a lovit o persoană aflată în mașină, după care a fugit la centru. Persoana care a fost lovită a aflat de la colegii acestuia unde locuiește copilul și s-a deplasat la sediul centrului. **Persoana lovită împreună cu alte două persoane au intrat abuziv în curtea centrului, în căutarea minorului,** fiind văzuți de un educator specializat care a chemat portarul. Minorul în cauză s-a deplasat către cei care îl căutau, iar unul dintre aceștia l-a îmbrâncit, portarul intervenind și evacuându-i pe cei trei. Minorul a suferit ulterior o criză nervoasă, distrugând mai multe bunuri din incinta centrului și adresând jigniri personalului. Educatorii de serviciu au încercat prin dialog să-l calmeze pe băiat, în cele din urmă fiind nevoiți să apeleze Serviciul de Ambulanță și Poliția. Echipajul de poliție l-a imobilizat și minorul a fost internat în secția de Psihiatrie pediatrică.

De asemenea, echipele de vizită au constatat că supravegherea necorespunzătoare facilita fuga beneficiarilor din centrele respective. Astfel, la Centrul de primire în regim de urgență „Sfânta Maria” (unde erau întâmpinate dificultăți în ceea ce privește gestionarea

cazurilor tinerilor care erau aduși în centru de organele de poliție, tineri rezidenți care fugeau din alte centre din județ și care părăseau fără învoire C.P.R.U. în mod frecvent), paza era asigurată de personalul din cadrul D.G.A.S.P.C. Având în vedere necesitatea asigurării corespunzătoare a pazei unității, astfel încât să fie interzis accesul în unitate al persoanele neautorizate, precum și achiziționarea unui sistem de supraveghere video, în scopul creșterii siguranței și securității copiilor, Avocatul Poporului a formulat următoarele *recomandări*: analizarea posibilității de montare a unui sistem de supraveghere video atât pentru spațiile comune din interiorul centrului, cât și pentru curtea exterioară, în scopul creșterii siguranței și securității copiilor; identificarea măsurilor necesare pentru asigurarea permanentă a pazei centrului de către personalul responsabil, astfel încât persoanele neautorizate să nu aibă acces în unitate. Conform *răspunsului* primit de la Centrul de plasament Lugoj, era în curs atribuirea contractului de achiziție publică, având ca obiect achiziția de lucrări: execuție și montaj sistem de supraveghere și antiefracție; paza centrului este asigurată în permanență și s-a făcut solicitare pentru aprobarea a încă unui post de pază. În Casa de Tip Familial "Daniela", au fost instituite măsuri de siguranță precum securizarea porții de acces, achiziționarea unei sonerii. În cazul celorlalte centre urmează să fie comunicat răspuns.

► **Referitor la evenimente deosebite survenite în centre**

● în majoritatea centrelor s-a constatat **un număr variabil de beneficiari care lipseau din centru fără permisiune**, spre exemplu:

- *Centrul de plasament Lugoj*: la data efectuării vizitei, șapte copii absentau nemotivat din centru, dispariția lor fiind anunțată la poliție. În cazul unui copil se cunoștea locația în care se afla, dar acesta refuza întoarcerea în centrul de plasament. Ceilalți copii absentau din centru de mai mult timp: doi minori se aflau la domiciliul unuia dintre părinții biologici și refuzau întoarcerea în centru, iar în cazul a patru copii pentru care fusese sesizată structura teritorială de poliție, nu se cunoștea locația unde s-ar afla.

- *Casa de Tip Familial "Daniela"*: din consultarea documentelor și din declarațiile reprezentanților structurii rezidențiale s-au constatat repetate părăsiri ale casei fără permisiune ale acelorași beneficiari sau ale altora. Echipa de vizită a constatat că procedura în cazul părăsirii centrului fără permisiune nu era cunoscută de întreg personalul, iar cei care o cunoșteau nu o aplicau corespunzător. În fiecare caz a fost anunțată poliția, unii dintre adolescenți fiind readuși în casă de către poliție sau jandarmerie. În registru de evenimente erau menționate situații când beneficiarii care părăseau casa, practicau cerșetoria stradală.

- *Centrul de plasament "Robin Hood"*: în perioada ianuarie - septembrie 2016, 9 copii au fugit din centru (unii dintre ei au revenit și au fugit din nou), în fiecare lună figurând la centru între 3 și 5 copii fugiți/disparați (date cunoscute de către D.G.A.S.P.C. Sector 4). Cel mai frecvent, copiii fugeau de la școală sau cereau bilet de voie pentru o anumită perioadă de timp și nu mai reveneau în centru. În luna iunie 2017, 6 copii erau fugiți din centru. Copiii săreau gardul care delimita curtea centrului de un spațiu viran (proprietate privată), prin dreptul unei porțiuni ușor de escaladat, chiar de către copiii mici. Au fost și accidente, unul dintre copii rănindu-se la picior în cioburile aruncate pe terenul învecinat. Conform conducerii centrului, urmau să fie demarate lucrări pentru repararea gardului. De asemenea, pentru prevenirea unor astfel de incidente, se impunea ca personalul de pază (angajat al unei firme de pază care avea contract cu Primăria Sectorului 4) să patruleze prin curte și nu doar să se limiteze la a o observa, din ghereta situată la intrarea în curtea centrului.

- *Centrul de primire în regim de urgență „Sfânta Maria”*: Centrul întâmpina dificultăți în ceea ce privește gestionarea cazurilor tinerilor care erau aduși în centru de organele de poliție, tineri rezidenți care fugeau din alte centre din județ. Aceștia părăseau în mod frecvent centrul, fără permisiune reprezentanților C.P.R.U. Conform informațiilor puse la dispoziție de

conducerea centrului, în perioada ianuarie - iulie 2017, au fost 7 situații de părăsire a centrului fără permisiune de către minori care nu erau rezidenți la C.P.R.U., în unele cazuri fiind vorba de aceiași tineri, beneficiari ai altor centre rezidențiale.

Cu privire la această situație negestionabilă era anunțată de îndată poliția. La data vizitei, doi beneficiari ai altui centru, aduși la C.P.R.U., în urmă cu trei zile, părăsiseră în aceeași dimineață centrul, un agent de poliție fiind deja prezent pentru luarea declarațiilor. În unele situații, conform susținerilor conducerii centrului, adolescenții aduși de organele de poliție, deveneau agresivi cu personalul din cauza refuzului lor de a rămâne găzduiți în centru și săvârșeau furturi. Pentru gestionarea eventualelor situații conflictuale, a riscurilor apariției unor conflicte fizice între tinerii găzduiți temporar și personalul centrului sau alți beneficiari, șeful centrului a sesizat conducerea D.G.A.S.P.C. Călărași cu privire la dificultățile referitoare la găzduirea minorilor fugiți din centrele aflate în subordinea D.G.A.S.P.C. Călărași.

S-a constatat că în centre exista o procedură specială privind absența copilului fără permisiune: se anunțau după caz, organele de poliție, serviciul de salvare, serviciile specializate din cadrul D.G.A.S.P.C., managerul de caz, Institutul Medico-Legal, unitățile de învățământ, familia, șeful ierarhic superior. La revenirea în centru a minorilor se proceda la o examinare medicală și psihologică a acestora și se stabilea un program special de consiliere. Referitor la aspectele constatate, s-au formulat *recomandări* conducerilor centrelor: gestionarea corespunzătoare a cazurilor de părăsire a centrului fără permisiune prin acordarea unei atenții deosebite, de către personalul centrului (în special psiholog, medic, asistent social), beneficiarilor care au tendința de a părăsi centrul prin fugă, în sensul unei susțineri în definirea valorilor și principiilor de viață și însușirea acestora; identificarea unor soluții pentru creșterea sentimentului de apartenență a copilului la centru și creșterea coeziunii dintre copii și educatori; realizarea evaluărilor psihologice periodice, cu scopul identificării nevoilor psihologice ale beneficiarilor centrului și ale posibilelor riscuri; prelucrarea procedurii privind părăsirea fără permisiune a centrului, care să fie cunoscută și aplicată de întreg personalul din centru.

Unele dintre centre au *răspuns* în sensul că, au fost implicați copiii în activități comune cu personalul educativ, în scopul dezvoltării unei relații de prietenie între copil și educator, respect reciproc, crearea unui mediu securizant pentru copil, activități de conștientizare a categoriilor de persoane pe grupe de vârstă, activități de dezvoltare a comunicării și a atitudinilor civilizate în relația cu ceilalți, activități de adaptare a copiilor la nivel de grup și comunitate, întâlniri ale psihologilor pe grupuri restrânse de copii și educatori. (Centrul de plasament Lugoj) De asemenea, au fost instituite măsuri de siguranță (securizarea porții de acces, achiziționarea unei sonerii), iar la ultima ședință de lucru, personalul casei a fost prelucrat cu privire la aplicarea procedurii privind părăsirea fără permisiune a locației de către beneficiari (*Casa de Tip Familial "Daniela"*). Urmează să fie primite răspunsuri și din partea conducerilor celorlalte centre.

► pe parcursul vizitelor la (*Centrul de plasament destinat protecției rezidențiale a copiilor cu dizabilități Târgu Jiu, Centrul de Plasament Robin Hood*) s-au constatat cazuri de **minore care au întreținut relații sexuale cu alți beneficiari sau persoane din afara centrului, minore însărcinate sau care au născut, precum și beneficiari consumatori de alcool sau droguri**. Din discuțiile purtate cu personalul centrelor și verificarea documentelor s-au constatat următoarele demersuri întreprinse de majoritatea centrelor:

- la revenirea în centru a minorului care a absentat fără învoire, se proceda la o examinare medicală și psihologică a acestuia pentru a i se evalua starea fizică și psihică și se stabilea un program special de consiliere. Fetelor li se făcea inclusiv un test de sarcină și, în cazul în care acestea declarau că și-au început viața sexuală, se verifica dacă nu au fost victime

ale unui abuz (erau sesizate și organele de poliție fiindu-le solicitat sprijinul în prevenirea unor eventuale coruperi ale minorelor și implicarea lor în activități ilegale), erau consiliate cu privire la implicațiile psihologice ale începerii vieții sexuale, erau informate de medicul centrului cu privire la riscurile pe care le implica începerea vieții sexuale, inclusiv prevenirea bolilor cu transmitere sexuală și a unei sarcini nedorite.

- beneficiarele însărcinate erau supravegheate și supuse unor controale medicale periodice, atât la medicul de familie cât și la medicul specialist ginecolog, pentru a urmări modul de evoluție a sarcinii și primirea tratamentului corespunzător.

- cu privire la cazurile de consum de alcool și de droguri (confirmate prin analize de laborator), unii dintre beneficiari au fost internați în spital pentru tratament specific. Conducerea unui centru a întocmit adrese către organele abilitate (D.I.I.C.O.T) și a efectuat demersuri către Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog în vederea consilierii tuturor cazurilor. Minorii erau evaluați de către psiholog și era înscriși într-un program de consiliere.

- unii beneficiarii au participat la sesiuni de informare despre riscurile consumului de droguri.

- la nivelul centrului nu au existat programe structurate de informare desfășurate de personalul centrului cu privire la riscurile consumului de alcool și de droguri.

Având în vedere aspectele constatate, au fost formulate o serie de *recomandări* conducerilor centrelor, în funcție de deficiențele constatate: includerea în programe de consiliere psihologică individuală sau de grup a beneficiarilor vulnerabili, în scopul evitării comportamentelor deviate constatate în centru; identificarea unor măsuri de intervenție specifică în scopul optimizării comportamentului beneficiarilor (înlăturarea riscului apariției sarcinii la minore, eliminarea consumului de alcool, de substanțe etnobotanice); organizarea unor cursuri pentru întreg personalul centrului care să permită recunoașterea primelor simptome de consum de droguri și alcool la copii, precum și a unor cursuri de formare privind problematica protejării copilului împotriva abuzului, neglijării și exploatării.

Conform *răspunsurilor* primite până la data întocmirii prezentului raport, în urma evaluărilor psihologice se va determina nevoia de consiliere psihologică a beneficiarilor, aceștia urmând a fi incluși într-un program de consiliere psihologică; în cazul în care există mai mulți copii cu problematici asemănătoare, se vor constitui grupuri de consiliere psihologică, dar acestea necesită ca toți copiii din grup să fie prezenți (într-o anumită zi și o anumită oră), lucru dificil în cele mai multe cazuri; vor avea loc întâlniri ale beneficiarilor cu reprezentanții Agenției Naționale Antidrog, pentru conștientizarea riscurilor consumului de droguri și alcool.; pentru prevenirea sarcinilor nedorite, vor fi organizate întâlniri ale personalului medical cu fetele, având ca temă metode de contracepție și prevenirea sarcinii; educatorii/persoanele de referință vor avea activități individuale și de grup cu copiii pe aceste teme; sesiuni de informare ale beneficiarilor centrului derulate în colaborare cu polițistul de proximitate cu privire la sancționarea faptelor penale; includerea în programul educațional al beneficiarilor a activităților de educație civică; organizarea unor evenimente gen "Biblioteca Vie" prin care beneficiarii să ia contact cu persoane care au reușit în viață sau care s-au confruntat cu diverse probleme, pentru promovarea diversității și demnității umane și încurajarea dialogului între oameni.

Propuneri:

- asigurarea asistenței medicale în regim de permanență, în toate serviciile de tip rezidențial, prin efectuarea demersurilor necesare pentru: suplimentarea numărului de posturi în cazul centrelor a căror organigramă prevede un număr insuficient de posturi de asistenți

medicali; scoaterea la concurs a posturilor vacante de asistenți medicali și implicarea tuturor factorilor de decizie, în scopul stabilirii unor condiții de muncă și de salarizare motivante;

- evaluarea, la nivel de D.G.A.S.P.C., împreună cu șefii de centru, a tuturor centrelor din subordinea Direcției, cu privire la părăsirea centrului fără permisiune a beneficiarilor, identificarea cauzelor acestor incidente și stabilirea unui plan complex de acțiune pentru prevenirea lor;

- verificarea, de către D.G.A.S.P.C., a respectării măsurilor de siguranță și securitate în toate centrele care asigură rezidența pentru copii/tineri din subordine și întreprinderea demersurilor necesare pentru remedierea deficiențelor constatate;

- organizarea, în mod periodic, a cursurilor de pregătire profesională continuă a personalului, care să cuprindă, în mod obligatoriu, cursuri referitoare la problematica protejării copilului împotriva abuzului, neglijării și exploatarei;

- derularea de programe și activități cu tematică de educație sexuală, consilierea periodică și distribuirea de mijloace contraceptive beneficiarelor cu viață sexuală activă, la recomandarea medicului, în vederea prevenirii apariției unor sarcini nedorite;

- asigurarea unei consilieri eficiente și susținute a beneficiarilor în vederea prevenirii și eliminării situațiilor de consum de droguri și alcool;

- analiza situațiilor centrelor de primire în regim de urgență, de către autoritățile competente, pentru identificarea cazurilor în care nu sunt respectate prevederile legale, standardele în vigoare, cu privire la: asigurarea spațiului corespunzător fiecărui copil, sesizarea instanței de judecată cu privire la măsura de protecție specială, integrare/reintegrare familială, etc. și acordarea asistenței necesare conducerilor centrelor pentru remedierea deficiențelor constatate;

- intensificarea demersurilor pentru integrarea/reintegrarea în familie a unui număr cât mai mare de beneficiari, prin implicarea tuturor autorităților competente în materie.

IV. Căminele pentru Persoane Vârstnice

Legislația internă și internațională recunoaște dreptul oricărei persoane vârstnice la protecție socială, asigurând fie direct, fie în cooperare cu organizațiile publice sau private, măsuri adecvate destinate persoanelor vârstnice, astfel încât acestea:

- să rămână membri deplin ai societății cât mai mult timp posibil, prin intermediul unor resurse suficiente care să le permită să ducă o existență decentă și să participe activ la viața publică, socială și culturală și difuzării informațiilor privind serviciile și facilitățile disponibile pentru persoanele vârstnice și posibilitățile lor de a recurge la acestea;

- să aleagă liber propriul stil de viață și să ducă o existență independentă în mediul lor obișnuit atâta timp cât doresc și cât acest lucru este posibil, prin punerea la dispoziție a unor locuințe corespunzătoare nevoilor acestora și stării lor de sănătate, sau sprijin adecvat în vederea amenajării locuinței și prin îngrijirea sănătății și servicii pe care starea acestora le impune;

- să primească asistență corespunzătoare în instituții.

Persoanele vârstnice reprezintă o categorie de populație vulnerabilă cu nevoi particulare, aceasta datorită limitărilor fiziologice și fragilității caracteristice fenomenului de îmbătrânire; beneficiază de măsuri de asistență socială, în completarea prestațiilor de asigurări sociale, pentru acoperirea riscurilor de bătrânețe și de sănătate, în funcție de situațiile personale de natură socio-economică, medicală și fiziologică, conform art.

92 din Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale, cu modificările și completările ulterioare. Îngrijirea persoanelor vârstnice în cămine reprezintă o măsură de asistență socială, ceea ce înseamnă că această activitate se poate desfășura doar sub forma serviciilor sociale și poate fi dispusă cu titlu de excepție pentru persoanele vârstnice, potrivit art. 16 din Legea nr. 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru evitarea oricărei forme de abuz asupra persoanelor vârstnice, admiterea acestora în cămine trebuie să se realizeze după evaluarea nevoilor medicale, sociomedicale, psihoafective, stabilite în baza Grilei naționale de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 886/2000 pentru aprobarea Grilei naționale de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice, Anexa 3.

Aceasta presupune încadrarea în grad de dependență și acordarea serviciilor sociale corespunzătoare îngrijirii persoanei vârstnice, cu respectarea criteriilor de prioritate: necesită îngrijire medicală permanentă deosebită, care nu poate fi asigurată la domiciliu; nu se poate gospodări singură; este lipsită de susținători legali sau aceștia nu pot să își îndeplinească obligațiile datorită stării de sănătate sau situației economice și a sarcinilor familiale; nu are locuință și nu realizează venituri proprii.

Pentru siguranța persoanelor vârstnice, îngrijirea acestora trebuie să se realizeze în cămine licențiate, fiind astfel atestată îndeplinirea de către furnizorii publici și privați a standardelor minime de calitate⁸, ce prevăd un set de criterii cu privire la: accesarea, evaluarea și planificarea serviciilor, activitățile necesare îngrijirii personale, asistenței medicale, recuperării, socializării și integrării/reintegrării, condițiile de viață, drepturile beneficiarilor, management și resurse umane - Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice nr. 2126/2014 privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice, persoanelor fără adăpost, tinerilor care au părăsit sistemul de protecție a copilului și altor categorii de persoane adulte aflate în dificultate, precum și pentru serviciile acordate în comunitate, serviciilor acordate în sistem integrat și cantinelor sociale.

Din datele publicate pe site-ul Ministerului Muncii și Justiției Sociale rezultă că un număr de 323 de cămine pentru persoane vârstnice (publice și private) dețin licență de funcționare (mai multe detalii aici : <http://www.mmuncii.ro>).

► Reglementări naționale și internaționale în materia asistenței sociale, inclusiv a persoanelor vârstnice și în materia prevenirii torturii și a relelor tratamente

Cele mai importante acte normative internaționale și naționale care consacră drepturile persoanei, inclusiv ale persoanei vârstnice, la protecție și asistență socială, fără ca enumerarea să fie exhaustivă sunt:

1. reglementări internaționale: • Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată în anul 1948 de Adunarea Generală a ONU; • Carta social europeană, revizuită, ratificată de România prin Legea nr. 74/1999; • Codul European de Securitate Socială, ratificat de România prin Legea nr.116 din 24 aprilie 2009; • Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; • Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO); • Protocolul opțional, adoptat la New York la 18 decembrie 2002 (OPCAT), la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante,

⁸Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice nr. 2126/2014 privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice, persoanelor fără adăpost, tinerilor care au părăsit sistemul de protecție a copilului și altor categorii de persoane adulte aflate în dificultate, precum și pentru serviciile acordate în comunitate, serviciilor acordate în sistem integrat și cantinelor sociale.

adoptată la New York la 10 decembrie 1984, ratificat de România prin Legea nr. 109/2009; ● Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

2. reglementări naționale: ● Constituția României, republicată; ● Legea nr. 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice, republicată; ● Hotărârea Guvernului nr. 886/2000 pentru aprobarea Grilei naționale de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice; ● Legea nr.16/2000 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național al Persoanelor Vârstnice, republicată, cu modificările și completările ulterioare; ● Hotărârea Guvernului nr. 499/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea comitetelor consultative de dialog civic pentru problemele persoanelor vârstnice, în cadrul prefecturilor; ● Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 73/2005 privind aprobarea modelului Contractului pentru acordarea de servicii sociale, încheiat de furnizorii de servicii sociale, acreditați conform legii, cu beneficiarii de servicii sociale; ● Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale, cu modificările ulterioare; ● Legea nr.197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare; ● Hotărârea Guvernului nr.118/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare; ● Hotărârea Guvernului nr. 903 din 15 octombrie 2014 privind stabilirea nivelului minim al alocației zilnice de hrană pentru consumurile colective din instituțiile și unitățile publice și private de asistență socială destinate persoanelor adulte, persoanelor adulte cu dizabilități și persoanelor vârstnice; ● Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice nr. 2126 din 5 noiembrie 2014 privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru serviciile sociale cu cazare organizate ca centre rezidențiale destinate persoanelor vârstnice, prevăzute în Anexa nr. 1 (denumit în continuare Ordinul MMFPSCV nr. 2126/2014); ● Hotărârea Guvernului nr. 566/2015 privind aprobarea Strategiei naționale pentru promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice pentru perioada 2015 - 2020 și a Planului strategic de acțiuni pentru perioada 2015 - 2020, cu modificările și completările ulterioare; ● Hotărârea Guvernului nr. 867/2015 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor sociale, precum și a regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare; ● Hotărârea Guvernului nr. 978/2015 privind aprobarea standardelor minime de cost pentru serviciile sociale și a nivelului venitului lunar pe membru de familie în baza căruia se stabilește contribuția lunară de întreținere datorată de către susținătorii legali ai persoanelor vârstnice din centrele rezidențiale; ● Codul penal.

► Potrivit art. 29² din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în înțelesul legii, prin **loc de detenție** se înțelege **orice loc în care persoanele sunt private de libertate în baza unei decizii a unei autorități, la cererea acesteia sau cu acordul expres ori tacit al acesteia.**

Potrivit actului normativ antecitat, **privare de libertate** înseamnă orice formă de detenție sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public sau privat de reținere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin decizia oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură. De asemenea, dispozițiile aceluiași articol menționat menționează care sunt **locurile de detenție**. Spre exemplu: penitenciarele, inclusiv penitenciarele-spital; centrele educative, centrele de detenție; spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, spitalele de psihiatrie, orice alt loc care îndeplinește condițiile de mai sus *sau face parte din sistemul de sănătate sau sistemul de asistență socială* etc. Referitor la cele enunțate anterior, definițiile termenilor privind *privarea de libertate* și *locurile de detenție* se regăsesc și în reglementări internaționale, respectiv în *Protocolul opțional* din 18 decembrie 2002 la Convenția împotriva

torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (OPCAT), Normele Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT), în ghidul practic *Monitorizarea locurilor de detenție* al Asociației pentru prevenirea torturii (APT) etc.

În acest sens, în temeiul art. 14 alin. (1), art. 29¹ alin. (1), art. 29³ lit. (a) și art. 29⁷ alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, instituția Avocatul Poporului, prin Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție, **efectuează vizite, anunțate sau inopinate, în locurile de detenție prevăzute de lege, în scopul verificării condițiilor de cazare și tratamentul aplicat persoanelor private de libertate, custodiate de unitățile vizitate, monitorizând inclusiv sistemul de sănătate și asistență socială, în speță căminele/centrele pentru persoane vârstnice.**

În anul 2017, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a efectuat un număr de **8 vizite la cămine/centre pentru persoane vârstnice**: Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironesti, județul Giurgiu; Centrul pentru Persoane Vârstnice Furculești, județul Teleorman; Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași, județul Iași; Căminul de bătrâni „Sf. Dumitru”, Voluntari, județul Ilfov; Căminul pentru Persoane Vârstnice Baia Sprie, județul Maramureș; Căminul pentru Persoane Vârstnice „Academician Nicolae Cajal”, București; Căminul de bătrâni „Floriana House”, Voluntari, județul Ilfov; Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman. **Vizitele au fost inopinate și au avut drept obiective** verificarea condițiilor de cazare, monitorizarea tratamentului aplicat beneficiarilor și verificarea respectării prevederilor legale aplicabile în materie.

În privința exercitării atribuțiilor de vizitare a locurilor în care se acordă asistență socială, publică sau privată, respectiv centrele pentru persoane vârstnice, echipele de vizită s-au confruntat în anul 2017 cu o serie de dificultăți din partea unora dintre instituțiile vizitate, care au invocat neincluderea acestora în atribuțiile de monitorizare ale Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție. Astfel:

♦ Căminul privat Sf. Dumitru „Voluntari”, județul Ilfov. În anul 2017, vicepreședintele administrației centrului pentru persoane vârstnice, inițial, a solicitat echipei de vizită părăsirea centrului și nu a permis accesul în locație, motivând că centrul nu este loc de detenție, neintrând în sfera de competență a Mecanismului Național de Prevenire. Ulterior, după ce a acceptat vizita MNP a obstrucționat desfășurarea vizitei și a amenințat membrii echipei, a intervenit în cadrul discuțiilor dintre membrii echipei de vizită și beneficiari, neputându-se respecta confidențialitatea și obținerea informațiilor care să reflecte situația reală din centru. Mai mult a solicitat membrilor echipei de vizită părăsirea incintei, membrii echipei fiind obligați să încheie vizita mai devreme decât ar fi fost necesar.

♦ Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași, unde conducerea centrului privat a considerat ca fiind inoportună vizita, refuzând prezentarea registrelor și documentelor referitoare la serviciile acordate.

Demersurile întreprinse în privința celor expuse și rezultatele acestora au fost următoarele:

• **referitor la cunoașterea atribuțiilor Domeniului privind prevenirea torturii**, Avocatul Poporului a solicitat Ministerului Muncii și Justiției Sociale să întreprindă măsurile legale care se impun pentru mediatizarea atribuțiilor instituției Avocatul Poporului ca autoritate publică constituțională autonomă și independentă față de orice altă autoritate publică, *desemnată ca singura structură națională care exercită prin Domeniul privind*

prevenirea torturii în locurile de detenție atribuțiile specifice de Mecanism național de prevenire a torturii în locurile de detenție.

De asemenea, Avocatul Poporului a solicitat să fie întreprinse măsurile legale care se impun pentru informarea unităților care dețin locuri în care instituția Avocatul Poporului își exercită atribuțiile privind prevenirea torturii cu privire la competența Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție de a monitoriza în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor aflate în locuri de detenție, publice sau private, în vederea consolidării protecției acestora împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante și a exercitării fără discriminare a drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

Ministerul Muncii și Justiției Sociale a răspuns Avocatului Poporului că a informat printr-o circulară serviciile publice de asistență socială asupra competențelor ce revin instituției Avocatului Poporului în exercitarea atribuțiilor privind prevenirea torturii în orice loc care face parte din sistemul de asistență socială, precum și asupra obligativității acestora de a pune la dispoziția instituțiilor/structurilor cu atribuții în monitorizarea și controlul respectării drepturilor omului, în monitorizarea utilizării procedurilor de prevenire și combatere a oricăror forme de tratament abuziv, neglijent, degradant asupra beneficiarilor serviciilor sociale și după caz, instituțiilor/structurilor cu atribuții privind prevenirea torturii, informațiile solicitate, acordându-le sprijin în realizarea vizitelor de monitorizare, în condițiile legii.

În plus, printr-o altă adresă, Ministerul Muncii și Justiției Sociale a menționat că **în proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal, aflat în procedură de avizare, a inclus în mod explicit, obligația serviciului public de asistență socială din cadrul unității administrativ/teritoriale de a comunica, sau după caz, de a pune la dispoziția instituțiilor/structurilor cu atribuții privind prevenirea torturii, informațiile solicitate, acordându-le sprijin în realizarea vizitelor de monitorizare.**

► Pentru mediatizarea atribuțiilor Domeniului privind prevenirea torturii, în data de 10.07.2017, Centrul Zonal Bacău a organizat la Căminul pentru Persoane Vârstnice Bacău Work-Shop-ul „CONCEPTUL DE PREVENIRE A TORTURII”. Cu această ocazie, un număr de 15 angajați ai Căminului au primit informații cu privire la conceptele de tortură, tratament inuman sau degradant, demnitatea umană și activitatea Domeniului privind prevenirea torturii și a cadrului legislativ aplicabil. Au fost înmânate mape cu informații referitoare la subiectele menționate anterior, precum și la practica CEDO în ceea ce privește faptele care pot fi încadrate ca fiind tortură, tratament inuman sau degradant. S-au purtat discuții cu privire la situațiile care ar putea fi încadrate la fapte de tortură, tratament inuman sau degradant. Evenimentul a avut rolul să evidențieze activitatea Domeniului privind prevenirea torturii și să asigure garantarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor aflate în custodia Căminului pentru persoane vârstnice Bacău.

► În cursul anului 2017, instituția Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu cu privire la situația existentă în mai multe dintre căminele pentru persoane vârstnice, în urma cărora au fost efectuate vizite și anchete. În acest sens, menționăm: *Căminul pentru Persoane Vârstnice Solca, județul Suceava, Căminul pentru persoane vârstnice Vintilă Vodă, județul Buzău, Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice - Pensionari Fântânele, județul Prahova.*

► De asemenea, în anul 2017 instituția Avocatul Poporului a sesizat organele de urmărire penală, în urma uneia dintre vizitele efectuate. Astfel:

A fost sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Giurgiu, urmare a vizitei inopinate la **Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironești, județul Giurgiu**. Echipa de vizită a luat la cunoștință că în luna iulie 2017 a existat un caz al unei beneficiare în vârstă de 95 de ani care a fost găsită căzută în baie de personalul de serviciu, conștientă dar aflată în imposibilitate de a se ridica. Conform documentelor prezentate, personalul medical a anunțat de urgență Serviciul Național Unic de Urgență 112, dar personalul medical de pe ambulanță care s-a deplasat la solicitare nu a preluat pacienta pentru a fi transportată la spital din motive care nu au fost aduse la cunoștința echipei de vizită. De asemenea, echipa de vizită nu a găsit consemnat în documentele medicale ale pacientei decedate ulterior, rezultatele consultului medical efectuat de personalul ambulanței, cu excepția măsurării valorilor parametrilor vitali (tensiune arterială, puls, saturația sângelui în oxigen). În următoarele zile starea de sănătate a beneficiarei s-a deteriorat, iar ulterior aceasta a decedat. Sub acest aspect, se impuneau diligențe suplimentare din partea personalului medical al centrului pentru prezentarea pacientei la un consult de specialitate și anunțarea medicului de familie, în condițiile în care monitorizarea s-a realizat doar de personalul medical al centrului. Mai mult, s-a constatat faptul că nu a fost luată nicio măsură referitoare la starea de sănătate a beneficiarei. Astfel, se impunea efectuarea tuturor demersurilor necesare de către personalul medical în cazul degradării stării de sănătate a beneficiarilor având în vedere cazul beneficiarei în vârstă de 95 ani care a decedat după 5 zile de la apelarea Serviciului Național 112, deși era conștientă la momentul incidentului. În plus, Standardul 4 din Ordinul nr. 2126/05.11.2014 emis de Ministrul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice prevede sesizarea organelor competente prevăzute de lege (procuratură, poliție, direcție de sănătate publică etc.) în cazul situațiilor deosebite, când există suspiciuni asupra decesului beneficiarului sau s-a produs o vătămare corporală importantă ori accident, aspecte ce vor fi consemnate în Registrul de evidență a incidentelor deosebite.

► ***Pe parcursul vizitelor efectuate au fost constatate o serie de aspecte pozitive, dintre care reținem:***

- **referitor la beneficiari și contribuția lunară:** ●serviciile căminelor/centrelor se adresau persoanelor vârstnice care nu aveau familie și trăiau singure, nu aveau locuință, erau abandonate de familiile lor și trăiau în stradă sau în condiții precare, nu realizau venituri sau aveau venituri insuficiente pentru a-și satisface nevoile de bază, persoanelor bolnave și care necesitau asistență permanentă pentru care familia sau alte persoane nu puteau îndeplini necesitățile de îngrijire din cauza diverselor probleme medicale, a situației economice precare sau a sarcinilor familiale, sau persoane care necesitau anumite tipuri de servicii particulare, cum ar fi: fizioterapie, asistență medicală permanentă care nu putea fi asigurată la domiciliu, alimentație specială etc.; ●erau admise cu prioritate persoane vârstnice aflate în situații de maximă necesitate, generate de sărăcie ori boală; ● admiterea persoanelor vârstnice în Cămine/Centre se realiza după consultarea echipei multidisciplinare, în urma evaluării situației socio-economice și medicale a persoanei; ●evaluarea situației solicitanților se realiza în ordinea înregistrării cererilor, însă situațiile deosebite aveau prioritate, apoi, dacă rezultatul deciziei era favorabil, urma să se semneze contractul pentru acordarea serviciilor sociale și completarea dosarului personal al beneficiarului cu ancheta socială, grila de evaluare a nevoilor persoanei vârstnice, grila de evaluare socio-medicală, planul individual de asistență și îngrijire, precum și regulamentul de ordine interioară; ●contribuția beneficiarului pentru serviciile socio-medicale primite în Cămin se stabilea de către conducerea Căminului în urma analizei solicitantului, în acord cu persoana vârstnică și/sau reprezentantul legal/convențional/membru de familie; ●în situația în care persoana vârstnică nu realiza venituri sau nu putea acoperi cheltuielile lunare de întreținere, conducerea Căminului împreună cu reprezentantul

legal/convențional/ membru de familie conveneau asupra unei sume de plată care reprezenta contribuția lunară de întreținere a persoanei internate ; ● contribuția beneficiarului nu influența acordarea serviciilor sociale (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironești, județul Giurgiu; Centrul pentru Persoane Vârstnice Furculești, județul Teleorman; Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași, județul Iași etc.*).

● **referitor la condițiile de cazare:** ● fiecare beneficiar avea asigurat un spațiu de cazare personal, corespunzător nevoilor proprii (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Mironești*); ● toate spațiile permiteau accesul facil al beneficiarilor aflați în fotoliu rulant/cărucior cu roțile (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Mironești*); ● pavilioanele erau prevăzute cu rampe de acces pentru facilitarea accesului beneficiarilor care prezentau probleme locomotorii (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Mironești*); ● un pavilion era prevăzut cu platformă ridicătoare pentru facilitarea accesului persoanelor cu astfel de probleme (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Mironești*); ● fiecare dormitor era prevăzut cu grup sanitar propriu (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Mironești, Căminul pentru Persoane Vârstnice Furculești*); ● beneficiarii aveau posibilitatea să-și amenajeze camerele conform propriilor gusturi; ● holurile erau foarte curate, spațioase, luminoase, existau numeroase locuri amenajate pentru socializare (terase acoperite, terase în aer liber, bănci, șezlonguri, mese etc.), spațiul fiind primitiv, similar atmosferei și condițiilor dintr-o familie; ● apa rece și curentul electric erau distribuite fără întrerupere în sistem centralizat; ● căminul beneficia de o linie telefonică directă, aparținătorii putând să ia legătura cu beneficiarii și să transmită documente prin fax (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*); ● clădirea era curată, bine întreținută, era dotată cu geamuri și uși din termopan, gresie, faianță, rampă de acces pentru persoane care se deplasează cu ajutorul scaunelor rulante (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, județ Giurgiu, Cămin pentru Persoane Vârstnice Furculești, județ Teleorman*); ● spațiul exterior era amenajat cu terase, locuri pentru rugăciune, alei cu dale de piatră, bănci și spațiu verde (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași, Căminul pentru Persoane Vârstnice Furculești*); ● a fost achiziționată o centrală termică nouă, la momentul efectuării vizitei aceasta era funcțională și se afla într-un spațiu construit special (*Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman*).

● **referitor la condițiile de pregătire a hranei:** ● bucătăria căminului era curată și încălzitoare, bine dotată (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif”, județ Iași, Căminul pentru Persoane Vârstnice Furculești ș.a.*).

● **referitor la schema de personal:** ● numărul de angajați era suficient asigurării de servicii corespunzătoare beneficiarilor (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași, ;*

● angajații cunoșteau procedurile de lucru (de admitere în Cămin, PSI, administrare medicamente, identificarea, semnalarea și soluționarea cazurilor de abuz și neglijență în rândul beneficiarilor etc.) (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

● **referitor la acordarea asistenței medicale:** ● permanentă în asigurarea asistenței și a serviciilor medicale (*Căminul pentru persoane vârstnice Mironești*); ● căminul deținea autorizație sanitară de funcționare (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*); ● conform Regulamentului de Organizare și Funcționare a Căminului, scopul declarat al serviciului socio-medical era de a asigura nevoile sociale și medicale curente pentru persoanele în vârstă de peste 65 de ani, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excludere socială și promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții; ● la admiterea în Cămin, solicitantul efectua un bilanț sumar al stării de sănătate, pentru a identifica nevoile de îngrijire pe parcursul rezidenței în Cămin (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*); ● serviciile medicale curente erau oferite de două asistente medicale, iar

toți beneficiarii erau înscriși la un medic de familie, care îi vizita în funcție de nevoile medicale ale pacienților; • asistentele medicale urmau indicațiile medicale și administrau tratamentele bolnavilor cronici și în același timp supravegheau starea de sănătate a beneficiarilor; • pentru urgențele medicale se apela serviciul unic de urgență 112; • cabinetul medical era dotat cu mobilierul necesar efectuării consultațiilor; • din informațiile furnizate de asistenta medicală a reieșit că în sala de kinetoterapie se efectuau proceduri de fizio și kinetoterapie, de către un kinetoterapeut la indicațiile medicului specialist; • referitor la condițiile igienico-sanitare din instituție, s-a remarcat respectarea normelor de bază de igienă în spațiile de folosință comună (holuri, scări de acces, sala de primire, cabinet medical) (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*); • respectarea circuitelor de sterilizare și distrugere a materialelor contaminate, precum și de securizare și depozitare a materialelor tăietor-înțepătoare (*Centrul pentru persoane vârstnice Furculești, jud. Ilfov*).

• **referitor la asistența psihologică:** • din informațiile furnizate de personalul Căminului, precum și din discuțiile purtate cu beneficiarul Căminului a reieșit că, la nivelul Congregației Fiicelor Sfânta Maria a Divinei Providențe, era angajat un psiholog care îndeplinea atribuții la nivelul tuturor serviciilor sociale care implică asistență psihologică pentru persoanele vârstnice asistate în cadrul Căminului (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

• **referitor la activitatea de asistență socială:** • căminul de Bătrâni „Casa Sf. Iosif” Iași avea angajat un asistent social, membru al Colegiului Național al Asistenților Sociali din România din anul 2010, respectându-se astfel prevederile Legii nr. 466/2004 privind Statutul asistentului social (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*); • era elaborat un Regulament intern care cuprindea un set de reguli cu privire la respectarea principiului nediscriminării și înlăturării oricărei forme de încălcare a demnității, drepturile și obligațiile angajatorului și ale salariaților, regulile pe care trebuiau să le respecte beneficiarii și voluntarii (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

Deficiențele constatate în vizitele efectuate la căminele pentru persoane vârstnice, **recomandările formulate** conducerii căminelor și **măsurile luate** de către acestea:

► **referitor la completarea posturilor vacante,** Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului efectuarea demersurilor legale la autoritățile ierarhic superioare pentru angajarea sau colaborarea cu personalului necesar asigurării serviciilor medicale și psihologice conform obligațiilor contractuale, în concordanță cu scopul căminului și nevoile beneficiarilor (medic, psiholog). Unitatea vizitată a răspuns că personalul este suficient pentru asigurarea serviciilor medicale și psihologice (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

► **referitor la formarea continuă a personalului,** Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului formarea continuă a personalului, motivat de faptul că la data vizitei personalul centrului nu era informat cu privire la instituții ale Statului Român care au atribuții de vizitare/control/monitorizare a activității căminelor de bătrâni publice/private. Unitatea vizitată a răspuns că pentru anul 2018, în Planul de instruire și formarea profesională pentru angajați, sunt prevăzute și cursuri de formare în vederea cunoașterii instituțiilor Statului Român (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

► **referitor la calitatea hranei și transportul acesteia,** Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului identificarea unor soluții pentru îmbunătățirea calității hranei și asigurarea transportului și a recipientelor de păstrare în mod corespunzător, astfel încât aceasta să ajungă la beneficiari la o temperatură adecvată servirii. Unitatea vizitată a transmis că hrana asigură un aport caloric cuprins între 2332 și 3352 conform normelor în vigoare și este păstrată în mod corespunzător în recipiente. Hrana zilnică este încălzită adecvat cu

dotările existente în cadrul centrului, respectiv aragaz, cuptor electric, cuptor cu microunde (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironesti, județul Giurgiu*).

► **referitor la asigurarea asistenței medicale:** ● Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului finalizarea demersurilor de înscriere a tuturor beneficiarilor la un medic de familie, care să aibă disponibilitatea de a asigura servicii medicale în mod corespunzător, inclusiv deplasarea în centru pentru consultații; efectuarea tuturor diligențelor care se impun de către personalul medical în cazul degradării stării de sănătate a beneficiarilor; sesizarea organelor competente prevăzute de lege (procuratură, poliție, direcție de sănătate publică etc.) în cazul situațiilor deosebite, când există suspiciuni asupra decesului beneficiarului sau s-a produs o vătămare corporală importantă ori accident, aspecte ce vor fi consemnate în Registrul de evidență a incidentelor deosebite; **sesizarea medicului de familie** și îndeplinirea tuturor obligațiilor pentru prezentarea pacienților la medicul de specialitate competent să decidă asupra afecțiunilor și cauzelor care au dus la apariția acestora; **consemnarea obligatorie în documentele medicale ale beneficiarilor** a tuturor rezultatelor consultațiilor medicale efectuate de personal medical din afara centrului, sub semnătură, inclusiv a motivelor care nu fac necesar transportul beneficiarilor la spital. Unitatea vizitată a răspuns că toți beneficiarii sunt înscriși la medic de familie, care este prezent săptămânal sau ori de câte ori este nevoie, menționând că anul acesta au solicitat înființarea în organigramă a unui post de medic generalist; personalul medical a fost informat și a luat la cunoștință prin semnătură cu privire la procedura de lucru în cazul degradării stării de sănătate a beneficiarilor; a fost întocmit Registrul de evidență a incidentelor deosebite; personalul cunoaște și notifică tipurile de incidente prevăzute de lege. Nu s-au semnalat cazuri de vătămare corporală importantă ori accident, focar de boli transmisibile, fapte care pot constitui contravenții sau infracțiuni iar evenimentele apărute în decursul anului 2017 nu au făcut obiectul sesizării organelor competente prevăzute de lege (procuratură, poliție, direcție de sănătate publică) fiind soluționate la nivelul centrului. Excepția a fost cea în cazul beneficiarului care a decedat în centru, caz în care a fost anunțată poliția pe telefonul de urgență 112, precum și medicul de familie, așa cum prevede procedura, reprezentanții care s-au deplasat la fața locului considerând că nu a fost necesară anunțarea procuraturii, fiind considerată moarte naturală; toate consulturile medicale de rutină și de specialitate sunt consemnate în fișele medicale ale fiecărui beneficiar (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironesti, județul Giurgiu*).

● Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului angajarea unui medic și a unor cadre sanitare medii. Unitatea vizitată, deoarece nu dispunea de resursele financiare necesare pentru a plăti un medic cu normă întreagă, a încheiat un contract de prestări servicii medicale cu un cabinet medical acreditat, medicul acordând asistență medicală beneficiarilor în fiecare săptămână (două zile sau de câte ori se impune), iar asistentul medical voluntar din localitate efectuează vizite la unitate. Totodată, unitatea a încheiat un contract de voluntariat cu un asistent medical. Primăria Comunei Talpa nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficiențelor constatate cu ocazia vizitei efectuate. A fost sesizată autoritatea ierarhic superioară, respectiv Primăria Comunei Talpa din județul Teleorman (*Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman, vizită efectuată în anul 2017 având drept obiectiv verificarea implementării recomandărilor făcute ca urmare a vizitei din anul 2016 la unitatea menționată*).

► **referitor la lipsa de personal medical specializat** în acordarea asistenței medicale acestor categorii de beneficiari, Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului examinarea posibilității de a angaja personal medical mediu și auxiliar de îngrijire prin organizarea de concursuri conform cu legislația în vigoare. Unitatea vizitată nu a transmis un

răspuns până la momentul întocmirii prezentului raport de activitate (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Furculești, jud. Teleorman*).

► **referitor la asigurarea asistenței psihologice:** ● Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului prezența săptămânală a psihologului în centru și îndeplinirea atribuțiilor specifice din fișa postului, în vederea asigurării activităților principale de furnizare a serviciilor sociale; întocmirea fișelor de consiliere psihologică care să confirme îndeplinirea recomandărilor psihologice din planurile individualizate, inclusiv în cazul beneficiarilor cu diagnostic psihiatric, și a fișelor în urma îndeplinirii activităților prevăzute în planul de activitate; realizarea activităților de recuperare/reabilitare funcțională prevăzute în planurile individuale. Unitatea vizitată a comunicat că în cadrul centrului, activitățile de evaluare și consiliere a beneficiarilor se desfășoară conform standardelor în vigoare și nevoilor identificate, de către un psiholog desemnat prin dispoziție a directorului instituției. Pentru beneficiarii aflați în program de consiliere sunt întocmite fișele de consiliere, activitățile de recuperare fiind consemnate în programele individualizate (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironești, județul Giurgiu*).

● Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului asigurarea de servicii psihologice pentru fiecare beneficiar, evaluarea statusului funcțional psihic al beneficiarilor, a capacității de comunicare, a nevoilor speciale de tratament și recuperare, precum și întocmirea periodică a evaluării psihologice a beneficiarilor și consilierea psihologică a acestora în funcție de Planul de intervenție personalizat. Unitatea vizitată a transmis că psihologul va fi implicat mai mult în asigurarea de servicii psihologice pentru beneficiarii căminului. (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

► **referitor la întocmirea registrelor și documentelor necesare:** ● Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului întocmirea registrelor medicale și a registrelor prevăzute de Ordinul Ministrului Muncii nr. 2126/2014 privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice, motivat de faptul că la data vizitei nu a fost prezentat echipei nici un registru și nu s-a putut proba existența acestor registre. Unitatea vizitată a răspuns că au fost întocmite registrele prevăzute de Ordinul Ministrului Muncii nr. 2126/2014 (*Căminul de bătrâni „Casa Sfântul Iosif” Iași*).

● Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului întocmirea următoarelor registre: registru de administrare a medicamentelor psihotrope, registru de consultații, registru de evidență a medicamentelor personale ale beneficiarilor, registru de evidență a mărcilor traumatice/hetero și autoagresiunilor, registru de reclamații. Unitatea vizitată a întocmit toate registrele recomandate în Raport - registrul de administrare a medicamentelor psihotrope, registrul de consultații personale a beneficiarilor, registrul de evidență a mărcilor traumatice/hetero și autoagresiunilor, registrul de reclamații. La vizita efectuată în anul 2017, echipa de vizită a constatat că recomandarea a fost implementată parțial, în sensul că registrele menționate în recomandare au fost întocmite, cu excepția registrului de evidență a mărcilor traumatice/hetero și autoagresiunilor și registrului de reclamații. A fost sesizată autoritatea ierarhic superioară, respectiv Primăria Comunei Talpa din județul Teleorman. Urmează a fi comunicat răspuns din partea Primăriei Comunei Talpa cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficiențelor constatate cu ocazia vizitei efectuate. (*Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman, vizită efectuată în anul 2017 având drept obiectiv verificarea implementării recomandărilor făcute ca urmare a vizitei din anul 2016 la unitatea menționată*) ● Avocatul Poporului a solicitat conducerii căminului completarea dosarelor beneficiarilor, conform Standardele minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale cu cazare organizate ca centre rezidențiale destinate

persoanelor vârstnice, aprobate prin Ordinul Ministrului Muncii nr. 2126/2014 și anume Modulul I, Standard S2.3. Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*).

- Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului întocmirea unui calendar prestabilit pentru efectuarea reevaluării nevoilor beneficiarilor, conform Modulului II, Standard S1.3 (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată urmează să transmită răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate;
- Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului întocmirea și atașarea la dosarele beneficiarilor a fișei de evaluare/reevaluare, conform Modulului II, Standard S1.4 (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate.

► **referitor la dotarea grupurilor sanitare:** ● Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului dotarea tuturor grupurilor sanitare cu bare de susținere necesare beneficiarilor care prezintă dificultăți locomotorii. Unitatea vizitată a comunicat faptul că au fost efectuate demersuri în vederea dotării tuturor grupurilor sanitare cu bare de susținere (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Mironești, județul Giurgiu*).

- Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului dotarea grupurilor sanitare cu bare de susținere și echipament sanitar special pentru beneficiarii cu probleme locomotorii. Unitatea vizitată a transmis că s-au luat măsuri pentru dotarea grupurilor sanitare cu bare de susținere și echipament sanitar special pentru beneficiarii cu probleme locomotorii. La vizita efectuată în anul 2017, echipa de vizită a constatat că recomandarea a fost implementată parțial, conducerea centrului a întocmit Necesarul de produse pentru desfășurarea activității, cuprinzând un număr de 21 de cădițe și dușuri dotate corespunzător cu bare de susținere aferente, trimițând Necesarul Primăriei Talpa. A fost sesizată autoritatea ierarhic superioară, respectiv Primăria Comunei Talpa din județul Teleorman. Primăria Comunei Talpa nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficiențelor constatate cu ocazia vizitei efectuate. (*Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman, vizită efectuată în anul 2017 având drept obiectiv verificarea implementării recomandărilor făcute ca urmare a vizitei din anul 2016 la unitatea menționată*);
- Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului dotarea tuturor băilor căminului cu bare de susținere și echipament sanitar special pentru persoanele cu handicap sau probleme de locomoție (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate.

► **referitor la repartizarea beneficiarilor cu probleme locomotorii,** Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului repartizarea beneficiarilor cu probleme locomotorii în camerele aflate la parter. Unitatea vizitată a transmis că s-a evaluat situația medicală a fiecărui beneficiar, în cel mai scurt timp urmând trierea acestora pe camere și etaj, în funcție de problemele locomotorii. La vizita efectuată în anul 2017, echipa de vizită a constatat că recomandarea a fost implementată parțial, în sensul că au mai existat cazuri când cazarea beneficiarilor s-a efectuat în funcție de „simpatii și forme de violență”. A fost sesizată autoritatea ierarhic superioară, respectiv Primăria Comunei Talpa din județul Teleorman. Primăria Comunei Talpa nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficiențelor constatate cu ocazia vizitei efectuate (*Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman*,

vizită efectuată în anul 2017 având drept obiectiv verificarea implementării recomandărilor făcute ca urmare a vizitei din anul 2016 la unitatea menționată)

► **referitor la dotarea necorespunzătoare a camerelor:** ● Avocatul Poporului a solicitat conducerii centrului montarea în fiecare cameră a unui buton de panică. La vizita efectuată în anul 2017, echipa de vizită a constatat că **recomandarea nu fusese implementată**, în centru nu au fost montate butoane de panică în camere, însă din discuțiile purtate cu conducerea centrului a rezultat că, montarea butoanelor de panică va face obiectul viitorului proiect de achiziții, pe anul 2018, actualul proiect neavând prevăzut cheltuieli pentru achiziționarea și montarea butoanelor de panică. A fost sesizată autoritatea ierarhic superioară, respectiv Primăria Comunei Talpa din județul Teleorman. Primăria Comunei Talpa nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficiențelor constatate cu ocazia vizitei efectuate (*Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman, vizită efectuată în anul 2017 având drept obiectiv verificarea implementării recomandărilor făcute ca urmare a vizitei din anul 2016 la unitatea menționată*); ● Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului dotarea cu un număr suficient de saltele antiescară pentru nevoile beneficiarilor imobilizați la pat pe perioade mai îndelungate (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate.

► **referitor la funcționarea centralei termice,** Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului repararea și punerea în funcțiune a centralei termice, pentru distribuirea corespunzătoare a agentului termic și încălzirea camerelor beneficiarilor, având în vedere temperaturile exterioare scăzute. Unitatea vizitată a achiziționat o centrală termică nouă, fiind construit un alt spațiu special pentru aceasta; s-a montat o instalație de panouri solare (*Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Sf. Maria” din comuna Talpa, județul Teleorman, vizită efectuată în anul 2017 având drept obiectiv verificarea implementării recomandărilor făcute ca urmare a vizitei din anul 2016 la unitatea menționată*).

► **referitor la alimentația necorespunzătoare a beneficiarilor:** ● Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului examinarea posibilității de a oferi beneficiarilor una sau două gustări, în vederea reducerii intervalului de timp între două mese la mai puțin de 12 ore, conform normelor internaționale. Unitatea vizitată a transmis că a fost introdus supliment la ora 10:00 și ora 16:00. La vizita efectuată în anul 2017, echipa de vizită a constatat că recomandarea fusese implementată parțial, în sensul că, din verificările meniurilor puse la dispoziție, pentru perioada 01-13.11.2017, a rezultat că nu a fost introdus suplimentul de la ora 16:00. A fost sesizată autoritatea ierarhic superioară, respectiv Primăria Comunei Talpa din județul Teleorman. Primăria Comunei Talpa nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficiențelor constatate cu ocazia vizitei efectuate; ● Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului asigurarea unui meniu cu alimente pasate pentru asistații cu probleme de deglutiție (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate.

► **referitor la lipsa dotărilor specifice** pentru nevoile persoanelor cu dizabilități locomotorii, Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului dotarea tuturor băilor cu bare de susținere și echipament sanitar special pentru persoanele cu probleme locomotorii, dotarea fiecărei camere cu grup sanitar propriu, având în vedere vârsta înaintată și gradul de dependență al multor asistați. Unitatea vizitată nu a transmis un răspuns până la momentul

întocmirii prezentului raport de activitate (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Furculești, județ Teleorman*).

► **referitor la lipsa unei săli de recuperare medicală/gimnastică medicală//kinetoterapie**, Avocatul Poporului a recomandat conducerii centrului examinarea posibilității de amenajare a unei săli de recuperare medicală/gimnastică medicală//kinetoterapie și de angajare a unui kinetoterapeut. Unitatea vizitată nu a transmis un răspuns până la momentul întocmirii prezentului raport de activitate. (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Furculești, județ Teleorman*).

► **referitor la programul de activități**, Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului întocmirea unui program de activități, conform Modulului III, Standard 4 (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate.

► **referitor la spațiile comune:** • Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului facilitarea accesului beneficiarilor nerestricționat în spațiile comune, conform Modulului IV, Standard S2.1 (lift sau mutarea beneficiarilor imobilizați la parter, *Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate; • Avocatul Poporului a recomandat conducerii căminului menținerea spațiilor comune într-o stare de curățenie permanentă, conform Modulului IV, Standard S2.4 (*Căminul de bătrâni Sf. Dumitru Voluntari, județul Ilfov*). Unitatea vizitată nu a transmis răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsurile luate pentru remedierea deficienței constatate cu ocazia vizitei efectuate.

De asemenea, în cursul anului 2016 au fost efectuate un număr de 13 vizite în căminele pentru persoane vârstnice. Ca urmare a vizitelor efectuate, în anul 2016 au fost întocmite 8 rapoarte de vizită, celelalte **5 rapoarte de vizită fiind elaborate în anul 2017**: Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București; Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fănurie” București; Centrul rezidențial pentru Vârstnici „Maria” Brașov; Centrul pentru Persoane Vârstnice Singureni, jud. Giurgiu; Căminul pentru Persoane Vârstnice Gherla, jud. Cluj.

Prin rapoartele de vizită întocmite în anul 2017 Avocatul Poporului a emis **118 recomandări** conducerilor căminelor/centrelor pentru persoane vârstnice și autorităților ierarhic superioare.

Redăm mai jos **aspectele constatate** în urma vizitelor efectuate în căminele pentru persoane vârstnice de către Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție, **recomandările** adresate locurilor de detenție vizitate și **măsurile dispuse** în urma recomandărilor formulate de Avocatul Poporului pentru remedierea deficiențelor constatate cu prilejul vizitelor (autoritățile vizitate au formulat și transmis Avocatului Poporului măsurile luate în urma recomandărilor emise de acesta, excepție făcând Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, care nu a comunicat, încă, Avocatului Poporului măsurile luate).

În cadrul vizitelor efectuate de Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție au fost reținute aspecte cu privire la: condițiile de cazare și igienico-sanitare, hrana și calitatea apei, asistența medicală și îngrijire, asistența psihologică și socială, elaborarea și implementarea procedurilor specifice cu privire la: admitere, încetarea serviciilor, respectarea drepturilor beneficiarilor, cu privire la sesizări și reclamații, acces la asistență juridică, participarea la activități de socializare și petrecere a timpului liber și activități pentru

menținerea sau readaptarea capacităților fizice și/sau intelectuale ale beneficiarilor, aspecte privind structura de personal și încheierea contractelor de furnizare servicii.

Pe parcursul vizitelor efectuate au fost constatate o serie de **aspecte pozitive**, dintre care amintim:

► **referitor la condițiile de cazare:** ● căminul asigura beneficiarilor un mediu de locuit sigur și adaptat nevoilor acestora; camerele erau îngrijite, curate, dispuneau de instalații de încălzire și iluminare, precum și de lumină și ventilație naturale; erau dotate cu mobilier necesar (paturi, saltele, noptiere, mese, scaune, dulapuri), beneficiarii având posibilitatea de a-și personaliza spațiul propriu cu obiecte personale (tablouri, iconițe, fotografii) sau aparatură electronică (radio, televizor, cd-player) și de a-și păstra un minimum de lucruri personale în proximitate (*Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fănurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*), iar în Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov fiecare cameră era dotată cu buton de alarmă; ● instalațiile sanitare funcționau corespunzător; apa rece și caldă erau distribuite fără întrerupere, iar căldura pe timp de iarnă erau asigurate de centrale proprii (*Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fănurie”*); ● starea de igienizare a grupurilor sanitare era bună, având gresie și faianță; asigurarea dotărilor specifice, respectiv scaune speciale pentru igienizarea persoanelor cu deficiențe locomotorii, bare de susținere pentru persoanele cu afecțiuni locomotorii (*Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*); ● căminul pune la dispoziția beneficiarilor spații speciale pentru păstrarea hainelor, lenjeriei, încălțămintei, precum și a obiectelor de uz propriu (*Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fănurie”*)

► **referitor la hrană:** ● spațiile destinate preparării și păstrării alimentelor erau compartimentate și amenajate corespunzător și se aflau în stare de curățenie și igienă; meniul zilnic și programul de servire a mesei erau afișate, meniurile săptămânale erau diversificate, respectând numărul de calorii și erau stabilite cu avizul medicului (*Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”*); hrana era asigurată în regim de catering (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*); ● pe culoarele centrului erau amplasate dozatoare de apă (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*); ● bucătăria căminului era curată și organizată cu respectarea circuitelor, fiind dotată cu mobilier modern și aparatură. Sala de mese era dotată cu mobilier și veselă recent achiziționate. Starea de igienizare a bucătăriei și a sălii de mese era foarte bună (*Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*); ● era asigurat aportul caloric zilnic conform normativelor (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, jud. Giurgiu, Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București*)

► **referitor la asistența medicală:** ● se asigura asistența medicală permanentă, prin intermediul cabinetelor medicale proprii (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, jud. Giurgiu, Căminul pentru Persoane Vârstnice Odăi București, Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla, jud. Cluj*); ● persoanele vârstnice beneficiau de consultații medicale și de specialitate, în aceeași locație funcționa și o secție de recuperare neurologică (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*); ● cabinetul medical era dotat conform standardelor (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov,*

Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, ju. Giurgiu Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla, jud. Cluj); ● existau stocuri de medicamente suficiente pentru acordarea asistenței primare, soluții perfuzabile și fiolaj pentru administrarea de tratamente parenterale, iar aparatele de urgență erau situate la loc vizibil și accesibil, dotate minimal (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”*); ● tratamentele erau administrate corect, conform cu protocoalele în vigoare, iar nursingul și îngrijirile acordate erau eficiente (*Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”*); ● a fost amenajată o cameră care asigură asistență medicală permanentă pentru îngrijiri medicale paliative și pre-terminale, dotată cu paturi, chiuvete și grup sanitar adiacent (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București*); ● medicamentele achiziționate erau păstrate la cabinetele medicale și erau administrate beneficiarilor după indicațiile medicului, iar evidența tratamentelor se ținea în registrele de la cabinetele medicale, în mod corect și conform cu normativele în vigoare (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*);

► **referitor la personal:** ● personalul corespundea cerințelor și cunoștea procedurile de lucru cu privire la admitere și ieșire din cămin, administrare medicamente, identificarea, semnalarea și soluționarea cazurilor de abuz și neglijență în rândul beneficiarilor etc. (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București*); ● personalul a participat la programe de pregătire profesională cu teme specifice domeniului în care își desfășura activitatea, cât și la ședințe de informare cu privire la respectarea drepturilor beneficiarilor; prevenirea, combaterea și identificarea cazurilor de neglijență, abuz asupra beneficiarilor; importanța notificărilor cu privire la incidentele care au afectat beneficiarul sau în care acesta a fost implicat; modul de abordare și relaționare cu beneficiarii, adaptare la situații particulare (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*); ● în cadrul centrului își desfășurau activitatea voluntari asistenți medicali și kinetoterapeuți, în stagii de practică (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*)

► **referitor la beneficiari:** ● admiterea beneficiarilor se realiza în limita locurilor disponibile, în baza cererii depuse de beneficiar/reprezentant legal (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*); ● repartizarea beneficiarilor pe pavilioane și cameră se realiza în urma evaluării socio-medicale, ținând cont de starea de sănătate fizică și mentală a beneficiarului care în prealabil a vizitat căminul și în urma evaluării inițiale efectuată la internare de echipa pluridisciplinară formată din medic, asistent medical, asistent social și psiholog (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoanele Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*); ● între beneficiar și furnizorul de servicii era încheiat un contract de servicii sociale, iar beneficiarul sau, după caz, aparținătorii acestuia, achitau o contribuție lunară de întreținere, stabilită anual prin hotărârea consiliului județean/al municipiului București (*Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru persoane vârstnice Gherla*), cu excepția Centrului rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, unde contribuția de întreținere era stabilită de reprezentanții asociației; ● pentru fiecare beneficiar se asigura îmbrăcăminte și încălțăminte adecvată, ținându-se cont, la

achiziționarea acestora și de preferințele beneficiarilor, încercând pe cât posibil să se evite uniformizarea aspectului exterior (*Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București*); ● se asigurau produse igienico-sanitare în cantitate suficientă pentru nevoile zilnice, și după caz, scutece și aleze pentru incontinență urinară, precum și dispozitive urinare pentru persoanele imobilizate la pat (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*).

► **referitor la activități de socializare și de petrecere a timpului liber:** ● beneficiarii căminelor participau la activități de socializare, concursuri și jocuri distractive, organizarea de excursii și plimbări în aer liber, aniversarea zilelor de naștere (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Centrul pentru persoanele vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*); ● beneficiarii păstrau legătura cu familia și cei apropiați, primeau vizite și ieșeau la plimbare în spații exterioare sau comunicau telefonic (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*);

● beneficiarii aveau posibilitatea de a-și exercita dreptul la practicarea religiei, în incinta căminului era amenajată o capelă creștin-ortodoxă (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*); ● beneficiarii aveau posibilitatea să-și petreacă timpul în aer liber, căminul având amenajate spații verzi dotate cu bănci, foisoare și pavilioane de pânză (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru persoane vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*). Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla a achiziționat câteva păsări și câțiva iepuri pentru a diversifica paleta de activități recreative destinate beneficiarilor; ● activitățile de socializare, cultural-educative sau de petrecere a timpului liber se desfășurau în cadrul clubului (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*).

► **referitor la activitățile privind menținerea sau readaptarea capacităților fizice sau intelectuale ale beneficiarilor:** ● activitățile de recuperare se efectuau împreună cu specialiștii în kinetoterapie, urmărindu-se refacerea motricității și tratarea afaziei prin exerciții fonoarticulatorii de vorbire. Psihologul consilia beneficiarii pe toată perioada cazării în centru, consilia membrii familiei beneficiarului, pentru o înțelegere mai exactă a diagnosticului și a implicațiilor acestuia (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*); ● intervenția psihologică cuprindea și consilierea în situații de criză, consiliere și terapie suportivă, recuperare și reeducare sau consiliere specifică obiectivelor medicale (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*).

În rapoartele de vizită întocmite au fost consemnate **deficiențele întâlnite** și **recomandările făcute**, iar în răspunsul autorităților au fost precizate **măsurile luate** de către acestea:

► **referitor la condițiile de cazare:** ● beneficiarii nu erau repartizați pe pavilioane/camere în mod corespunzător, în funcție de gradele de dependență în care erau încadrați (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*). Avocatul Poporului a recomandat ca la repartizarea beneficiarilor pe pavilioane/camere să fie avute în vedere gradele de dependență în care sunt încadrați aceștia.

Unitatea vizitată a răspuns că după finalizarea lucrărilor de reabilitare a spațiilor beneficiarii vor fi mutați în camere, în funcție de gradul de dependență (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București*), precizându-se totodată că beneficiarii aflați în stare de dependență sunt supravegheați permanent de personalul medical (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*); ● spațiile erau neîntreținute, necesitând operațiuni de curățenie, igienizare, renovare și schimbare a mobilierului (dulapuri, mese, noptiere) și a ușilor; în spațiile greu accesibile (după dulapuri, sub paturi) s-a observat că existau obiecte aruncate și un strat gros de praf, aspecte care certificau faptul că nu au mai fost igienizate de mult timp, iar igiena zilnică era efectuată în mod superficial, în unele camere ferestrele nu erau prevăzute cu perdele sau jaluzele, nefiind astfel asigurată intimitatea persoanelor din cameră și nici protecția acestora pe timpul verii (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat renovarea, reabilitarea și igienizarea tuturor spațiilor, repararea/înlocuirea și completarea mobilierului în raport cu numărul și necesitățile beneficiarilor, cât și completarea cu perdele și/sau jaluzele la toate ferestrele camerelor. Unitatea vizitată a răspuns că la data comunicării răspunsului se efectuau lucrări de igienizare, zugrăveală, recompartimentare și mobilare în vederea adaptării locative a centrului la nevoile beneficiarilor, avându-se în vedere recomandările dispuse; ● pavimentul era acoperit cu linoleum murdar, pe alocuri deteriorat, ● grupurile sanitare erau degradate (gresia și faianța deteriorate sau plăci lipsă, dușuri, chiuvete sau bazine wc defecte, degradate sau lipsă), pavimentul era murdar și neigienizat (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*) sau lipseau instalațiile de duș, perdelele de duș și covorașele antiderapante (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*).

Avocatul Poporului a recomandat examinarea posibilității de a completa cu dotările necesare toate grupurile sanitare. Unitatea vizitată a răspuns că după finalizarea lucrărilor de modernizare și reamenajare se are în vedere reamenajarea și completarea cu toate dotările necesare; ● lipsa adaptării grupurilor sanitare pentru nevoile persoanelor cu afecțiuni locomotorii, în sensul că nu dispuneau de spațiu suficient pentru a permite accesul cu fotolii rulante pentru persoanele cu handicap (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*) sau nu dispuneau de bare de susținere și deplasare (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, București, Căminul pentru Persoane Vârstnice „Singureni”, județ Giurgiu, Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi”, București*). Avocatul Poporului a recomandat amenajarea grupurilor sanitare, astfel încât să fie asigurat accesul persoanelor imobilizate în fotoliu rulant și montarea de bare de susținere și deplasare la grupurile sanitare pentru nevoile persoanelor cu probleme locomotorii. Unitatea vizitată a răspuns că după finalizarea lucrărilor de modernizare și reamenajare se are în vedere amenajarea grupurilor sanitare; ● lipsa barelor de susținere pe toate coridoarele, a rampelor de acces pentru facilitarea accesului beneficiarilor cu deficiențe locomotorii și a benzilor adezive antialunecare pe trepte, cât și existența pragurilor înalte de la ușile dormitoarelor ce îngreunează accesul persoanelor imobilizate în scaun rulant (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Singureni”, județ Giurgiu*). Avocatul Poporului a recomandat examinarea posibilității de a construi mai multe rampe de acces pentru facilitarea accesului beneficiarilor cu probleme locomotorii și aplicarea unor benzi adezive antialunecare pe treptele, amenajarea barelor de susținere inclusiv pentru orientarea persoanelor cu deficiențe de vedere, cât și ajustarea înălțimii pragurilor de la ușile dormitoarelor. Unitatea vizitată a răspuns că măsura va fi implementată în cursul anului 2017; ● în anumite pavilioane numărul paturilor din camere depășea numărul maxim de paturi prevăzut de legislația în vigoare, iar spațiul existent în cameră limita libertatea de mișcare a beneficiarilor (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a

recomandat examinarea posibilității de a reduce numărul de paturi din camerele unde se depășea numărul maxim de patru paturi. Unitatea vizitată a răspuns că după finalizarea lucrărilor de modernizare și reamenajare în complex se are în vedere reconfigurarea; ● camerele nu erau prevăzute cu butoane de panică (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*). Avocatul Poporului a recomandat dotarea camerelor beneficiarilor cu butoane de panică și amplasarea acestora la loc vizibil și accesibil, astfel încât, în situații de necesitate sau urgență, beneficiarii să aibă posibilitatea de a anunța personalul. Unitatea vizitată a răspuns că s-au achiziționat butoane de panică cu avertizare luminoasă, urmând ca în cursul anului 2017 să se adauge și avertizarea sonoră; ● nu era asigurată supraveghere video pe holurile pavilioanelor și în spațiile comune (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat montarea camerelor de supraveghere video pe holurile pavilioanelor și în spațiile comune. Unitatea vizitată a răspuns că urmează să fie montate camere de supraveghere după finalizarea lucrărilor de modernizare; ● s-a constatat lipsa plaselor contra insectelor la gemuri și faptul că unele dintre perdele erau murdare (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat instalarea plaselor contra insectelor și montarea perdelelor la toate geamurile. Unitatea vizitată a răspuns că urmează să fie instalate/montate plase și perdele la toate geamurile după finalizarea lucrărilor de modernizare; ● nu exista loc suficient pentru depozitarea bunurilor rezidenților, inclusiv alimente, care erau depozitate sub paturi; pe unele dulapuri erau depozitate genți, sacoșe de rafie și cutii care aparțineau beneficiarilor; nu existau frigidere în toate camerele, iar acolo unde acestea erau amplasate nu erau menținute în condiții corespunzătoare (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat amenajarea unor dulapuri suficiente pentru depozitarea bunurilor, inclusiv dotarea cu frigidere și menținerea acestora în condiții corespunzătoare astfel încât alimentele să poată fi păstrate în condiții corespunzătoare. Unitatea vizitată a răspuns că urmează să fie instalate/montate dulapuri și frigidere după finalizarea lucrărilor de modernizare. Se va urmări păstrarea frigiderelor în condiții corespunzătoare de igienă; ● amenajarea necorespunzătoare a uscătoriei, care prezenta igrasie datorită infiltrațiilor de apă (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*). Avocatul Poporului a recomandat amenajarea uscătoriei, prin efectuarea reparațiilor necesare privind stoparea infiltrațiilor de apă (hidroizolația) și zugrăvirea acesteia. Unitatea vizitată a răspuns că se are în vedere reamenajarea uscătoriei în cursul anului 2017.

► **referitor la hrană:** ● lipsa meniurilor dietetice pentru beneficiarii care urmau un anumit regim alimentar și neadaptarea hranei la necesitățile unor beneficiari edentați/cu probleme de deglutiție, cât și lipsa unui regim pentru diabetici (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București, Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*). Avocatul Poporului a recomandat adaptarea hranei la necesitățile unor beneficiari edentați/cu probleme de deglutiție; folosirea de blendere, pasarea hranei solide, meniuri semisolide, eventual suplimentarea dietei cu preparate enterale și stabilirea unui regim pentru diabetici. Unitatea vizitată a răspuns că au fost luate măsurile necesare, astfel încât să se asigure hrana în funcție de nevoile beneficiarilor, cu excepția Centrului rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, care nu a comunicat nici un răspuns.

► **referitor la asistența medicală:** ● nu s-a prezentat un mijloc eficient prin care beneficiarii pot solicita intervenția personalului în caz de urgență, și nici un program al asistentului medical/infirmierului care să monitorizeze persoanele imobilizate la pat (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București*). Avocatul Poporului a recomandat consemnarea intervențiilor personalului în caz de urgență și elaborarea unui program al asistentului medical/infirmierului, care să monitorizeze persoanele imobilizate la

pat. Unitatea vizitată a răspuns că monitorizarea situației beneficiarului se realizează permanent, fiind realizate consemnări privind intervențiilor personalului; ● nu erau avizate de către medic consemnările privind efectuarea conțenționărilor, astfel că nu se putea verifica dacă aceasta se realiza la indicația medicului, nu era precizată perioada de conțenționare și nici dacă a fost adusă la cunoștința aparținătorului / reprezentantului legal al acestuia după fiecare aplicare, conform prevederilor legale în vigoare (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*). Avocatul Poporului a recomandat consemnarea efectuării conțenționărilor, să fie însoțită de semnătura medicului care a dispus măsura conțenționării, perioada de conțenționare și să fie adusă la cunoștința aparținătorului / reprezentantului legal al acestuia după fiecare aplicare conform prevederilor legale în vigoare. Unitatea vizitată nu a comunicat nici un răspuns.

► **referitor la asistența psihologică:** ● psihologul își desfășura activitatea într-un cabinet inadecvat ca organizare și nu deținea dotările necesare (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*), sau într-un cabinet situat într-o clădire separată, fapt ce crea dificultăți în acordarea asistenței psihologice datorită distanței pe care beneficiarii trebuiau să o parcurgă și pentru că se impunea să fie însoțiți (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat organizarea cabinetului de asistență psihologică într-un spațiu adecvat și cu dotările necesare, atât tehnice cât și metodologice (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*) și identificarea unui spațiu cu destinație de cabinet psihologic în cadrul complexului care să permită accesul facil al beneficiarilor la serviciul psihologului, cu respectarea confidențialității asistenței psihologice (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Unitatea vizitată a răspuns că a fost identificat un spațiu în care să se asigure asistența psihologică în condiții corespunzătoare (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*), iar asistența psihologică se acorda în cabinetul psihologic, iar pentru beneficiarii greu deplasabili și nedeplasabili se acorda fie în club, fie la patul beneficiarului, cu respectarea intimității și cadrului necesar impus de consiliere (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*); ● nu era realizată o evaluare psihologică corectă și complexă a beneficiarilor, și nici consiliere psihologică conform unui plan de intervenție psihologică (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București*). Avocatul Poporului a recomandat evaluarea psihologică corectă și complexă a beneficiarilor și consiliere psihologică conform unui plan de intervenție psihologică. Unitatea vizitată a răspuns că evaluarea psihologică se realizează folosind metode și tehnici specifice activității specialistului; ● fișele de evaluare și reevaluare erau completate superficial (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*) și nu se utilizau instrumente psihologice standardizate (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*). Avocatul Poporului a recomandat completarea individualizată a reevaluărilor și specificarea serviciilor pentru fiecare beneficiar. Unitatea vizitată a răspuns că fișele de evaluare și reevaluare au fost revizuite și cuprind măsuri individualizate pentru fiecare beneficiar, intervențiile fiind în acord cu dorința și capacitatea de implicare a acestora;

● psihologul nu deținea atestat de liberă practică (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*). Avocatul Poporului a recomandat inițierea demersurilor privind obținerea avizului de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, de către agajata căminului pe postul de psiholog. Unitatea vizitată a răspuns că a fost informat psihologul pentru demararea acestor demersuri.

Referitor la personal: ● lipsa personalului necesar desfășurării activităților după caz, medici, asistenți medicali, asistenți medical fizioterapie, asistenți sociali, psihologi, kinetoterapeuți, maseuri, infirmiere, îngrijitori, paznici (*Căminul pentru Persoane Vârstnice*

„Odăi” București, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla), sau existența unor asistenți sociali care nu aveau dreptul de a elabora documente specifice datorită faptului că nu deținea drept de liberă practică (Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București) sau nu deținea treapta de competență necesară (Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla). Avocatul Poporului a recomandat examinarea posibilității de a asigura prezența în permanență a medicilor și suplimentarea numărului de personal medical mediu, de îngrijire și supraveghere, a specialiștilor și personalului auxiliar. Unitatea vizitată a răspuns că au fost angajate următoarele categorii de personal: asistent medical, infirmieri, îngrijitoare (Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București), psiholog (Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București) sau au fost încheiate contracte de prestări servicii cu medici (Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni), iar pentru posturile care au fost deja scoase la concurs și nu au fost ocupate se vor continua demersurile în vederea ocupării acestora (maseur, kinetoterapeut, asistent social, psiholog, asistent medical fizioterapie (Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla). Având în vedere imposibilitatea angajării unui medic și a unui kinetoterapeut pentru realizarea activităților de asistență medicală și de recuperare, au fost încheiate colaborări cu specialiști angajați în unități cu activitate specifică (Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București), sau a fost revizuită fișa de post a asistentului social care nu deținea treapta de competență specifică pentru elaborarea anumitor documente (Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla). Suplimentarea cu posturi de paznic ar supraîncărca organigrama cu 5 paznici care să lucreze în ture, situație dificil de implementat având în vedere restricțiile bugetare, astfel că paza se va realiza cu personalul existent (fochist, șofer, muncitor necalificat), până la identificarea resurselor financiare necesare, cu atât mai mult cu cât activitatea fochiștilor se desfășura numai pe perioada iernii, astfel că justificarea achitării salariilor se făcea prin prestarea activităților de pază (Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni). La recomandarea Avocatului Poporului privind asigurarea de servicii de asistență socială de către o persoană specializată, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București a comunicat faptul că activitatea de asistență socială poate fi desfășurată de un angajat licențiat în științe juridice și studii masterale în domeniul asistenței sociale, care a derulat astfel de activități încă din anul 2003 și care colaborează permanent cu ceilalți specialiști și participă la întâlnirile echipei multidisciplinare, implicându-se în efectuarea demersurilor specifice pentru fiecare caz în parte, nerespectând astfel recomandarea dispusă. În acest caz va fi sesizată autoritatea ierarhic superioară Consiliul Local al Sectorului 6 Municipiul București pentru nerespectarea recomandării dispuse; ● nu se realiza instruirea periodică a personalului care să aibă ca teme aspecte referitoare la supravegherea persoanelor vârstnice găzduite și procedura în cazul unor situații în care beneficiarii se pot pune în pericol pe ei înșiși sau pe cei din jur (Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București). Avocatul Poporului a recomandat organizarea periodică de întâlniri informative, cu toți membrii personalului medical și de îngrijire, având ca temă aspecte referitoare la supravegherea persoanelor vârstnice găzduite și procedura în cazul unor situații în care beneficiarii se pot pune în pericol pe ei înșiși sau pe cei din jur. Unitatea vizitată a răspuns că personalul medical și de îngrijire este instruit periodic cu privire la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor găzduite în centru fără nicio discriminare și dreptul la autodeterminare prin implicarea lor directă în luarea deciziilor privind intervenția socială care îi vizează.

► Referitor la activitățile privind menținerea sau readaptarea capacităților fizice sau intelectuale ale beneficiarilor, activități de socializare și de petrecere a timpului

liber: ● nu se asigurau programe de reabilitare și reintegrare socială, așa cum era prevăzut în planul individualizat de servicii, și nici alte activități cu colaboratori externi, organizații nonguvernamentale, voluntari, sponsori etc. (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*). Avocatul Poporului a recomandat includerea beneficiarilor în activități de tip recreativ sau/și de socializare și oferirea de programe de reabilitare și reintegrare socială. Unitatea vizitată a răspuns că au fost elaborate programe de reabilitare și reintegrare socială și se urmărește includerea beneficiarilor în activități de tip recreativ sau/și de socializare și oferirea de programe de reabilitare și reintegrare socială în măsura dorinței de implicare a beneficiarilor și a stării de sănătate a acestora; ● programele de recuperare nu erau redactate într-o formă individualizată, formulările elaborate de echipa multidisciplinară erau redactate la modul general, simplu și nespecific, fără să se înțeleagă tipul, conținutul acestor servicii, durata și specificul lor și erau identice în majoritatea cazurilor (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*). Avocatul Poporului a recomandat elaborarea planurilor individualizate de asistență și îngrijire și a reevaluărilor periodice corect și corespunzător din care să rezulte individualizarea măsurilor pentru fiecare beneficiar. Unitatea vizitată a răspuns că au fost elaborate Planurile individualizate de asistență și îngrijire, cu activități propuse specifice, adaptabile și realizabile în timp, într-o manieră individualizată; ● lipseau dosarele de servicii ale beneficiarilor care să cuprindă toate consemnările și instrumentele specifice provenite din activitatea personalului de specialitate (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*) și fișa de monitorizare servicii compusă din trei secțiuni: starea de sănătate și tratamentele efectuate, serviciile de recuperare/ reabilitare funcțională și o parte privind serviciile pentru integrare/reintegrare socială (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București*). Avocatul Poporului a recomandat existența, pentru fiecare beneficiar, a unui dosar de servicii care să cuprindă toate consemnările și instrumentele specifice provenite din activitatea personalului de specialitate (de ex: fișă de observații, fișă de servicii, fișă de monitorizare servicii, fișă de evaluare/reevaluare, de consiliere, de întrevvedere, de convorbire sau note de constatare, a momentelor, acțiunilor și reacțiilor relevante), pentru a constitui istoricul social de detaliu din viața unui beneficiar și completarea corespunzătoare a fișă de monitorizare servicii. Unitatea vizitată a răspuns că fiecare beneficiar are constituit un dosar de servicii, în conformitate cu prevederile legale (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*) și o fișă de monitorizare servicii (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București*); ● beneficiarii nu erau implicați în activități privind petrecerea timpului liber și nu era întocmit un program zilnic/săptămânal privind activitățile în care să fie antrenați, cât și modalitățile de petrecere a timpului liber (*Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi” București, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fănurie” București*). Avocatul Poporului a recomandat organizarea unor activități de implicare și întocmirea unui program zilnic/săptămânal privind activitățile în care sunt antrenați beneficiarii și modalitățile de petrecere a timpului liber. Unitatea vizitată a răspuns că dispune de un program de activități, program de stimulare cognitivă, activități medico-sanitare, activități sociale, a cărui implementare depinde în mare măsură și de dorințele de implicare ale beneficiarilor și de starea de sănătate a acestora; ● nu exista un spațiu în care beneficiarii să dispună de o zonă pentru petrecerea timpului liber, deși a fost indicat un spațiu neamenajat și fără dotări specifice alocat pentru un club și o bibliotecă (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat amenajarea și dotarea clubului, astfel încât acesta să poată susține diverse activități cultural-educative și recreative și asigurarea accesului beneficiarilor la bibliotecă. Unitatea vizitată a

răspuns că a fost reamenajat clubul ca spațiu de recreere și de vizită; ● lipsa spațiilor exterioare destinate repausului și/sau activităților de relaxare în aer liber, cât și lipsa implicării personalului de a asigura tuturor beneficiarilor, inclusiv imobilizați, posibilitatea de a ieși în aer liber și lipsa unui spațiu amenajat pentru desfășurarea vizitelor care să asigure intimitatea persoanelor (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București, Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*). Avocatul Poporului a recomandat amenajarea spațiilor exterioare destinate repausului și/sau activităților de relaxare în aer liber, asigurarea periodică a ieșirii în aer liber a beneficiarilor nedeplasabili și amenajarea unui spațiu pentru desfășurarea vizitelor aparținătorilor, care să asigure intimitatea beneficiarilor și a vizitatorilor. Unitatea vizitată a răspuns că a fost amenajat un spațiu de vizită, cât și spații exterioare dotate cu foisoare cu mobilier din lemn și din material textil (mese și scaune), cât și balansoare; ● lipsa unor programe recreative privind ieșirea în comunitate și organizarea de excursii, cât și implicarea beneficiarilor în luarea anumitor decizii care îi privesc în mod direct (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat implicarea beneficiarilor în diverse activități, organizarea de excursii și implicarea acestora în luarea anumitor decizii care îi privesc în mod direct, cât și inițierea demersurilor în scopul încheierii unor protocoale de colaborare cu instituții, ONG-uri, organizații sau asociații, pe diverse paliere de interes, în scopul îmbunătățirii și diversificării serviciilor oferite beneficiarilor. Unitatea vizitată a răspuns că au fost planificate activități în care să fie implicați beneficiarii, au fost organizate excursii, și au fost încheiate protocoale de colaborare cu instituții, ONG-uri, organizații sau asociații, în scopul îmbunătățirii și diversificării serviciilor oferite beneficiarilor, cu excepția Centrului rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov care nu a comunicat nici un răspuns.

► **Referitor la lipsa registrelor și a altor documente**, conform prevederilor legale:

● Registrul de notificări a evenimentelor deosebite, care să fie adus la cunoștința tuturor membrilor personalului (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov*); Registrul de evidență a intrărilor și ieșirilor beneficiarilor (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni*); Registrul de consemnare a incidentelor deosebite (și completarea corespunzătoare a Registrului de sugestii și reclamații *Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat întocmirea unui Registru de notificări a evenimentelor deosebite care să fie adus la cunoștința tuturor membrilor personalului, a unui Registru de evidență a intrărilor și ieșirilor beneficiarilor, ținând cont că la data vizitei, căminul avea un caiet denumit „Registru Învoiri Beneficiari”, din care nu rezulta cu claritate ora la care beneficiarii intrau/ieșeau din cămin, fiind consemnat doar intervalul / durata de timp a biletului de voie, fără a se ști cu certitudine, dacă beneficiarii respectau sau nu timpul indicat în biletul de voie (*Căminul pentru Persoane Vârstnice Singureni, județ Giurgiu*), completarea corespunzătoare a Registrului de sugestii și reclamații, având în vedere că exista o singură completare, fără semnătura petentului, întocmirea unui Registru de consemnare a incidentelor deosebite (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Unitatea vizitată a răspuns că au fost întocmite/completate corespunzător toate registrele prevăzute de actele normative în vigoare, cu excepția Centrului rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov care nu a comunicat nici un răspuns; ● neactualizarea procedurilor specifice și a Regulamentului de organizare și funcționare conform legislației în vigoare (*Centrul rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov, Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” București*) Avocatul Poporului a recomandat elaborarea unor protocoale și proceduri de intervenție, gestionare și prevenire a abuzului de substanțe, autovătămare sau suicid, cât și elaborarea unei proceduri proprii pentru identificarea, semnalarea și soluționarea cazurilor de abuz și neglijență în rândurile propriilor beneficiari. Unitatea vizitată a răspuns

că au fost actualizate procedurilor specifice și Regulamentului de organizare și funcționare în conformitate cu prevederile legale, cu excepția Centrului rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov care nu a comunicat nici un răspuns; ● întocmirea eronată a Chestionarului privind măsurarea gradului de satisfacție a beneficiarilor, prin includerea unei rubric referitoare la numele beneficiarilor (*Căminul pentru Persoane Vârstnice ”Singureni”, județ Giurgiu*) cu excepția Centrului rezidențial pentru vârstnici „Maria” Brașov care nu a comunicat nici un răspuns. Avocatul Poporului a recomandat eliminarea rubricilor referitoare la numele beneficiarilor și semnătura acestora din Chestionarul „Evaluare calitate servicii oferite”, pentru a asigura anonimitatea beneficiarilor și acuratețea informațiilor obținute prin această metodă. Unitatea vizitată a răspuns că a fost eliminată rubrica referitoare la numele beneficiarilor și semnătura acestuia din Chestionarul privind măsurarea gradului de satisfacție a beneficiarilor.

► **Referitor la alte aspecte:** ● nu era stabilit un tutore pentru o persoană pusă sub interdicție (*Centrul pentru Persoane Vârstnice Gherla*). Avocatul Poporului a recomandat urgentarea procedurilor pentru stabilirea unui tutore în cazul persoanei puse sub interdicție. Unitatea vizitată a răspuns că au fost urgentate procedurile pentru stabilirea unui tutore în cazul persoanei puse sub interdicție; ● nu erau asigurate proteze auditive pentru beneficiarii cu auz diminuat (*Căminul pentru Persoane Vârstnice ”Singureni”, județ Giurgiu*). Avocatul Poporului a recomandat examinarea posibilității achiziționării unor proteze auditive pentru beneficiarii cu auz diminuat, având în vedere că, la data vizitei mulți dintre aceștia sufereau de această deficiență, care, în timp, poate afecta relațiile beneficiarilor cu cei din jur. Unitatea vizitată a răspuns că a fost demarată colaborarea cu o clinică de specialitate și au fost procurate proteze auditive; ● în unele dintre camerele pavilioanelor vizitate se regăseau persoane imobilizate la pat în stare foarte gravă/terminală alături de alte persoane care prezentau o stare de sănătate diferită. Nu exista niciun paravan sau o perdea despărțitoare (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat cazarea persoanelor aflate în stare foarte gravă/terminală separat sau, în cazul în care sunt cazate în comun cu alte persoane, amplasarea paravanelor sau a perdelelor despărțitoare. Unitatea vizitată a răspuns că se folosesc două paravane despărțitoare care asigură intimitatea beneficiarilor aflați în stare terminală; ● numărul de saltele anti-escară era mic raportat la numărul beneficiarilor care ar fi putut avea nevoie de ele (*Căminul pentru Persoane Vârstnice ”Singureni”, județ Giurgiu, Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat achiziționarea și dotarea cu un număr suficient de saltele antiescară pentru nevoile beneficiarilor imobilizați la pat pe perioade mai îndelungate. Unitatea vizitată a răspuns că au fost alocate un număr suficient de saltele antiescară; ● insuficiența materialelor de prevenție – extintoare (*Căminul pentru Persoane Vârstnice ”Singureni”, județ Giurgiu*). Avocatul Poporului a recomandat dotarea complexului cu materiale de prevenție suficiente (extintoare). Potrivit răspunsului unității vizitate, aceasta a fost dotată cu extintoare în număr suficient; ● unii dintre beneficiari au sesizat insuficiența unor produse igienico-sanitare, dezinfectanți și pampersși (*Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi” București*). Avocatul Poporului a recomandat asigurarea produselor igienico-sanitare în funcție de nevoile beneficiarilor. Unitatea vizitată a răspuns că au fost asigurate produse igienico-sanitare în număr suficient.

Măsurile dispuse de instituțiile vizitate ca urmare a Recomandărilor Avocatului Poporului:

► **Referitor la repartizarea beneficiarilor pe pavilioane/camere să fie avute în vedere gradele de dependență în care sunt încadrați aceștia, în conformitate cu**

prevederile Hotărârii de Guvern nr. 886/2000 pentru aprobarea Grilei naționale de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice (având în vedere că beneficiarii nedeplasabili, dependenți de serviciile medicale și de îngrijire erau repartizați pe toate pavilioanele căminului), *unitățile vizitate au răspuns*: ● urmare a recomandărilor Avocatului Poporului, echipa pluridisciplinară a centrului a repartizat în camere beneficiarii găzduiți în Pav. IV (recent zugrăvit și adaptat nevoilor persoanelor vârstnice) în funcție de gradul de dependență, conform Grilei Naționale de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru Persoane Vârstnice „Odăi”, București*, după vizita din anul 2016).

► **Cu privire la dotarea camerelor beneficiarilor cu butoane de panică și amplasarea acestora la loc vizibil și accesibil**, astfel încât, în situații de necesitate sau urgență, beneficiarii, să aibă posibilitatea de a anunța personalul Căminului/Centrului, ținând cont că, la momentul vizitei, camerele nu erau prevăzute cu butoane de panică, unele dintre *instituțiile vizitate au răspuns*:

● având în vedere că CPV Singureni este serviciu social și nu medico-social, supravegherea beneficiarilor se asigură permanent de către personalul de serviciu. Există butoane de panică cu avertizare luminoasă, urmând să adăugăm și avertizarea sonoră în decursul anului 2017 (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru persoane vârstnice „Singureni”, județul Giurgiu*, după vizita din anul 2016); ● Planul de îmbunătățire și adaptare al mediului ambiant a fost actualizat, notându-se necesitatea dotării camerelor de cazare cu buton de panică pentru alertarea personalului în caz de nevoie (*Centrul de Asistență și Suport pentru Persoane Vârstnice Fitionești, județ Vrancea*).

► **Referitor la cazarea beneficiarilor în camere în funcție de gradul de autonomie și independență, astfel încât, în caz de necesitate sau urgență, cel puțin un beneficiar să prezinte capacitatea de a solicita intervenția personalului de îngrijire și asistență medicală**, având în vedere că, la data vizitei, existau situații în care toți beneficiarii dintr-o cameră erau imobilizați la pat, *instituțiile vizitate au răspuns*: ● în urma vizitei instituției Avocatul Poporului s-a luat măsura de a reorganiza cazarea beneficiarilor astfel ca în fiecare dormitor unde se află o persoană cu grad accentuat de dependență a fost cazată o persoană cu nivel ridicat de abilități, astfel încât aceasta să poată anunța în timp util necesitatea intervenției personalului de serviciu (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru persoane vârstnice „Singureni”, județul Giurgiu*, după vizita din anul 2016); ● persoanele vârstnice din cadrul centrului au fost repartizate în camere în funcție de gradul de dependență. Având în vedere faptul că activitatea asistenților medicali și a infirmierilor se desfășoară în ture zi - noapte, beneficiarii sunt supravegheați permanent (24 de ore/ zi) către personalul din centru, în consecință, toate persoanele rezidente sunt supravegheate atent de personalul centrului, conform atribuțiilor cuprinse în fișele de post, iar intervenția la persoanele cu probleme se realizează ori de câte ori este nevoie și nu numai după un program prestabilit (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, București*).

► **Referitor la dotarea tuturor grupurilor sanitare cu bare de susținere și echipament sanitar special pentru persoanele cu handicap sau probleme de locomoție**, având în vedere că lipsa acestora poate genera producerea unor accidente în rândul beneficiarilor, *s-au primit următoarele răspunsuri de la unitățile vizitate*:

● urmează ca în perioada mai-iulie să accesibilizăm integral grupurile sanitare (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru persoane vârstnice „Singureni”, județul Giurgiu*, după vizita din anul 2016); ● s-au efectuat demersuri în sensul solicitării achiziționării, respectiv montării acestor dispozitive, demersurile fiind în curs de realizare (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, București*); ● s-a întocmit

referat prin care am solicitat dotarea tuturor grupurilor sanitare cu bare de susținere (*Centrul pentru Persoane Vârstnice "Mironesti", județul Giurgiu*).

► **În ceea ce privește achiziționarea și montarea unor bare de susținere pe toate coridoarele pavilioanelor, centrele/căminele vizitate au răspuns:** ● măsura urmează să fie implementată în decursul anului 2017 în funcție de posibilitățile bugetare (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru Persoane Vârstnice „Singureni”, județul Giurgiu*, după vizita din anul 2016).

► **Referitor la ajustarea înălțimii pragurilor de la ușile dormitoarelor beneficiarilor**, conform Normativului din 12 februarie 2013 privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap, unitățile vizitate au răspuns: ● ajustarea înălțimii pragurilor va fi realizată în perioada mai-iulie 2017 (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru persoane vârstnice „Singureni”, județul Giurgiu*, după vizita din anul 2016).

► **Cu privire la examinarea oportunității de a suplimenta numărul specialiștilor** (psihologi, asistenți sociali, kinetoterapeuți, maseuri etc.) **care să realizeze activități specifice, căminele/centrele vizitate au răspuns:** ● în curs de realizare (din anul 2014 avem un contract de prestări servicii cu medicul de familie din localitate, acesta onorând toate solicitările noastre), postul de asistent medical fizioterapeut a fost scos la concurs, însă nu a fost accesat de specialist în domeniu. Posturile au fost scoase la concurs în decursul anilor 2013, 2014, 2015, însă nu au fost accesate de specialiști în domeniu, se vor face în continuare demersuri (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru persoane vârstnice „Singureni”, județul Giurgiu*, după vizita din anul 2016); ● Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie” asigură fiecărui beneficiar posibilitatea de a urma proceduri de recuperare balneo-fizio-terapeutică în cadrul Centrului pentru Persoane Vârstnice „Floare Roșie”, aflat tot în subordinea D.G.A.S.P.C. Sector 6 sau la sediul centrului — incluzând proceduri specifice de recuperare realizate de către un specialist kinetoterapeut angajat al C.P.V. „Floare Roșie” (*Centrul pentru Persoane Vârstnice "Sfântul Mucenic Fanurie", București*); ● la nivelul centrului își desfășoară activitatea un kinetoterapeut, salariat al centrului și un psiholog cu contract prestări servicii. De asemenea un medic de recuperare, salariat al DGASPC Sector 1, acordă consultații beneficiarilor centrului, în urma cărora se stabilește și se efectuează planul de recuperare (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru persoane vârstnice „Odăi”, București*, după vizita din anul 2016); ● activitățile de recuperare/reabilitare funcțională se desfășoară conform planurilor și capacităților individuale în limita resurselor umane și materiale ale centrului, respectiv: psihoterapie, meloterapie, terapie ocupațională, terapii de relaxare. Pentru optimizarea serviciilor de recuperare am solicitat înființarea în organigramă a unui post de maseur (*Căminul pentru persoane vârstnice „Mironesti”, județul Giurgiu*); ● unitatea a efectuat angajări de personal pe posturile vacante în limita bugetului aprobat. De asemenea, în bugetul anului 2017, la capitolul cheltuieli cu personalul, au fost prevăzute sume necesare angajării de personal (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru Persoane Vârstnice Bacău*, după vizita din anul 2016);

● s-au făcut demersuri la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Cluj în vederea aprobării scoaterii la concurs a unui post de kinetoterapeut (răspuns comunicat, în anul 2017, de *Căminul pentru Persoane Vârstnice Gherla, județul Cluj*, după vizita din anul 2016).

► **Referitor la elaborarea individualizată a Planurilor individualizate de asistență și îngrijire**, cu activități propuse specifice, adaptabile și realizabile în timp, care să contribuie la îmbunătățirea calității vieții beneficiarilor, *instituțiile vizitate au răspuns:* ● realizat (*Căminul pentru persoane vârstnice „Singureni”, județul Giurgiu*); ● în urma

ședințelor de reevaluare, echipa multidisciplinară a revizuit planurile individualizate de asistență și îngrijire, acestea cuprinzând măsuri individualizate pentru fiecare beneficiar, intervențiile fiind în acord cu dorința și capacitatea de implicare a acestora (*Centrul pentru Persoane Vârstnice „Sfântul Mucenic Fanurie”, București*).

Propuneri:

- Corelarea prevederilor Legii nr. 17/2000, republicată, privind asistența socială a persoanelor vârstnice, cu cele ale Legii nr. 292/2011 privind sistemul național de asistență socială, în ceea ce privește definirea persoanei vârstnice;
- Modificarea/completarea Legii nr. 17/2000, republicată, privind asistența socială a persoanelor vârstnice, deoarece face referire doar la centrele rezidențiale publice, nu și la cele private sau cele dezvoltate printr-un parteneriat public- privat, cât și aspecte referitoare la evaluarea privind aprobarea/ respingerea/ suspendarea sau încetarea dreptului la servicii de asistență socială pentru persoanele vârstnice;
- Având în vedere inadvertența dintre dispozițiile art. 25 alin. (1) din Legea 17/2000, republicată, privind asistența socială a persoanelor vârstnice, care prevede: „costul mediu lunar de întreținere se stabilește de către consiliile locale și/sau județene” și dispozițiile art. 1, alin. (1) din Normele metodologice privind stabilirea costului mediu lunar de întreținere în căminele pentru persoanele vârstnice, adoptate prin HG nr.1021/2000, care prevăd: „costul mediu lunar de întreținere în căminele pentru persoanele vârstnice se stabilește anual de Ministerul Muncii și Protecției Sociale”, se impune corelarea acestor articole, în sensul adoptării unei soluții unitare;
- Revizuirea Hotărârii Guvernului nr. 886/2000 pentru aprobarea Grilei naționale de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice în baza căreia se realizează admiterea în centrele pentru persoanele vârstnice, în sensul actualizării acesteia;
- Dezvoltarea unor programe de interes național, care să susțină financiar comunitățile locale din mediul rural în special, în vederea aplicabilității Legii nr. 17/2000, republicată, privind asistența socială a persoanelor vârstnice.
- Modificarea legislației cu privire la sursele de finanțare a centrelor pentru persoane vârstnice înființate la nivelul autorităților locale și anume, acestea să fie susținute și de la bugetul de stat, din sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată, prin transfer către bugetele consiliilor locale, special deschise cu această destinație, așa cum se întâmplă în cazul centrelor rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități și cele pentru copii, care sunt administrate de consiliile județene.

V. Solicitanți azil/migranți

Anul 2017 a reprezentat un an de evoluții semnificative pentru migrația internațională. Principalele cauze ale migrației au fost reprezentate de crizele politico-militare, distribuția inegală a resurselor naturale, presiunea demografică, deficitul de dezvoltare, nerespectarea drepturilor omului și a libertăților cetățenești în țările de origine și, nu în ultimul rând, o tradiție culturală care valorizează migrația.

Evenimentele din Europa și din țările învecinate din Marea Mediterană, dar și în America Centrală, Asia de Sud-Est și Africa au demonstrat că mobilitatea umană este o caracteristică inevitabilă a lumii contemporane. Aceste evenimente au arătat, de asemenea, că **migrația la nivel mondial a atins o amploare și o complexitate deosebită, iar soluțiile eficiente pot fi formulate doar printr-un răspuns concertat între toate părțile implicate.** Având în vedere tendințele actuale ale migrației, **este imperios necesară cooperarea**

internațională nu doar în ceea ce privește distribuirea migranților care au nevoie de asistență, ci și în ceea ce privește numărul de actori implicați și complexitatea provocărilor. Acest aspect necesită eforturi suplimentare în formularea politicilor de integrare care să respecte demnitatea, sănătatea și siguranța migranților ca obiective principale.

Criza economică actuală, rata șomajului în continuă creștere și modificările politice la nivel local, înrăutățirea condițiilor de trai, servesc drept pretexte pentru guverne să excludă responsabilitățile lor față de obligațiile legate de drepturile omului.

Totuși, aceste obligații nu pot fi evitate, modificate sau amânate pentru vremuri mai bune, fiind necesar a fi respectate în perioade de criză sau de austeritate. În vremuri dificile, **guvernele trebuie să acorde mai multă prioritate resurselor pentru persoanele vulnerabile, inclusiv refugiaților și persoanelor care au nevoie de protecție internațională. Drepturile omului nu trebuie respectate doar în situații de armonie și prosperitate, ci și în perioade complicate.**

Organizațiile internaționale implicate în problema migrației, toate țările de origine, de tranzit sau de destinație trebuie să adopte o abordare comună a migrației, deoarece o situație care se întinde pe toate continentele nu poate fi tratată în mod individual, ci doar în mod colectiv.

Sub acest aspect reținem că prin Hotărârea Guvernului nr. 1251/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 122/2006 au fost transpuse Directiva Consiliului Europei 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (reformată) și Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională (reformată).

Conform raportului privind migrația lansat de UNICEF, **aproximativ 50 de milioane de copii din lume sunt smulși din casele lor**, 28 de milioane din cauza unor conflicte, iar alte 22 milioane de copii pleacă departe de casele lor, în speranța unei vieți mai bune și mai sigure. Potrivit raportului, Turcia găzduiește majoritatea refugiaților din întreaga lume și implicit cei mai mulți copii. Liban, raportat la populația țării, găzduiește cei mai mulți refugiați, astfel că în Liban o persoană din cinci este imigrant. În Regatul Unit al Marii Britanii o persoană din 530 este imigrant, iar în SUA o persoană din 1200 de persoane este imigrant. Dacă privim nivelul de venit al țărilor care găzduiesc refugiați, Republica Democratică Congo, Etiopia și Pakistan sunt țări cu un nivel de trai scăzut, care găzduiesc un număr mare de refugiați. **Raportul UNICEF asupra migrației copiilor a atras atenția asupra nevoii crescute de protecție a copiilor, motivat de faptul că aceștia sunt supuși într-o mai mare măsură riscului exploatării și abuzului de orice formă.**

În cadrul Conferinței internaționale la nivel înalt cu tema Provocările drepturilor omului legate de fluxurile recente ale migranților și refugiaților, organizată în perioada 7 - 8 septembrie 2016 la Tirana – Albania, domnul Markus Jaeger, reprezentantul Consiliului Europei, a evidențiat faptul că **instituțiile de tip Ombudsman se bucură de credibilitate și trebuie să se implice în lupta pentru asigurarea unui tratament egal al migranților în toate țările, având în vedere că acesta are posibilitatea de a se sesiza în cazul migranților, de a fi proactiv, de a fi aproape de victime, de a fi rapid prin acțiunile sale, deoarece nu are nevoie de autorizații, are posibilitatea de a face schimbări.**

Aportul Ombudsmanilor și a Mecanismelor Naționale de Prevenire este nelimitat în problema migrației, aceștia realizând legătura dintre instituțiile statului, **actualizarea legilor în domeniu și respectarea standardelor internaționale.** În acest context, menționăm că în baza recomandărilor înaintate de Domeniul privind prevenirea torturii constatate în practică privind asigurarea asistenței materiale a persoanelor cazate în centre, în anul 2017, **a fost**

modificat Ordinul Ministrului Internelor și Reformei Administrative nr. 269/13.08.2007, cu modificările și completările ulterioare, care definea asigurarea condițiilor de cazare, a bunurilor materiale pentru fiecare persoană cazată, materialele de întreținere și igienă, bunurile materiale necesare pregătirii și servirii hranei, durata brută de folosință, precum și normele cantitative maxime și materialele de curățenie necesare întreținerii centrelor de cazare. Astfel, a fost emis Ordinul nr. 113/2017 privind modificarea și completarea Ordinului Ministrului Internelor și Reformei Administrative nr. 269/13.08.2007, privind asigurarea asistenței materiale pentru persoanele cazate în centrele din subordinea Inspectoratului General pentru Imigrări, în sensul introducerii unor bunuri materiale noi și a reducerii duratei de folosință în cazul altora.

Ombudsmanii trebuie să tragă semnale de alarmă în cazurile de încălcare a drepturilor copiilor, întregirea familiei, frecventarea cursurilor școlare, angajarea tineretului. Sub acest aspect reținem că în urma vizitei de monitorizare efectuată de echipele de vizită ale Domeniului privind prevenirea torturii s-a recomandat înființarea unei camere speciale pentru mamele care alăptează și care au sugari, cu băi și măsuțe corespunzătoare pentru înfășare, cântărire, eventual pentru prepararea hranei (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați*). În cadrul vizitei de verificare a implementării recomandării, s-a constatat că aceasta a fost implementată, putând fi observat în pavilionul de cazare o cameră pentru mamă și copil, dotată cu pătuț, scaune, masă pentru înfășare, aparate de bucătărie, chiuvetă, veselă.

De asemenea, în cadrul vizitei din 2017 echipa de vizită a identificat o fetiță cu autism care era susținută medicamentos, dar nu era integrată în niciun program terapeutic de recuperare. Echipa de vizită a recomandat integrarea persoanelor, mai ales a copiilor, cu diferite deficiențe funcționale în programe de terapie adecvate, în scopul recuperării și consolidării capacității funcționale a acestora, precum și pentru respectarea legislației naționale referitoare la persoanele cu handicap; s-a recomandat realizarea evaluării psihologice și a unui Plan de intervenție individualizat pentru recuperarea unei minore cu autism; colaborarea cu un centru specializat în recuperarea copiilor cu tulburări de spectru autist.

► **În materia migrației, amintim corespondența purtată de Domeniul privind prevenirea torturii cu Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului European, Domnul Nils Muižnieks,** care a solicitat informații referitoare la derularea procedurii de azil în România, aplicarea acordului de readmisie cu Serbia și condițiile cazare din centrele de străini. În răspunsul transmis acestuia i-au fost comunicate informații referitoare la Protocolul din 8 iunie 2011 între Guvernul României și Guvernul Republicii Serbia pentru aplicarea Acordului dintre Comunitatea Europeană și Guvernul Republicii Serbia privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală, precum și informațiile comunicate de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Inspectoratul General pentru Imigrări, pentru cererile de readmisie a resortisanților unei țări terțe sau a apatrizilor și cererile de tranzit pe calea terestră.

În acest context, reținem numărul mare de solicitări de azil înregistrat la Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara începând cu trimestrul IV al anului 2016 (spre exemplu, în luna martie 2017 s-a ajuns la o medie de 20 de cereri de azil pe zi). S-a constatat că dintre solicitanții de azil cei mai mulți treceau ilegal frontiera din Serbia în România.

În perioada **1 ianuarie - 31 mai 2017**, conform informațiilor furnizate de Inspectoratul General pentru Imigrări, la nivelul Centrului Regional de Proceduri de Cazare a Solicitanților de Azil de la Timișoara **au fost înregistrate 1.163 cereri pentru acordarea unei forme de**

protecție în România, în special din partea străinilor intrați ilegal în Serbia, depistați în zona de frontieră și preluați de la structurile teritoriale ale Inspectoratului General al Poliției de Frontieră. În baza *Protocolului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Serbia*, semnat la București la 8 iunie 2011 și a *Acordului dintre Comunitatea Europeană și Republica Serbia privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală*, semnat la Bruxelles la 18 septembrie 2007, conform Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, **în perioada 1 ianuarie 2017-31 iulie 2017, Poliția de Frontieră Română a întocmit și transmis către autoritățile sârbe cereri de readmisie pentru 1126 persoane care au trecut ilegal frontiera din Serbia în România.**

Din totalul celor 1126 cereri de readmisie transmise, autoritățile sârbe au răspuns pozitiv la 90 cereri, însă au fost returnate numai 6 persoane, întrucât celelate 84 persoane pentru care răspunsul a fost pozitiv, au solicitat o formă de protecție în România. Conform informațiilor comunicate de Inspectoratul General pentru Imigrări, numărul cererilor de azil soluționate pozitiv în perioada august-octombrie 2017 a fost de 132, numărul cererilor de azil respinse 343, iar numărul minorilor neînsoțiți care au depus cerere de azil în perioada august-octombrie 2017 a fost de 136.

De asemenea, domnul Markus Jaeger, Departamentul de Politici și Cooperare în Domeniul Drepturilor Omului, Consiliul Europei a solicitat informații referitoare la rapoartele de vizită întocmite de MNP în centrele unde sunt custodiați copii migranți.

► Referitor la colaborarea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție cu organizațiile neguvernamentale care monitorizează respectarea drepturilor migranților, reținem că urmare a întâlnirilor derulate în anul 2017, la începutul anului 2018, a fost încheiat un **Protocol de colaborare cu Fundația ICAR**, în baza căruia părțile vor colabora în vederea promovării și respectării drepturilor migranților (*în materie de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor care se referă la drepturile și libertățile migranților; colaborare în materia situațiilor de tortură ori tratamente aplicate cu cruzime, inumane sau degradante în cadrul centrelor pentru migranți, pregătirea personalului*) și a avut loc o **primă întâlnire cu domnul Eduardo Yrezabal, reprezentantul în România a UNHCR**, întâlnire în cadrul căreia au fost discutate probleme de interes comun în materia migranților și au fost puse bazele unei viitoare colaborări.

► De asemenea, menționăm valorificarea prevederilor art. 98 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 94/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, care prevede că monitorizarea activității de îndepărtare sub escortă se realizează de organizațiile și organismele naționale, internaționale și neguvernamentale cu atribuții în domeniul migrației, **iar rapoartele de evaluare întocmite cu ocazia acestui tip de activități se transmit instituției Avocatul Poporului.**

Cu titlu de exemplu, amintim rapoartele **de monitorizare** transmise de Fundația Consiliul Național Român pentru Refugiați (CNRR) referitoare la monitorizarea activităților de returnare forțată sub escortă de pe teritoriul României a migranților cu ședere ilegală desfășurate de Inspectoratul General pentru Imigrări. ● Într-un caz s-a remarcat faptul că migrantul a fost condus prin spațiul public aflat pe aeroport imobilizat, **cu mâinile în față și cu zona imobilizată la vedere**. Întrucât la acea oră aeroportul nu era aglomerat, au fost puțini pasageri care au văzut migrantul imobilizat. De asemenea, s-a remarcat că după îmbarcarea în aeronavă a migrantului și escortei, reprezentanții companiei aviatice aflați la poarta de îmbarcare, au fost anunțați prin stațiile de emisie recepție ce aveau sonorul dat destul de tare încât să se audă conversațiile, că echipa de escortă s-a îmbarcat. Astfel, **unii pasageri ce așteptau începerea îmbarcării, au aflat despre existența escortei la bordul aeronavei.**

Totodată, în Raportul de monitorizare s-a reținut că imobilizarea migrantului nu a reprezentat o încălcare a drepturilor fundamentale, având în vedere comportamentul acestuia, dar s-a recomandat totuși ca în astfel de situații, să se încerce mascarea zonelor imobilizate ale migrantului sau conducerea acestuia la aeronavă prin evitarea totală a spațiilor publice ale aeroportului, astfel încât migrantul să nu fie văzut imobilizat de către alți pasageri aflați pe aeroport.

Instituția Avocatul Poporului a sesizat Inspectoratul General pentru Imigrări menționând că potrivit Normelor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), una dintre problemele majore care apar în cursul unei operațiuni de deportare este folosirea forței și a mijloacelor de constrângere din partea persoanelor din escortă. CPT recunoaște că aceste persoane sunt uneori obligate să folosească forța și mijloace de constrângere pentru ducerea la bun sfârșit a operațiunii, totuși, forța și mijloacele de constrângere nu trebuie folosite mai mult decât este necesar. CPT a observat cu interes directivele în vigoare din anumite țări, conform cărora trebuie să se renunțe la mijloacele de constrângere în timpul zborului (de îndată ce decolarea s-a încheiat). Dacă, în mod excepțional, a trebuit să se recurgă la mijloace de constrângere, deoarece persoana deportată a continuat să se comporte în mod agresiv, membrii escortei au fost instruiți să acopere membrele cetățeanului străin cu o pătură (ca acelea ce se dau în mod obișnuit pasagerilor), pentru a se ascunde mijloacele de constrângere de ochii celorlalți pasageri.

Inspectoratul General pentru Imigrări ne-a comunicat că măsurile asigurătorii suplimentare aplicate străinului ce urma să fie returnat au fost luate în baza unei analize de risc efectuate pe întreaga perioadă de cazare a acestuia în centrul de custodie publică I.G.I.

Astfel, acolo unde sunt identificate elementele constitutive ale riscului de sustragere de la îndepărtare, precum comportament inadecvat, de incitare a celorlalți străini la revoltă și implicit la nerespectarea obligațiilor stabilite conform prevederilor OMAI 121/2014 pe timpul cazării în centrul de custodie, sunt luate măsuri asigurătorii, procedurale de imobilizare a străinului, cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, implicit prin aplicarea graduală a acestora. În acest context, regula este ca de la momentul scoaterii din centrul de custodie și până la momentul îmbarcării, zonele imobilizate sunt ferite de privirile pasagerilor aflați în aeroport. Referitor la traseul escortei în interiorul aeroportului, deplasarea până la avion se realizează pe traseul destinat fluxului pasagerilor, evitându-se pe cât posibil contactul cu aceștia.

În ceea ce privește schimbul de informații între membrii echipajului aeronavei cu privire la îmbarcarea echipei de escortă, personalul IGI nu a fost răspunzător de aplicarea procedurilor interne de îmbarcare a companiei de zbor, dat fiind faptul că biletele se rezervă de regulă ultimul rând de scaune din avion, neavând posibilitatea interacționării cu membrii echipajului. Regula este că escorta se îmbarcă prin ușa din spate a aeronavei și înainte de permiterea accesului pasagerilor.

● Într-un alt caz, în raportul de monitorizare al CNRR s-a reținut că Inspectoratul General pentru Imigrări a îndepărtat forțat de pe teritoriul României o persoană de sex feminin din Republica Moldova, prin conducerea acesteia la frontiera terestră a României cu Republica Moldova. S-a remarcat totuși că nici un membru al escortei nu avea același sex cu persoana returnată forțat. Urmare a activității de monitorizare, s-a recomandat ca în situația în care este returnată o persoană de sex feminin, cel puțin un membru al escortei să fie de același sex.

Menționăm că potrivit Normelor CPT, personalul mixt constituie o garanție importantă împotriva relelor tratamente în locurile de detenție. Prezența unui personal masculin și feminin

poate avea efecte benefice atât în termeni etnici cât și pentru a favoriza un grad de normalitate într-un loc de detenție.

Referitor la acest caz, conform răspunsului IGI, componența echipei de escortă este stabilită de conducerea Centrului de custodie publică Otopeni, în conformitate cu prevederile legislative în vigoare, luându-se în considerare ca cel puțin un membru al escortei să fie de același sex cu străinul escortat.

► În temeiul Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție își exercită atribuțiile în centrele regionale de proceduri și cazare pentru solicitanții de azil, centrele de triere din cadrul poliției de frontieră și centrele pentru cazarea străinilor luați în custodie publică, care fac parte din locurile de detenție prevăzute la art. 29² din lege.**

Modul de organizare a accesului străinilor luați în custodie publică în centrele de cazare este reglementat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu modificările și completările ulterioare și prin Ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 121/2014, prin care a fost aprobat Regulamentul Centrelor de cazare a străinilor luați în custodie publică.

Cât privește solicitanții de azil, actele normative în materie sunt Legea nr. 122 din 4 mai 2006 privind azilul în România, cu modificările și completările ulterioare, Hotărârea Guvernului nr. 1251/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 122/2006, Ordinul nr. 130/2016 al Ministrului Afacerilor Interne pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al centrelor regionale de proceduri și cazare a solicitanților de azil.

În România există **88 de locuri de detenție** aflate sub jurisdicția Ministerului Afacerilor Interne (custodie publică - 2, centre de proceduri și cazare - 6, camere de triere - 67, aeroporturi - 13).

În anul 2017, **în efectuarea vizitelor de monitorizare membrii echipelor de vizită s-au confruntat cu dificultăți în exercitarea atribuției de consultare a unor documente aflate la dispoziția unităților vizitate.**

Menționăm că, potrivit art. 4 și art. 29⁸ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare: art. 4 – „*Autoritățile publice sunt obligate să comunice sau, după caz, să pună la dispoziția instituției Avocatul Poporului, în condițiile legii, informațiile, documentele sau actele pe care le dețin în legătură cu petițiile care au fost adresate instituției Avocatul Poporului, precum și cele referitoare la sesizările din oficiu și la vizitele anunțate sau inopinate pe care aceasta le efectuează pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice Mecanismului național de prevenire a torturii în locurile de detenție, acordându-i sprijin pentru exercitarea atribuțiilor sale*”. art. 29⁸ – „*Instituțiile vizitate sunt obligate să pună la dispoziția reprezentanților echipei de vizitare, în condițiile legii, înainte, în timpul sau după efectuarea vizitei, orice documente sau informații care se află la dispoziția lor sau pe care le pot procura, solicitate de aceștia în scopul îndeplinirii atribuțiilor legale*”.

Astfel:

- conducerea Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Rădăuți Prut a pus la dispoziția echipei de vizită înscrisurile solicitate pentru a fi studiate/analizate, **dar nu a eliberat copii după procedura privind organizarea și funcționarea camerei de triere, invocând caracterul secret al acestora și regulamentele de organizare ale Poliției de Frontieră.** Ulterior vizitei, documentele solicitate au fost puse la dispoziția echipei de vizită. **Avocatul Poporului a recomandat:** respectarea dispozițiilor legale prevăzute la art. 4 și art.

29⁸ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

- conducerea centrului nu a furnizat informațiile și documentele solicitate de echipa de vizită (*Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*). **Avocatul Poporului a recomandat** reglementarea situației și furnizarea informațiilor solicitate privind asistența psihologică (evaluări psihologice, identificarea nevoilor de natură psihologică, identificarea persoanelor vulnerabile, planuri de intervenție psihologică, consilieri psihologice realizate). **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată.** Având în vedere că nu s-au comunicat documentele solicitate și raportul de vizită a fost întocmit fără informațiile privind asistența psihologică acordată solicitanților de azil din Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara, județul Timiș, instituția Avocatul Poporului s-a adresat conducerii Inspectoratului General pentru Imigrări cu solicitarea de examinare a situației create, de luare a măsurile legale ce se impun și de informare a instituției Avocatul Poporului;

- reprezentanții *Sectorului Poliției de Frontieră Călărași* au pus la dispoziție a echipei de vizită o parte din înscrisurile solicitate de aceasta spre a fi studiate și nu au eliberat copii după înscrisurile cerute, invocând, dar fără a dovedi, caracterul secret al acestora. **Avocatul Poporului a recomandat** respectarea prevederilor art. 4 și art. 29⁸ alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, referitoare la obligația instituțiilor vizitate de a pune la dispoziția reprezentanților echipei de vizitare, în condițiile legii, înainte, în timpul sau după efectuarea vizitei, orice documente care se află la dispoziția lor sau pe care le pot procura, solicitate de aceștia în scopul îndeplinirii atribuțiilor legale. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

- refuzul conducerii Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Teleorman, de a pune la dispoziția echipei de vizită o parte din înscrisurile cerute de aceasta spre a fi studiate/analizate și nu a dorit să elibereze copii xerox după înscrisurile solicitate, nici după cele prezentate, invocând caracterul secret al acestora și regulamentele de organizare ale Poliției de Frontieră. **Avocatul Poporului a recomandat** respectarea dispozițiilor legale prevăzute în art. 4 și art. 29⁸ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare. De asemenea, **având în vedere că nu s-a transmis un răspuns punctual la recomandările Avocatului Poporului, acesta fiind incomplet, inexact și generic formulat, au fost continuate demersurile în sensul de a informa autoritatea ierarhic superioară, respectiv Ministerul Afacerilor Interne.**

► Referitor la situația migranților de pe teritoriul României, având în vedere situațiile prezentate în mass-media, au fost solicitate informații instituțiilor competente din care amintim:

► **Conform informațiilor comunicate de Inspectoratul General pentru Imigrări numărul cererilor de azil soluționate pozitiv în perioada august-octombrie 2017 a fost de 132, numărul cererilor de azil respinse 343, iar numărul minorilor neînsoțiți care au depus cerere de azil în perioada august-octombrie 2017 a fost de 136.**

► În cursul anului 2017 reprezentanții Domeniului privind prevenirea torturii au efectuat **13 vizite** în următoarele unități: Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara (2); Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu (2); Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți, județul Suceava; Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați; Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare,

județul Maramureș (2); Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil București, Centrul pentru Cazarea Străinilor Luați în Custodie Publică Arad, Centrul pentru Cazarea Străinilor Luați în Custodie Publică Otopeni, Centrul de Triere din cadrul Poliției de Frontieră Rădăuți – Prut, județul Botoșani; Sectorul Poliției de Frontieră Călărași.

În temeiul art. 14, art. 29³ și art. 29⁷ alin. (3) din Legea nr. 35/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare, instituția Avocatul Poporului **s-a sesizat din oficiu în legătură cu situația prezentată în mass-media referitoare la aflul mare de migranți care au pătruns pe teritoriul României în anul 2017 și a dispus efectuarea unor vizite inopinate la centrele de cazare pentru străinii luați în custodie publică și solicitanții de azil**. Vizitele efectuate au vizat verificarea condițiilor de cazare, a tratamentului aplicat străinilor, a modului cum sunt respectate drepturile și libertățile acestora, inclusiv verificarea aspectelor sesizate de mass-media și a implementării recomandărilor anterioare.

Pe parcursul vizitelor efectuate în anul 2017 au fost constatate o serie de aspecte pozitive, dintre care menționăm:

► **referitor la asigurarea asistenței medicale:**

- încheierea unui contract de prestări servicii cu un medic de familie, care acorda asistență medicală primară pentru solicitanții de azil la *Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*, dat fiind că în cursul anului 2016 Inspectoratul General pentru Imigrări a scos la concurs două posturi pentru încadrarea unui medic și a unui asistent medical, dar nu s-a înscris nicio persoană care să participe la concurs;
- organizarea unui concurs pentru ocuparea funcției de medic specialist la *Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu* (urmarea Recomandării cuprinsă în *Raportul de vizită*), astfel că la începutul anului 2017 a fost angajat un medic care reușise până la data vizitei să organizeze activitatea medicală în mod optim și eficient. De asemenea, medicul efectuase procedurile de triaj epidemiologic și screening pentru depistarea patologiei infecto-contagioase specifice zonelor de unde proveneau solicitanții de azil, în mod sistematic și corect, cu respectarea algoritmilor de examinare medicală;
- s-a stabilit ca un medic să ofere servicii medicale (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*), prin proiectul „Servicii de sănătate adaptate și accesibile pentru solicitanții de azil din România” din cadrul Programului național „Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare”;
- centrul dispunea de medic și personal medical angajat sau avea încheiat un contract de prestări servicii cu un medic (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara, Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu*);

- străinii cazați în centru beneficiau de consultații medicale, de investigații paraclinice suplimentare și de consultații medicale de specialitate la unități medicale publice, beneficiau de medicamente în mod gratuit, în baza unei prescripții medicale eliberată de medicul centrului (*Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara, Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu*);

- medicamentele psihotrope erau păstrate într-un dulap separat și securizat și erau administrate doar la indicația strictă a unui medic specialist (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu, Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*);

- cabinetul medical era amenajat corespunzător, dotat cu mobilier și aparatură și respecta normele igienico-sanitare în vigoare (*Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara, Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu, Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți*);
- în cadrul compartimentului medical mai erau amenajate o sală de tratament și un izolator cu grup

sanitar propriu destinat posibilității cazării temporare a unor persoane diagnosticate cu boli infecto-contagioase (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați*);

- păstrarea fișelor și documentelor medicale ale solicitanților de azil în condiții de securitate și confidențialitate, conform cu prevederile legislației în vigoare privind confidențialitatea datelor medicale și accesul la dosarul medical al unei persoane (*Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara, Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu*);

- dotarea centrului cu ambulanță proprie (*Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara*);

- imunizarea copiilor cazați în centru, conform Programului Național de Imunizări, se realiza la cabinetul din cadrul unității de către personalul medical. Vaccinul necesar era distribuit de către Direcția de Sănătate Publică Timiș, la solicitarea săptămânală a medicului din centru (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*);

► **consilierea juridică și informarea:** ● centrele regionale de proceduri și cazare pentru solicitanții de azil beneficiau de serviciile unor organizații neguvernamentale în baza unor parteneriate încheiate cu Inspectoratul General pentru Imigrări (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara și Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu*); ● solicitanții de azil erau consiliați după cazarea în centre în privința drepturilor și obligațiilor pe durata procedurii de azil și ca persoană cazată în centru de personalul cu atribuții în domeniu și de cel al organizațiilor neguvernamentale, primeau un material informativ editat în 12 limbi străine. *Consilierea juridică* se realiza în special de către Consiliul Național Român pentru Refugiați în baza proiectelor pe care le desfășurau (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Giurgiu*); ● în sala de așteptare era instalat un monitor pe care se derulau informații cu privire la drepturile și obligațiile beneficiarilor în mai multe limbi (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați*).

► **consilierea psihologică:** ● cabinetul psihologic al centrului era dotat corespunzător din punct de vedere tehnic și metodologic (*Centrul de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Timișoara*); ● în urma evaluării psihologice, au fost identificate persoanele vulnerabile, care au beneficiat de consiliere psihologică individuală și de grup. În funcție de starea lor emoțională și de nevoile lor, solicitanții de azil au participat cu o frecvență mai mare sau mai mică la ședințele de consiliere psihologică. Consilierea psihologică individuală a avut ca scop ameliorarea simptomelor psihologice existente și pregătirea acestora pentru interviu (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*); ● psihologul organiza și sesiuni de consiliere de grup cu diferite tematici și ateliere de terapie prin artă, această metodă terapeutică fiind indicată deoarece facilita exprimarea spontană a emoțiilor prin actul de creație și implicit scăderea nivelului tensional, facilitarea comunicării și creșterea coeziunii grupului (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*);

► **activități socioeducative:** ● se desfășurau activități recreative organizate de *Centrul Regional de Proceduri și Cazare a Solicitanților de Azil Șomcuta Mare, județul Maramureș* în parteneriat cu instituții de învățământ (discuții tematice periodice între elevi, profesori și beneficiarii protecției internaționale, întâlniri organizate cu ocazia sărbătorilor importante pentru comunitate, activități sportive, activități educative, cultural-artistice, etc.), activitățile menționate fiind prevăzute în parteneriatul încheiat în cadrul unui proiect educațional interjudețean; ● de două ori pe săptămână, un profesor de limba română, desemnat de Inspectoratul Școlar Județean Baia Mare, se deplasa în centru și desfășura cursuri de limba română în vederea facilitării comunicării dintre beneficiarii centrului și membrii comunității

locale (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare a Solicitanților de Azil Șomcuta Mare, județul Maramureș*); ● a fost renovat spațiul interior de recreere și s-a amenajat un spațiu de joacă exterior pentru copii (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți*);

► **asigurarea condițiilor igienico-sanitare:** ● avuseseră loc lucrări parțiale de reparații ale dușurilor (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți*); ● iluminatul artificial fusese îmbunătățit prin suplimentarea corpurilor de iluminat și montarea de becuri cu putere mai mare de iluminare (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți*); ● se asigura tuturor persoanelor cazate testarea HIV/SIDA gratuită (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați*); ● exista cameră pentru mamă și copil, dotată cu pătuț, scaune, masă pentru înfășare, aparate de bucătărie, chiuvetă, veselă etc. gratuită) (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați*);

În ceea ce privește centrele pentru migranți vizitate în anul 2017, deficiențele constatate au fost următoarele:

Referitor la condițiile de cazare: ● lipsa igienei corespunzătoare în spațiile comune (băi, bucătării, holuri) și lipsa de cooperare a solicitanților de azil pentru menținerea unei stări de curățenie normală (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara, Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu, Centrul Regional de Proceduri și Cazare a Solicitanților de Azil Șomcuta Mare, județul Maramureș*).

Avocatul Poporului a recomandat Centrului Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara: ● continuarea operațiunilor de igienizare a grupurilor sanitare din corpul B, precum și repararea sau înlocuirea instalațiilor sanitare defecte; ● identificarea unor metode de stimulare a solicitanților de azil astfel încât aceștia să fie mai implicați în menținerea într-o stare corespunzătoare de igienă a spațiilor de care dispun în centru; ● identificarea unor soluții mai eficiente de menținere și asigurare permanentă a curățeniei în bucătăriile centrului. **Conducerea Centrului Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara a răspuns că:** ● se va solicita la structura centrală (Direcția Suport Logistic), alocarea de resurse financiare pentru efectuarea demersurilor în vederea igienizării spațiilor de cazare, planificând realizarea activității până la sfârșitul anului 2017; ● s-au efectuat lucrări de reparații și au fost înlocuite obiectele sanitare defecte și va fi urmărit modul de folosință al acestora; ● a fost afișat programul de curățenie și se efectuau zilnic verificări în spațiile de cazare a solicitanților de azil, iar ofițerul de serviciu consemna într-un registru starea de curățenie; ● s-a dispus ca ofițerul de serviciu împreună cu un reprezentant O.N.G. să se deplaseze zilnic în zonele de cazare, pentru a urmări dacă solicitanții de azil respectă regulamentul centrului, mai ales în ceea ce privește efectuarea curățeniei și păstrarea acesteia, atât în dormitoare, cât și în spațiile comune. Conducerea centrului a precizat că se va încerca și recompensarea solicitanților de azil care își dau interesul pentru menținerea curățeniei, recompensare care se va realiza prin oferirea de produse alimentare obținute cu sprijinul O.N.G.-urilor prezente în centru.

În ceea ce privește Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu, se angajase personal auxiliar care asigura curățenia în centru, igienizarea și întreținerea spațiilor. Cu toate acestea la data vizitei s-a constatat că starea generală a centrului în zona de cazare a solicitanților de azil continua să fie marcată de lipsa de igienă din camere și din unele spații comune (grupuri sanitare, dușuri, oficii de pregătire a hranei). **Avocatul Poporului a recomandat** efectuarea lucrărilor de reparații și igienizare a spațiilor comune și întocmirea unui program de curățenie, tradus în limbile străine vorbite de solicitanții de azil,

în așa fel încât să fie asigurată ordinea și curățenia în spațiile comune. **Conducerea Centrului Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu urmează să răspundă la recomandările formulate;**

Referitor la asigurarea curățeniei, **Avocatul Poporului a recomandat Centrului Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare, județul Maramureș**, supravegherea continuă a stării de curățenie și igienizarea spațiilor ocupate de persoanele custodiate în camere, grupuri sanitare, coridoare, bucătărie. **Conducerea Centrului Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare, județul Maramureș urmează să răspundă la recomandările formulate;**

- nu existau camere de cazare pentru eventualele persoane reținute, ci doar camera de triere (Centrul de triere din cadrul Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Rădăuți Prut). **Avocatul Poporului a recomandat:** •amenajarea camerei de triere din cadrul Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Rădăuți Prut, conform Procedurii de sistem nr. 940/2016 privind organizarea și funcționarea camerei de triere, emisă de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, având în vedere că la data efectuării vizitei aceasta era dotată doar cu o bancă de lemn; •identificarea unei modalități de amenajare a încă unei camere de triere în incinta Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Rădăuți Prut, în scopul respectării Procedurii de sistem privind organizarea și funcționarea camerei de triere din cadrul Poliției de Frontieră care precizează că persoanele sunt introduse separat, în funcție de sex, comportament etc. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

- exista o cameră de cazare, având o suprafață de aproximativ 12 m², dotată cu două paturi prevăzute cu cazarmament nou și un grup sanitar, insuficient pentru cazarea unui număr mai mare de migranți (Sectorul Poliției de Frontieră Călărași). **Avocatul Poporului a recomandat** identificarea unor soluții pentru suplimentarea capacității de cazare în funcție de suprafața disponibilă în S.P.F. Călărași, care să asigure cazarea unui număr mai mare de persoane. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

- referitor la supraaglomerare și la cazarea mai multor familii într-o singură cameră la Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara (**sesizare din oficiu**), **Avocatul Poporului a recomandat** evitarea fenomenului de supraaglomerare în camerele de cazare și respectarea criteriilor legale de repartizare în camere a solicitanților de azil. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

- aragazurile aveau un grad ridicat de uzură, nu existau rafturi pentru depozitarea unor produse alimentare, curățenia din bucătărie era necorespunzătoare, iar pavimentul și faianța de pe pereți erau vechi, sparte și neigienizate (Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți, județul Suceava). **Avocatul Poporului a recomandat Inspectoratului General pentru Imigrări** să întreprindă măsurile legale care se impun pentru îmbunătățirea condițiilor de cazare și tratament din Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți, județul Suceava prin alocarea fondurilor necesare pentru dotarea bucătăriei cu aparatura și mobilierul necesare preparării, depozitării și servirii hranei în condiții igienico-sanitare corespunzătoare: frigider, congelator, feliator, storcător de fructe, gril electric sau de grădină, rafturi; De asemenea, **Avocatul Poporului a recomandat și Conducerii Centrului Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți**, județul Suceava să întreprindă măsurile legale care se impun față de situația menționată. **Unitatea vizitată și Inspectoratul General pentru Imigrări nu au transmis un răspuns până la momentul redactării prezentului raport;**

- nu era amenajată o cameră specială pentru mamele care alăptează și care au sugari (Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți, județul Suceava). **Avocatul Poporului a recomandat Inspectoratului General pentru Imigrări** să

întreprindă măsurile legale care se impun pentru alocarea fondurilor necesare pentru dotarea unei camere speciale pentru mamele care alăptează și care au sugari, cu băițe pentru aceștia și măsuțe corespunzătoare pentru cântărire, înfășare, precum și pentru prepararea hranei în condiții sterile; monitorizarea în mod deosebit de către personalul medical a acestei situații. De asemenea, **Avocatul Poporului a recomandat și Conducerii Centrului Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Rădăuți, județul Suceava** să întreprindă măsurile legale care se impun față de situația menționată. **Unitatea vizitată și Inspectoratul General pentru Imigrări nu au transmis un răspuns până la momentul redactării prezentului raport.**

- centrul nu dispunea de un spațiu adecvat desfășurării activităților de recreere și socializare (*Centrului Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați*). **Avocatul Poporului a recomandat Conducerii Centrului Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați** identificarea unui spațiu care să poată servi destinației de club și amenajarea acestuia astfel încât să corespundă nevoilor de desfășurare a activităților în comun, de socializare și recreere ale rezidenților. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată.**

► **Referitor la lipsa dotărilor specifice pentru persoane cu dizabilități:** ● Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu nu a implementat recomandarea formulată în urma vizitei anterioară privind construirea unor rampe de acces în centru precum și montarea unor bare de susținere și deplasare pe culoare și la grupurile sanitare cu respectarea normelor în vigoare privind asistența pentru persoanele cu dizabilități. **Avocatul Poporului a solicitat unității vizitate implementarea recomandării. Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată.**

► **Referitor la asigurarea asistenței medicale și psihologice au fost constatate următoarele deficiențe:**

- lipsa de personal specializat pentru asigurarea permanenței în acordarea serviciilor medicale beneficiarilor cazați în *Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*, gradul de ocupare al funcțiilor prevăzut în statul de funcții era de 65 % (60 funcții, din care 39 ocupate și 21 vacante), rezultând un deficit mare raportat la activitățile care erau desfășurate în centru, **Avocatul Poporului a recomandat** urgentarea demersurilor pentru încadrarea de personal, inclusiv medical pe funcțiile vacante, ținând cont de numărul solicitanților de azil în continuă creștere, de numărul mare de activități desfășurate pentru îndeplinirea procedurilor de azil și de necesitatea asigurării permanenței în acordarea serviciilor medicale. **Unitatea vizitată a transmis** că a înaintat o adresă la structurile centrale (Serviciul Resurse Umane), prin care a solicitat reluarea demersurilor pentru încadrarea posturilor vacante și pentru reluarea activităților în vederea angajării unui medic, precum și a unui asistent medical. Cu sprijinul conducerii Inspectoratului General pentru Imigrări și a conducerii Direcției Azil și Integrare, la nivelul Centrului Regional Timișoara au fost detașați lucrători de la alte centre din țară pentru a ajuta la înregistrarea și procesarea cererilor de azil, precum și la analizarea situației materiale a solicitanților de azil cazați în centru. Totodată a precizat că activitatea medicală era suplinită de către un medic care avea un contract de prestări servicii cu centrul și era prezent de 4 ori pe săptămână, iar a cincea zi din săptămână era suplinită de către un alt medic care avea program finanțat printr-un proiect de către Inspectoratul General pentru Imigrări.

- lipsa actelor adiționale la contractele încheiate cu unele spitale din Timișoara în vederea asigurării asistenței medicale de specialitate pentru solicitanții de azil (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara*). **Avocatul Poporului a recomandat** efectuarea demersurilor necesare pentru prelungirea valabilității termenelor menționate în

contractele de acordare a asistenței medicale de specialitate pentru solicitanții de azil, de către spitale. **În răspunsul instituției vizitate a fost precizat faptul că** în vederea remedierii situației privind prelungirea unor contracte (întocmirea de acte adiționale) între unitățile medicale și Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Timișoara, a fost stabilită legătura cu unitățile în cauză, urmând ca până la data de 31.08.2017, să fie întocmite documentele aferente. Precizăm că în prezent, unitățile medicale oferă serviciile de urgență și de specialitate, în caz de nevoie;

- lipsa aparatului de urgență din dotarea cabinetului medical (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare*). **Avocatul Poporului a recomandat** înființarea unui aparat de urgență, dotat corespunzător, cu dulap securizat, care să poată fi utilizat la nevoie, de către personalul de specialitate. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

- nu exista cabinet medical și medic angajat (*Centrul de reținere și triere din cadrul Poliției de Frontieră Rădăuți-Prut, județul Botoșani*). **Avocatul Poporului a recomandat** efectuarea demersurilor legale la autoritățile competente în vederea respectării dispozițiilor art. 17 lit. m din Legea nr. 122/2006, privind azilul în România, cu modificările și completările ulterioare, în sensul asigurării dreptului la asistență medicală a persoanelor din camera de triere, prin încheierea unui protocol de colaborare cu un medic de familie. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

► **asigurarea asistenței psihologice:** ● centrul nu dispunea de un psiholog angajat, postul fiind vacant (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu, Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare*). **Avocatul Poporului a recomandat** ocuparea postului vacant de psiholog și îndeplinirea atribuțiilor de evaluare și asistență psihologică potrivit Ordinului nr. 23/2015 privind activitatea de psihologie în Ministerul Afacerilor Interne (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Giurgiu*) sau angajarea de către centru a unui psiholog cu drept de liberă practică, specializat în consiliere psihologică, psihologie clinică sau psihoterapie și care să gestioneze strict problematica asistenței psihologice iar activitățile cu specific psihologic furnizate de voluntari sau ONG-uri să fie subsidiare acesteia (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare*). **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

- existența unor reticente privind adresabilitatea străinilor la servicii psihologice. În opinia echipei de vizită cauzele acestor reticente se puteau regăsi și în diversitatea de activități (pe lângă cele cu specific psihologic), pe care psihologul le desfășura la nivelul centrului, toate acestea necesitând alocarea unor resurse importante de timp și energie din partea psihologului, în dauna activităților specifice de asistență psihologică și contribuind la formarea unei percepții necorespunzătoare despre munca de psiholog și despre importanța ei (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare*). **Avocatul Poporului a recomandat** ca asistența psihologică să constituie principala activitate a psihologului din centru, iar celelalte activități subsidiare să fie desfășurate de personal calificat în domeniul respectiv. De asemenea, a mai recomandat desfășurarea unei campanii susținute, de către personalul centrului și de colaboratori, privind beneficiile serviciilor de asistență psihologică în procesul de acomodare și de integrare socio-culturală a persoanelor migrante în general și a celor care provin din Orientul Mijlociu și Orientul Apropiat, în special (*Centrul de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare*). **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

► **asigurarea asistenței sociale:** ● statul de funcții nu avea prevăzut un post de asistent social (*Centrul Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați*).

Avocatul Poporului a recomandat Inspectoratului General pentru Imigrări să întreprindă măsurile legale care se impun pentru completarea statului de funcții cu un post de asistent social și angajarea unui asistent social care să asigure servicii de asistență socială beneficiarilor Centrului Regional de Proceduri și Cazare a Solicitanților de Azil Galați. **Inspectoratul General pentru Imigrări urmează să răspundă la recomandarea formulată.**

- centrul nu dispunea de materiale și articole sportive care să fie puse la dispoziția beneficiarilor (Centrului Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați). Avocatul Poporului a recomandat Conducerii Centrului Regional de Proceduri și Cazare pentru Solicitanții de Azil Galați să întreprindă măsurile legale care se impun pentru asigurarea activităților sportive prin dotarea cu materiale și articole sportive care să fie puse la dispoziția beneficiarilor. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată.**

- existența unei săli de acces la internet cu două unități de calculator nefuncționale, ce nu permiteau accesul la informație (*Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare, județul Maramureș*). **Avocatul Poporului a recomandat** remedierea defecțiunilor sau achiziționarea unor echipamente (calculatoare) care să permită persoanelor din centru accesul la informație. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandarea formulată;**

Cu privire la alte aspecte:

- la *Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil Șomcuta Mare, județul Maramureș* unii solicitanți de azil erau însoțiți de minori, care au dobândit o formă de protecție, respectiv statutul de refugiat în data de 19.05.2017. Conform art.1 din Ordonanța de Urgență nr. 44/ 2004 cu modificările și completările ulterioare, în cazul în care doreau să beneficieze de drepturile acordate de statul român, aveau obligația să depună cerere pentru înscrierea în programul de integrare, până la data de 19.06.2017, fapt ce nu s-a întâmplat. Astfel, s-a constatat că în Ordonanța Guvernului nr. 44/2004, nu sunt prevăzute situații de excepție privind înscrierea în programul de integrare peste termenul de 30 de zile, nici măcar pentru cazuri speciale. **Avocatul Poporului a recomandat** Ministerului Afacerilor Interne să întreprindă măsurile legale care se impun pentru completarea art. 16 din Ordonanța de Guvern nr. 44/2004, cu modificările și completările ulterioare, privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European, cu prevederea ca pentru persoanele care au dobândit protecția internațională în România și se află într-o categorie de vulnerabilitate stabilită de Legea nr. 122/2006 privind azilul în România, termenul de 30 de zile de depunere a unei solicitări privind admiterea în programul de integrare să poată fi prelungit de la caz la caz. **Ministerului Afacerilor Interne urmează să răspundă la recomandarea formulată.**

***În cursul anului 2017 au fost definitive două rapoarte de vizită întocmite ca urmare a vizitelor efectuate în anul 2016:** la *Centrul de Reținere și Triere din cadrul Poliției de Frontieră, Turnu Măgurele, județul Teleorman*, care a avut ca obiective verificarea condițiilor de detenție și tratamentul migranților ilegali și în *Centrul de Cazare a Străinilor luați în Custodie Publică Otopeni*, care a avut ca obiectiv verificarea condițiilor de cazare și tratamentul aplicat beneficiarilor. **În rapoartele întocmite după efectuarea vizitelor au fost consemnate următoarele aspecte pozitive:**

► **condițiile de cazare:** ● camerele de cazare dispuneau de dotări corespunzătoare, beneficiau de lumină naturală și iluminat artificial corespunzător, aveau televizor cu acces la

posturi de televiziune străine, era asigurată intimitatea persoanelor custodiate la grupurile sanitare (*Centrul de Cazare a Străinilor luați în Custodie Publică Otopeni*);

► **consiliere** ● străinii custodiați aveau dreptul de a fi vizitați zilnic de către reprezentanții legali, reprezentanții misiunilor diplomatice și consulare, reprezentanții organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale naționale și internaționale și de trei ori pe săptămână de către membrii de familie (*Centrul de Cazare a Străinilor luați în Custodie Publică Otopeni*);

► **asistență medicală**: alocarea la regim alimentar se făcea la indicația medicului, conform cu patologia existentă, cu apartenența religioasă și cu preferințele dietetice (vegetarieni, vegani). Acest aspect era consemnat în registrul de diete și regimuri alimentare; ● centrul dispunea de medic și personal medical angajat sau avea încheiat un contract de prestări servicii cu un medic; ● străinii cazați în centru beneficiau de consultații medicale, de investigații paraclinice suplimentare și de consultații medicale de specialitate la unități medicale publice, beneficiau de medicamente în mod gratuit, în baza unei prescripții medicale eliberată de medicul centrului; ● dotarea centrului cu ambulanță proprie (*Centrul pentru Cazarea Străinilor Luați în Custodie Publică Otopeni*);

► **asistență psihologică**: ● centrul avea angajat psiholog cu normă întreagă, specializat prin cursuri de formare profesională postuniversitară și perfecționare în domeniul custodiei străinilor; ● efectuarea serviciilor de asistență psihologică profilactică a străinilor cazați în centru (*Centrul pentru Cazarea Străinilor Luați în Custodie Publică Otopeni*).

În urma vizitelor efectuate în centrele menționate mai sus au rezultat o serie de deficiențe, pentru remedierea cărora Avocatul Poporului a formulat recomandări și unitățile vizitate au luat măsuri care au fost comunicate instituției Avocatul Poporului.

► **condițiile de cazare**: ● camera pentru cazarea femeilor avea două paturi cu lenjerie, perne și păaturi noi, în pungi sigilate, două ferestre mari, fără perdele care să asigure un nivel corespunzător de intimitate și un grup sanitar propriu, neiluminat, dotat doar cu o toaletă și o chiuvetă, fără cabină de duș care să asigure persoanelor reținute un minim de igienă individuală (*Centrul de Reținere și Triere din cadrul Poliției de Frontieră, Turnu Măgurele, județul Teleorman*); **Avocatul Poporului a recomandat**: ● amenajarea camerei de triere din cadrul Punctului de trecere al Poliției de Frontieră Turnu Măgurele, conform Procedurii de sistem privind organizarea și funcționarea camerei de triere nr. 490 din 01.09.2016, ediția I, emisă de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, motivat de faptul că, la data vizitei, era neamenajată/nemobilată, fără condiții și cu aspect neîngrijit; ● amenajarea grupurilor sanitare din ambele camere destinate cazării migranților ilegali, respectiv camera femeilor și camera bărbaților, în sensul achiziționării și montării unei cabine de duș în fiecare cameră, având în vedere că la momentul vizitei, acestea nu aveau cabine de duș în interiorul grupului sanitar, astfel încât să fie asigurată persoanelor reținute un minim de igienă individuală; ● achiziționarea și montarea unor perdele care să asigure un nivel corespunzător de intimitate în camera destinată cazării femeilor (migranți ilegali) din cadrul Punctului de trecere al Poliției de Frontieră Turnu Măgurele, având în vedere că la data vizitei, acestea nu existau; ● asigurarea iluminatului în grupul sanitar din camera destinată cazării femeilor (migranți ilegali) din cadrul Punctului de trecere al Poliției de Frontieră Turnu Măgurele; ● camera pentru cazarea bărbaților era nemobilată, cu aspect neîngrijit (ex. mochetă mucegăită, gunoi strâns într-un colț al camerei, praf și pânze de păianjeni), avea un grup sanitar propriu, dotat doar cu o toaletă și o chiuvetă, fără cabină de duș, care să asigure persoanelor reținute un minim de igienă individuală. Suprafața camerei era atât de mică (aspect constatat vizual), încât ar fi putut fi pus doar un pat de dimensiuni pentru o singură persoană (*Centrul de Reținere și Triere din cadrul Poliției de Frontieră, Turnu Măgurele, județul Teleorman*); **Avocatul**

Poporului a recomandat: ● amenajarea și igienizarea camerei destinate cazării bărbaților (migranți ilegali) din cadrul Punctului de trecere al Poliției de Frontieră Turnu Măgurele; ● amenajarea camerei de triere din cadrul Punctului de trecere al Poliției de Frontieră Turnu Măgurele, conform Procedurii de sistem privind organizarea și funcționarea camerei de triere nr. 490 din 01.09.2016, ediția I, emisă de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, motivat de faptul că, la data vizitei, era neamenajată/nemobilată, fără condiții și cu aspect neîngrijit;

● camera de triere era neamenajată/nemobilată, fără condiții și cu aspect neîngrijit, fiind încuiată și sigilată (*Centrul de Reținere și Triere din cadrul Poliției de Frontieră, Turnu Măgurele, județul Teleorman*); **Avocatul Poporului a recomandat:** ● amenajarea camerei de triere din cadrul Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Teleorman, conform Procedurii de sistem privind organizarea și funcționarea camerei de triere nr. 490 din 01.09.2016, ediția I, emisă de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, în sensul asigurării luminii naturale și iluminatului artificial, având în vedere că la momentul vizitei, aceasta nu avea ferestre și sistem de iluminare artificial, era obscură și dotată cu câteva bănci de lemn.

● camerele nu erau încălzite la data vizitei (*Centrul de Reținere și Triere din cadrul Poliției de Frontieră, Turnu Măgurele, județul Teleorman*). **Avocatul Poporului a recomandat:** ● asigurarea confortului termic cu temperaturi adecvate în funcție de sezon (rece sau cald) în partea de clădire în care funcționează Punctul de trecere al Poliției de Frontieră Turnu Măgurele, respectiv în camerele în care erau cazate eventualele persoane reținute și în camera de triere a acestora, precum și în biroul personalului angajat, având în vedere că la data vizitei, acestea erau neîncălzite; ● amenajarea unei camere de cazare nouă, în funcție de suprafața disponibilă din cadrul PTF Turnu Măgurele, care să asigure cazarea unui număr cât mai mare de persoane (migranți ilegali), dotată cu mobilier, cazarmament și grup sanitar propriu cu o toaletă, o chiuvetă și o cabină de duș, având în vedere că în luna octombrie 2016 au fost reținute 14 persoane ce încercau să tranziteze frontiera de stat, iar capacitatea de cazare la acel moment se rezuma la un număr de trei locuri, respectiv două locuri în camera femeilor și un loc în camera bărbaților, unde nu era instalat niciun pat; ● amenajarea camerei de triere din cadrul Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Teleorman, conform Procedurii de sistem privind organizarea și funcționarea camerei de triere nr. 490 din 01.09.2016, ediția I, emisă de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, în sensul asigurării luminii naturale și iluminatului artificial, având în vedere că la momentul vizitei, aceasta nu avea ferestre și sistem de iluminare artificial, era obscură și dotată cu câteva bănci de lemn. **Unitatea vizitată a răspuns că:** recomandările privind asigurarea confortului termic, amenajarea camerei de triere, amenajarea grupurilor sanitare la camera de triere din Punctul de Trecere a Frontierei Turnu Măgurele nu pot fi îndeplinite deoarece necesită lucrări de modificare sau adăugare la respectivul spațiu dar, clădirea în care funcționează nu se află în patrimoniu M.A.I., clădirea fiind administrată de Consiliul Local Turnu Măgurele (prin S.C.Eurobac SRL); recomandările privind igienizarea camerei destinată cazării bărbaților (migranți ilegali) respectiv înlocuirea becului ars din camera de triere din Punctul de Trecere al Poliției de Frontieră Turnu Măgurele, au fost realizate. **Având în vedere că nu s-a transmis un răspuns punctual la recomandările Avocatului Poporului, acesta fiind incomplet, inexact și generic formulat, în dosar au fost continuate demersurile în sensul de a informa autoritatea ierarhic superioară, respectiv Ministerul Afacerilor Interne.**

► **referitor la asistența medicală:** existența unui post vacant de asistent medical ceea ce făcea imposibilă asigurarea permanenței în unele zile (*Centrul pentru Cazarea Străinilor Luați în Custodie Publică Otopeni*). **Avocatul Poporului a recomandat** ocuparea postului vacant de asistent medical, pentru acoperirea în totalitate a turelor, chiar și în zilele de sărbători

legale. **Unitatea vizitată a răspuns** că încă din luna noiembrie 2016 au fost efectuate demersuri repetate pentru ocuparea prin scoaterea la concurs, din sursă externă, a poziției de asistent medical principal, pentru a se putea asigura serviciile medicale continue și de specialitate pe toate cele patru ture de serviciu (poziția menționată a fost scoasă la concurs din sursă externă la data de 26 noiembrie 2016, însă nu s-a reușit ocuparea sa, cele două candidate nu au îndeplinit condițiile de înscriere și participare la concurs, iar până la data răspunsului nu fusese identificat un asistent medical din sursă internă care să ocupe poziția menționată). Demersurile au fost reluate după primirea recomandării instituției Avocatul Poporului;

► **Referitor la evaluările psihologice succinte realizate de psiholog** (Centrul de Cazare a Străinilor luați în Custodie Publică Otopeni), **Avocatul Poporului a recomandat** modificarea și completarea fișei de observație psihologică prin introducerea rubricilor esențiale dedicate rezultatelor, concluziilor și recomandărilor psihologului, alături de măsurile care se impun în urma evaluării. **Unitatea vizitată a răspuns că a fost aprobată și introdusă în activitatea de asistență psihologică o nouă procedură de lucru privind activitatea de asistență psihologică** în cadrul Centrelor de custodie publică din subordinea Direcției Migrație – Inspectoratul General pentru Imigrări. În cadrul acestei proceduri au fost cuprinse toate elementele și recomandările emise de instituția Avocatul Poporului. ● ► **Referitor la tematica instruirii personalului** (Centrul de Cazare a Străinilor luați în Custodie Publică Otopeni), **Avocatul Poporului a recomandat** instruirea personalului centrului astfel încât să recunoască simptomele posibile la reacțiile de stres ale rezidenților. **Conducerea centrului a răspuns** că în cadrul activității de pregătire lunară cu personalul centrului s-au executat, se execută și vor fi programate a fi executate sesiuni suplimentare de pregătire care au drept obiectiv recunoașterea și semnalarea urgentă de către aceștia a simptomelor posibile de stres ale rezidenților custodiați.

► **Cu privire la alte aspecte semnalate** în urma vizitei la Centrul de Cazare a Străinilor luați în Custodie Publică Otopeni, **Avocatul Poporului a mai formulat două recomandări referitoare la asigurarea de către centru a articolelor de îmbrăcăminte**, având în vedere că la data vizitei acestea se procurau numai prin intermediul organizațiilor neguvernamentale sau de către migranți și la **efectuarea demersurilor către autoritatea ierarhic superioară de a cuprinde în organigrama centrului un post de asistent social**. Deoarece atât conducerea Centrului de Cazare a Străinilor Luați în Custodie Publică Otopeni, cât și conducerea Inspectoratului General pentru Imigrări nu și-au însușit recomandările vor fi continuate demersurile.

Propuneri:

- completarea art. 16 din Ordonanța de Guvern nr. 44/2004, cu modificările și completările ulterioare, privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European, cu prevederea ca, pentru persoanele care au dobândit protecția internațională în România și se află într-o categorie de vulnerabilitate stabilită de Legea nr. 122/2006 privind azilul în România, termenul de 30 de zile de depunere a unei solicitări privind admiterea în programul de integrare să poată fi prelungit de la caz la caz.

- adoptarea unor prevederi legale coerente privind asigurarea asistenței medicale prin modificarea Legii nr. 122/2006 privind azilul, în sensul completării cu prevederea ca solicitanții de azil să beneficieze de asigurări de sănătate în cadrul Sistemului de Asigurări de Sănătate, având posibilitatea de a fi înscriși pe listele unui medic de familie și anterior dobândirii unei forme de protecție;

- angajarea personalului specializat pentru asigurarea serviciilor medicale beneficiarilor cazați în centrele de cazare și proceduri, astfel încât activitățile cu specific medical furnizate de lucrători de la alte centre din țară sau angajați ai unor ONG-uri să fie subsidiare acesteia;

- ocuparea posturilor vacante de psiholog și îndeplinirea atribuțiilor de evaluare și asistență psihologică potrivit Ordinului nr. 23/2015 privind activitatea de psihologie în Ministerul Afacerilor Interne prin angajarea de către centre a unui psiholog cu drept de liberă practică, specializat în consiliere psihologică, psihologie clinică sau psihoterapie și care să gestioneze strict problematica asistenței psihologice, astfel încât activitățile cu specific psihologic furnizate de voluntari sau ONG-uri să fie subsidiare acesteia;

- amenajarea camerelor de triere din cadrul Serviciilor Teritoriale ale Poliției de Frontieră, conform Procedurii de sistem nr. 940/2016 privind organizarea și funcționarea camerei de triere, emisă de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, având în vedere că la data efectuării vizitelor aceasta nu erau dotate corespunzător;

- asigurarea unor condiții corespunzătoare de cazare prin efectuarea operațiunilor de curățenie și igienizare și a reparațiilor obiectelor sanitare, înlocuirea instalațiilor uzate, achiziționarea de mobilier și aparatură pentru dotarea camerelor, igienizarea saltelelor;

- mediatizarea atribuțiilor instituției Avocatul Poporului ca autoritate publică constituțională autonomă și independentă față de orice altă autoritate publică, desemnată ca singura structură națională care exercită prin Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție atribuțiile specifice de Mecanism național de prevenire a torturii în locurile de detenție;

- informarea de către Inspectoratul General pentru Imigrări a unităților din subordine, care dețin locuri în care instituția Avocatul Poporului își exercită atribuțiile privind prevenirea torturii, cu privire la competența Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție de a monitoriza în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor aflate în locuri de detenție, publice sau private, în vederea consolidării protecției acestora împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante și a exercitării fără discriminare a drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora.

VI. Centre de Reținere și Arestare Preventivă

Centrele de Reținere și Arestare Preventivă sunt organizate și funcționează în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, potrivit prevederilor art. 107 din Legea nr. 254/2013, privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare, reprezentând structura de specialitate din cadrul Poliției Române, care asigură primirea, înregistrarea, paza, supravegherea, escortarea, punerea în libertate și asigurarea respectării drepturilor și libertăților persoanelor private de libertate în conformitate cu prevederile constituționale, legilor, ordinelor și dispozițiilor eșaloanelor superioare, pe linia aplicării cadrului legal privind executarea pedepselor și măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

În centrele de reținere și arestare preventivă se execută măsura reținerii și a arestării preventive în cursul urmăririi penale sau în cursul procedurii de cameră preliminară, până la verificarea legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive de către judecătorul de cameră preliminară conform dispozițiilor Codului de procedură penală. Persoanele condamnate pot fi custodiate temporar în centre, numai la solicitarea organelor judiciare.

Persoanele reținute sau arestate preventiv aflate în centrele de reținere și arestare preventivă, se supun unui regim distinct de executare, în vederea unei bune desfășurări a procesului penal, cu respectarea drepturilor fundamentale, care constau în asigurarea unor măsuri de pază, supraveghere, escortare și restrângere a libertății de mișcare a persoanelor custodiate, cât și de menținerea ordinii și a disciplinei.

Centrele de reținere și arestare preventivă trebuie să fie organizate și amenajate astfel încât să poată asigura condițiile necesare aplicării regimului de executare a măsurilor preventive privative de libertate în cursul urmăririi penale, desfășurării activităților de cazare, hrănire, echipare, asigurare a asistenței medicale și de efectuare a triajului epidemiologic, igienei individuale și colective.

Supravegherea executării pedepselor și a măsurilor privative de libertate în cadrul centrelor de reținere și arestare preventivă din subordinea Ministerului Afacerilor Interne se realizează de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate desemnat anual de președintele Curții de Apel, în a cărei rază teritorială funcționează centrele de reținere și arestare preventivă.

Structura cu rol de coordonare a centrelor de reținere și arestare preventivă este organizată și funcționează în cadrul Inspectoratului General al Poliției Române și este reprezentată de Serviciul Coordonare Centre de Reținere și Arestare Preventivă (art. 234, alin.1 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 157/2016).

La nivel teritorial, centrele de reținere și arestare preventivă sunt organizate și funcționează în cadrul Direcției Generale de Poliție a Municipiului București și în cadrul fiecărui Inspectorat de Poliție Județean, fiind conduse de către un șef de centru. Atribuțiile specifice centrelor de reținere și arestare preventivă se execută, conform Regulamentelor de organizare și funcționare ale unităților, pe domenii de activitate prin intermediul compartimentelor din structura organizatorică.

În prezent, Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și a măsurilor necesare pentru siguranța acestora, **nu a fost elaborat**, motiv pentru care se aplică în continuare dispozițiile **Ordinul nr. 988/2005 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea locurilor de reținere și arest preventiv din unitățile de poliție ale Ministerului Administrației și Internelor** (dispozițiile acestui ultim act normativ sunt aplicabile în măsura în care nu contravin reglementărilor de nivel superior).

Potrivit Normelor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), custodia poliției este sau ar trebui să fie relativ de scurtă durată. Condițiile de detenție în camerele de cazare ale poliției trebuie să îndeplinească anumite condiții elementare.

Camerele de arest preventiv trebuie să fie curate și de o mărime rezonabilă având în vedere numărul persoanelor care pot fi custodiate și trebuie să beneficieze de o iluminare adecvată, suficientă, de preferință ar trebui să beneficieze de lumină naturală. Mai mult, camerele trebuie să fie amenajate astfel încât să permită repausul (de exemplu un scaun sau o banchetă fixă) iar persoanele obligate să petreacă noaptea în detenție trebuie să dispună de o saltea și o cuvertură proprie. Persoanele din custodia poliției trebuie să aibă acces la toalete curate, în condiții decente și să dispună de posibilități adecvate pentru a se spăla, trebuie să aibă acces în fiecare moment la apă potabilă și să primească hrană la momente adecvate. Persoanelor reținute 24 de ore sau mai mult în custodia poliției, ar trebui, în măsura posibilului, să li se propună zilnic un exercițiu în aer liber.

În cazul în care condițiile din centrele de reținere și arestare preventivă nu sunt conforme cu aceste norme minimale sunt aduse prejudicii persoanelor custodiate. Obligația poliției de a avea grijă de persoanele aflate în custodia ei include responsabilitatea de a le asigura acestora securitatea și integritatea fizică. În consecință, supravegherea adecvată a spațiilor de detenție reprezintă o componentă inerentă a acestei obligații asumate de poliție. Drepturile persoanelor private de libertate nu vor avea nici o valoare dacă nu vor fi cunoscute de acestea. În consecință, este imperativ necesar ca persoanele aflate în custodia poliției să fie în mod expres informate, fără întârziere, cu privire la drepturile lor, într-o limbă pe care să o înțeleagă.

În plan legislativ, centrelor de reținere și arestare preventivă le sunt aplicabile în principal următoarele dispoziții legale: • Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal; • Hotărârea Guvernului României nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal; • Legea nr. 169 din 14.07.2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal; • Ordinul nr. 988/2005 al Ministerului Administrației și Internelor pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea locurilor de reținere și arest preventiv din unitățile de poliție ale Ministerului Administrației și Internelor; • Proceduri specifice activității (Procedura privind activitatea medicală în centrele de reținere și arestare preventivă, Procedura privind activitatea de asistență psihologică a persoanelor aflate în custodia structurilor de reținere și arestare preventivă din Poliția Română, Procedura privind asistența integrată a persoanelor private de libertate consumatoare de droguri aflate în centrele de reținere și arestare preventivă etc); • Regulamentele de Ordine Interioară, elaborate de administrația fiecărui loc de deținere, conform cadrului legal penal execuțional.

În cursul anului 2017, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție – structura centrală și teritorială, a continuat activitatea de monitorizare a condițiilor de detenție și a tratamentului aplicat persoanelor aflate în centrele de reținere și arestare preventivă și a efectuat **11 vizite** în Centre de Reținere și Arestare Preventivă (C.R.A.P.), respectiv: Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Buzău; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 1 București; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 10 București; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă din județul Teleorman; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 3 București; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Sălaj; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Cluj; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Harghita; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași; Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Vrancea; Centrul Medical de Diagnostic și Tratament Ambulatoriu ”Dr. Nicolae Kretzulescu” București.

Tot în anul 2017, au fost comunicate răspunsurile din partea autorităților la recomandările cuprinse în Rapoartele de vizită întocmite în urma vizitelor din anul 2016 efectuate în **7 centre, respectiv:** la C.R.A.P. nr. 1 București, C.R.A.P. nr. 5 București, C.R.A.P. Neamț, C.R.A.P. Vaslui, C.R.A.P. Mehedinți, C.R.A.P. Timiș și C.R.A.P. Vâlcea.

În exercitarea mandatului de Mecanism Național de prevenire, reamintim incidentul petrecut la Secția 26 Poliție din cadrul Poliției Sector 4 București, unde **echipei de vizită a instituției Avocatul Poporului i s-a refuzat accesul în secția de poliție**, deși reprezentanții instituției au prezentat legitimațiile de serviciu, iar reprezentantul organizației neguvernamentale GRADO cartea de identitate, însoțite de împuternicirea nr. 13973/15.09.2017 emisă de instituția Avocatul Poporului. Echipa de vizitare a explicat care

era scopul vizitei inopinate, solicitând să fie anunțat șeful Secției 26 Poliție București despre prezența în incinta unității a echipei de vizită a instituției Avocatul Poporului. ***În urma demersurilor efectuate de către instituția Avocatul Poporului, Inspectoratul General al Poliției Române prin Serviciul Coordonare Centre de Reținere și Arestare Preventivă a transmis răspunsul cu nr. 656/20 din 20.12.2017, prin care informează că a retransmis tuturor unităților subordonate repere referitoare la activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, care îndeplinește atribuțiile specifice de Mecanism Național de Prevenire a torturii în locurile de detenție, în sensul Protocolului opțional, fiind vizată și includerea în programele de formare profesională continuă a unor teme referitoare la Mecanismul Național de Prevenire a Torturii, inclusiv prin invitarea reprezentanților instituției Avocatul Poporului în calitate de lectori.***

Aspectele monitorizate în cadrul vizitelor se referă la condițiile de cazare și igienico-sanitare, hrana și calitatea apei, tratamentul aplicat persoanelor private de libertate, asistența medicală, asistența psihologică și socială, informarea persoanelor private de libertate cu privire la drepturile pe care le au, posibilitatea de a lua contact cu familia și apărătorul legal, categoriile de persoane vulnerabile (femei, minori, persoane cu dizabilități, LGBT, victime ale torturii).

► ***Pe parcursul vizitelor efectuate în anul 2017 au fost constatate o serie de aspecte pozitive, dintre care menționăm:***

● ***Referitor la condițiile de cazare:*** ● camera de distribuție a alimentelor era dotată cu frigider și combină frigorifică unde persoanele private de libertate își puteau depozita și alimentele aduse de familie (C.R.A.P. Iași); ● în centru exista o încăpăre în care se efectua audierea persoanelor custodiate. În aceeași încăpăre se asigura dreptul la vizită cu apărătorii aleși, cu psihologul, cu preotul, notarul public etc. În ceea ce privește ascultarea persoanelor private de libertate de către autorități ale statului, potrivit art. 51 alin. (4) și Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, aceasta se realiza în condiții de confidențialitate (C.R.A.P. Neamț); ● centrul era într-un proces de modernizare și igienizare, astfel că toate cele 15 camere de deținere erau dotate cu aparate de aer condiționat și fuseseră igienizate (C.R.A.P. Neamț); ● centrul nu se confrunta cu fenomenul supraaglomerării (C.R.A.P. Teleorman; C.R.A.P. Buzău); ● camerele de cazare erau dotate cu paturi moderne prevăzute cu scăriță și sertare (pentru depozitarea bagajelor persoanelor private de libertate), aparat aer condiționat, ferestre din termopan prevăzute cu plasă de sârmă și grilaj metalic, etc. (C.R.A.P. Teleorman); ● majoritatea camerelor de cazare erau prevăzute cu aer condiționat, erau curate și igienizate, dotate cu mobilier corespunzător (măsuțe pentru servirea mesei, scaune, aparate TV, saltele și paturi noi achiziționate în luna aprilie 2017), în fiecare cameră se aflau chiuvete și oglinzi, precum și grup sanitar propriu (C.R.A.P. Buzău).

● ***Referitor la asistența medicală:*** ● dotarea cu trusă de prim ajutor și instruirea personalului angajat în aplicarea manevrelor de asigurare a suportului vital în caz de urgență (C.R.A.P. nr. 3 București); ● în incinta centrului funcționa un cabinet medical și un cabinet stomatologic. Exista de asemenea un cabinet pentru personalul medical mediu și auxiliar și un spațiu pentru acordarea tratamentelor medicale (C.R.A.P. nr. 1 București); ● centrul dispunea de autosanitară proprie, transportul arestaților la consulturi și/sau internări în alte unități spitalicești făcându-se fie cu aceasta, fie prin apelarea serviciului 112 (C.R.A.P. nr. 1 București, C.R.A.P. Teleorman, C.R.A.P. Buzău); ● asigurarea permanenței în acordarea serviciilor medicale (C.R.A.P. Teleorman, C.R.A.P. Buzău); ● existența unui medic angajat al

centrului (C.R.A.P. Buzău); ● existența unui protocol de colaborare între centru și Unitatea de Primiri Urgențe a Spitalului Județean de Urgență Buzău (C.R.A.P. Buzău); ● existența unui registru tipizat de consemnare a existenței mărcilor traumatiche și a semnelor fizice de rele tratamente/abuzuri sau tortură, precum și proceduri clare de acțiune pentru astfel de cazuri (C.R.A.P. Buzău, C.R.A.P. 3 București).

● **Referitor la asistența psihologică:** ● administrația centrului asigura spațiul și facilitățile necesare acordării asistenței psihologice, cu respectarea confidențialității, sub supraveghere vizuală directă sau prin intermediul unor sisteme electronice (C.R.A.P. Buzău); ● pe ușile camerelor de detenție era afișată o înștiințare prin care persoanele private de libertate erau informate că puteau beneficia de asistență și consiliere psihologică (C.R.A.P. nr. 3, București);

● accesul la asistență psihologică era realizat la solicitarea persoanelor private de libertate, de către doi ofițeri psihologi (C.R.A.P. Teleorman); ● furnizarea serviciilor de asistență psihologică, acordate persoanelor care solicitau în mod expres aceasta, se realiza, după semnarea unei declarații de consimțământ, în conformitate cu Procedura privind activitatea de asistență psihologică a persoanelor aflate în custodia structurilor de reținere și arestare preventivă din cadrul Poliției Române, în vigoare de la data de 30.01.2012, acestea fiind consemnate de psiholog în registrul cu actele profesional proprii (C.R.A.P. Sălaj).

► **În ceea ce privește centrele pentru reținere și arestare preventivă vizitate în anul 2017, deficiențele constatate au fost următoarele:**

● **Referitor la condițiile de cazare:** ● în unele camere de cazare nu era asigurat iluminatul corespunzător (C.R.A.P. Buzău) sau iluminatul artificial era asigurat de tuburi cu neon, poziționate deasupra ușilor de la intrările în camere și nu furniza lumina necesară în toată camera, astfel încât pe timpul funcționării lor să se poată citi în orice zonă din acea cameră (C.R.A.P. Sălaj, C.R.A.P. Harghita). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Buzău** luarea de măsuri privind asigurarea unei iluminări artificiale, optime și adecvate în camerele de cazare, iar **C.R.A.P. Sălaj și C.R.A.P. Harghita** remedierea problemelor privind iluminatul artificial în camerele de cazare, astfel încât acestea să furnizeze lumina necesară desfășurării, în bune condiții, a unor activități cum ar fi cele de citit sau de scris. **Conducerea C.R.A.P. Buzău a comunicat că** în toate spațiile au fost montate becuri cu led, oferind posibilitatea unei persoane de a citi sau de a scrie, **conducerea C.R.A.P. Sălaj a comunicat că** a stabilit luna martie 2018 ca termen maxim de finalizare a lucrărilor cuprinse în recomandare, **iar conducerea C.R.A.P. Harghita urmează să răspundă la recomandările formulate;** ● Camerele de deținere din cadrul C.R.A.P. Iași erau înguste și întunecoase, geamurile fiind acoperite cu gratii care împiedicau pătrunderea luminii și aerisirea camerelor. Ferestrele erau mici, nu asigurau lumina naturală și aerisirea camerelor, iar becurile plasate deasupra ușilor nu erau suficiente pentru asigurarea iluminatului artificial (C.R.A.P. Iași). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Iași** remedierea problemelor privind iluminatul artificial în camerele de cazare, astfel încât acestea să furnizeze lumina necesară desfășurării, în bune condiții, a unor activități cum ar fi cele de citit sau de scris. **Conducerea C.R.A.P. Iași urmează să răspundă la recomandările formulate;** ● camerele nu erau prevăzute cu instalații de aer condiționat și prezentau o stare de igienă necorespunzătoare, cu pereții murdari. De asemenea, nu aveau mobilier (în afară de paturi și câteva băncuțe), deținuții fiind obligați să mănânce în pat. Mobilierul existent era format din paturi metalice supraetajate pe două nivele cu saltele vechi, murdare, cu un grad avansat de uzură, persoanele deținute nefiind mulțumite de aceste condiții (C.R.A.P. Iași). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Iași** asigurarea unei ventilații naturale corespunzătoare și montarea de instalații de aer condiționat în toate

camerele de deținere; igienizarea camerelor de deținere, a grupurilor sanitare și înlocuirea instalațiilor defecte, dotarea tuturor camerelor cu paturi și saltele noi, cu televizoare, precum și cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale amenajarea unei săli de mese sau dotarea camerelor de deținere cu mobilier adecvat pentru servitul mesei **Conducerea C.R.A.P. Iași urmează să răspundă la recomandările formulate;**

- niciuna din cele 5 camere nu era dotată cu mobilier specific pentru nevoile persoanelor cu dizabilități (C.R.A.P. nr. 3 București). Avocatul Poporului a recomandat conducerii C.R.A.P. nr. 3 București examinarea posibilității de dotare a cel puțin unei camere de detenție cu mobilier specific pentru nevoile persoanelor cu dizabilități. **Conducerea C.R.A.P. nr. 3 București urmează să răspundă la recomandările formulate;**
- grupurile sanitare nu dispuneau de dotări (adaptări) speciale pentru persoane cu probleme locomotorii sau diferite dizabilități fizice, inclusiv pentru accesul în grupul sanitar (C.R.A.P. Buzău). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Buzău** adaptarea cel puțin a unui grup sanitar cu facilități speciale pentru persoanele cu probleme locomotorii sau diferite grade de dizabilitate, precum și asigurarea accesului facil la grupul sanitar. **Conducerea C.R.A.P. Buzău a comunicat că** în situația în care s-ar impune încarcerarea unei persoane cu probleme locomotorii sau cu diferite grade de dizabilitate, sub coordonarea Serviciului Coordonare Centre de Reținere și Arestare Preventivă din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, aceasta va fi redirecționată către cel mai apropiat centru de reținere și arestare preventivă care îndeplinește condițiile specifice cazării unei astfel de persoane. Tot în acest context, a fost invocată configurația clădirii Inspectoratului de Poliție Județean Buzău, la demisolul căreia funcționează centrul și care nu permite adaptarea sau amenajarea unor căi suplimentare de acces, pentru persoane cu dizabilități motorii;
- ambele grupuri sanitare necesitau lucrări de modernizare, iar inexistența grupurilor sanitare în dotarea camerelor de deținere genera un tratament degradant, având în vedere că o persoană privată de libertate nu trebuie să depindă de personalul centrului pentru satisfacerea nevoilor fiziologice (C.R.A.P. Harghita). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Harghita** renovarea grupurilor sanitare și repararea instalațiilor acestora precum și amenajarea, în mod gradual, în camerele de deținere a unor grupuri sanitare prevăzute cu toalete, chiuvete și dușuri proprii. **Conducerea C.R.A.P. Harghita, urmează să răspundă la recomandările formulate;**
- s-a constatat lipsa intimității la grupul sanitar comun, destinat persoanelor de sex masculin (C.R.A.P. Teleorman), iar grupurile sanitare din camere erau delimitate de restul încăperii printr-un parapet zidit, cu înălțimea de aproximativ 150 cm, accesul făcându-se printr-un gol de ușă fără perdea (C.R.A.P. Sălaj). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Teleorman** asigurarea intimității în grupul sanitar comun destinat persoanelor de sex masculin, cu ușă de acces sau perdea, iar **C.R.A.P. Sălaj** delimitarea în totalitate a grupurilor sanitare din camere de restul încăperii pentru asigurarea intimității persoanelor private de libertate. **Conducerea C.R.A.P. Teleorman a răspuns că** a luat măsuri pentru montarea unei perdele pentru asigurarea intimității în grupul sanitar comun, destinat persoanelor de sex masculin, iar **conducerea C.R.A.P. Sălaj a comunicat că** a stabilit luna decembrie 2017, ca termen maxim de finalizare a lucrărilor cuprinse în recomandare;
- grupul sanitar comun avea un lavoar confecționat din beton, o cabină de duș și o toaletă cu vas wc, separate cu zid despărțitor, toate cu un grad de uzură foarte ridicat (C.R.A.P. Sălaj). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Sălaj** renovarea grupului sanitar comun și repararea instalațiilor acestuia. **Conducerea C.R.A.P. Sălaj a comunicat că:** renovarea grupului sanitar comun a fost realizată parțial, dar a fost stopată din lipsa fondurilor financiare, stabilindu-se termen maxim de finalizare a lucrărilor luna martie 2018;
- camerele beneficiau de grup sanitar cu duș, chiuvetă și wc însă, conform observațiilor membrilor echipei de vizită, grupul sanitar nu era izolat, fiind separat de restul

camerei doar printr-o perdea, care nu asigura în totalitate intimitatea persoanelor private de libertate și era lipsit de ventilație (C.R.A.P. nr. 10 București). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. nr. 10 București** continuarea procesului de igienizarea generală, reparații și modernizare a spațiilor centrului în vederea asigurării unor condiții igienico-sanitare optime. **Conducerea C.R.A.P. nr. 10 București, urmează să răspundă la recomandările formulate;** ● camerele de deținere nu aveau grupuri sanitare și dușuri, dar exista o altă cameră cu această destinație pe hol, unde persoanele din centru puteau face duș de două ori pe săptămână, timpul alocat acestei activități fiind de o oră. Baia nu avea dotările necesare asigurării nevoilor persoanelor arestate, nu era igienizată, avea igrasie pe pereți și rugină pe instalații. Instalațiile sanitare erau vechi, ruginite pe alocuri, iar starea de igienă era precară. Singurul grup sanitar destinat folosirii de către deținuți era insalubru, iar femeile aveau acces la grupul sanitar separat de bărbați, alternativ. Persoanele custodiate în centru aveau acces la grupurile sanitare doar până la orele 23-24, după această oră fiind nevoite să-și satisfacă nevoile fiziologice în cameră, în sticle de plastic sau găleți (C.R.A.P. Iași). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Iași** igienizarea băii și a grupului sanitar, înlocuirea instalațiilor defecte, precum și asigurarea accesului deținuților la toaletă și pe timpul nopții, având în vedere că potrivit normelor Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (C.P.T.) „*Persoanelor din custodie trebuie să li se permită satisfacerea necesităților naturale la momentul dorit în condiții decente și de curățenie, să li se ofere condiții adecvate de spălare*”. **Conducerea C.R.A.P. Iași, urmează să răspundă la recomandările formulate. Avocatul Poporului a formulat o recomandare Ministerului Afacerilor Interne** să întreprindă măsurile legale care se impun pentru alocarea fondurilor necesare pentru finalizarea lucrărilor de investiție la C.R.A.P. Iași, în scopul asigurării condițiilor de cazare pentru deținuții din C.R.A.P. Iași. **Ministerului Afacerilor Interne urmează să răspundă la recomandare;** ● lipsa dotărilor necesare în curțile de plimbare cu bănci sau scaune pentru relaxare (C.R.A.P. Buzău, C.R.A.P. Iași). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Buzău** dotarea curții de plimbare cu mobilier adecvat. **Conducerea C.R.A.P. Buzău a comunicat că** prin grija Serviciului Logistic din cadrul I.P.J. Buzău, urmează a fi analizate caracteristicile clădirii și posibilitatea montării unor bănci și scaune fixe, care să asigure condiții persoanelor private de libertate. **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Iași** amenajarea curților de plimbare cu dotările necesare (mese, scaune, bănci, acoperiș) astfel încât să poată să fie utilizate și în condiții nefavorabile, precum și amenajarea unor toalete și instalarea unor surse de apă potabilă în perimetrul acestora. Curtea de plimbare din cadrul C.R.A.P. nr. 3 București era de dimensiuni foarte reduse, segmentată prin grilaje metalice, ceea ce îi conferea un aspect de cușcă, nu avea copertină care să ofere protecție împotriva intemperiilor vremii. *Conform Normelor de spațiu pentru persoanele private de libertate ale C.P.T.-ului, curțile de plimbare și exercițiu fizic trebuie să fie spațioase și echipate corespunzător pentru a oferi persoanelor private de libertate posibilitatea de practicare a unui sport; de asemenea, trebuie să aibă dotări corespunzătoare pentru odihnă (bănci) și zone adăpostite împotriva intemperiilor.* **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. nr. 3 București** efectuarea demersurilor în vederea asigurării unui spațiu mai generos pentru curtea de plimbare și exercițiu fizic, precum și dotarea acestuia corespunzător pentru exercițiu fizic, odihnă (bănci) și zone adăpostite împotriva intemperiilor (ploi, soare puternic etc.). **Conducerea C.R.A.P. nr. 3 București, urmează să răspundă la recomandările formulate;** ● nerespectarea condițiilor igienico-sanitare pentru păstrarea probelor alimentare (C.R.A.P. Teleorman). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Teleorman** schimbarea locației frigiderului destinat păstrării acestor probe, etichetarea corespunzătoare, cu data și ora prelevării probelor, a recipientelor în care acestea sunt păstrate,

montarea unui termometru în interiorul frigiderului și afișarea unui grafic de temperatură pe exteriorul ușii acestuia sau afișarea graficului de temperatură într-un loc vizibil și accesibil. **Conducerea C.R.A.P. Teleorman a răspuns că** a schimbat locul frigiderului destinat păstrării probelor de alimente și etichetarea zilnică a recipientelor în care sunt păstrate probele cu data și ora prelevării acestora, a montat termometru în interiorul frigiderului destinat păstrării probelor și s-a întocmit graficul de temperatură; ● nu existau prelevate probe alimentare care să fie păstrate într-un frigider destinat special acestui scop, timp de 72 de ore, conform normelor sanitare în vigoare (C.R.A.P. Sălaj). **Avocatul Poporului a recomandat C.R.A.P. Sălaj:** prelevarea probelor alimentare care să fie păstrate într-un frigider destinat special acestui scop timp de 72 de ore conform normelor sanitare în vigoare. **Conducerea C.R.A.P. Sălaj a comunicat că:** recomandarea a fost implementată.

● **Referitor la asistența medicală:** ● aparatul de urgență din cabinetul medical nu era dotat cu toate medicamentele și materialele sanitare în conformitate cu baremele în vigoare (C.R.A.P. Sălaj). **Avocatul Poporului a recomandat** efectuarea demersurilor necesare pentru dotarea cabinetului medical cu un aparat de urgență cu medicamente și materiale sanitare conform baremelor în vigoare. **Instituția vizitată a răspuns că** în colaborare cu Centrul Medical Sălaj s-a stabilit ca termen maxim de finalizare luna iulie 2018; ● în cadrul centrului nu exista un cabinet medical propriu-zis amenajat și dotat conform Ordinului 153/2003 emis de Ministerul Sănătății și Familiei, dar exista amenajat un spațiu cu această destinație, unde se efectua vizita medicală a persoanelor aduse în centru, iar cu privire la personalul medical, la data vizitei, postul de medic prevăzut în schema de personal, pentru acordarea asistenței medicale persoanelor private de libertate custodiate la nivelul centrului, era vacant (C.R.A.P. Iași). **Avocatul Poporului a recomandat** efectuarea demersurilor necesare în vederea îmbunătățirii asistenței medicale a persoanelor arestate prin încadrarea de personal medical (medic, asistenți medicali) pe funcțiile vacante precum și prin amenajarea și dotarea unui cabinet medical în incinta centrului. **Conducerea C.R.A.P. Iași urmează să răspundă la recomandările formulate.** ● Medicamentele prescrise de către medic persoanelor private de libertate, erau distribuite conform recomandărilor medicului, de către personalul medical sau personalul de serviciu (polițiști) din cadrul centrului (C.R.A.P. Iași). **Avocatul Poporului a recomandat** distribuirea tratamentului persoanelor private de libertate numai de către personalul medical, în conformitate cu prevederile Procedurii PS-01-DM elaborată de Direcția Medicală din Ministerul Afacerilor Interne. **Conducerea C.R.A.P. Iași urmează să răspundă la recomandările formulate.** ● nu exista un cabinet medical, iar pentru ca persoanele custodiate în centru să beneficieze de asistență medicală constantă și pentru probleme specifice perioadei de arest, ar fi necesară înființarea unui cabinet medical propriu soluție care de altfel a mai fost propusă cu 2 ani înainte, în 2015, prin Raportul Special al instituției Avocatul Poporului (C.R.A.P. nr. 3 București). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii Ministerului Administrației și Internelor să întreprindă măsurile legale care se impun pentru efectuarea demersurilor în vederea înființării unui cabinet medical propriu. **Ministerul Administrației și Internelor urmează să răspundă la recomandările formulate.** ● nu exista un registru de administrare a tratamentelor, unde să se țină clar evidența medicației administrate, cu numele persoanei care o primește, data și ora administrării, semnătura de primire (C.R.A.P. nr. 10 București). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului întocmirea unui registru de administrare a tratamentelor, unde să se țină clar evidența medicației administrate, cu numele persoanei care o primește, data și ora administrării, semnătura de primire. **Conducerea C.R.A.P. nr. 10 București urmează să răspundă la recomandările formulate.** ● centrul nu avea un registru de consemnare a existenței mărcilor traumatiche și a semnelor fizice de rele tratamente/abuzuri sau tortură (C.R.A.P. nr. 10

București). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului întocmirea unui registru de consemnare a existenței mărcilor traumatice și a semnelor fizice de rele tratamente/abuzuri sau tortură. **Conducerea C.R.A.P. nr. 10 București urmează să răspundă la recomandările formulate.**

● **Referitor la asistența psihologică:** ● persoanele intervievate în centru au susținut că nu au primit informații în legătură cu posibilitatea de a solicita asistența psihologică și nu au fost informate cu privire la drepturile lor (C.R.A.P. Buzău). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului informarea săptămânală de către psiholog și încurajarea persoanelor private de libertate pentru a solicita servicii de asistență și consiliere psihologică pe perioada custodierii. **Unitatea vizitată a transmis** că la momentul introducerii în centru, oricărei persoane i se aduce la cunoștință, pe bază de semnătură, drepturile și obligațiile ce-i revin pe perioada custodierii, având posibilitatea studierii acestora atât în camerele de deținere, cât și la biblioteca centrului, în toate aceste spații enumerate existând câte un exemplar din Regulamentul de ordine interioară, în care este prezentată Oferta de programe și activități educative, de asistență psihologică și socială; ● informațiile referitoare la posibilitatea accesării unor servicii de asistență psihologică nu se regăseau formulate clar în procesul verbal de aducere la cunoștință a drepturilor și obligațiilor, încheiat între conducerea centrului și persoana reținută/arestată, imediat după introducerea acesteia în arest, în concordanță cu prevederile Legii 254/2013, art. 111, alin. (2) „Persoanele aflate în centrele de reținere și arestare preventivă sunt cazate, de regulă, în comun, putând presta muncă, la cerere, în interesul centrului și putând beneficia de asistență psihologică și moral-religioasă, în interiorul centrului, sub pază și supraveghere, în condițiile stabilite prin regulamentul de aplicare a prezentei legi.”(C.R.A.P. Sălaj). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului introducerea informațiilor referitoare la posibilitatea accesării serviciilor de asistență psihologică în procesul verbal de aducere la cunoștință a drepturilor și obligațiilor, încheiat între conducerea centrului și persoana reținută/arestată, imediat după introducerea acesteia în arest. **Unitatea vizitată a răspuns** că recomandarea a fost implementată. ● **nici unul dintre minorii custodiați nu a beneficiat de asistență psihologică**, în conformitate cu prevederile art. 117 alin. (2) din Legea nr. 254 din 19 iulie 2013, privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal „Pe timpul executării arestării preventive, minorului i se acordă asistență psihologică, în vederea diminuării efectelor negative ale privării de libertate asupra dezvoltării sale fizice, psihice sau morale.”(C.R.A.P. Sălaj). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului acordarea asistenței psihologice tuturor persoanelor minore custodiate în centru, în condițiile legii. **Unitatea vizitată a transmis** că recomandarea a fost implementată; ● **nu s-a acordat asistență psihologică tuturor persoanelor minore custodiate în centru**, în condițiile legii (C.R.A.P. Harghita). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului acordarea asistenței psihologice tuturor persoanelor minore custodiate în centru. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandările făcute.** ● nu era asigurat un spațiu cu destinația de cabinet psihologic, în conformitate cu prevederile Procedurii privind activitatea de asistență psihologică a persoanelor aflate în custodia structurilor de reținere și arestare preventivă din Poliția Română (C.R.A.P. Harghita). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului asigurarea unui spațiu cu destinația de cabinet psihologic. **Unitatea vizitată urmează să răspundă la recomandările făcute.**

● **Alte aspecte:** ● nu a fost emis Ordinul de înființare, organizare și funcționare a centrelor de reținere și arestare preventivă în conformitate cu prevederile art. 107 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de

organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările ulterioare (C.R.A.P. nr. 3 București). **Avocatul Poporului a emis o recomandare conducerii Ministerului Administrației și Internelor, să întreprindă măsurile legale care se impun pentru efectuarea demersurilor în vederea adoptării Ordinului Ministrului Afacerilor Interne pentru organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă**, pentru a respecta prevederile art. 107 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările ulterioare, având în vedere că la data vizitei centrul era organizat și funcționa în baza Ordinului Ministrului Administrației și Internelor nr. 988/2005 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea locurilor de reținere și arest preventiv din unitățile de poliție ale M.A.I. **Ministerului Administrației și Internelor** urmează să răspundă la recomandarea formulată • centrul dispunea de o cutie poștală, care era amplasată pe hol, în afara sectorului de deținere, fapt ce împiedica persoanele private de libertate să-și exercite nestingherit dreptul la petiționare și corespondență, fiind într-un fel „dependente” de personalul angajat al unității de poliție, care putea depune sau nu corespondența/petiția acestora la cutia poștală (C.R.A.P. nr. 3 București). **Avocatul Poporului a recomandat conducerii C.R.A.P. nr. 3 București** amplasarea cutiei poștale în interiorul sectorului de deținere, astfel încât persoanele private de libertate să-și exercite nestingherit dreptul de petiționare și dreptul la corespondență și completarea art. 32 din Regulamentul de ordine interioară al C.R.A.P. nr. 3 privind dreptul de petiționare, în sensul introducerii după sintagma <către administrația Centrului> și ”autoritățile publice, instituțiile publice, organele judiciare etc.”, dat fiind faptul că, la data vizitei acesta prevedea următoarele: ”Pentru apărarea unor drepturi sau interese persoanele private de libertate sau orice persoană autorizată, instituție, organizație guvernamentală poate să adreseze cereri, reclamații și sesizări către administrația Centrului”. Or, potrivit art. 63 alin. (2) din Legea nr. 254/2013 ”termenul petiție include orice cerere sau sesizare adresată autorităților publice, instituțiilor publice, organelor judiciare, instanțelor naționale și internaționale” și nu doar administrației locului de deținere. **Conducerea C.R.A.P. nr. 3 București urmează să răspundă la recomandarea formulată.** • la avizierul centrului erau afișate numărul de telefon al Baroului București și numele judecătorului de supraveghere a privării de libertate, însă nu erau menționate și alte coordonate de contact (denumire, număr de telefon, adresă etc.) ale altor autorități publice, instituții publice, organe judiciare etc., care ar fi putut fi necesare persoanelor custodiate în situația în care acestea, în baza dreptului de petiționare, ar fi dorit să adreseze cereri, reclamații și sesizări pentru apărarea drepturilor lor. De asemenea, nici în mapele de cameră ale persoanelor custodiate de unitatea de poliție vizitată nu se regăsea o listă cu coordonate de contact ale altor autorități publice, instituții publice, organe judiciare ș.a. (C.R.A.P. nr. 3 București). **Avocatul Poporului a recomandat** afișarea la avizierul centrului a coordonatelor de contact - denumire, număr de telefon, adresă etc. - ale altor autorități publice, instituții publice, organe judiciare etc., ținând cont că la momentul efectuării vizitei, la avizier erau afișate doar numărul de telefon al Baroului București și numele judecătorului de supraveghere a privării de libertate. **Conducerea C.R.A.P. nr. 3 București urmează să răspundă la recomandarea formulată.**

► **Pe parcursul vizitelor efectuate în anul 2016 la care răspunsul din partea instituțiilor vizitate a fost primit în anul 2017 au fost constatate o serie de aspecte pozitive, dintre care menționăm:**

• **Referitor la condiții de cazare:** • preocuparea conducerii centrelor pentru îmbunătățirea condițiilor de custodie ale persoanelor încarcerate, prin diferite solicitări de investiții (C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea); • înlocuirea de ferestre și uși, placarea cu gresie

și faianță a grupurilor sanitare, zugrăvirea unor camere de deținere, achiziționarea unei mașini de spălat necesare pentru spălarea lenjeriilor și a hainelor persoanelor reținute și arestate preventiv și a unei mașini de uscat rufe automată, modernizarea ușii de acces în incinta centrului, respectiv dotarea acesteia cu un sistem de deschidere electric acționabil din biroul șefului de tură, montarea în camera de vizită a unui interfon prevăzut cu buton de panică, cu corespondent în biroul șefului de tură (*C.R.A.P. Timiș*); ● delimitarea spațiilor de cazare, separat de spațiile administrative. De asemenea, ca urmare a implementării mecanismului norvegian privind consolidarea capacității de reținere și arest preventiv, în camerele de deținere au fost montate 10 aparate de aer condiționat, iar la toate camerele de deținere s-au montat ferestre termopan. Spațiul de deținere a fost renovat conform destinațiilor specifice spațiilor de deținere din cadrul centrului, iar la momentul vizitei se putea asigura cazarea în 10 camere de deținere, pentru maxim 30 de persoane private de libertate, asigurându-se respectarea spațiului de 4 m²/persoană privată de libertate (*C.R.A.P. Vâlcea*); ● lucrări de modernizare și separare a spațiului de detenție de zona administrativă, mutându-se cabinetul medical și biroul de comandă în zona administrativă (*C.R.A.P. Mehedinți*); ● centrul era într-un proces de modernizare și igienizare, astfel că toate camerele de deținere erau dotate cu aparate de aer condiționat și fuseseră igienizate (*C.R.A.P. Neamț*); ● nu exista fenomenul de supraaglomerare în niciun centru de reținere și arestare preventivă vizitat (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea, C.R.A.P. Mehedinți*); ● igienizarea se făcea conform unui plan de măsuri, după identificarea problemelor de pe fiecare cameră de reținere (*C.R.A.P. nr. 5 București, C.R.A.P. nr. 1 București*); ● apa caldă și apa rece erau asigurate în permanență (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea, C.R.A.P. Mehedinți, C.R.A.P. nr. 5 București, C.R.A.P. nr. 1 București*); ● deratizarea și dezinsecția tuturor spațiilor aresturilor se efectuau periodic, conform normelor legale aplicabile în domeniu (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea, C.R.A.P. Mehedinți, C.R.A.P. nr. 5 București, C.R.A.P. nr. 1 București*); ● se afla în curs de derulare un proiect ce prevedea înlocuirea sistemului de termoficare, urmând să se achiziționeze și monteze două centrale termice, dintre care una va deservi centrul de reținere (*C.R.A.P. Neamț*); ● camerele de deținere erau dotate cu grup sanitar propriu (*C.R.A.P. Vâlcea, C.R.A.P. Timiș*); ● calitatea corespunzătoare a cazarmamentului (*C.R.A.P. Vâlcea, C.R.A.P. Timiș*); ● hrana era preparată, cu respectarea normelor de hrană stabilite, a confesiunii religioase și a afecțiunilor medicale de care suferea fiecare persoană privată de libertate (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea, C.R.A.P. Mehedinți*); ● respectarea normelor în vigoare privind păstrarea probelor alimentare (*C.R.A.P. Vâlcea, C.R.A.P. Mehedinți, C.R.A.P. nr. 1 București, C.R.A.P. nr. 5 București*); ● bucătăria sau camera de distribuire a alimentelor era dotată cu aragaz, rafturi, mese, scaune, chiuveță, dulapuri și trei frigidere în care deținuții își puteau depozita și alimentele aduse de familie (*C.R.A.P. Vaslui*).

● **Referitor la asistența medicală:** ● existența cabinetului medical amenajat în incinta centrului (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. nr. 1 București, C.R.A.P. nr. 5 București*); ● acordarea asistenței medicale de personal medical calificat (*C.R.A.P. Timiș*); ● asigurarea permanenței în acordarea serviciilor medicale (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea*); ● păstrarea medicamentelor în condiții corespunzătoare de siguranță (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea*);

● persoanele private de libertate beneficiau de tratament medical în mod gratuit (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea*); ● dotarea cu trusă medicală de urgență (*C.R.A.P. nr. 1 București, C.R.A.P. Timiș*); ● asigurarea serviciilor de medicină dentară la cabinetul din incinta centrului (*C.R.A.P. nr. 1 București*); ● dotarea centrului cu autosanitară proprie (*C.R.A.P. nr. 1 București, C.R.A.P. nr. 5 București*); ● centrul avea registru de consemnare a existenței mărcilor traumatiche și a semnelor fizice de rele tratamente, abuzuri sau tortură și proceduri respectate în acest sens (*C.R.A.P. nr. 5 București*); ● administrarea tratamentului recomandat

de medic se făcea strict supravegheat (*C.R.A.P. Neamț*); • lipsa cazurilor de deces și a sinuciderilor (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Neamț, C.R.A.P. Vâlcea*).

● **Referitor la asistența psihologică:** • asistența psihologică era acordată, la solicitarea șefului de centru, minorilor custodiați în centru, persoanelor cu dificultăți de adaptare la mediul carceral și celor cu diferite deficiențe de ordin psihic (*C.R.A.P. Neamț*); • la depunerea în centru, minorii erau consiliați de către psihologul centrului. Pentru celelalte situații, psihologul venea o dată la două săptămâni pentru consilierea persoanelor cu probleme psihologice custodate (*C.R.A.P. Vaslui*); • persoanele private de libertate erau informate cu privire la dreptul lor la asistență psihologică, acestea semnând la introducerea în centru Declarația în care erau cuprinse drepturile, obligațiile și interdicțiile pe perioada custodierii în centru. Drepturile persoanelor custodate erau afișate pe hol și în fiecare cameră de deținere (*C.R.A.P. Vâlcea*).

► **În ceea ce privește centrele pentru reținere și arestare preventivă vizitate în anul 2016 la care răspunsul din partea autorităților a fost formulat în cursul anului 2017, deficiențele constatate au fost următoarele:**

● **Referitor la condițiile de cazare:** • capacitatea de cazare a centrului era depășită (*C.R.A.P. nr. 5 București*). **Avocatul Poporului a recomandat** respectarea capacității de cazare a centrului și identificarea soluțiilor pentru asigurarea spațiului minim de cazare, în camerele de detenție, unde persoanelor private de libertate le revenea o suprafață mai mică de 4 m². **Conducerea C.R.A.P. nr. 5 București** a comunicat faptul că în ceea ce privește respectarea normelor privind spațiul carceral, raportat la numărul de persoane private de libertate, conform Ordinului Ministrului Justiției nr. 433/C/2010, a fost informată Direcția Generală de Poliție a Municipiului București-Serviciul Independent de Reținere și Arestare Preventivă, astfel încât, cu ocazia distribuirii persoanelor față de care s-a dispus luarea unei măsuri privative de libertate (ordonanță de reținere, mandat de arestare preventivă, mandat de arestare preventivă în vederea extrădării), să se respecte prevederile legale anterior menționate. Totodată, centrul a fost dotat cu saltele și paturi noi, ce sunt prevăzute cu spații pentru depozitarea efectelor personale pentru persoanele private de libertate. Cu această ocazie, a fost redus numărul locurilor de deținere, în sensul că, la camera nr. 1, prevăzută anterior vizitei reprezentanților instituției Avocatul Poporului cu un număr de 10 paturi, în prezent sunt dispuse un număr de 8 paturi, iar la camera nr. 2, prevăzută anterior vizitei cu un număr de 6 paturi, în prezent sunt dispuse un număr de 4 paturi; • servitul mesei se făcea în camere, centrul nedispunând de sală de mese. De asemenea centrul nu avea amenajată o bibliotecă (*C.R.A.P. nr. 5 București*). **Avocatul Poporului a recomandat** examinarea posibilității amenajării unei săli de mese și a unei biblioteci la nivelul Centrului, având în vedere că potrivit prevederilor art. 232 din Hotărârea Guvernului nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, sectorul de cazare are, de regulă, bibliotecă. **Conducerea C.R.A.P. nr. 5 București a comunicat** că a fost dotată o cameră, cu aparatură specifică, în vederea efectuării exercițiilor fizice și a fost înființată totodată o bibliotecă la care au acces toate persoanele custodate;

• în cadrul unei secții a centrului s-a constatat că dotarea camerelor de cazare cu mobilier pentru păstrarea obiectelor și bunurilor personale era deficitară și curtea de plimbare nu era dotată cu scaune sau bănci. Toaletele nu asigurau intimitatea persoanelor arestate și nu erau

ventilate corespunzător. Camera de anchetă nu era dotată cu sistem de supraveghere video (*C.R.A.P. nr. 5 București*). **Avocatul Poporului a recomandat** dotarea camerelor de cazare cu mobilier pentru păstrarea obiectelor și bunurilor personale și dotarea curții de plimbare cu scaune sau bănci; efectuarea lucrărilor de reparații și de igienizare a spațiilor centrului; modificarea toaletelor camerelor în scopul respectării normelor igienico-sanitare și a asigurării intimității persoanelor private de libertate; îmbunătățirea ventilației și dotarea cu sistem de supraveghere video a camerei de anchetă. **Conducerea C.R.A.P. nr. 5 București a comunicat** că recomandările instituției Avocatul Poporului au fost înaintate în fotocopie la Direcția Generală de Poliție a Municipiului București-Serviciul Logistică. **Având în vedere răspunsul formulat de conducerea C.R.A.P. nr. 5 București** privind recomandările cuprinse în Raportul de vizită și măsurile luate pentru conformarea la acestea, reprezentanții instituției Avocatul Poporului au propus, în data de 14 iulie 2017, **continuarea dosarului privind vizita inopinată efectuată la C.R.A.P. nr. 5 București, prin întocmirea unei adrese către Direcția Generală de Poliție a Municipiului București pentru recomandările de mai sus la care răspunsurile au fost nesatisfăcătoare**; • mobilier de strictă necesitate insuficient pentru depozitarea obiectelor personale, pentru efectuarea igienei și pentru servirea mesei (*C.R.A.P. Neamț*). **Avocatul Poporului a recomandat** asigurarea unor condiții de detenție corespunzătoare prin dotarea tuturor camerelor cu paturi și saltele noi, precum și cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale. **În răspunsul formulat conducerea C.R.A.P. Neamț a precizat** că au fost dotate camerele de detenție cu 31 de paturi și saltele noi prevăzute cu sertare care asigură posibilitatea păstrării bunurilor și obiectelor personale; • lipsa unei săli de mese, persoanele custodiate servind masa în camere, precum și calitatea necorespunzătoare a hranei (*C.R.A.P. Neamț*). **Avocatul Poporului a recomandat** examinarea posibilității amenajării unei săli de mese la nivelul centrului și luarea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea calității hranei oferite persoanelor private de libertate. **Conducerea C.R.A.P. Neamț a răspuns** că recomandarea nu a fost implementată astfel că la nivelul centrului nu a fost identificată o soluție viabilă de amenajare a unei săli de mese, neexistând spații care să permită instalarea obiectelor de mobilier necesare pentru a asigura servirea mesei de către mai multe persoane în același timp. Conform celor transmise de conducerea centrului hrana era pregătită de către personal specializat (2 bucătari), încadrându-se în condițiile prevăzute de norme și fiind preparată conform rețetelor (toate produsele aprovizionate sunt însoțite de buletine de analiză sau declarații de conformitate); • accesul restricționat al persoanelor private de libertate la grupurile sanitare (*C.R.A.P. Neamț*). **Avocatul Poporului a recomandat** identificarea unor soluții pentru asigurarea accesului permanent al persoanelor private de libertate la grupurile sanitare, având în vedere că, în pofida soneriilor pentru apelarea personalului în vederea prezentării la grupurile sanitare, prezența găleților în camere certifica satisfacerea nevoilor fiziologice de către deținuți în camere. **Conducerea C.R.A.P. Neamț a răspuns** că în urma analizei efectuate nu au fost identificate soluții pentru asigurarea accesului permanent al persoanelor private de libertate la grupurile sanitare, dar personalul centrului a fost instruit să permită accesul la grupurile sanitare permanent și nelimitat persoanelor private de libertate, la solicitarea acestora. Camerele de cazare erau dotate cu găleți necesare colectării gunoiului menajer acestea nefiind destinate satisfacerii nevoilor fiziologice; • starea precară de curățenie a grupurilor sanitare, lipsa dotărilor și a aerisirii corespunzătoare a grupurilor sanitare (*C.R.A.P. Neamț*). **Avocatul Poporului a recomandat** efectuarea demersurilor legale la autoritățile ierarhic superioare pentru finalizarea lucrărilor de investiții: igienizarea și modificarea toaletelor în scopul respectării normelor igienico-sanitare, dotarea băilor comune cu mobilierul și utilitățile necesare, asigurarea unei aerisiri corespunzătoare în vederea eliminării condensului,

mucegaiului și mirosului neplăcut. **Conducerea C.R.A.P. Neamț a răspuns** că recomandarea a fost implementată fiind finalizate lucrările de amenajare ale unuia dintre grupurile sanitare, acesta fiind dotat cu obiecte sanitare antivandal. Grupul sanitar a fost igienizat în întregime, la amenajare fiind avute în vedere și eliminarea posibilităților de apariție a condensului, mucegaiului sau mirosului neplăcut.

● **Referitor la asistența medicală:** ● nu era asigurată permanența în acordarea asistenței medicale. La data vizitei nu exista nici un asistent medical angajat al centrului, postul fiind vacant (*C.R.A.P. Mehedinți*). **Avocatul Poporului a recomandat** continuarea demersurilor privind încadrarea de personal medical (medic, asistent medical), care să asigure în mod corespunzător asistența medicală a persoanelor custodiate în centru; **Conducerea C.R.A.P. Mehedinți a răspuns** că asistența și tratamentul medical pentru persoanele private de libertate în C.R.A.P. – I.P.J. Mehedinți au fost acordate până la data de 01.10.2016 de către șeful Centrului Medical Mehedinți, prin delegare de la Centrul Medical Dolj al M.A.I., centrul rămânând în continuare fără un medic de unitate/asistent medical, deși au fost inițiate numeroase demersuri și solicitări la Direcția Medicală din M.A.I. După data de 01.10.2016 s-a reușit încheierea a două protocoale de acordare a asistenței medicale inițiale și de urgență pentru persoanele private de libertate cu Spitalul Județean de Urgență Drobeta-Turnu Severin – Cabinetul Medical de Medicină Sportivă și cu Centrul de Permanență Drobeta-Turnu Severin din cadrul Policlinicii Clinic Invest, protocoale care au rezolvat pe moment asistența primară și inițială, până la încadrarea de către M.A.I. a unor medici de unitate. De altfel, în luna noiembrie 2016 Direcția Medicală a M.A.I. a scos la concurs pentru sursa externă mai multe locuri de medici de familie (3 posturi pentru C.M.J. Mehedinți, la care s-a înscris la concurs și a promovat un singur medic ce se preconiza a fi încadrat începând cu 15.01.2017). O dată pe săptămână centrul este vizitat și de către medicul delegat al C.M.J. Gorj, care efectuează consultații și emite rețete în baza recomandărilor de specialitate. În baza raportului, am reiterat Direcției Medicale M.A.I. (C.M.D.T.A. „Dr. Nicolae Kretzulescu” București) asigurarea pentru C.R.A.P.- I.P.J. Mehedinți a unui medic cât și a unui asistent medical, astfel încât personalul operativ al centrului să nu mai aibă nici o tangență cu actul medical al distribuirii medicamentelor către persoanele private de libertate. Până la data elaborării prezentului material nu ni s-a comunicat un răspuns. ● nu existau în dotarea cabinetului teste rapide pentru depistarea bolilor infecto-contagioase (HIV, hepatită) (*C.R.A.P. Timiș, C.R.A.P. Vâlcea*). **Avocatul Poporului a recomandat** achiziționarea unor teste rapide pentru depistarea la nivelul cabinetului medical a unor posibile boli infecto-contagioase (HIV, hepatite virale etc.). **Unitățile vizitate au răspuns** că s-a solicitat Centrului Medical Județean Timiș achiziționarea de teste rapide pentru depistarea, la nivelul cabinetului medical din C.R.A.P. Timiș, a unor posibile boli infecto – contagioase (HIV, hepatite virale, etc.), respectiv Centrului Medical Județean Vâlcea, care deservește activitatea centrului din punct de vedere medical, care a informat administrația centrului de reținere și arestare preventivă că prin Planul anual de aprovizionare pentru anul 2017, a solicitat un număr de 200 kit-uri rapide pentru depistarea HIV și 200 pentru depistarea hepatitei. ● cabinetul medical, format doar dintr-o cameră, nu era în măsură să asigure confidențialitatea și intimitatea examinării medicale a persoanelor arestate (*C.R.A.P. Neamț*). **Avocatul Poporului a recomandat** asigurarea asistenței medicale corespunzătoare prin amenajarea cabinetului medical și angajarea personalului medical în număr suficient pentru asigurarea continuității acordării asistenței medicale, precum și pentru îndeplinirea corectă a atribuțiilor personalului medical, având în vedere că administrarea tratamentelor și completarea fișelor sunt atribuții ale personalului medical. **În răspunsul formulat, conducerea C.R.A.P. Neamț a precizat** că în

urma alocării fondurilor necesare de către Inspectoratul General al Poliției Române, a fost amenajat cabinetul medical într-o altă încăpere, acesta fiind dotat corespunzător și asigurând confidențialitatea activităților specifice. De asemenea, ni s-a mai comunicat că reglementarea detaliată a modului de asigurare a asistenței medicale și administrării medicamentelor persoanelor private de libertate aflate în centrele de reținere și arestare preventivă va fi realizată prin regulamentul prevăzut la art. 107 alin (2) din *Legea nr. 254/19.07.2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal*. În continuare, am fost informați că, până la intrarea în vigoare a actului normativ, se asigură în bune condiții dreptul la asistență medicală a persoanelor private de libertate.

● **Referitor la asistența psihologică:** ● lipsa informațiilor referitoare la posibilitatea accesării serviciilor de asistență psihologică (*C.R.A.P. nr. 5, București*). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului informarea periodică și încurajarea persoanelor private de libertate de a solicita servicii de asistență și consiliere psihologică pe perioada custodiei, ținând seama că unele dintre aceste persoane erau custodiate pe o perioadă mare de timp. **Unitatea vizitată a comunicat** că la nivelul fiecărei camere de deținere a fost întocmită o mapă ce conține toate informațiile necesare pentru persoanele private de libertate, cu privire la drepturile și obligațiile ce le revin, incluzând datele de contact și atribuțiile instituției Avocatul Poporului, cât și date și informații cu privire la dreptul de asistență psihologică. De asemenea, raportul privind vizita efectuată de reprezentanții instituției Avocatul Poporului a fost prelucrat cu toți polițiștii din cadrul centrului, în vederea respectării recomandărilor formulate; ● referitor la deficiențele constatate în asigurarea asistenței psihologice (*C.R.A.P. Vâlcea*): **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului desfășurarea activităților de asistență psihologică într-un spațiu adecvat și cu toate dotările necesare, tehnice și metodologice. **Unitatea vizitată a comunicat** că pentru desfășurarea activităților de asistență psihologică a persoanelor private de libertate aflate în centru, inclusiv minori, au fost realizate următoarele: a fost înființat Registrul de evidență a activității psihologice cu persoanele private de libertate, înregistrat la secretariatul unității; a fost identificat în incinta centrului un spațiu de lucru, tip birou, cu destinația cabinet asistență psihologică, care a fost igienizat în totalitate și utilat cu birou de lucru, mobilier tip bibliotecă și sistem de iluminare artificială corespunzător; prin implicarea psihologului din cadrul inspectoratului urmează ca în trimestrul I al anului 2017 dotările specifice acestui spațiu să fie completate în funcție de resursele financiare alocate; ● referitor la deficiențele constatate în asigurarea asistenței psihologice (*C.R.A.P. nr. 5 București*): **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului monitorizarea stării de sănătate mintală și a statusului psiho-emoțional a persoanelor aflate în tratament psihiatric sau cu riscuri identificate în sfera psihologică. **Unitatea vizitată a comunicat** că persoanele private de libertate au fost informate cu privire la dreptul de asistență psihologică, iar raportul privind vizita efectuată de către reprezentanții instituției Avocatul Poporului a fost prelucrat cu toți polițiștii din cadrul centrului, în vederea respectării recomandărilor formulate; ● **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului încurajarea accesării serviciilor psihologice de către persoanele private de libertate (*C.R.A.P. Mehedinți*). **Unitatea vizitată a transmis** că persoanele private de libertate sunt înștiințate la introducerea în arest cu privire la toate drepturile pe care le au, inclusiv că pot accesa serviciile psihologice când doresc. Personalul centrului promovează și stimulează accesarea acestor servicii de către persoanele încarcerate și are în vedere, zilnic, observarea oricărui comportament dezadaptativ, iar medicul consemnează în fișa medicală orice suspiciune de această natură și dispune asupra conduitei de urmat, după caz. ● lipsa acordării asistenței psihologice minorilor custodiați (*C.R.A.P.*

Vâlcea). **Avocatul Poporului a recomandat** conducerii centrului asigurarea asistenței psihologice persoanelor minore custodiate. **Unitatea vizitată a transmis** că va informa în scris pentru fiecare caz în parte psihologul din cadrul inspectoratului, în vederea acordării asistenței psihologice minorilor custodiați.

► **Cu privire la alte aspecte:**

● **Față de răspunsul primit la recomandările către C.R.A.P. Timiș, reprezentanții instituției Avocatul Poporului au revenit la C.R.A.P. Timiș cu o adresă pentru reexaminarea celor comunicate la următoarele recomandări, prezentate mai jos împreună cu răspunsul C.R.A.P. Timiș:**

- referitor la asigurarea convorbirilor telefonice, în centru erau instalate două aparate telefonice, câte unul pe fiecare secție (parter și etaj), care nu erau dotate cu paravane pentru asigurarea confidențialității convorbirilor. **Avocatul Poporului a recomandat** dotarea celor două aparate telefonice instalate pe holurile centrului cu paravane, care să asigure confidențialitatea convorbirilor telefonice efectuate de persoanele arestate. **În răspunsul formulat, conducerea C.R.A.P. Timiș a răspuns** că s-au făcut propuneri pentru montarea unor asemenea dispozitive, urmând ca în funcție de fondurile alocate să fie derulate aceste achiziții;

- referitor la respectarea dreptului la informare, cu excepția a trei camere, toate celelalte aveau în dotare aparate tv. **Avocatul Poporului a recomandat** dotarea tuturor camerelor de deținere cu aparate tv. **Conducerea C.R.A.P. Timiș a răspuns** că în conformitate cu prevederile art. 197 alin. (1) din H.G. 157/2016, administrația centrului asigură recepția programelor de radio și ale televiziunii publice, în vederea asigurării dreptului la informare. Mai mult, având în vedere necesitatea asigurării dreptului la informare, administrația centrului a efectuat demersurile necesare în conformitate cu prevederile art. 197 alin. (2) din H.G. 157/2016, urmând ca în funcție de fondurile alocate să fie achiziționate și montate asemenea aparate și în camerele în care nu există în prezent. Totodată, se precizează faptul că persoanele private de libertate pot primi și folosi în perioada custodierii în centru aparate tv, în conformitate cu prevederile Anexei nr. 2 a H.G. 157/2016;

- referitor la transportul persoanelor private de libertate, existau două mijloace de transport: o autodubă care nu avea instalație de aer condiționat și o altă autodubă care avea instalație de aer condiționat doar în compartimentul în care se aflau persoanele reținute. Nu era asigurată o temperatură corespunzătoare în interiorul autodubelor, acestea fiind vechi. **Avocatul Poporului a recomandat** realizarea transportului persoanelor private de libertate cu mijloace de transport care să asigure temperaturi corespunzătoare în timpul transportului, atât pentru persoanele arestate, cât și pentru personalul de escortă. **În răspunsul formulat, conducerea C.R.A.P. Timiș a precizat** că prin proiectul *Consolidarea capacității de arest preventiv de a respecta instrumentele internaționale relevante privind drepturile omului*, o autospecială a fost dotată cu aparat de aer condiționat, astfel încât să se asigure o temperatură corespunzătoare în spațiul destinat transportului persoanelor private de libertate. Totodată s-a solicitat I.G.P.R. – Direcției de Logistică, ca în funcție de posibilitățile financiare existente, să fie analizată și posibilitatea înlocuirii celor două autospeciale aflate în dotarea C.R.A.P. Timiș.

Propuneri

● Asigurarea accesului persoanelor private de libertate pe timpul nopții la toaletă, având în vedere în vedere că potrivit normelor Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (C.P.T.) „*Persoanelor din custodie*

trebuie să li se permită satisfacerea necesităților naturale la momentul dorit în condiții decente și de curățenie, să li se ofere condiții adecvate de spălare;

- Dotarea fiecărui centru de reținere și arestare preventivă cu un cabinet medical cu personal medical propriu (medic, asistenți medicali);
- Elaborarea Ordinului Ministrului Afacerilor Interne pentru organizarea și funcționarea Centrelor de Reținere și Arestare Preventivă în conformitate cu prevederile art. 107 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările ulterioare;
- Dotarea cabinetelor medicale cu teste rapide pentru depistarea bolilor infecto-contagioase (HIV, hepatită);
- Asigurarea confidențialității și intimității examinării medicale a persoanelor arestate; Asigurarea confidențialității convorbirilor telefonice;
- Amplasarea cutiei poștale în interiorul sectorului de deținere astfel încât persoanele private de libertate să-și exercite nestingherit dreptul de petiționare și dreptul la corespondență;
- Asigurarea asistenței psihologice minorilor custodiați în conformitate cu prevederile art. 117 alin. (2) din Legea nr. 254/2013, conform căruia ”Pe timpul executării arestării preventive, minorului i se acordă asistență psihologică, în vederea diminuării efectelor negative ale privării de libertate asupra dezvoltării sale fizice, psihice sau morale”;
- Amenajarea curților de plimbare cu dotările necesare (mese, bănci, acoperiș) astfel încât să poată fi utilizate și în condiții nefavorabile, precum și amenajarea unor toalete și instalarea unor surse de apă potabilă în perimetrul acestora;
- Realizarea transportului persoanelor private de libertate cu mijloace de transport care să asigure temperaturi corespunzătoare în timpul transportului, atât pentru persoanele arestate, cât și pentru personalul de escortă.

VII. Penitenciare

Penitenciarele sunt servicii publice specializate ale căror principale atribuții sunt custodierea persoanelor private de libertate în timpul executării pedepselor și formarea unei atitudini sociale adecvate pentru adaptarea și integrarea la o viață normală în societate, după liberare.

Privarea de libertate trebuie să se realizeze cu asigurarea respectării demnității umane, ocrotirea sănătății, dezvoltarea abilităților folositoare pentru reintegrarea în societate, fără depășirea nivelului suferinței detenției.

Respectarea demnității deținuților ca persoane umane trebuie să reprezinte valoarea etică de bază pentru persoanele responsabile de locurile de detenție și cei care lucrează în cadrul acestora, precum și pentru organele care efectuează vizitele și care sunt împuternicite cu funcția de supraveghere. Acest principiu de bază este stipulat în mod clar în art. 10 al Pactului Internațional privind drepturile civile și politice ”Orice persoană privată de libertate va fi tratată cu umanitate și cu respectarea demnității inerente persoanei umane”. (Asociația pentru prevenirea torturii, Ghid practic, Monitorizarea locurilor de detenție).

Măsurile privative de libertate presupun pentru deținuți anumite inconveniente. Cu toate acestea, privarea de libertate nu duce la pierderea drepturilor conferite de Convenție. În acest context, art. 3 din Convenție impune autorităților obligația de a asigura deținuților condiții cu respectarea demnității umane, precum și de a se asigura că modalitatea de executare nu supune persoana unor suferințe sau încercări de o intensitate care să depășească

nivelul rezonabil inerent detenției și că sănătatea deținuților este asigurată într-o manieră adecvată.

Actele normative care reglementează activitatea acestui loc de detenție sunt următoarele: • Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare; • Legea nr.169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal; • Hotărârea Guvernului nr. 157/2018 privind Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013; • Hotărârea Guvernului nr. 756/2016 privind organizarea, funcționarea și atribuțiile Administrației Naționale a Penitenciarelor și pentru modificarea H.G. nr. 652/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției; • Ordinul nr.1676/C/2010 al Ministrului Justiției pentru aprobarea Regulamentului privind siguranța locurilor de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor; • Deciziile nr. 550/2011 și nr. 507/2012 ale Directorului General al Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare penitenciare și penitenciare spital, cu modificările și completările ulterioare; • Ordinul nr. 2056/C/2007 al Ministerului Justiției pentru aprobarea Normelor metodologice pentru stabilirea unitară a drepturilor de echipament și de materiale igienico-sanitare aferente persoanelor private de libertate; • Ordinul nr. 2714/C/2008 al Ministerului Justiției privind durata și periodicitatea vizitelor, greutatea și numărul pachetelor, precum și categoriile de bunuri ce pot fi primite, cumpărate, păstrate și folosite de persoanele aflate în executarea pedepselor privative de libertate, cu modificările și completările ulterioare; • Ordinul nr. 433/C/2010 al Ministerului Justiției pentru aprobarea Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a deținuților; • Ordinul nr. 3541/C/2012 al Ministrului Justiției pentru aprobarea valorilor actualizate ale normelor de hrană ale persoanelor private de libertate; • Ordinul nr. 2199/2011 al Ministrului Justiției pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile de organizare și desfășurare a activităților educative, culturale, terapeutice, de consiliere psihologică și asistență socială din penitenciare; • Ordinul nr. 429/C/2012 al Ministrului Justiției privind asigurarea asistenței medicale persoanelor private de libertate aflate în custodia Administrației Naționale a Penitenciarelor; • Deciziile nr. 438/2013 și nr. 377/2014 ale Directorului General al Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru aprobarea Metodologiei privind acordarea recompenselor pentru persoanele aflate în custodia Administrației Naționale a Penitenciarelor, pe baza Sistemului de creditare a participării deținuților la activități și programe de educație, asistență psihologică și socială, la activități lucrative, precum și în situații de risc.

► În prezent, sistemul penitenciar se confruntă cu problema supraaglomerării, ceea ce are consecințe asupra tuturor celorlalte activități desfășurate în penitenciare, mai ales asupra condițiilor de detenție. Deficitul locurilor de cazare din unitățile penitenciare determină încălcarea drepturilor persoanelor private de libertate la demnitate, la integritate fizică și psihică, la asistență medicală, la informație, la muncă etc.

Potrivit normelor CPT, toate serviciile și activitățile dintr-un penitenciar vor fi afectate în mod negativ dacă este necesar să adăpostească mai mulți deținuți decât capacitatea pentru care a fost amenajată. Nivelul de supraaglomerare poate fi prin el însuși un tratament inuman și degradant din punct de vedere fizic.

Cu privire la aspectele prezentate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a precizat în jurisprudența sa că lipsa serioasă de spațiu din celulă este un factor important în calificarea condițiilor de detenție ca degradante. Ca urmare a numărului mare de dosare aflate pe rolul

său cu privire la condițiile necorespunzătoare de detenție din penitenciarele din România, la data de 25 aprilie 2017, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat decizia-pilot în cazul României privind condițiile din penitenciare. Procedura de hotărâre-pilot a fost dezvoltată ca o tehnică prin care să fie identificate problemele structurale care stau la baza dosarelor repetitive împotriva unei țări și prin care statele ar fi obligate să soluționeze acele probleme. **Decizia în cazul României a stabilit că statul român are 6 luni la dispoziție ca să prezinte un plan de măsuri care să rezolve suprapopularea și condițiile din penitenciare. Astfel, România trebuia să prezinte un "calendar precis" pentru a pune în aplicare măsurile generale potrivite să rezolve problema suprapopulării penitenciarelor și a condițiilor necorespunzătoare de detenție.**

În acest sens, la mijlocul anului 2017 a fost adoptată Legea nr. 169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, care stabilea că pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în condiții necorespunzătoare, chiar dacă acestea nu sunt consecutive, se consideră executate, suplimentar, 6 zile din pedeapsa aplicată. De asemenea, o altă măsură luată de Parlament prin intermediul Legii nr. 169/2017 se referă la prestarea muncii remunerate de către deținuți. Astfel, pentru trei zile de muncă se consideră patru zile executate din pedeapsă, pentru două zile de muncă se consideră trei zile executate din pedeapsă, iar pentru o noapte de muncă se consideră două zile executate. Legea a avut un dublu scop și anume, de a acorda o compensare persoanelor care execută pedepse privative de libertate în condiții necorespunzătoare și de a micșora supraaglomerarea din penitenciare.

Aspectele monitorizate în cadrul vizitelor și anchetelor efectuate în cursul anului 2017 s-au referit la: • condițiile de cazare și igienico-sanitare; • hrana și calitatea apei; • tratamentul aplicat persoanelor private de libertate; • asistența medicală; • asistența psihologică și socială; • verificarea respectării procedurii acordării permisiunii de ieșire din penitenciar în cazul participării persoanelor condamnate la înhumarea soțului sau soției, unui copil, părinte, frate sau soră ori bunic sau bunică, precum și examinarea cazurilor de suicid din penitenciar.

Cu privire la condițiile de cazare majoritatea deficiențelor constatate s-au referit la supraaglomerarea spațiilor, lipsa mobilierului necesar depozitării îmbrăcăminte și produselor alimentare, dispunerea paturilor pe trei nivele, dotarea camerelor de detenție cu mobilier și saltele vechi și uzate, camere de detenție neigienizate corespunzător (pereți murdari și nezugrăviți care prezentau condens, mucegai și igrasie, tavane cu igrasie și infiltrații de apă), lipsa sălilor de mese sau numărul lor insuficient.

În ceea ce privește asigurarea asistenței medicale, la nivelul penitenciarelor a fost înregistrat un mare deficit de personal medical, fie prin lipsa medicilor generaliști, medicilor psihiatri, stomatologilor sau asistenților medicali.

Cu privire la tratamentul aplicat persoanelor private de libertate a fost înregistrată o situație în care deținuții au reclamat comportamentul abuziv al unui angajat al Penitenciarului Iași, aceste aspecte fiind confirmate de conducerea penitenciarului. Situația angajatului respectiv se afla în atenția conducerii penitenciarului și, în funcție de evoluția situației, urmând a se lua măsuri de cercetare disciplinară față de acesta.

► În anul 2017, instituția Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu și au fost efectuate demersuri (vizite, anchete, solicitări de informații adresate instituțiilor în cauză) la: Penitenciarul Tulcea, Penitenciarul București-Rahova, Penitenciarul București-Jilava, Penitenciarul Mărgineni, Penitenciarul Poarta Albă, Penitenciarul Iași.

Cu titlu de exemplu, amintim sesizarea din oficiu care a avut la bază articolul din cotidianul "Cuget Liber", potrivit căruia **un deținut din Penitenciarul Iași a fost găsit mort în celula sa** din Penitenciarul Iași. Articolul menționa că deținutul a primit îngrijiri în primă

fază de la cadrele medicale ale penitenciarului, după care a fost chemat un echipaj SMURD. Nu s-au identificat urme de violență pe corpul deținutului, iar la momentul apariției articolului nu se cunoaștea cauza decesului. În finalul articolului era relatată declarația purtătorului de cuvânt al penitenciarului, în care se menționa că a fost sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași și judecătorul delegat, iar cauza morții urma să se stabilească după efectuarea necropsiei. Din informațiile furnizate de personalul Penitenciarului Iași a reieșit faptul că, deținutul a fost arestat de Inspectoratul de Poliție Județean Bacău, depus la Penitenciarul Bacău și transferat ulterior la Penitenciarul Iași pentru executarea pedepsei privative de libertate. A fost în evidența cabinetului medical al Penitenciarului Iași cu diagnosticul de tulburare de personalitate antisocială, cu tulburări de comportament și conduită, corp străin ingerat voluntar, pentru care primea tratament conform recomandărilor medicului psihiatru.

În perioada iulie-septembrie 2017, deținutul s-a prezentat la cabinetul medical al unității de **20 ori pentru acuze subiective**, când a primit tratament simptomatic sau pentru a primi tratament cronic. Deținutul a fost internat în infirmeria unității, pentru monitorizarea stării de sănătate, din cauza unui corp străin ingerat (pastilă clor sanitar și ulterior linguriță), în timp ce se afla în tranzit la Penitenciarul Bacău.

De asemenea, a fost prezentat la Spitalul Sfântul Spiridon – Secția Gastroenterologie, pentru examene de specialitate în cursul lunii iunie 2017, cât și în luna septembrie 2017.

În datele de 04.09.2017 și 12.09.2017, au fost întocmite note telefonice către Penitenciarul-Spital Rahova, secția chirurgie, pentru evaluare și tratament chirurgical, **răspunsul fiind negativ la prima notă (motivat de lipsa de locuri) și pozitiv la a doua notă, deținutul fiind de acord la data de 11.09.2017 cu intervenția chirurgicală ce ar fi avut loc în Penitenciarul-Spital Rahova. Conform răspunsului Administrației Naționale a Penitenciarelor, pacientul urma să fie internat la Penitenciarul-Spital București-Rahova după data de 09.10.2017.**

La data de 02.10.2017, asistentul din tura de noapte a fost anunțat de către supraveghetorul de pe Secția 7 că deținutul nu prezenta semne vitale. Asistentul s-a deplasat la nivelul camerei, unde l-a găsit pe deținut în stop cardio-respirator, a început manevrele de resuscitare și a solicitat prezența unui echipaj SMURD. Echipajul a continuat manevrele de resuscitare, până când s-a pronunțat decesul.

În data de 02.10.2017 s-a efectuat necropsia la sediul Institutului de Medicină Legală Iași, stabilindu-se cauzele decesului ca fiind insuficiența cardiorespiratorie acută, hemoragie subarahnoidiană masivă și accident vascular cerebral hemoragic.

Din informațiile furnizate echipei de vizită de către personalul penitenciarului, cu privire la decesul deținutului, **Penitenciarul Iași nu a înaintat o sesizare către Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași**, motivat de faptul că nu exista suspiciunea unui deces cu violență. Până la data efectuării vizitei nu fusese primită necropsia de la Institutul de Medicină Legală, ci doar o informare cu privire la cauzele decesului.

Având în vedere că Penitenciarul Iași nu a înaintat o sesizare către parchet, deși art. 52 alin. (1) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal prevede că "În cazul decesului unei persoane condamnate, administrația penitenciarului înștiințează de îndată judecătorul de supraveghere a privării de libertate, parchetul și Administrația Națională a Penitenciarelor, familia persoanei decedate, o persoană apropiată acesteia sau, după caz, reprezentantul legal", **instituția Avocatul Poporului a sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași cu privire la aspectele constatate.**

► Tot în anul 2017, instituția Avocatul Poporului prin **Domeniul privind prevenirea torturii a sesizat organele de urmărire penală** în mai multe cazuri:

● Avocatul Poporului a sesizat Parchetul de pe lângă Tribunalul București în vederea obținerii de informații referitoare la stadiul soluționării dosarului penal, având ca obiect **decesul din luna mai 2017 a unei persoane private de libertate încarcerate la Penitenciarul București-Rahova**, precum și a soluției dispuse, eveniment în legătură cu care instituția Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu, fiind dispusă, totodată, și efectuarea unei anchete la unitatea penitenciară. Urmare a demersurilor întreprinse la Parchetul de pe lângă Tribunalul București în datele de 14 iunie 2017 și 01 noiembrie 2017, Parchetul de pe lângă Tribunalul București ne-a comunicat că în dosarul privind decesul persoanei private de libertate s-a dispus efectuarea unei autopsii medico-legale (în cauză nu fusese finalizat raportul de expertiză medico-legală) și s-au citat martori în vederea audierii. În acest context, aspectele menționate au rămas în atenția Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție până la finalizarea dosarului penal. ● Avocatul Poporului a sesizat Parchetul de pe lângă Tribunalul Tulcea în vederea obținerii de informații referitoare la stadiul soluționării dosarului penal, având ca obiect **decesul unei persoane private de libertate încarcerate la Penitenciarul Tulcea**, precum și a soluției dispuse, incident în legătură cu care instituția Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu, fiind dispusă, totodată, și efectuarea unei anchete la unitatea penitenciară. Urmare a demersurilor întreprinse la Parchetul de pe lângă Tribunalul Tulcea în datele de 10.04.2017 și 08.11.2017, Avocatul Poporului a fost informat că dosarul penal se află din data de 10.12.2016 la Biroul Investigații Criminale, pentru efectuarea cercetărilor privind săvârșirea infracțiunii prevăzute de dispozițiile art. 192 alin. (1) Cod penal. ● Avocatul Poporului a transmis o sesizare Parchetului de pe lângă Tribunalul Argeș, pentru a comunica rezultatele cercetărilor efectuate în dosarul cauzei, în care **o persoană privată de libertate s-a sinucis, fiind custodiată în Penitenciarul Mioveni**. ● Sesizarea la Parchetul de pe lângă Tribunalul Arad a avut ca obiect rezultatele cercetărilor efectuate în dosarul privind decesul unei persoane private de libertate aflată în custodia Penitenciarului Arad. Urmare a demersurilor întreprinse la Parchetul de pe lângă Tribunalul Arad, Avocatul Poporului a fost informat că procurorul de caz a dispus clasarea cauzei în care a fost dispusă începerea urmăririi penale *in rem* în situația decesului persoanei private de libertate. Ordonanța a fost transmisă Penitenciarului Arad și IPJ Arad - Serviciul de Investigații Criminale (pentru a comunica aparținătorilor victimei). ● Parchetul de pe lângă Judecătoria Timișoara și Parchetul de pe lângă Judecătoria Botoșani au fost sesizate pentru a comunica Avocatului Poporului rezultatele cercetărilor efectuate în dosarul cauzei în care o persoană privată de libertate aflată în custodia Penitenciarului Timișoara, a fost supusă unor agresiuni fizice de către personalul din Penitenciarul Botoșani, în timpul unei revolte a deținuților din această unitate penitenciară. ● Avocatul Poporului a sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgu Jiu pentru a comunica rezultatele cercetărilor efectuate în dosarul cauzei, în care o persoană privată de libertate a sesizat o posibilă infracțiune de comercializare de produse alterate, la punctul comercial din incinta Penitenciarului Târgu Jiu. ● Parchetul de pe lângă Judecătoria Pitești urmează să comunice Avocatului Poporului rezultatele cercetărilor efectuate în dosarul cauzei în care o persoană privată de libertate custodiată la Penitenciarul Mioveni, ar fi fost victima unei altercații cu un alt deținut în timp ce se aflau în curtea de plimbare a penitenciarului.

De asemenea, în anul 2017, instituția Avocatul Poporului a primit informații de la Ministerul Justiției referitoare la actele de urmărire penală efectuate în legătură cu revoltele petrecute în anul 2016 în Penitenciarul Iași și Penitenciarul Botoșani.

Potrivit informațiilor comunicate, Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași a primit un număr de 71 de informări referitoare la examinări medicale în cadrul cabinetului medical al unității de detenție ale persoanelor private de libertate, care au invocat acte de agresiune din partea altor persoane private de libertate sau din partea angajaților Administrației Naționale a

Penitenciarelor. Aceste cauze au fost preluate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași, în conformitate cu ordinul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Având în vedere că plângerile formulate priveau modul de acțiune a trupelor de intervenție în vederea aplanării manifestărilor din cadrul Penitenciarului Iași, pentru o mai bună înfăptuire a justiției, s-a dispus reunirea cauzelor. Astfel, prin ordonanța din data de 19.09.2016, au fost reunite la nivelul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Iași 42 de dosare penale. Urmărirea penală a fost începută în cauză la data de 19.07.2016 în dosarul penal al Parchetului de pe lângă Judecătoria Botoșani, declinat și înregistrat la Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași, preluat și înregistrat la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași și ulterior, reunit la dosarul nr. ccc/P/2016, sub aspectul săvârșirii infracțiunii de purtare abuzivă prevăzută de art. 269 alin. (1) și (2) Cod penal (cauza se află în curs de soluționare).

În ceea ce privește incidentele petrecute la Penitenciarul Botoșani, au fost întocmite un număr de 11 dosare penale care sunt înregistrate la Parchetul de pe lângă Tribunalul Botoșani. Și în aceste dosare s-a dispus începerea urmăririi penale cu privire la comiterea infracțiunii de purtare abuzivă prevăzută de art. 296 alin. (1) și (2) Cod penal, au fost realizate examinări medico-legale, au fost audiate persoanele implicate și martori și au fost solicitat înscrisuri întocmite cu ocazia evenimentului (cauzele se află în curs de soluționare).

► Pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice de Mecanism național de prevenire a torturii în locurile de detenție, în sensul Legii nr. 109/2009 prin care România a ratificat Protocolul opțional, adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984, **Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a efectuat în anul 2017 vizite și anchete la unitățile penitenciare.** În acest sens, au fost efectuate un număr de **13 vizite** (Penitenciarul-Spital București – Rahova; Penitenciarul Rahova; Penitenciarul Slobozia; Penitenciarul Mărgineni; Penitenciarul Focșani; Penitenciarul Iași; Penitenciarul Bacău; Penitenciarul Oradea; Penitenciarul Craiova Pelendava; Penitenciarul Mioveni; Penitenciarul Craiova; Penitenciarul București-Jilava) (2) **și 67 anchete** (Aiud, Arad-3, Bârcea Mare, Botoșani, Brăila, Codlea, Craiova-Pelendava, Craiova-4, Ploiești-Târgșorul Nou-Femei- 4, Bacău- 2, Drobeta Turnu-Severin, Găești- 3, Gherla-2, Giurgiu-4, Iași-3, Mărgineni-3, Ploiești-2, Slobozia, Poarta Albă-5, Târgu Jiu-2, 2 Mureș-2, Timișoara-2, Tulcea-5, Vaslui, Spital București-Jilava-6, Spital București-Rahova-6).

Din numărul total de vizite efectuate, în 7 vizite au fost întocmite rapoarte de vizită (celelalte 4 rapoarte fiind în lucru) și au fost formulate 32 de recomandări. Totodată, au fost formulate 32 de recomandări în urma anchetelor efectuate.

În ceea ce privește deficiențele constatate în cadrul vizitelor efectuate în penitenciare în anul 2017, acestea au fost următoarele:

► **Referitor la condițiile de cazare:** ● supraaglomerarea unora dintre camerele de detenție (București-Rahova, Mioveni, Craiova-Pelendava, Focșani, Iași, Slobozia, Tulcea, Bacău); ● paturile și saltelele dintr-o cameră din cadrul Secției E1, Penitenciarul Craiova Pelendava aveau un grad avansat de uzură; ● iluminatul artificial necorespunzător și tuburi de neon nefuncționale în unele camere de detenție (Iași, Bacău, Focșani); ● dispunerea paturilor pe trei nivele (Iași, Bacău, Focșani); ● dotarea camerelor de detenție cu mobilier și saltele vechi și uzate (Iași, Bacău, Focșani); ● camere de detenție neigienizate corespunzător - pereți murdari și nezugrăviți care prezentau condens, mucegai și igrasie, tavane cu igrasie și infiltrații de apă – (Iași, Bacău, Focșani); ● lipsa sălilor de mese (Iași, Focșani) sau numărul lor insuficient (Bacău); ● camere de detenție și cambuze dotate insuficient cu mobilier pentru depozitarea bunurilor, obiectelor și veselei precum și, dotarea insuficientă a cambuzelor cu

rafturi pentru depozitarea alimentelor deținuților (*Iași, Bacău, Focșani*); ● dotarea necorespunzătoare a grupurilor sanitare din camerele de detenție, insuficiența instalațiilor de duș și a wc-urilor, igienizarea și dotarea băilor cu mobilier precum și existența dușurilor defecte la baia comună (*Iași, Bacău, Focșani*); ● efectuarea cu frecvență scăzută a operațiunilor de dezinsecție și folosirea unor materiale ineficiente (*Iași, Bacău, Focșani*).

În urma vizitelor efectuate în penitenciare, instituția Avocatul Poporului a formulat o serie de Recomandări, printre care amintim: ● gestionarea supraaglomerării în camerele de detenție din cadrul unităților penitenciare, constatată la momentul efectuării vizitelor (*București-Rahova, Mioveni, Craiova-Pelendava, Focșani, Iași, Slobozia, Tulcea, Bacău*); ● gestionarea supraaglomerării prezente în camerele de detenție din cadrul Penitenciarului Mioveni, unde deținuților le revenea o suprafață mai mică de 4 m²/persoană; ● înlocuirea saltelelor vechi și a paturilor cu un grad avansat de uzură (*Penitenciarul Craiova Pelendava*); ● dotarea camerelor de detenție cu mobilier pentru păstrarea bunurilor și obiectelor personale a deținuților, obiectelor necesare servirii mesei, precum și dotarea cambuzelor cu rafturi pentru depozitarea alimentelor deținuților (*Penitenciarele Iași, Focșani, Bacău*); ● eliminarea celui de-al treilea nivel de paturi din camerele de detenție (*Penitenciarele Iași, Focșani, Bacău*); ● igienizarea băilor și dotarea acestora cu mobilier și utilități necesare, suplimentarea instalațiilor de duș și a wc-urilor în camerele de detenție unde sunt cazați mai mulți deținuți, refacerea instalației sanitare și dotarea corespunzătoare a grupurilor sanitare din camerele de detenție, repararea dușurilor defecte de la baia comună (*Penitenciarele Iași, Focșani, Bacău*); ● efectuarea operațiunilor de zugrăvire, reparare, și renovare a pereților și tavanelor, igienizarea camerelor de detenție și a grupurilor sanitare, continuarea acțiunilor de igienizare a camerelor de detenție, în special în camerele unde s-a constatat existența mușcăiului și a infiltrațiilor de apă precum și asigurarea unei stări de curățenie corespunzătoare a acestora (*Penitenciarele Mioveni, Iași, Focșani, Bacău*); ● efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare și folosirea unor materiale eficiente, în camerele de detenție (*Penitenciarele Iași, Focșani, Bacău*); ● asigurarea unor condiții decente de servire a hranei de către deținuți, prin analizarea posibilității de amenajare a unor săli de mese (*Penitenciarele Iași, Focșani, Bacău*); ● amenajarea curților de plimbare pentru a putea fi folosite și în condiții meteo nefavorabile, betonarea și dotarea cu băncuțe, grup sanitar și sursă de apă potabilă (*Bacău*); ocuparea funcțiilor vacante prin angajarea personalului medical (medic medicină internă, ginecolog, stomatolog, farmacist, asistent medical generalist) conform grilei de persoane normate, având în vedere adresabilitatea mare a deținuților la cabinetul medical cât și a îmbunătățirii calității asistenței medicale în ceea ce privește primirea, examinarea, redirectionarea rapidă/eficientă a urgențelor medico-chirurgicale și asigurarea însoțirii pacienților pe parcursul transportului acestora la unitățile spitalicești, atunci când este cazul (*Penitenciarele Iași, Focșani, Bacău*); ● examinarea posibilității de amenajare a unor camere speciale în cadrul infirmeriei unității penitenciare, astfel încât deținuții cu afecțiuni psihice grave să beneficieze de asistență medicală și de supraveghere permanentă din partea personalului medical (*Penitenciarul Iași*); ● examinarea posibilității identificării deținuților cu afecțiuni psihice grave (în special a celor care refuză tratamentul și se decompensează) în vederea internării acestora în penitenciare-spitale, cu secții de psihiatrie în structură, pentru a beneficia de asistență medicală și tratament de specialitate (*Penitenciarul Iași*); ● monitorizarea cu atenție și reevaluarea psihiatrică/psihologică periodică a stării de sănătate mintală în vederea identificării unor noi riscuri pentru sănătatea psihică a deținuților, precum și a celorlalte persoane condamnate: reevaluarea deținuților cu afecțiuni psihice în vederea prevenirii unor decompensări sau apariției unor incidente (*Penitenciarul Iași*); ● evaluarea modului de întocmire a rapoartelor de incident, având în vedere numărul rapoartelor de

incident anulate/clasate (*Penitenciarul Iași*); • asigurarea unei mai bune colaborări cu spitalele civile pentru deținuții care necesită analize sau intervenții diverse (*Penitenciarul Iași*).

Referitor la supraaglomerare și la condițiile de cazare, Administrația Națională a Penitenciarelor a transmis o serie de răspunsuri cu privire la măsurile luate/dispușe, după cum urmează: • scoaterea unor paturi din camerele de detenție (camerele E 2.10 și E 2.12 din *Penitenciarul Craiova-Pelendava*, camera E 5.19 din *Penitenciarul Mioveni*); • instalarea paturilor suprapuse pe două nivele (acțiunea a fost finalizată la etajele 2, 3 și 4 în cadrul *Penitenciarului Tulcea*), mutarea unor deținuți cazați pe secția 3, de la etajul 3 la etajul 2, relocarea persoanelor private de libertate între secțiile de deținere în vederea diminuării efectelor supraaglomerării pe fiecare secție de deținere, mutarea unor persoane private de libertate la *secția de deținere exterioară Chilia Veche* pentru executarea pedepselor privative de libertate - cursuri de calificare profesională sau folosirea la activități productive – realizarea unui obiectiv de investiții la *Secția Chilia Veche-Grindul Tătaru* pentru crearea unor noi locuri de detenție care poate fi finalizat într-o perioadă de aproximativ 3 ani - pentru care este elaborată o documentație de avizare a lucrărilor de intervenție care va fi actualizată – analizarea posibilității transferării unor deținuți cu acordul acestora și care au domiciliul în alte zone și nu sunt citați de instanțele deservite de unitatea penitenciară, identificarea de noi spații de cazare sau reamenajarea celor existente, precum și analizarea permanentă a efectivelor de deținuți cu privire la îndeplinirea condițiilor pentru executarea pedepselor privative de libertate în unitate și informarea periodică a Directorului General al Administrației Naționale a Penitenciarelor referitor la situația existentă în penitenciar în ceea ce privește cazarea deținuților, înaintându-se și propuneri de transfer în acest sens (*Penitenciarul Tulcea*); • re compartimentarea și renovarea camerelor de detenție astfel încât fiecărui deținut să îi fie asigurat spațiul minim legal (Secția 1 de deținere și camera E 3.8 din *Penitenciarul Mioveni*, Parterul și etajul 1 din *Penitenciarul Tulcea*); • analizarea permanentă a efectivelor de deținuți cu privire la îndeplinirea condițiilor pentru executarea pedepselor privative de libertate și informarea periodică a Administrației Naționale a Penitenciarelor, relocarea persoanelor private de libertate între secțiile de deținere în vederea diminuării efectelor supraaglomerării pe fiecare secție de deținere pentru asigurarea patului individual, identificarea de noi spații de cazare sau reamenajarea celor existente (*Penitenciarul Tulcea*); • înaintarea către Administrația Națională a Penitenciarelor a propunerilor de transfer la alte unități penitenciare (*Penitenciarul Tulcea*).

În scopul îmbunătățirii condițiilor de cazare, pentru secțiile de deținere 3 și 4 din *Penitenciarul Tulcea* a fost întocmită o Notă de fundamentare privind necesitatea și oportunitatea promovării unui obiectiv de intervenții la imobile de natura investițiilor, fiind analizată în C.T.E. al Administrației Naționale a Penitenciarelor și avizată în unanimitate la 06.04.2016, iar ulterior, a fost întocmită și transmisă în vederea continuării etapelor de promovare și executare lucrarea de proiectare care a fost aprobată în 13.06.2017. De asemenea, în funcție de fondurile bugetare alocate va fi elaborată documentația de avizare a lucrărilor de intervenții și modernizare a secțiilor menționate. Obiectivul este prevăzut în Anexa 1.3 la Planul de măsuri aferent recomandării nr. 2 a Memorandumului cu tema “Intenția CEDO de aplicare a procedurii Hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție”, aprobat de Guvernul României în data de 27.04.2016. Totodată, Administrația Națională a Penitenciarelor a transmis că în anul 2018 se vor aloca fonduri pentru realizarea de către o societate specializată a Documentației de Avizare a lucrărilor de Intervenții (DALI) pentru obiectivul menționat (*Penitenciar Mioveni*).

La nivelul unităților penitenciare au fost înlocuite saltelele vechi și paturile cu un grad avansat de uzură la camera din cadrul secției 1 (*Penitenciar Craiova-Pelendava*), a fost scos

un tronson de paturi de la geam pentru asigurarea condițiilor corespunzătoare de aerisire și lumină naturală la camera E 2.12, au fost efectuate lucrări de reparații la instalația sanitară prin înlocuirea robinetului flotor și înlocuirea pereii de duș la camera E 1.6 și au fost finalizate lucrările de reabilitare la toate cele 36 camere din cadrul secțiilor de deținere E1 și E2 (*Penitenciar Mioveni*). De asemenea, a fost realizată o acțiune de dezinsecție folosindu-se o substanță mai puternică, au fost înlocuite becurile arse sau lipsă la camera E 10.7.1 și au fost luate măsuri de diminuare a numărului de deținuți cazați în camerele E 10.7.1 și E 10.7.2, înlocuindu-se totodată, și perele de duș defecte sau care lipseau la spălătoria comună destinată camerelor menționate (*Penitenciarele Poarta Albă-Secția exterioară Valu lui Traian*).

În perioadele cu temperaturi ridicate, ventilația spațiilor destinate cazării persoanelor private de libertate va fi realizată prin intermediul ferestrelor și ușilor deschise, conform programului aprobat de conducerea unității. Totodată, potrivit Planului de măsuri elaborat, în anul 2018 urmează a fi executate lucrări de renovare a secțiilor de regim deschis și semideschis parter și etajul 1, fiind solicitată prin proiectul de buget pe anul 2018 suma de 150.000 lei. La nivelul unității penitenciare au fost dispuse și alte măsuri privind îmbunătățirea condițiilor de cazare, cum ar fi: dotarea camerelor de deținere cu dulapuri pentru depozitarea bunurilor și obiectelor personale, executarea de lucrări de reparații curente în cadrul cărora s-au renovat camerele de deținere, efectuarea operațiunilor de dezinsecție conform Ordinului ministrului sănătății nr. 119/2014 pentru aprobarea Normelor de igienă și sănătate publică privind mediul de viață al populației (*Penitenciar Tulcea*).

Avocatul Poporului urmează să primească răspuns de la Penitenciarele Bacău, Iași și Focșani.

Din răspunsurile transmise instituției Avocatul Poporului a rezultat faptul că, **nu au fost luate măsuri concrete privind reducerea supraaglomerării**, fiind invocate numeroase măsuri cu termen viitor de realizare, fapt pentru care **Avocatul Poporului a supus atenției Ministrului Justiției luarea măsurilor legale privind supraaglomerarea constatată și comunicarea calendarului și măsurilor dispuse pentru respectarea hotărârii pilot a CEDO.**

În acest sens, Ministrul Justiției a comunicat un răspuns Avocatului Poporului cu privire la măsuri propuse pentru diminuarea fenomenului de supraaglomerare, după cum urmează:

- **măsuri de natură administrativă** prin care să se reducă supra-aglomerarea prin crearea unui număr de 439 locuri noi de cazare și construirea a două noi penitenciare, cu termen de finalizare anul 2021, care să cuprindă locuri noi de cazare după cum urmează: 875 locuri în perioada 2016-2017, 7520 locuri în perioada 2018-2020 și 2500 locuri în perioada 2021-2023;

- **măsuri de natură legislativă** prin: elaborarea proiectului de Hotărâre a Guvernului privind transmiterea unor imobile aflate în domeniul public al statului din administrarea Ministerului Apărării Naționale în administrarea Administrației Naționale a Penitenciarelor, destinate utilizării ca spații de cazare pentru deținuți; publicarea Legii nr. 169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 care prevede un mecanism compensatoriu pentru deținuții cazați în condiții necorespunzătoare de detenție în sensul reducerii pedepsei ca măsură generală de degrevare a penitenciarelor; aprobarea de către Guvernul României în data de 31 ianuarie 2017 la propunerea Ministrului Justiției a proiectului de lege pentru grațierea unor persoane și a unor măsuri educative privative de libertate care a fost adoptat tacit de Senat și se află în dezbaterea Camerei Deputaților în calitate de Cameră decizională; măsuri de investiții în infrastructura penitenciară în cadrul Programului “Justiție” finanțat prin

Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2021 prin care vor fi create minim 1420 noi locuri de cazare.

► **Referitor la asigurarea asistenței medicale în cadrul vizitelor efectuate în anul 2017 au fost constatate următoarele deficiențe:** ●posturi de personal medical medici/asistente, neocupate (*Penitenciarele Craiova-Pelendava, Iași, Bacău, Focșani*); ●dificultatea colaborării cu spitalele civile pentru pacienții care necesită analize sau diverse intervenții (*Penitenciarul Iași*); ●lipsa unor camere speciale în cadrul infirmeriei unității penitenciare, astfel încât deținuții cu afecțiuni psihice grave să beneficieze de asistență medicală și de supraveghere permanentă din partea personalului medical. Referitor la lipsa personalului-cadre și a personalului medical, Avocatul Poporului a solicitat penitenciarelor examinarea acestui aspect și efectuarea demersurilor pentru ocuparea locurilor vacante. În acest sens, au fost comunicate răspunsuri cu privire la faptul că Administrația Națională a Penitenciarelor a organizat concursuri pentru ocuparea posturilor vacante existente în organigrame. Astfel, au fost ocupate în cadrul Penitenciarului Craiova-Pelendava, următoarele posturi: inginer zootehnist, inginer tehnologia produselor alimentare, psiholog compartiment resurse umane, 2 gospodari compartiment logistic și întreținere, responsabil popotă. Pentru celelalte posturi vacante au fost făcute demersuri pentru demararea procedurii de scoatere la concurs sau ocupării prin procedura mutării din alte unități penitenciare. Totodată, în cadrul *Penitenciarului Mioveni*, au fost ocupate 28 posturi de funcționari publici cu statut special, atât în urma absolvirii S.N.P.A.P., cât și în urma promovării concursurilor din sursă externă. Pentru alte 6 posturi vacante de funcționari publici cu statut special, au fost făcute demersuri pentru demararea procedurii de scoatere la concurs a acestora din sursă externă.

Referitor la activitate medicală desfășurată în *Penitenciarele Craiova-Pelendava, Iași, Mioveni*, Avocatul Poporului a solicitat penitenciarelor să remedieze deficiențele constatate.

Astfel, au fost efectuate demersuri în anul 2018 pe lângă Inspectoratul pentru Situații de Urgență pentru demararea unor cursuri de pregătire în acordarea primului ajutor de bază pentru personalul sectorului medical și personalul sectorului operativ, prelucrarea personalului de educație și asistență psihosocială, dar și cu personalul din sectorul operativ a adreselor transmise de Administrația Națională a Penitenciarelor cu privire la evenimentele negative, dar și ori de câte ori situația impune, instruirea întregului personal pentru o bună colaborare în vederea gestionării corespunzătoare a evenimentelor deosebite precum și reînnoirea Autorizației Sanitare de Funcționare a compartimentului medical (*Penitenciar Mioveni*).

Totodată, la solicitarea Administrației Naționale a Penitenciarelor, unitățile penitenciare vor lua măsuri pentru realizarea unei examinări amănunțite a deținuților la depunerea în penitenciar și asigurarea unei asistențe medicale corespunzătoare în timpul executării pedepsei precum și pentru flexibilitatea comisiilor de liberare condiționată în soluționarea cererilor de liberare condiționată, cu precădere în cazul deținuților cu probleme de sănătate, a căror participare la muncă sau cursuri este limitată sau împiedicată. De asemenea, a fost propus ANP-ului realizarea de către unitatea penitenciară a unui nou pavilion de detenție în cadrul actualei curți interioare cu o capacitate de cazare de 340 locuri din care, 40 locuri să fie alocate unei infirmerii. La nivelul unității penitenciare a fost formulată solicitarea către Penitenciarul-Spital Colibași pentru urgentarea încheierii contractului, transportului și eliminarea finală a deșeurilor periculoase rezultate din activitatea medicală (*Penitenciarul Craiova-Pelendava*).

Avocatul Poporului urmează să primească răspuns de la *Penitenciarele Iași, Bacău și Focșani*.

► **Referitor la igienizarea necorespunzătoare a blocului alimentar** (*Penitenciar Mioveni*). În legătură cu igienizarea necorespunzătoare a blocului alimentar, Avocatul Poporului a solicitat *Penitenciarului Mioveni* examinarea acestui aspect, iar acesta, în data de 20.09.2017, a realizat un plan de măsuri cu privire la activitățile și reponsabilitățile de aplicare a normelor igienico-sanitare, fiind prevăzute și executarea de lucrări de reparații gresie, faianță și zugrăveli lavabile la pereți dar, neexistând suficientă forță de muncă în incinta unității, lucrările de reparații nu au fost demarate.

► **Alte aspecte: • lipsa dotării unor curți de plimbare cu grupuri sanitare**, mese și bănci fixate în ciment pentru odihna deținuților (*Penitenciarele Mioveni, Tulcea și Bacău*); cu privire la nerespectarea dreptului la plimbare zilnică și dotarea necorespunzătoare a curților de plimbare din *Penitenciarele ca Mioveni și Tulcea*, Avocatul Poporului a solicitat penitenciarelor examinarea acestui aspect. Unitățile penitenciare au comunicat faptul că vor lua măsuri pentru a asigura dreptul la plimbare al persoanelor private de libertate care execută pedepsele în regimurile de executare deschis și semideschis, conform prevederilor H.G. nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (*Penitenciarele Mioveni, Tulcea*).

La nivelul *Penitenciarului Mioveni* a fost întocmit în anul 2009 proiectul tehnic pentru curți de plimbare pentru secțiile 1F-5, obiectiv “Curți plimbare deținuți”. În anul 2012 au fost alocate fonduri pentru începerea lucrărilor la acest obiectiv, fiind demarată procedura de atribuire a contractului de execuție de lucrări pentru acest obiectiv. Ulterior, în perioada 2013-2014 au fost întreprinse demersuri către Administrația Națională a Penitenciarelor pentru analizarea și aprobarea C.T.E. al Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru emiterea unei noi autorizații de construire și finanțarea lucrărilor. În luna ianuarie 2014, Administrația Națională a Penitenciarelor a comunicat că în anul 2014 obiectivul de investiții nu va fi finanțat pentru începerea executării lucrărilor. Astfel, în anul 2016 a fost transmisă o nouă adresă către Administrația Națională a Penitenciarelor pentru finanțare. Pentru curțile de plimbare ale secțiilor 1-2, în anul 2008 a fost întocmit studiul de fezabilitate “Curți de plimbare și terenuri de sport”.

Totodată, reactualizarea studiului de fezabilitate s-au solicitat fonduri prin proiectele de buget transmise anual către Administrația Națională a Penitenciarelor pentru realizarea proiectului tehnic, nefiind însă aprobat.

În data de 22.03.2017, unitatea penitenciară a răspuns la solicitarea transmisă de Administrația Națională a Penitenciarelor și a raportat ce lucrări sunt necesare a se efectua pentru asigurarea condițiilor privind plimbarea persoanelor private de libertate în incinta curților de plimbare din cadrul unității. În acest sens, Administrația Națională a Penitenciarelor a transmis că în anul 2018 se vor aloca fonduri pentru demararea procedurii de atribuire a contractului de execuție a lucrărilor și pentru demararea investiției la “Curți plimbare deținuți” (*Penitenciar Mioveni*).

• **condiții necorespunzătoare în sectorul de acordare a vizitelor și primire a pachetelor** (*Penitenciar Craiova-Pelendava*). Cu privire la acest aspect, Avocatul Poporului a solicitat *Penitenciarului Mioveni* remedierea acestei situații, iar conducerea *Penitenciarului Craiova-Pelendava* a constituit o comisie mixtă care să analizeze și să propună soluții privind reamenajarea spațiului de acordare a dreptului la vizite/pachete. Totodată, a fost formulată propunerea pentru realizarea unui spațiu nou care să aibă utilizări multiple “Pavilion multifuncțional – Post control, Punct primire deținuți, Sector acordare vizite”, care a fost aprobată în Consiliul Tehnio-Economic al Administrația Națională a Penitenciarelor și în

funcție de fondurile alocate de Ministerul Justiției la investiții, se va aloca suma necesară pentru Studiu de Fezabilitate.

- **rapoarte de incident întocmite fără a se ține cont de prevederile Legii nr. 254/2013**, cu modificările și completările ulterioare și numărul mare de rapoarte de incident întocmite având în vedere numărul sancțiunilor anulate de judecătorul de supraveghere a privării de libertate și de instanța de judecată (*Penitenciarele Craiova-Pelendava, Iași*). Referitor la rapoartele de incident întocmite fără a se ține cont de prevederile Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele penale în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare și la numărul mare de rapoarte de incident întocmite, Avocatul Poporului a solicitat Penitenciarului Craiova-Pelendava să examineze acest aspect, conducerea unității penitenciare luând măsura ca Raportul de vizită întocmit de Avocatul Poporului să fie prelucrat cu tot personalul pe bază de semnătură. De asemenea, s-a recomandat *Penitenciarului Iași* luarea măsurilor necesare ca persoanele implicate în procedura disciplinară (persoana/persoanele desemnate să efectueze cercetarea prealabilă și membrii comisiei de disciplină) să depună mai multă diligență, în luarea la cunoștință de către deținuți a rapoartelor de incident, în verificarea apărărilor lor, cât și în audierea deținuților pentru stabilirea sancțiunilor disciplinare. Totodată s-a solicitat conducerii Penitenciarului Iași prevenirea abaterilor disciplinare și utilizarea mecanismelor alternative pentru soluționarea acestora, având în vedere că, potrivit Ansamblului de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela), administrația penitenciarelor este încurajată să utilizeze, în măsura posibilă, prevenirea conflictelor, medierea sau orice alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor pentru a preveni încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflictele. (Regula nr. 38). În același timp, potrivit Normelor CPT, deciziile de aplanare a conflictelor trebuie să aibă prioritate în fața sancțiunilor și procedurilor disciplinare oficiale. Penitenciarul Iași nu a formulat un răspuns până la data redactării prezentului raport.

- **lipsa sesizării Administrației Naționale a Penitenciarelor** cu privire la **actualizarea valorilor financiare alocate normelor de hrană** ale persoanelor private de libertate (*Penitenciar Tulcea*). Referitor la acest aspect, Avocatul Poporului a solicitat penitenciarului să remedieze situația, aceasta informând că Normele minime obligatorii de hrană urmează să fie stabilite după consultarea unor specialiști în nutriție, prin ordin al ministrului justiției, reglementările actuale vizând doar valoarea calorică a hranei.

- **aplicarea necorespunzătoare a sancțiunii izolării** (*Penitenciar Giurgiu*). Cu privire la această situație, Avocatul Poporului a solicitat Penitenciarului Giurgiu să analizeze acest aspect, conducerea unității penitenciare luând măsura aducerii la cunoștință Comisiei de disciplină a faptului că, măsura sancțiunii izolării va fi aplicată doar în cazuri excepționale, iar în situația persoanelor cu tulburări mentale doar în cazul în care comportamentul persoanei private de libertate nu este un rezultat direct al bolii sale mentale sau al dizabilității intelectuale.

- **lipsa asigurării intimității deținuților în timpul efectuării percheziției corporale** (*Penitenciar Tulcea*). Conform Planului de măsuri elaborat de Administrația Națională a Penitenciarelor, s-a dispus amenajarea spațiilor în vederea asigurării intimității persoanelor private de libertate în timpul efectuării percheziției corporale. În acest sens, în Planul de măsuri elaborat la nivelul unității penitenciare se menționează faptul că perchezițiile vor fi efectuate numai de personal specializat și de același sex, iar cabinele vor fi prevăzute cu perdele pentru asigurarea intimității (măsură cu caracter permanent).

În cadrul anchetelor efectuate în penitenciare, echipele de vizită au constatat unele aspecte deosebite referitoare la tratamentul acordat persoanelor private de libertate, cum ar fi:

Încălcarea dreptului permisiunii de ieșire din penitenciar în cazul decesului membrului de familie, consilierea psihologică necorespunzătoare, lipsa unui protocol de colaborare între Administrația Națională a Penitenciarelor și Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de date, colaborarea necorespunzătoare a echipei multidisciplinare (medic - psiholog) în cazurile persoanelor private de libertate cu tulburări psihice și a celor cu risc suicidal, lipsa implementării unor strategii de prevenire a suicidului, a protocoalelor cu alte instituții și a propunerilor de modificare legislativă, inițierea unor propuneri de modificare a prevederilor legale ca autoritatea penitenciară să sprijine persoana privată de libertate prin contactul telefonic cu familia (București-Rahova și Tulcea).

Referitor la cele menționate, Avocatul Poporului a solicitat Penitenciarelor București-Rahova și Tulcea, precum și Administrației Naționale a Penitenciarelor să remedieze deficiențele constatate.

a. În acest sens, pentru Penitenciarul București-Rahova, Administrația Națională a Penitenciarelor a transmis unităților subordonate ca decizia comisiei de acordarea a recompenselor cu privire la acordarea/neacordarea recompensei cu permisiunea ieșirii din penitenciar pentru “participarea persoanei condamnate la înhumarea soțului sau soției, unui copil, părinte, frate sau soră ori bunic sau bunică”, prevăzută de art. 99 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 254/2013, să fie, de îndată, adusă la cunoștința persoanelor condamnate. În mod corespunzător, va proceda și administrația Centrului Educativ/Centrului de detenție, în cazul persoanelor internate.

Totodată, în răspunsul transmis de Administrația Națională a Penitenciarelor către Avocatul Poporului, este menționat faptul că sistemul penitenciar nu poate trimite o escortă înarmată în mijlocul unor evenimente care presupun reuniunea unor mase mari de oameni, cu atât mai mult cu cât aceste persoane sunt afectate de o stare de emoție profundă. În acest sens, sistemul de pază și regulamentele de siguranță nu pot fi aplicate în mijlocul unor mulțimi (exemplu: nu se poate face uz de armament, dacă situația o impune). De asemenea, escorta nu poate asigura fizic paza deținutului pentru o perioadă mai îndelungată (exemplu: 5 zile și 4 nopți).

Totuși, legea execuțional penală încurajează acordarea recompensei pentru a participa la funeraliile unui membru de familie (exemplu: nu este necesar un anumit număr de credite acumulate, poate fi acordată cu titlu de excepție în situația în care deținutul a primit deja o recompensă în luna respectivă)

Pentru soluționarea cazurilor sociale (solicitarea de date referitoare la membrii familiei care din motive financiare nu au putut efectua vizite la sediul penitenciarului sau nu au putut fi contactați telefonic de către persoana privată de libertate, dar și obținerea certificatului de deces al unui membru al familiei) au fost făcute demersuri la nivel instituțional prin adrese de solicitare a suportului din partea serviciilor de asistență socială de pe lângă primăriile localităților de domiciliu ale persoanelor vizate sau ale persoanei decedate. Astfel, există un Protocol încheiat începând cu anul 2010, cu Direcția de Evidență a Populației – Serviciul de Stare Civilă din cadrul Primăriei Municipiului București, iar din răspunsul transmis de Direcție rezultă faptul că, certificatul de deces nu se poate elibera penitenciarului deoarece, acesta nu este o instituție abilitată să obțină un astfel de document (Legea nr. 119/1996). De asemenea, au fost efectuate anchete sociale la domiciliul familiei indicat de persoana privată de libertate.

La nivelul unității penitenciare, consilierea psihologică a persoanelor private de libertate este consecutivă unei evaluări psihologice care să evidențieze necesitatea acestui tip de intervenție sau care să aibă consemnate în Planul individualizat de intervenție educativă și terapeutică/Aplicația informatică. Consilierul ajută persoana privată de libertate să controleze o situație de criză și o asistă în găsirea unei soluții la problema cu care se confruntă și, de regulă, presupune un număr mai redus de ședințe față de psihoterapie și abordează tulburări mai puțin severe. Scopul activității desfășurate de către psiholog este de stimulare a statusului psihologic și comportamental al persoanelor custodiate, pe parcursul traseului execuțional, cu respectarea particularităților psihosociale ale acestora, precum și a regimului de executare a pedepselor privative de libertate. De asemenea, s-au realizat anual Planuri de implementare a Strategiei de reducere a comportamentelor agresive, acestea fiind adaptate și particularizate la specificul unității.

În legătură cu stabilirea aptitudinii de muncă pentru deținuți, indiferent de locul de muncă unde au fost selecționați și de afecțiunile cu care sunt în evidență, acest lucru trebuie realizat, conform legii, de către un medic de medicina muncii, sau care să aibă competențe de medicina muncii.

Totodată, **a fost desemnată o echipă multidisciplinară în vederea implementării atât la nivelul unității, precum și echipe desemnate la nivelul fiecărei secții de deținere.** De asemenea, a fost emisă Decizia Directorului General al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 467/11.08.2015 privind aprobarea Metodologiei de desfășurare a activităților multidisciplinare care implică intervenții în echipă, raportat la comportamentele agresive (autoagresive/heteroagresive) și Îndrumarul privind abordarea multidisciplinară a deținuților vulnerabili precum și un set de Imperative sistemice pentru activitatea personalului. A fost emis și Studiul privind prevalența comportamentelor agresive în rândul persoanelor private de libertate (2014-2016) și au fost achiziționate mai multe instrumente psihologice de evaluare clinică.

Referitor la instruirea personalului din cadrul unităților penitenciare, a fost diseminat în rândul specialiștilor “Manualul de psihopatologie destinat psihologilor din sistemul penitenciar”. În acest sens, au fost întreprinse și se vor întreprinde măsuri în vederea supravegherii deținuților cu risc suicidar, personalul fiind informat și instruit cu privire la modul de îndeplinire a atribuțiilor de serviciu în cazul deținuților identificați în această situație, conform mențiunilor efectuate în documentele (care sunt realizate de către personalul care lucrează direct cu deținuții) existente la nivelul fiecărei unități penitenciare.

Conform prevederilor art. 24 alin. (1) lit. a) din H.G. nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 directorul penitenciarului poate dispune introducerea deținutului la camera de protecție doar în cazul producerii unui pericol iminent de autovătămare corporală sau suicid. De asemenea, au fost achiziționate numeroase instrumente psihologice de evaluare clinică. Totodată, personalul reintegrare socială, informează personalul din cadrul sectorului medical, respectiv sectorul operativ iar psihologul realizează evaluarea psihologică a deținutului, urmând ca în cazul situațiilor de risc identificate, acesta să formuleze solicitare către personalul medical privind realizarea unui examen psihiatric.

În ceea ce privește inițierea unor propuneri de modificare a prevederilor legale în sensul ca autoritatea penitenciară să sprijine persoana privată de libertate prin contactul telefonic cu familia, această măsură a fost inclusă în proiectul de modificare a Legii nr. 254/2013, întocmit la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor, care urma a fi transmis Ministerului Justiției în vederea inițierii demersurilor specifice domeniului de competență pentru promovarea acestuia. Astfel, conform propunerii de modificare “(...) În

cazul în care persoanele private de libertate nu dispun de mijloace bănești necesare, cheltuielile ocazionate de efectuarea convorbirilor telefonice în vederea obținerii documentelor menționate la art. 99 alin. (5) - solicitarea deținutului, certificatul de deces în original și copie, sunt suportate de către administrația penitenciară”.

Cu privire la colaborarea echipei multidisciplinară (medic-psiholog) **au fost întocmite Proceduri** și au fost luate măsuri care au vizat: Managementul de caz pentru persoanele private de libertate cu probleme de sănătate mentală, identificarea persoanelor private de libertate vulnerabile/cu risc de vulnerabilitate, material de informare audio-video elaborate în sistemul penitenciar al Statelor Unite ale Americii, reiterarea importanței pe care o au schimbul de informații și comunicarea eficientă între specialiștii sectorului reintegrare socială, între aceștia și alte sectoare de activitate.

Totodată, **au fost întreprinse acțiuni la nivelul Direcției Reintegrare Socială** care au făcut referire la: Dosarul de Educație și Asistență Psihosocială (care conține o secțiune aparte dedicată afecțiunilor psihice și identificării riscului de suicid), Programul de asistență psihologică specifică și de prevenție a riscului de suicid (constituit într-un ghid practic de evaluare a riscului suicidal, de prevenție și intervenție în criză), Programul de asistență psihologică specific destinat persoanelor cu afecțiuni psihice (materializat într-un ghid practic de asistare specializată a persoanelor private de libertate diagnosticate cu tulburări psihice), Proiectul de activitate Campanie de prevenire și informare privind susținerea persoanelor private de libertate aflate în impas existențial (implementată la nivel sistemic în anul 2012 și având ca obiectiv principal formarea persoanelor private de libertate de sprijin și monitorizare a persoanelor private de libertate cu risc suicidal, urmând ca a activitățile de susținere a celor cu risc de suicid să continue bilunar și dincolo de acest termen, în funcție de nevoile existente la nivelul fiecărei unități penitenciare).

b. De asemenea, pentru Penitenciarul Tulcea, Administrația Națională a Penitenciarelor a trimis răspuns cu privire la supravegherea corespunzătoare a deținuților care sunt predispuși la acte de suicid și la evaluarea riscului suicidal, care a vizat următoarele: *analizarea la nivelul responsabililor desemnați cu monitorizarea implementării Strategiei de reducere a comportamentelor agresive în mediul carceral, a necesității realizării unei vizite de lucru la Penitenciarul Tulcea; reinstruirea personalului din cadrul Penitenciarului Tulcea cu privire la aplicarea Deciziei Directorului General al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 631/2014 prin care a fost aprobată aplicarea, în unitățile penitenciare, a îndrumarului Manualul clinic al riscului de violență (comportamente auto-agresive, suicidare și heteroagresive); includerea în programul de pregătire continuă a personalului a unor teme de pregătire privind identificarea și gestionarea semnelor de depresie/intenție suicid.*

Totodată, în Planul de măsuri elaborat la nivelul Penitenciarului Tulcea, au fost stabilite următoarele măsuri: supravegherea deținuților se va realiza în funcție de regimul de executare în care au fost încadrați, cu respectarea prevederilor Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal; specialiștii din cadrul sectorului Educație și Asistență Psihosocială (psiholog, educator, asistent social) vor evalua permanent deținuții în vederea identificării nevoilor de intervenție, implicit riscul de suicid. Evaluările se vor realiza pe baza instrumentelor de evaluare puse la dispoziție de direcția de specialitate din ANP.

► **Cu ocazia efectuării vizitelor și anchetelor la unitățile penitenciare, au fost constatate și aspecte pozitive** (Craiova-Pelendava, Iași, Mioveni, Slobozia, Bacău).

● **Referitor la condițiile de cazare**, în unele camere de detenție erau asigurați 6 mc. de aer/persoană, iar acestea beneficiau de lumină naturală corespunzătoare (Penitenciarul Mioveni, Penitenciarul Craiova-Pelendava, Bacău). ● unele camere au fost reabilitate în

totalitate (*Penitenciarele Mioveni, Bacău*). ● o parte din camere erau dotate cu mobilier pentru depozitarea bunurilor personale, majoritatea saltelelor și paturilor verificate erau în stare bună, grupurile sanitare erau curate și dotate corespunzător (dușuri cu cabine, chiuvete, paviment placat cu gresie și pereții cu faianță) și prezentau o stare generală bună de curățenie, apa rece era furnizată permanent iar apa caldă după un program de distribuire aprobat de conducerea penitenciarului, nefiind constatată prezența insectelor dăunătoare la verificarea cazarmamentului (nu au fost sesizări în acest sens din partea persoanelor private de libertate intervievate în timpul vizitei) iar dezinsecția și deratizarea au fost efectuate în mod constant de angajații autorizați din cadrul penitenciarului, cu substanțe omologate (*Penitenciarele Craiova – Pelendava, Bacău*); ● la nivelul *Penitenciarului Slobozia*, fiecare cameră de detenție avea grup sanitar propriu, cu toaletă, camerele de detenție erau renovate și reamenajate iar intimitatea deținuților era realizată prin faptul că grupurile sanitare erau separate de restul camerei, acestea fiind delimitate cu pereți și prevăzute cu ușă de acces. Totodată, distribuția de apă rece se efectua zilnic, fără întreruperi, iar energia termică era asigurată prin centrala termică automatizată proprie a penitenciarului. De asemenea, starea de igienă și de curățenie de la blocul alimentar era corespunzătoare, personalul purtând uniforme de protecție și având efectuate analizele medicale obligatorii. ● în *Penitenciarul Iași* au fost achiziționate obiecte de lenjerie (maieuri, boxeri, șosete, articole de pat, dulap frigorific, cameră frigorifică, mașină profesională de spălat rufe, stație de dedurizare apă, 3 fotolii rulante și 60 de televizoare LED. De asemenea, camerele de deținere și cluburile din cadrul Penitenciarului Iași erau dotate cu televizoare, proprietate a deținuților sau a penitenciarului.

Referitor la crearea unor spații noi de cazare, pentru *Penitenciarul Focșani* a fost avizat de către ANP un nou pavilion proiectat care va avea 17 camere de deținere și o capacitate de 68 de locuri/4 mp pentru persoanele private de libertate care execută pedeapsa în regim închis. De asemenea, carnea de porc și legumele utilizate la prepararea hranei persoanelor private de libertate erau obținute din producția proprie în cadrul gospodăriei agrozootehnice. Totodată, erau desfășurate activități de terapie ocupațională (persoanele private de libertate apreciind că activitățile educative erau utile) și realizate conform informațiilor primite de la conducerea penitenciarului.

● **Cu privire la prepararea hranei în condiții de igienă corespunzătoare**, blocul alimentar și ustensilele folosite erau curate, pavimentul era din ciment mozaicat, iar pereții erau placați cu faianță (*Penitenciarul Craiova-Pelendava*). ● hrana a corespuns din punct de vedere organoleptic, calitativ și cantitativ (*Penitenciarele Mioveni, Craiova-Pelendava, București-Rahova, Iași, Bacău*). ● Deținuții beneficiau de mâncare preparată zilnic, care era asigurată din timp cu respectarea condițiilor de igienă, fiind transportată cu bidoane din inox prevăzute cu capac, iar probele alimentare erau recoltate zilnic în borcane de sticlă, etichetate și depozitate în frigider având grafice de temperatură (*Penitenciarele Iași, Bacău, Focșani*).

● **În legătură cu asigurarea asistenței medicale**, cabinetul medical din cadrul *Penitenciarului Craiova Pelendava* era dotat cu mobilier, instrumentar și aparatură în conformitate cu normele legale în vigoare, existau întocmite și completate în mod corect fișe medicale pentru persoanele private de libertate iar documentele medicale și registrele folosite în activitatea curentă a cabinetului medical, erau actualizate, înregistrate și completate în mod corect. De asemenea, persoanele private de libertate beneficiau de medicamente compensate, în baza unei prescripții medicale eliberate de medicul penitenciarului sau de alți medici specialiști. ● La nivelul *Penitenciarului Iași* s-au achiziționat instrumente necesare cabinetului medical în vederea dotării corespunzătoare a acestuia, iar medicamentele erau asigurate prin farmacia unității penitenciare. ● cabinetul stomatologic din cadrul

Penitenciarului Focșani era dotat corespunzător. • Totodată, la cabinetul medical existau suficiente antiseptice și substanțe dezinfectante în stoc (*Penitenciarul Slobozia*.)

• **Referitor la acordarea asistenței psihologice și sociale**, toți ofițerii specialiști psihologi dețineau drept de liberă practică, fiind atestați profesional în condițiile Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România (*Penitenciarele București Rahova, Penitenciarul Craiova-Pelendava, Mioveni, Slobozia*). La nivelul unităților penitenciare, psihologii au desfășurat următoarele activități: • convorbiri individuale, evaluare psihologică, consiliere, programe de asistență psihologică și activități de grup; ședințe de consiliere psihologică individuală, acestea fiind consemnate în Registrul Specialistului, în aplicația informatică PMSWeb și în fișele de consiliere; • în luna ianuarie 2017, psihologii au desfășurat activitatea de identificare, evaluare și centralizare a nevoilor de asistență psihologică la nivelul persoanelor custodiate, iar toate datele obținute au fost centralizate și interpretate; • începând cu luna februarie 2017, s-a derulat Programul de asistență psihologică specifică destinat persoanelor cu antecedente în consumul de alcool (Antialcool) cu două grupe constituite din câte 12 persoane private de libertate și au fost derulate două activități psihologice semistructurate - Activitatea de prevenire a consumului de tutun în penitenciare „Ziua Națională Fără Tutun și Dezbateră cu titlul „Ești de neînlocuit!” cu ocazia Zilei Mondiale de Prevenire a Suicidului; activitate de asistență psihologică pentru dezvoltarea abilităților de gestionare a impulsurilor agresive și de formare a autocontrolului în situații frustrante; • persoanele private de libertate diagnosticate cu probleme de sănătate mintală au fost fie consiliate psihologic, fie le-a fost recomandat Programul de asistență psihologică destinat persoanelor cu afecțiuni psihice, o altă parte a participat la Programul destinat persoanelor cu antecedente în toxicomanie – alcool, la dezbateră „Ești de neînlocuit!”, organizată cu ocazia Zilei Mondiale a Prevenirii Suicidului, la Programul de Autocunoaștere și dezvoltare personală sau la Activitatea psihologică pentru dezvoltarea abilităților de gestionare a impulsurilor agresive și de formare a autocontrolului în situații frustrante; • persoanele identificate ca prezentând risc de agresivitate/heteroagresivitate au fost consiliate psihologic pentru diminuarea riscului de agresivitate și în vederea menținerii echilibrului psihoemoțional, iar două persoane au fost incluse în grupul participanților la Activitatea psihologică pentru dezvoltarea abilităților de gestionare a impulsurilor agresive și de formare a autocontrolului în situații frustrante (*Penitenciarul Craiova – Pelendava*); • existența unor dotări metodologice, baterii de teste standardizate BDI, SCID, Millon, MMSE iar evaluările psihologice se realizau la intrarea în Penitenciar (evaluări psihologice inițiale), urmate de evaluarea periodică la șase luni și evaluarea finală, acestea fiind consemnate în registrul profesional al psihologului care realiza activitatea (*Penitenciarul Bacău*). Totodată, programele pe adicții se desfășurau cu susținerea Asociației Siloam din comunitate, fiind un proiect pilot în care se pregătea un grup de deținuți de suport care va constitui la rândul său suport pentru alți deținuți (*Penitenciarul Bacău*); • registrele de activitate ale celor doi asistenți sociali erau completate corespunzător (*Penitenciarul Mioveni*).

• **Referitor la dreptul la informare**. La nivelul unităților penitenciare (București-Rahova, Focșani, Iași, Craiova-Pelendava, Slobozia) existau info-chioșcuri instalate în secțiile de deținere, de unde persoanele private de libertate puteau obține informații legislative. De asemenea, persoanele private de libertate aveau acces la presa scrisă, audiovizuală, precum și la biblioteca penitenciarului, dotată cu peste 500 de cărți și mape documentare cu legi, ordine, hotărâri de guvern etc. În fiecare cameră de deținere era montat cel puțin un televizor, penitenciarul având contract cu un operator de televiziune prin cablu iar în fiecare secție de

deținere erau instalate telefoane. În anul 2016, în cadrul comisiei de acordare a recompenselor au fost acordate 1085 de recompense. Recompensele au constat în învoire sau permisiunea de ieșire din penitenciar (123), suplimentarea drepturilor la pachete și vizite (909), ridicarea unei sancțiuni disciplinare aplicate anterior (23), suplimentarea dreptului la vizită intimă (30). Totodată, în cursul anului 2016 nu au fost aplicate personalului încadrat sancțiuni disciplinare și nu au fost înregistrate fapte de corupție la nivelul personalului unității (*Penitenciarul Craiova-Pelendava*).

● **Referitor la situația disciplinară:** la nivelul *Penitenciarului Slobozia*, au fost acordate un număr de 1382 recompense, din care, 1166 reprezentând suplimentarea dreptului la pachet și/sau vizită, 21 suplimentare vizită intimă, 11 permisiuni de a ieși din penitenciar pentru o zi, dar nu mai mult de 15 zile pe an, 182 de ridicare a unei sancțiuni disciplinare aplicate anterior și au fost acordate din anul 2016 până la data efectuării vizitei, 5654 vizite cu dispozitiv de separare și 1685 vizite fără dispozitiv de separare fiind acordate 223 vizite intime cu durata de 3 ore și 21 vizite intime cu durata de 48 de ore (*Penitenciarul Slobozia*).

Totodată, comisia de acordare a recompenselor din cadrul *Penitenciarul București-Rahova* a soluționat favorabil 11 cereri de permisiune de ieșire din penitenciar pe o perioadă de 24 de ore pentru a participa la înhumarea rudelor.

● **Cu privire la gestionarea cazurilor complexe, conducerea Penitenciarului Penitenciarul București-Rahova** a inițiat demersuri în sensul monitorizării stării de sănătate și siguranță a persoanelor private de libertate prin transferul către penitenciarele-spitale (*Penitenciarul-Spital București-Jilava, Penitenciarul-Spital Mioveni, Penitenciarul-Spital București-Rahova*). Ofițerul psiholog din cadrul unității penitenciare menționate a informat conducerea unității despre dispunerea unor măsuri necesare unui climat de siguranță individuală și colectivă și pentru prevenirea unor evenimente negative cu propunerea de a informa structurile implicate în activitățile directe cu deținuții (siguranța deținerii). În unele cazuri, s-a acordat asistență psihologică în cazul tentativelor de suicid. În cazul deceselor prin sinucidere, penitenciarul a respectat procedura de a sesiza Parchetul de pe lângă Tribunalul Municipiului București, Administrația Națională a Penitenciarelor, Institutul de Medicină Legală Mina Minovici, judecătorul de supraveghere a privării de libertate, fiind apelat și numărul de urgență 112.

► **În cursul anului 2017, au fost finalizate o serie de demersuri efectuate ca urmare a vizitelor din anul 2016:** *Penitenciarul Ploiești, Penitenciarul Târgșor, Penitenciarul Rahova, Penitenciarul Mărgineni, Penitenciarul Codlea, Penitenciarul Miercurea-Ciuc, Penitenciarul Găești, Penitenciarul Jilava și Penitenciarul-Spital Jilava.*

În urma vizitelor efectuate în penitenciarele menționate mai sus au rezultat o serie de deficiențe, pentru remedierea cărora Avocatul Poporului a formulat recomandări și unitățile vizitate au luat măsuri care au fost comunicate instituției Avocatul Poporului. Astfel:

● **Referitor la condițiile de cazare:** ● conducerea *Penitenciarului Codlea* a transmis că în interesul asigurării condițiilor optime de cazare și pentru diminuarea supraaglomerării camerelor de detenție, administrația penitenciarului a depus și depune eforturi pentru repartizarea judicioasă a efectivelor de deținuți custodiați, ținând cont de categoriile penale, regimul de executare, măsurile de siguranță ce trebuie luate, precum și nevoile de reintegrare socială identificate pentru fiecare persoană custodiată. De asemenea, au fost înaintate Administrației Naționale a Penitenciarelor mai multe cereri de transfer, în urma cărora 126 de persoane au fost transferate în alte penitenciare în perioada mai 2016-iunie 2017. Pentru îmbunătățirea condițiilor de cazare pentru persoanele private de libertate, în cursul anului 2016 s-au executat lucrări de natura reparațiilor curente la camerele de pe secțiile de deținere E2 și

E3, s-a urmărit extragerea paturilor de la camerele unde erau instalate paturi pe trei niveluri. Au fost achiziționate saltele noi care au fost utilizate la dotarea secției E5-RD, precum și la înlocuirea saltelelor care au fost reclamate ca fiind improprii. ● *Penitenciarul Ploiești* a precizat că toate saltelele din camerele secției I au fost înlocuite cu unele noi, procedura finalizându-se în luna martie 2017. De asemenea, în luna decembrie 2016 a fost achiziționat și montat un sistem de ventilație profesional la blocul alimentar și a fost înlocuită toată tâmplăria cu geam termopan, rezolvându-se astfel problema formării de condens. Pentru producerea de apă caldă a fost montat un boiler care asigură accesul la apă caldă la duș, dar și la spălătorul de vase. ● *Penitenciarul Miercurea-Ciuc* a comunicat că în anul 2016 au fost efectuate lucrări de zugrăveli, vopsitorii, reparații instalații, reparații uși și ferestre la un număr de 23 de camere de deținere, holurile secțiilor de deținere I și II, la care se adaugă un număr de 8 camere în trimestrul I 2017. Au fost înlocuite toate saltelele aflate în folosință cu saltele noi, fiind asigurate pentru întregul efectiv de deținuți. De asemenea, pentru reducerea supraaglomerării, în perioada aprilie 2016-aprilie 2017 au fost scoase din camerele de deținere un număr de 33 de paturi (11 tronsoane de câte 3 paturi dintr-un număr de 10 camere de deținere), cu scopul de a crea mai mult spațiu liber. Pentru asigurarea intimității personale a deținuților în camera de duș au fost luate măsuri pentru achiziționarea materialelor necesare, estimând finalizarea lucrărilor la data de 20.12.2017. ● *Penitenciarul Mărgineni* a transmis că au fost luate măsuri pentru mărirea spațiului de detenție din cele două camere de infirmerie prin renunțarea la un număr de paturi instalate în secția E 3.36. ● *Penitenciarul Găești* a răspuns că în anul 2016 s-au achiziționat 5 frigidere pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție. De asemenea, se va analiza posibilitatea prinderii în Proiectul de buget pe anul 2018 pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție a achiziționării altor frigidere. ● *Penitenciarul Târgșor* a precizat că secția E3 arestați preventivi a fost extinsă și reorganizată în secție de regim închis. S-a urmărit și realizat cazarea și acordarea de pat individual pentru fiecare deținut, s-a identificat și dat în folosință o nouă locație, astfel încât a crescut capacitatea de cazare cu 8 locuri. Un obiectiv prioritar îl constituie extinderea capacității de cazare, în acest sens efectuându-se demersuri pentru amenajarea de noi spații de deținere pe o suprafață desfășurată de 7.768 mp, ceea ce reprezintă circa 320 locuri noi de cazare.

● **Referitor la personalul de specialitate:** ● *Penitenciarul Miercurea-Ciuc* a transmis că în statul de organizare sunt prevăzute 10 posturi la cabinetul medical și 4 posturi la compartimentul asistență psihosocială, încadrate fiind 9 posturi la sectorul medical (postul de medic șef fiind vacant) și două posturi la asistență psihosocială. Pentru toate posturile vacante la data efectuării vizitei au fost efectuate demersurile necesare ocupării lor, fiind ocupate următoarele posturi: medic stomatolog, asistent medical generalist, psiholog și asistent social. ● *Penitenciarul Găești* a precizat că a fost încadrat prin concurs din sursă externă un nou post de asistent social, astfel că la nivelul penitenciarului vor funcționa 2 ofițeri asistent social și un agent cu atribuții de asistent social. În statul de funcții al *Penitenciarului Găești* sunt prevăzute 4 posturi de ofițer asistent social, astfel se va asigura standardul minim de un asistent social la 100 de deținuți. Se are în vedere ca asistenții sociali și psihologii debutanți să urmeze schimburi de experiență la unitățile penitenciare din zonă și vor fi încadrați și într-un program de mentorat, la recomandarea echipei din cadrul Direcției Inspecție Penitenciară. ● *Penitenciarul Rahova* a comunicat că în semestrul II 2016 au fost angajați din sursă externă 4 asistenți sociali dintre care 3 debutanți, care își desfășoară activitatea sub îndrumarea unui asistent social cu experiență. De asemenea, au fost transferați doi psihologi de la alte unități penitenciare. ● *Penitenciarul Târgșor* a precizat că în perioada 2016-2017 au fost organizate concursuri de ocupare a posturilor vacante din sectorul medical din sursă externă. Ca urmare a finalizării concursurilor s-a reușit ocuparea a trei funcții vacante de asistent medical

generalist și unui post de ofițer medic dentist (căruia i-au încetat raporturile de serviciu după două săptămâni deoarece a refuzat să depună jurământul de credință ca funcționar public cu statut special). Funcția de medic stomatolog va fi ocupată prin repartizarea unui absolvent din promoția 2017 a Institutului Medico-Militar.

● **Referitor la calitatea apei:** ● conducerea *Penitenciarului-Spital București Jilava* și a *Penitenciarului București Jilava* au comunicat că monitorizarea și verificarea calității apei potabile este efectuată lunar de un laborator acreditat cu care penitenciarul are contract încheiat. Acest laborator certifică lunar respectarea normelor legale referitoare la apa potabilă. De asemenea, au fost efectuate noi demersuri pentru identificarea unor agenți economici interesați în a oferi consiliere tehnică pentru sporirea calității apei, printr-un sistem de filtrare sau altă soluție identificată. ● *Penitenciarul Găești* a transmis că probele de apă au fost necorespunzătoare din cauza valorilor clorului crescute peste limita admisă. Conform buletinelor de analiză din data de 31.03.2016 și din data de 28.04.2016 probele de apă au fost corespunzătoare. ● *Penitenciarul Codlea* a comunicat că, în scopul refacerii sistemului de apă și canalizare, s-a trimis notă de fundamentare la Administrația Națională a Penitenciarelor în vederea analizării posibilității/oportunității de a întocmi documentația și de a derula lucrările necesare refacerii sistemului de apă și canalizare.

În rapoartele întocmite după efectuarea vizitelor în anul 2016 au fost consemnate următoarele aspecte pozitive:

● **Referitor la condițiile de detenție:** *Penitenciarul Găești* custodia un număr de 364 persoane private de libertate și erau instalate 452 de paturi, gradul de ocupare al penitenciarului fiind de 80,53 %. Majoritatea camerelor de detenție vizitate aveau 2 ferestre mari, tip termopan, care asigurau lumină naturală suficientă și aerisirea adecvată a acestora, putând fi desfășurate activitățile curente zilnice la lumina naturală (citit, scris, curățenie etc.).

● **Referitor la asistența medicală:** Consultațiile medicale se acordau conform unui program zilnic, organizat pe secții de deținere și pe camere. Urgențele erau examinate cu prioritate, indiferent de programul consultațiilor medicale. Orice urgență suferită în timpul programului de lucru al medicilor era inițial examinată de către aceștia și dacă era cazul, îndrumată spre un spital penitenciar sau din rețeaua Ministerului Sănătății, în funcție de natura afecțiunii. Exista un stoc de medicamente suficient pentru acordarea asistenței primare, care se aflau în termenul de valabilitate, fiind păstrate conform reglementărilor sanitare în vigoare. Aparatul de urgență avea dotări standard și se afla într-un dulap închis cu cheie. Cabinetul medical era dotat cu trusă de urgență care se afla într-un loc vizibil și accesibil. (*Penitenciarul Mărgineni*)

● **Referitor la hrana deținuților:** Hrana era preparată pe regimuri dietetice și consta în 3 mese pe zi, plus supliment pentru diabetici. Blocul alimentar era dotat corespunzător fiind autorizat, iar mâncarea se prepara pe norme de hrană. Exista frigider pentru păstrarea probelor de hrană 48 de ore. (*Penitenciarul Miercurea Ciuc*)

● **Referitor la drepturile persoanelor private de libertate:** Serviciul religios era desfășurat într-o capelă cu două altare, unul pentru ritul ortodox, celălalt pentru ritul catolic. Exista o bibliotecă cu volume în limbile română și maghiară. La sectorul de vizite existau două cabine pentru convorbiri on-line, astfel că deținuții puteau purta convorbiri on-line (*Penitenciarul Miercurea Ciuc*).

Propuneri

● examinarea dispozițiilor Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, sub aspectul completării acestora în sensul prevederii posibilității persoanei private de libertate de a face plângere împotriva hotărârii Comisiei de acordare a recompenselor.

Având în vedere:

► rolul sistemului de recompense în încurajarea unui comportament bun, dezvoltarea spiritului responsabilității și asigurarea interesului și cooperării deținuților în procesul de tratament, astfel cum prevede Regula 95 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela).

► importanța recompenselor acordate în aprecierea conduitei persoanei private de libertate de către Comisia pentru liberare condiționată, conform art. 97 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

► fiecare deținut trebuie să aibă voie să adreseze o cerere sau reclamație privind tratamentul său, administrației penitenciare centrale, autorității judiciare sau altor autorități competente, inclusiv autorității cu împuterniciri de revizuire sau remediere, conform Regulii 56 pct. 3 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela).

► Legea nr. 254/2013 nu prevede posibilitatea persoanei private de libertate de a face plângere împotriva hotărârii Comisiei de acordare a recompenselor.

• *examinarea dispozițiilor Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal și Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013, sub aspectul modificării acestora în sensul abrogării primului paragraf al alin. (4) art. 101 ("sanțiuni disciplinare") din Legea nr. 254/2013 și anume:*

"Medicul aduce la cunoștință și face recomandări președintelui comisiei de disciplină în situația existenței oricărui motiv medical de împiedicare a aplicării și executării sancțiunii prevăzute la alin. (1) lit. f)"

și a alin. (3) art. 223 ("aplicarea sancțiunilor disciplinare") din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013:

"Președintele comisiei de disciplină solicită medicului unității să facă recomandări, în condițiile art. 101 alin. (4) din Lege."

Având în vedere

► implicarea medicului în stabilirea sancțiunii izolării pentru o perioadă de maximum 10 zile conform primului paragraf al alin. (4) art. 101 ("sanțiuni disciplinare") din Legea nr. 254/2013 și anume:

"Medicul aduce la cunoștință și face recomandări președintelui comisiei de disciplină în situația existenței oricărui motiv medical de împiedicare a aplicării și executării sancțiunii prevăzute la alin. (1) lit. f)"

*În cazul unei persoane private de libertate, aflată în custodia PNT Giurgiu, printre sancțiunile aplicate de Comisia de disciplină a fost și sancțiunea izolării pentru o perioadă cuprinsă între 3-7 zile (4 sancțiuni). Persoana privată de libertate a fost declarată inaptă din punct de vedere medical pentru executarea sancțiunilor cu izolarea, de către medicul unității penitenciare.

► Regula 46 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela) conform căreia: *"personalul medical nu va avea niciun rol în procesul de aplicare a sancțiunilor disciplinare sau a altor măsuri de constrângere"*, medicul intervenind în timpul desfășurării sancțiunii cu izolarea, prin atragerea unei atenții deosebite asupra stării de sănătate a condamnaților deținuți în orice formă de separare, inclusiv prin vizitarea zilnică a unor asemenea deținuți și acordarea asistenței medicale prompte și a tratamentului la solicitarea unor astfel de deținuți sau angajați ai penitenciarului.

- ***modificarea dispozițiilor Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal care reglementează dreptul la vizită, în sensul suplimentării numărului de vizite***, pe motive umanitare, respectiv în cazul deținuților aflați în stare gravă, preterminală.

- ***modificarea dispozițiilor Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal care reglementează acordarea permisiunii de ieșire din penitenciar în cazul decesului unui membru al familiei***, în sensul reglementării dreptului permisiunii de ieșire din penitenciar în cazul decesului unui membru al familiei, cu obligarea autorității penitenciare de a întreprinde diligențele necesare obținerii informației asupra decesului membrului familiei.

- ***modificarea prevederilor legale, ca în situații excepționale (spre exemplu, decesul unui membru al familiei în cazul unui deținut fără mijloace bănești, care în ultimele 30 de zile nu au avut în contul personal sume de bani disponibile), autoritatea penitenciară să sprijine contactul telefonic cu familia.***

La finalul prezentului Raport de activitate, subliniem contribuția Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) în protecția drepturilor persoanelor private de libertate prin vizitarea anunțată sau inopinată, a locurilor de detenție și prin formularea de recomandări conducerilor locurilor de detenție vizitate.

Ca și în anul anterior, au fost vizitate toate categoriile de locuri de detenție prevăzute de lege: penitenciare, inclusiv penitenciare-spital; centre educative, centre de detenție; centre de reținere și arestare preventivă; spitale de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, spitale de psihiatrie; centre speciale de primire și cazare a solicitanților de azil aflate în subordinea Inspectoratului General pentru Imigrări; centre pentru persoane vârstnice; centre pentru copii; instituții care fac parte din sistemul de sănătate sau sistemul de asistență socială, centre de cazare a străinilor aflați în custodie publică.

Menționăm că rolul vizitelor efectuate este acela de îmbunătățire a condițiilor de detenție și de asigurare a respectării drepturilor persoanelor private de libertate. De asemenea, este de reținut importanța colaborării cu reprezentanții unităților vizitate, împreună cu care, prin dialog, recomandările Mecanismului Național de Prevenire sunt implementate.

De asemenea, pe parcursul anului 2017, s-a avut în vedere consolidarea capacităților personalului Mecanismului Național de Prevenire, prin intensificarea pregătirii profesionale.

Din prezentul raport rezultă că atingerea obiectivului de a avea o societate în care sunt eradicate tortura, tratamentele inumane sau degradante nu este în sine o misiune ușoară, dar nici imposibilă. Este necesar să accelerăm acest proces, fără nicio scuză sau excepție, atât din grijă pentru victimele torturii, dar și pentru păstrarea demnității tuturor cetățenilor. Atunci când o singură ființă umană este expusă unui tratament inuman, nu poate fi garantată demnitatea nimănui.

Totodată, adresăm mulțumiri tuturor instituțiilor, organizațiilor neguvernamentale, colaboratorilor și persoanelor cu care am cooperat în perioada de raportare, pentru aportul adus la efectuarea vizitelor de către Domeniul privind prevenirea torturii, precum și pentru participarea la evenimentele și activitățile organizate de acesta.